

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

SİYASİ

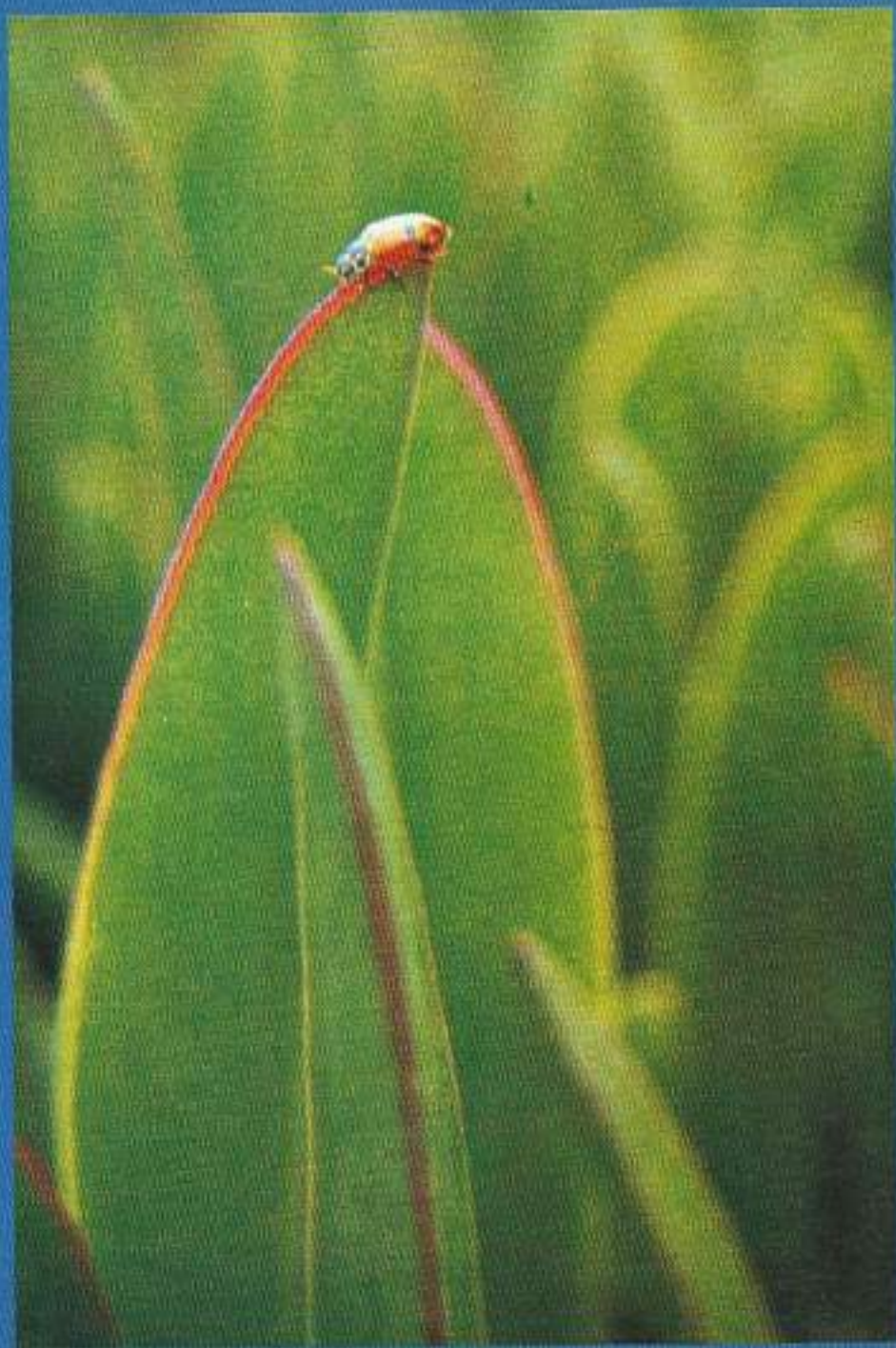
DERGİ

SAYI: 21

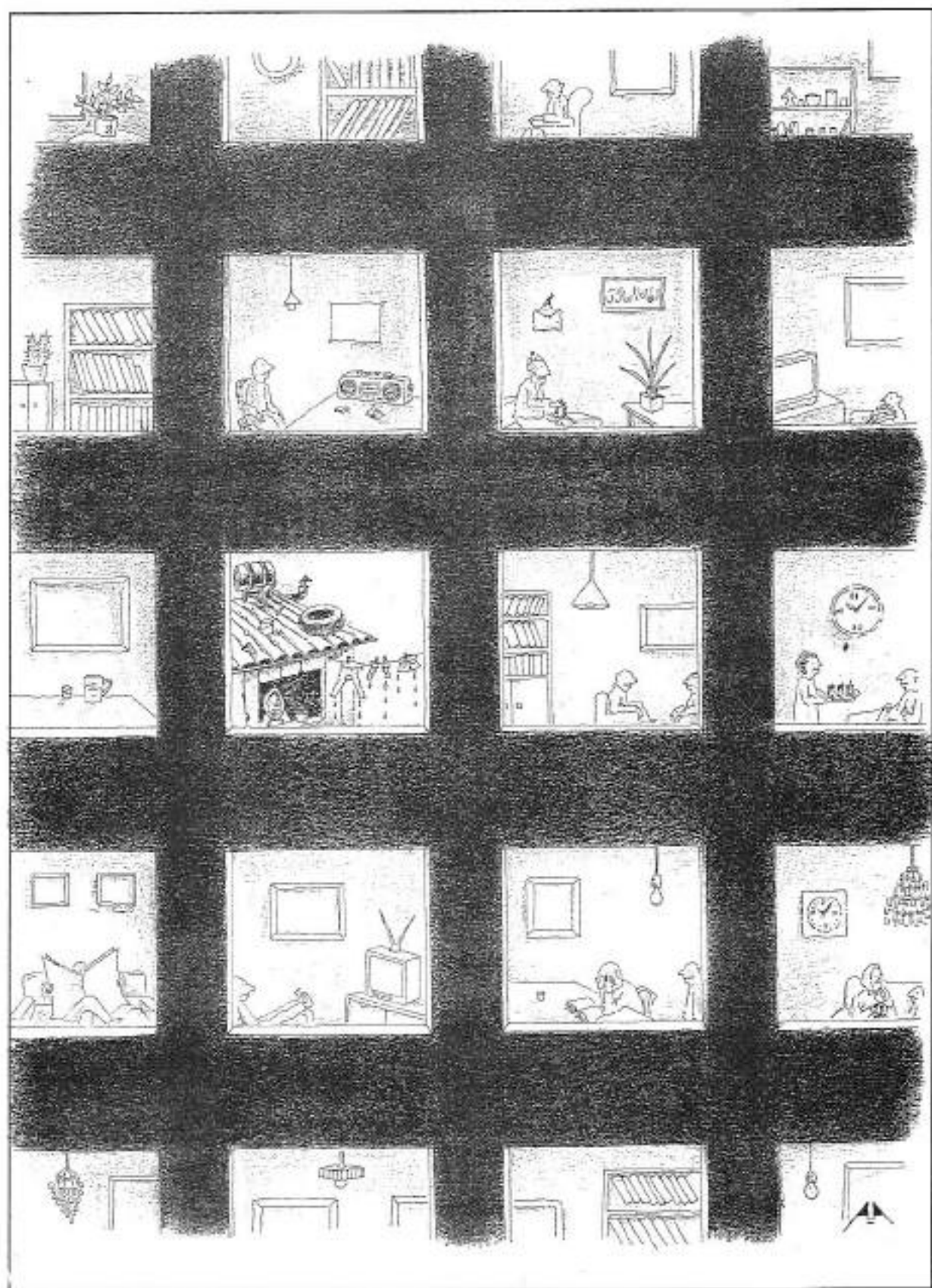
250.000 TL

ARALIK '97

DÜRÜM
İYİDİR!

Aşkın AYRANCIOĞLU

Merhaba,

Üst üste aksiliklerin yaşandığı, elimizde biriken ve değerlendirilme noktasında her geçen gün biraz daha zorlandığımız çalışmaların yükü altında, bir de yaklaşan kışın ön alıştırması olarak yakalandığımız soğuk algınlığı, oldukça zorlandığımız bir tablo ile karşı karşıya bıraktı bizi.

Bu sayımızda da, ihtiyaçların şekillendirdiği bir yenilik yaptık: Dergimizi 80 sayfa çıkardık. Eldeki yazıların değerlendirilmesi ihtiyacı, bir çok yazının dönemsel durumları irdeleyen ve dolayısıyla zaman geçtiğinde etkisini yarı yarıya yitirecek oluşu acilen değerlendirilmesini şart koşuyordu. Bunun yanında, dört sayıdır sürdürdüğümüz *Kolektif* bölümünü de devam ettirme kararındaydık. Fakat koşullarımızı değerlendirdikten sonra *Kolektif*'i sonraya bırakabileceğimizi gördük. Hatta ekonomik ve teknik altyapımıza da bir bazı yetmezliklerimizi aştığımız ölçüde, kırmızı etrafı çalışmaları ve belgeleri kitaplaştırarak değerlendirmek gibi bir projemiz de mevcut.

21. sayımızda, bir yılı aramızda bırakıyor oluşun etkisiyle olsa gerek, şöyle bir arkamıza dönüp yaşananları irdeleme ve ne gibi dersler çıkarılabildiğine, çıkarılabileceğine dair değerlendirme çalışmalarına ağırlık verdik.

Politikleşmenin, tahlil yeteneğinin gelişmesi; yaşamı kavramak, ruhunu yakalamak ve günün gerektirdiği adımları atabilmek için vazgeçilmez önemdedir. Her ne kadar arzulan özgünlük ve derinliği yeterli olarak yakalamada başarısız kalınsada bu çabanın, gelişimin anlamı vardır ve zaman, bu çabanın meyvelerini elbetteki verecektir. Bu çalışmalar, belli bir politik zenginlik yaratmaktadır. Hep önemle vurguladığımız gibi, yöneticilerin pratikte vücut bulması, çok yönlülüğün, esnekliğin ve dinamizmin hayatın içinde sergilenmesi gibi bir ihtiyaç vardır. Siyasetin-teorinin nispeten pratiğin önünde olması anlaşılır ve anlamlı bir şeydir. Fakat bu bir ölçüde kopukluğa dönüştüğünde müdahale edilmesi ve uyuma özen gösterilmesi gerekir. Devrimci özgürleşmecilerin, hayatın içinde beklenen dinamizmi ve yaratıcılığı sergileyebildikleri söylenemez. Her ne

kadar geçmişe oranla belli bir derinleş ve canlanma söz konusu olsada, bu durum klasik bir sol grubun durumundan çok öte bir durum değildir. Bu noktalara değinmenin ve ikaz edici olmanın önemli bir ihtiyacı olduğunu düşündüğümüzden buradan bir kez daha seslendik. Umarız gelecekte, yeni olma iddiasına, yanlış canlılık ve derinlikte üretimlere ve birleştiriciliklere daha üst düzeylerde tanık olacağız.

Bu arada bizi zorlayan ve kızdıran bir temel noktaya değinmek istiyoruz ki, çok geçerli bir nedeni olmadığı halde bir çok arkadaşımızın yazılarını geç yolladığını, en geç ayın 18'i dememize rağmen ve bu konuda bir çok kez uyarı tavrımıza rağmen bu konuda düzensizliklerin sürdüğünü görüyoruz. Keza bu sayımızda da bu noktada oldukça zorluk çektik. Önümüzdeki süreçte bu noktada daha hassas ve disiplinli olunmasını istiyoruz. Aksi, emekle ortaya çıkarılan çalışmaların işlevini yitirmesi ya da daha geç bir zamanda yayımlanması anlamına gelecektir.

Yine, dergimiz ayın birinden birine düzenli olarak çıkmasına rağmen dağıtımını yapan bazı arkadaşlarımızın bir hafta-on gün sonra dergi almaya gelmesi gibi olumsuzluklarda, aşılmaması gereken zaaflarımızdandır. *Uzun Yürüyüş*'ün yaratma azminde olduğu ısratı, disiplinli, çok renkli ve sorgulayıcı kımlık bu zaafı aşmasını bilecektir. Ve herkes bu noktada kendisini zorlamak, koşullarını oluşturmaya yükümlüdür.

Bu arada 21. sayımızda, kültürel çalışmalarla aramıza katılan, daha önceden *Komün* dergisinde ve *Demokrasi, Ülkede Gündem* gazetelerindeki öykü ve karikatürlerinden çalışmalarından tanıdığımız *Raif Zor* arkadaşına hoşgeldin diyoruz. Katkıları, dayanışması için kendisine teşekkür ediyor, çalışmalarında başarılar diliyoruz.

Dergimize ilgi gösteren, çalışmalarını ve eleştirileriyle katkı sunan, destek olan tüm arkadaşlarımıza, yoldaşlarımıza teşekkür ediyor, eleştiri ve önerilerinin, katkılarının devamını diliyoruz.

Daha zengin ve dönüştürücü sayılarda buluşmak umadıyle...

UZUN YÜRÜYÜŞ

ARALIK 1997 SAYI: 21 (Aydı bir çıkar) Nöbet: 250.000 TL/ÖTV Dahil

İÇİNDEKİLER

DURUM İYİDİR!	2
97'ye "güle güle" desek mi? HASAN CEM	4
Bölge panoraması ve Kürtler/ HALİL GÜREL	6
Ekonomik ve siyasal gelişmeler/ NUR BAHAR	14
Harp Encümeni'nden MGK'ya/ BARAN PARÇACI	17
Susurluk-restorasyon(1)/ TEMEL DEMİNER	19
Bir kez daha cezaevleri üzerine/ ALİ CAN	23
Yolun neresindeyiz? (3) (1)/ METİN İNCE	25
Ölüm, adın kalış olsun/ SERDAR	26
Peygamberin aşkı/ MUZAFFER ORUÇOĞLU	28
Kitle insiyatifi üzerine/ Umut ŞENGÜL	30
İnsan ilişkileri üzerine (2)/ OZAN VELİ	34
Marxist bilgi kuramı (3)/ CENGİZ GÜNDOĞDU	40
Bizim sıradanlaşmamız.../ SEVİNÇ İLDAN	44
Özgürleşme üzerine (8)/ MEHMET YEŞİLTEPE	46
Hep insan dedik!.. / MUSTAFA ÖZ	48
Nepal'de halk savaşının 1. yılı/ ÇEVİRİ	50
Herkes farkında mı? / SARUHAN DEMİR	53
Gelenek ve gelecek... / HÜSEYİN KARABULUT	57
Adressiz eleştiriler (3)/ OTURAN ADAM	61
Avrupamerkezcilik/ AYTEKİN YILMAZ	66
Köylülük, anarşizm ve... / MELİH ÇETİN	69
Politikleşme süreci/ CEVDET GÜNDEMİR	71
Bir demokrat insanda... / SAMİ SELÇUK*	73
Nükleer başlıklı medya/ RAİF ZOR	74
Okur mektupları	77

TORUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. STİ. ADINA Sahibi ve Yazışmaları Müdürü CELAL TOKAÇ Adres: İstiklal cad. Tarnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3 - Beyoğlu / İSTANBUL TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70 Dizgi: Torum Basım Yayın Baskı: Günay Ofset

Almanya İrtibat Adresi Özkan Aslan, Im Reithfeld 6 93086 Würth an der Donau-ALMANYA

Avusturya İrtibat Telefonu ve adresi: 0043 664 423 00 93 Hüseyin Karabulut, Postfach 16 1061 Wien-AVUSTURYA

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık	3.000.000 TL	Altı aylık	1.500.000 TL
Yurtiçi:	100 DM	Yurtiçi:	50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İş Bankası TL Hesabı/ Galatasaray Subesi: 736293 Pound(İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Sub.: 3179665 Mark(Almanya) Hesabı/ Beyoğlu Sub.: 3179670 VAKİF BANK/Şişli Hesabı/ Beyoğlu Sub.(026):4025512

Durum iyidir!

"Yeter ki kararmasın, sol memenin altındaki cevher"

Nazım HİKMET

Dönüşüm ve ilerleme çabasının uzun yürüyüşümüzde ifadelendirilmesi, bu yürüyüşün bizleri ulaştıracağını düşündüğümüz toplumsal devrimin, kişisel gelişim çizgisiyle yoğunlaşması üzerinde durmaktayız.

Kişisel gelişim, herbirimizin kendi özgünlükleriyle bir birey olarak, içimizde yanardağ mağması gibi saklı duran gizli potansiyelleri ortaya çıkarıp, keşfedip, kendimizi gerçekleştirmemiz anlamına gelmektedir.

Bu süreçte, herbirimiz, kendi içimizdeki zenginlikleri, erdemleri; yenilenme, sorgulama ve hayatın sürekli değişen devrimci kişiliğine uygun bir modernlikle biçimlendirme, kendimizi işler gibi, sıradan elementleri altına dönüştüren bir simyacı muhteşemliğinde pratikler yaratma ütopyasıyla yüklenme sorumluluğuna sahip olmalıyız.

İyi niyet, samimiyet, tutarlılık, ısrarla birleşmiş esneklik, cüretle kucaklanmış alçakgönüllülük, kurumlaşmayla pekişmiş politik perspektifler...

Olmak istediğimiz insan'a, yaratmak istediğimiz toplumun özgür insan'ına varmak, bu yolda imkânsız istemek ve imkânsız başarmak için bilgece, militanca savaşmak...

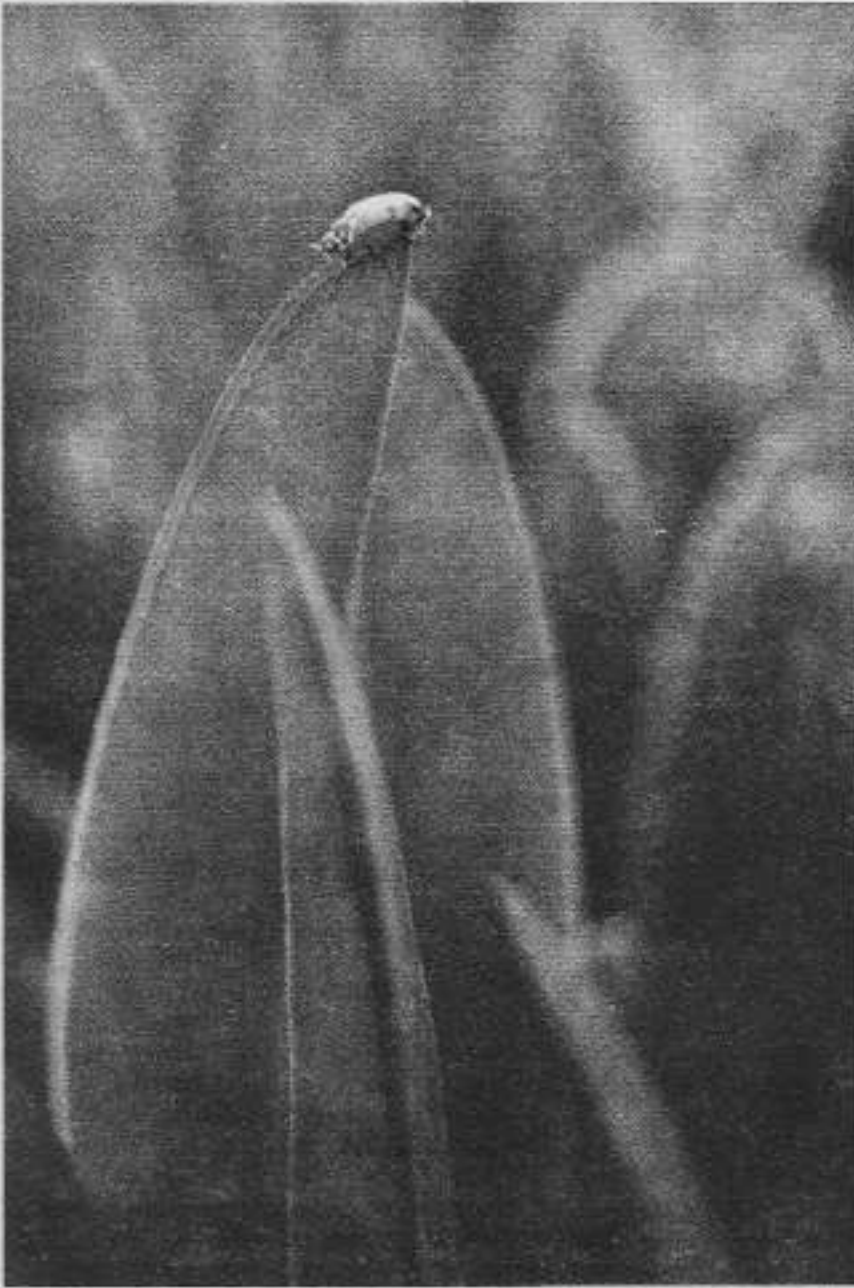
Tüm bu çok renkliliğin ve olgunluğun sağlandığı, özümsemiştiği ve kitlelere mal edilebildiği noktada; yüzyılları alan gelişimin, çok küçük zaman dilimlerine sığdırıldığına tanık olunmuştur.

Kendimizle hesaplaşmak, deneyimlerin çok yönlü boyutlarını, siyasal-ideolojik-örgütsel temellerini masaya yatırmak; kendi içimizden dışa doğru, dıştan kendi içimize doğru derin sarsılış ve harmanlanışlarla yoğunlaşan bu sitilin somutlaşma-

sında önemli bir çaba olarak anımlandırdığımız bu serüvenin amacı, daha nitelikli ve eşitlikçi bir dünya özlemine omuz vermek, ona bir kanal olmaktan başka bir şey değildir.

Bu yolculukta, temel fonksiyonlarımızdan biri olarak; çok öncelerden öğrenilmiş olunan bilgilerin, geçilmiş olan yolların ifade edilmesi, öğretilmesi ve yaşananlardan dersler çıkararak yeni ve ihtiyaca yanıt verenin kavranması iken, bunu paylaşmak, tartışmak ve sürekli bir fikir alış-verişi, perspektif derinleştirilmesi ile canlı, dinamik kılmaktır.

Paylaşmak, ortak bir dünya yaratmanın ana ögesidir. Toplumsal dönüşüm ile kişisel gelişimin birleştirildiği bir tarzın kavgasını veren devrimci özgürleşme çabasının temel halkasını da paylaşım olgusu oluşturmaktadır.

darttan uzak duruş samimiyeti ve hayatı yakalama arzusudur umudu güçlü tutan, gür kılan. Bu coşkuyu üretmek, maddi yaşamla bütünleştirmek, yaşayan kılmak...

Ve biz böylesi canlılık ve renklilikle haykırabiliyoruz: Durum iyidir! Yarın için mücadele edenler varoldukça, umut korundukça, geliştirildikçe durum iyidir.

Sorunların çok, aşılmasının güç, karmaşıklıkların yoğun olması bizi alıkoymuyorsa; anlatmak istediklerimizi anlatamamanın, anlaşılmanın sıkıntısını yaşıyorsak, kimi noktalarda ne anlatacağımızı dahi bilemiyorsak da; insanlık için, sağlıklı ve insani değerleri sahiplenmeye/geliştirmeye çalışan bir birey olabilmek için devrimci bir coşkuyu taşıyorsak eğer, bu tutku ve ihtirasa çarpıyorsa yüreklerimiz, durumun iyi olduğu subjektivizmini böylesine fütursuzca ortaya sürebilmemizin altında yatan arzuyu ve ışıltıyı görmek zor olmasa gerek.

Varsın basit bir iyiniyet, gözü kör bir temenni olarak anlaşılsın. Şimdilik basit, alaycı bir tebessümle karşılaşılsın bu satırlar; yarının serpilecek tohumlarını bugünden ekenler, meyvasını aldıklarında çabalarının tüm güzelliklerini paylaşacaklar yine de. Durumun iyi olduğunu söyleyecekler tekrardan. Yıllar önce söylemiş olduklarının bilinciyle...

Bu paylaşım, öğrenci öğretmen ilişkisinin sürekli yer değiştirdiği; kimi zaman öğrencinin öğretmen, kimi zaman ise öğretmenin öğrenci olduğu devrimci bir hiyerarşi bozumu anlamını taşıyan, anti-statüko-sal bu anlayıştır. Bu anlayış, her türlü bürokratik uygulamanın, sınırların, iktidarın, devle-

tin vb. çözüldüğü/söndüğü/ortadan kalktığı, özgürlük ve eşitlik ütopyasının hayat bulduğu komünizm idealinin nüvesi anlamını taşımaktadır.

İşte bu saflığı yakalama aydınlığı, imkansız olanı isteme cesaretidir yarına umutla yaklaştıran...

Tutarlılık gayreti, çifttestan-

BİZE HOŞÇAKALIN DEMEYE HAZIRLANAN

97'ye "güle güle" desek mi?

Hasan CEM

Takvim yaprakları, yılın son dilimini gösteriyor. Bu satırların sahibinden başka kaç insanın gönül rahatlığıyla akıp giden yıla "güle güle" diyemeyeceğini bilmesem de gelecekte '97 yılı için pek çok insanın "o zaman tam sırasıydı", "şunu yapmadık", "şöyle yapabiliirdik" gibi içinde kalan ukteleri dile getireceğini düşünüyorum. Çünkü '97 her yönüyle farklı olayların sahnelendiği gerçekten farklı bir yıl olarak geçecek tarih kitaplarına...

Sahi, '97'yi ne kadar kavradık, ne kadar sahibi olabildik? Bizim yaşama müdahale rüzgarımızla uçup kaybolduğunu sandığımız takvim yaprakları, yoksa kendi rüzgarına mı kapılıp gittiler?

Sözkonusu ettiğimiz an, henüz tarih kitaplarına ihtiyaç duyulmayacak kadar yakın geçmiştir. Ve hatta son demini yaşamaktayız o anın. Yaşanan tüm olayların canlılığını koruduğunu, hafıza şeridimizi az bir şey geriye sardığımızda görebiliriz. Şunu söyleyebiliriz ki; '97 yılı, tarih kitaplarına, devletin bir bütün olarak "Pandorra"nın kutusundan

çıkıp kendisinin ne menem şey olduğunu, bu coğrafya halklarına anlattığı yıl olarak geçecektir. Öyle ki, artık bu devletin karakterini birilerine anlatma gereği ortadan kalkmıştır. Şimdi tüm bunlara sebep olan iktisadi sosyal ve siyasal olayları kısaca da olsa anımsayalım.

Hatırlanacağı üzere, '96'dan '97'ye devreden ve tüm yılın gündemini belirleyen üç olayla yatılıp kalkıldı adeta. Bunlardan birincisi, kontr-gerillanın Susurluk'ta görülen devleti sarıp sarmalayan kolları; ikincisi, tamamen su yüzüne çıkan egemen klikler çatışması ki, bu, faşist Kemalist klikle etkiliğini artırma çabasına giren gerici İslami kliğin dalaşı olarak kendini gösterdi. Üçüncüsü ise, Kürt hareketinin Karadeniz bölgesindeki gerilla faaliyeti.

Susurluk'taki kazanın bizlere gösterdiği resimler elbetteki yeni değildi? Bu ülke kurulduğundan beri, geçen zamanın en çok tanık olduğu şeyler zulüm, işkence, yoksulluk, kan ve gözyasıdır. Kara yüzlü, kara yürekli, eli kanlı bir avuç insan, kurdukları düzenin tıkır tıkır işlemesinin keyfini çıkarıyorlar. Ve hergün bir sonraki günün kan emme planlarını kuruyorlar. Bir kısmı şa-

tolarda, bir kısmı özel ofislerde, bir kısmı polis merkezlerinde, uçaklarda ve son model Mercedes'lerde kuruyorlar bu planlarını.

3 Kasım '96 O adamcıklar (devlet) için şanssız bir gündü. O gün küçük bir kaza neticesinde, yediden yetmiş yediye herkese çırılçıplak yakalandılar. Herkes bildi ki, mevcut sistem için "vatani ve milleti sevmek" demek uyuşturucu ticareti yapmak, cani olmak, işkenceci olmak, adam kaybetmek, kumar ve fuhuş merkezleri kurmak, CIA hesabına çalışmak vb. faaliyetlerde bulunmaktır.

Bu resmi daha önce birileri görmüştü. Bu coğrafya halklarının umudunu umudu, acısını acısı bilen mavi düşlerin sahibi o güzel insanlar on yıllar önce bu resmi görüp ayağa kalktılar. "Polis" dediler, "MİT" dediler, "kontr-gerilla", "ordu", "KOÇ-SABANCI", "MGK" ve en nihayet "devlet" dediler. Kavgaaya durdular onlarla. Bir avuçtular ama sokakta, okulda, fabrikada, dağbaşlarında kavgadaydılar. Vuruştular yürekli; vurıldular. Darağaçlarında son gülüşlerinde bile adamcıkları işaret ettiler. Çünkü o adamcıklar, çünkü o devlet, halkların mutsuzluğunun kaynağıydı.

O "meşhur" anayasalarında belirttikleri "Türkiye Cumhuriyeti demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletidir" cümlesinin gerçekte ne anlattığını devletin kapısındaki gerçek tabelada ne yazdığını en net biçimde "Susurluk mucizesi" bize okumuştur. Susurluk mucizesinin, halklara şu cümlecik okuduğunu artık cümle alem bilmektedir.

"Sistem; faşist, gerici bir avuç ajan ve işbirlikçinin hukuğunun tecelli ettiği karanlık bir oluşumdur." İşte bu cümlecik, 3 Kasım '96 günü "sıradan" bir kazanın hemen ardından okur yazar her insan okudu.

Telaşa kapılanlar oldu, "kutsadıkları devlet" zan altındaydı. Öyle ya devleti yıpratmak yakışık almıydı? Gemi batarsa hepimiz batardık. Bu iş, üç-beş kanun kaçağı sorunu. Koskoca devlet için onlarda gözden çıkarılabilirlikti hani.

Öyle de yaptı, "kutsal devletlerinin" koruyuculuğuna soyunan medya... "Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" manşetleriyle "temiz toplum" sloganıyla kendini kotarmaya çalıştı. Her keresinde de "aman devleti yıpratmayalım" diyerek politize olmaya son derece elverişli bir ortamı dengelemeye, kitlelerin yöneldikleri doğru hedeflerin önüne geçerek, onları yanıltarak devlete olan vefa borçlarını ödeme çabasına girdiler/ödediler.

Egemen sınıfları cephesi Susurluk kazasıyla ortaya çıkan devletin çirkin yüzünü gizlemek; makyajını tazelemek için elinden geleni yapmıştır. Bu açıdan burjuva medyanın çabalarını elbette garipseyemeyiz. Onların devletlerini koruması kadar doğal bir şey yoktur görevlerini başarıyla tamamlamışlardır.

Peki ezilen halk sınıf ve katmanların üzerine düşeni yaptıklarını söylemek mümkün mü? Sistem, son yetmiş yılda görülmemiş bir biçimde tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmışken, onun zulmü altında inleyen halk, ne yazık ki bu durumdan yararlanamamıştır. 15 milyonluk bir şehirde bile, kitlesel protestolar üç-beş binlerle sınırlı kalmıştır. Sırf bu açıdan bile

olsa '97 yılına büyük bir gönül rahailiğiyle "güle güle" diyemeyeceğiz galiba. Bu durumdan pay çıkarması gerekenler kim olmalıdır? Böylesi bir zemin üzerinde bile emekçi katmanları ardından yürütme becerisini gösteremeyen tüm devrimci yapılanmalardır. Öyle görülüyor ki, Türkiye halklarının gerçekliği onun temsilciliğine soyunanlar tarafından kavranılmamıştır.

Bu coğrafyada cereyan eden olayların, bir toplumsal başkaldırıya temel kaynak olabileceğini sosyoloji biliminden az-çok haberdar olan herkes bilir.

Pek çok kişi, "bunun için yeterli niteliklere sahip siyasal örgütlerin varlığı şarttır" dese de, biz biliyoruz ki, toplumsal gerçeklikler kendiliğinden kalkışmaları da yaratır ve çoğu durumda bu kendiliğinden kalkışmaların içinde güçlü siyasal örgütler de doğar.

İster kabul edilsin, isterse edilmesin ama, işkenceyi, acıyı, zulmü, yoksulluğu ve gözyaşını evcilleştirmiş bir toplumsal yapı ile karşı karşıyayız. Toplumsal organizma adeta tüm sinir sistemlerini yitirmiştir. Mevcut toplumsal ataletin nedeni bu olsa gerek. Başbakanının uyuşturucu pazarlamasına; işkencede adam öldürülmesine; gözaltında adam kaybedilmesine ve daha binlerce iğrenç uygulamaya tepki vermeyen bir toplumun, toplumsal bilimlerin merceği altında analize ihtiyacı vardır.

Hali hazırda, bu coğrafyada (Kürt coğrafyası hariç) tüm halk, egemen ideolojinin narkozu ile uyumuş vaziyettedir. Mevcut devrimci oluşumlar bu gerçeği yok kabul edip, politize olmuş dinamik bir topluma uygun politik hat belirlemekteyler. Devrimci örgütler mevcut toplumsal gerçekliği, bu gerçeklik içinde bireyi, doğru çözümleyebildiği taktirde, toplumu ataletten kurtaracak politikaları oluşturabilirler. Bu gerçekliği, sadece ekonomi politisinin ilkeleri içinde aramak yetmez, bununla birlikte dinin de, ahlakın da, değer yargıların da, sanat anlayışın da, bilcümle toplumsal haya-

ta yön veren kültürün de, toplumsal gerçekliği belirleyen doneler arasında görmek gerekir.

Dokunulduğunda herhangi bir tepki vermeyen organımızın bir hastalığı olduğunu kabul edip, tedavisi için çaba sarfederiz de; herhangi bir "toplumsal etki" karşısında "toplumsal tepki" vermeyen halkın nedense bir hastalığı olduğunu kabul etmeyiz. Oysa, onu kutsamaktan vazgeçip hastalığını teşhis etmek gerek. Kim bilir, belki de onun hastalık nedeni devrimci yapılanmaların bir türlü güven vermeyen siyasal öngörüler, daha doğrusu öngörüsüzlüğüdür.

'97 yılının Susurluk kazası ile ortaya çıkan siyasal atmosferi, bize, emekçi halkın ve onun öncüsü iddiasındaki devrimci yapılanmaların tek tek durumunun sağlıklı analizini yapılmasını dayatmaktadır.

Kuşkusuz ülke gündemi çetelerle sınırlı değildi. Egemen klikler arası çatışma denilebilir ki, '60 darbesinden sonra ortaya çıkan en ciddi çatışmaydı. Bu çatışma hali hazırda devam etmektedir. Bu çatışmanın bir ucunda ordu destekli Kemalistler, bir ucunda da sistemi şeriate entegre etmeye çalışan gericiler. Bu krizi, sırf iktisadi çıkar hesapları üstünde yükselen bir kriz olarak değerlendirmek sığ bir yaklaşımdır. Öyle ki, krizin bir ucunda olan kesim, sistemin mevcut siyasal yapısını ciddi bir değişime zorlamaktadır. Bu kriz, üst tabakaların çıkar dalaşının çok çok ötesine de taşmıştır. Yansımaları zaman zaman toplumun en alt kesimlerine kadar inmekte, belli bölgelerde kitleler laik, anti-laik; şeriatçı Atatürkçü vb. ikilemler içinde saf belirlenmişlerdir. Bu çatışmanın belli bir aşamasında hükümet değişikliğine gidilerek ilk raund Kemalistlerin lehine sonuçlanmıştır.

Bu noktada da göze çarpan çok çok ilginç bir durum vardır ki, o da egemen sınıfların kendi arasındaki dalaşlarda emekçi halk yığınlarını çok iyi yönlendiriyor oluşlarıdır. Kendi yaşamsal talepleri için yerinden kıpırdatmadığımız halkın, Ke-

malizm için ya da İslam için sokakları fethetmesinin üzerinde ciddiyetle düşünmemiz gerekir.

Önemle düşünmemiz gereken bir başka nokta da, halihazırda devam edegelen bu çatışmada Türkiye devrimci hareketinin duruşunun ne olduğudur. Her şeyden önce bu çatışmanın devrimci hareket tarafından ciddiyetle takip edildiğini ne yazık ki söyleyebilecek durumda değiliz. "Gündem saptırma", "yapay çatışma" denilip geçildi çoğu zaman. Bu konuyu önemser görünenler de krizi derinleştirip ondan yararlanmayı, hep bir tarafı desteklemek olarak algılamaya yanlışna düştüklerinden onlar da iyi sınav verememişlerdir.

Egemenler arasındaki dalaşa biraz daha güçsüz olan tarafın, bazı halkçı ve demokrat politikaları gündeme getirmesi sürpriz değildir. Bu yaklaşımındaki ikiyüzlülüğü görmemek tam bir basiretsizliktir. Bugün bazı anlayış sahiplerinin İslamcılarla eylem birliğinden bahsederek kadar onları kendine yakın hisetmesi, başlıbaşına bu anlayış sahiplerinin bir handikapıdır. Daha cezaevlerindeki ölüm orucu direnişinde bu gerici kliğin Şevket Kazan nezdinde açık yüzi teşhir edilmişken, onlara "iyimser yaklaşma"yı salık vermek, sözümona "anti emperyalist gösterilerde ortak hareket" etmek gibi bir perspektife yönelmenin devrimci politikalarla uzaktan yakından alakası yoktur.

"Milli Güvenlik Siyaset Belgesi" diye adlandırılan ve hükümete uygulamaları için verilen MGK direktiflerince "irticanın birincil tehlike olarak gösterilmesi, mevcut çatışmanın yoğunluğunu da göstermektedir. Bu noktada devlet güçlerinin şeriatçı örgütlenmelere bugünden yarına pratik bir yönelim içine gireceğini beklemekte saadillik olur. Bugün şeriatçı güçlerin polis örgütü ve devlet bürokrasisi içinde hatırı sayılacak oranda bir güç olduğu aşikardır. Kemalist kliğin zorlandığı nokta da burasıdır. Bu noktada RP'nin kapatılması da Kemalistler açısından tehlikeyi bertaraf etmeyeceğinden, bu çatışmanın '98'e sarkarak daha da çetrefil bir

hal alacağı öngörüsünde rahatlıkla bulunabiliriz.

Kemalizme karşı açık olan tavrımızın, siyasal İslamcılar'a karşı aynı netlikte olmadığı ortadadır. Bizler açısından gelişip güçlenen gerici yeni bir tehlikedir siyasal İslam. İlk etapta kavgaya tutuşmamız gereken kesim olmasa bile "ortak düşman" espirisi içinde onların eylemlerine sıcak yaklaşmak ve daha da ileri gidip desteklemek halkın gerçek öncü-

Hali hazırda, bu coğrafyada tüm halk, egemen ideolojinin narkozu ile uyuşmuş vaziyettedir. Mevcut devrimci oluşumlar bu gerçeği yok kabul edip, politize olmuş dinamik bir topluma uygun politik hat belirlemektedirler. Devrimci örgütler mevcut toplumsal gerçekliği, bu gerçeklik içinde bireyi, doğru çözümleyebildiği taktirde, toplumu ataletten kurtaracak politikaları oluşturabilirler.

lerinin işi değildir. Kaldı ki, bugün siyasal İslam'ın anti-emperyalistliği görecektir. Hiçbir dinin karakterinde anti-emperyalistlik yoktur. İsrail tarafından öldürülen Filistinli şeriatçı liderlerden Dr. Şakaki'nin resmini basıp, onu devrim şehidi gören devrimci yapılara da tamkılık ediyor bu ülke.

'97'de laik, anti-laik çatışması olarak yansıyan egemen klikler arası

bu çatışmada bizler yine çoğu zaman ya etkisiz kaldık ya da yalın etkilenmeler içinde etkisizleştik. '98 yılına kesinkes sarkacak olan bu kavgada daha aktif rol oynamak için şimdiden pusatlanmaya ihtiyaç var. Yani halk gerçekliğini kavramaya.

Kürt hareketi açısından içinde bulunduğumuz yılın verimli geçtiğini söylemek, gerçeği değil sadece aşırı iyimserliğimizi yansıtır. Kürt hareketinin güneydeki canlanışının kuzeyde yansımaları bir türlü bulamaması, Kürt hareketi önderliğinin kuzey politikasındaki hatalarında aramak gerekir. Son yıllarda, sık sık el değiştiren hükümetlerin, hemen kuruluş aşamalarında "iyimser" kıskıları (ki zaman kazanmaya yöneliktir) Kürt hareketi önderliğini her defasında ciddi beklentilere sürüklemiş, her yeni hükümete şans tanıma adı altında gerillanın hareketliliği daraltılmıştır.

Kürt hareketi de, Türkiye devrimci hareketi gibi egemenlerin Sursuluk yarasına tuz basma işinde başarısız olamamış, bu yönüyle önemli tarihsel fırsatlardan birini kaçırmıştır.

'97 yılı içerisinde Kürt hareketinin en ciddi hatalarından birisi de, Türk ordusunun genaralarına beslenen iyimser duygudur. Bu iyimserlik bir kaç kez bizzat PKK Genel Sekreteri Öcalan tarafından dile getirilmiştir. "Generallerin büyük bir kısmının Kürt sorununu çözmek istediklerini biliyoruz" diye açıklamalarda bulunan Öcalan, bu iyimserliğini daha da ileri taşıyarak son MGK belgesini (Milli Güvenlik Siyaset Belgesi), "eğer uygulanabilirse iyi bir şey olur, devrimci bir programdır" şeklinde değerlendirmiştir. Dikkat çekici bir nokta da, bu hususta Perinçek'in görüşlerinin de farklı olmayışındır. Perinçek'e haklı olarak ateş püsküren devrimci çevrelerin, Öcalan'ın aynı konudaki benzer görüşlerine karşı sürdürdükleri suskunluk izaha muhtaç bir durum arz etmektedir.

Sosyalistlikten vazgeçip Kemal'den fazla Kemalist olan, Türk

Ordu'sunun sivil giyinli generali Doğu Perinçek'in MGSB'ni devrimci bir program diye taktim etmesinde şaşılacak bir şey yoktur. Her yönüyle Kemalizm'in ne menem bir şey olduğunu çok iyi bilen ve mücadelesinin odağına bu resmi ideolojiyi koyan Öcalan'ın, gerek MASK (Milli Askeri Strateji Konsepti) ve bu çerçevede oluşturulan iç ve dış politikaya ilişkin Genelkurmay kararlarına, gerekse MGSB belgesine dair ilginç yaklaşımının (hatası nispetinde) ulusal hareketin ileri politikalarında tedavisi zor olacak yaralar açacağı görülmelidir.

'97 yılı içerisinde Kürt hareketi, Güney'i hakimiyetine alıp Güneyli-leştiği nispette Kuzey'e yabancılaşmıştır. Bunun en somut yanışmasını Kuzey'in şehir merkezlerinde görüyoruz. Özellikle, '89 yılında başlayıp '93 yılına kadar şehir merkezlerinde ulusal hareket lehine gelişen politize ortamın, '94'ten sonra gerilemeye başladığını ve '97 yılına girildiğinde ise, özellikle gençliğin Kürt illerinde devlet eliyle geliştirilen mafya örgütlerinin, fuhuşun ve her türlü pis ilişkilerin batağına her geçen biraz daha saplandığı gözden kaçmamaktadır. Bu durum bölgede devletin ve ulusal hareketin etki gücünü göstermesi açısından değerlendirilmelidir.

Yaklaşık dört yıldır Kürt hareketi Kuzey'de adeta "bekle-gör" politikası izlediğinden, bu bekleyiş geriliminin halk üzerindeki insiyatifinin azalmasına sebebiyet vermiştir. Bugün Kürt illerinde güçlü olarak kendisini hissettirmeye başlayan toplumsal ataletin nedeninin, devletin gücünü kullanmasında değil gerillanın gücünü kullanamamasında aramak gerek.

'97 yılı içerisinde, PKK gerillalarının Karadeniz'e yönelimi (ki bu yönelimin boyutu da bilinçli olarak bizzat devlet tarafından abartılmaktadır) bir başka ilgi çekici gelişmedir. Ancak bu gelişmenin uzun vadede ne getirip ne götüreceğini kestirmek zordur. Bu açılımın mantığının, açılım sahipleri tarafından çok net

olarak ortaya konulmamış olması gerçeği, bu konuda bir öngörde bulunmaktan bizleri alıkoymaktadır. Ulusal hareketin Karadeniz bölgesinde yerel iktidar organları kurabilmesinin zorlukları, hatta imkansızlığı ortadayken ve bir gerilla hareketinin bastığı toprağın dinamiklerine yaslanmadan uzun vadeli yaşayamayacağı gerçeğine rağmen, ulusal hareketin Karadeniz'deki seyrinin netliğinden bahsetmek gerilla savaşının gerçekliklerinden bihaber olmaktadır.

Tüm gelişmeler gösteriyor ki, egemenlerin geleneksel Kürt politikalarından vazgeçmeye -hele de generallerin- hiç mi hiç niyetleri yoktur. Bu durumda kendi kendilerine iyi niyet besleyenlerin, kendi iyi niyetlerinde boğulacakları açıktır. Bu hususta, emperyalist efendilerinin kendince çözümlerine dahi direnme becerisi gösteren orduyu dize getirecek tek gücün gerillada olduğu unutulmamalıdır. Savaş sanatı içinde diplomasi, taktik esneklik başvurulması gerekli olan önemli ihtiyaçlardandır. Ama bu sanatın icrası için bunların tek başına yeterli olduğu, başlı başına bir yanılsamadır. Kürt hareketi önderliği de zaman zaman bu yanılgıdan payını almaktadır.

Özetlersek;

1997 yılı, kara yürekli insancıklar açısından, önce şanssızlıklarına rağmen hayırlı bir yıl olmuştur. Doğrusu suçüstü yakalanan devlet bu kadar rahat olabileceğini kendisi de tahmin etmemiştir. İşçileri ve emekçileri "artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" sloganı ile oyalamanın bir yolunu bile buldular. Bu zamana kadar o insancıkların profilini gizlemek için olağanüstü çaba harcayanlar ve hatta kendi elemanlarının katillerini bile gizlemekte kendi bekaları için yarar görenler, bir anda halkın henüz görmediği trajedileri de pazar tezgahlarına döktüler. Bu, artık gizleyemedikleri trajedilerin ticaretini yapmaktan başka bir şey değildi elbet.

Hangi pisliği deşsen altında Çatlı çıkmıyordu! Bildiğimiz çirkin devlet A. Çatlı'ydı. Tüm pisliklerin babası

oydu. O, sizin bilmediğiniz şu, şu, şu olaylarında aktörüydü. Tüm bunların hesabı eğer sorulacaksa, ondan sorulmaylıydı! İşte burjuva medyanın Susurluk'un üzerine gidiş tarzı tam da buydu. Dünya ve ülkeyle ilişkilerini bu medya üzerinden sağlayanlar Çatlı ile yatıp Çatlı ile kalkar oldular. Oysa gerçek manada, Susurluk kazasının anlattığı Çatlı değil, Çatlı şahsında somutlaşan sistemin iğrenç yüzüdür. İşte burjuva medyanın Susurluk'a olan ilgisi, Susurluk'ta çekilmiş olan gerçek resmi karartmayla sınırlı kalmıştır.

İşçi ve emekçiler, kendi gerçek gündemlerinden uzaklaştırılıp egemenler arası dalaşa taraf olmaya zorlanmışlardır. İki büyük sendika patronunun ordu lehine, HAK-İŞ patronunun da gerici şeriatçı klik tarafında yan tutmaları ve bu dalaşa işçileri de katma planlarında kısmi bir başarı kazanıldığından, işçinin gerçek gündemi (işsizlik, hayat pahalılığı, iş güvencesi ve sağlık örgütlenme özgürlüğü vb.) tüm diğer olayların gerisine düşmüş ve Susurluk'ta görülen sistemin gerçek yüzüne karşı işçi ve memur cephesinden yüzbinlerle ifade edilmesi gereken etkili bir karşı koyuş gerçekleştirilememiş ve takvim yapıları kendi rüzgarında uçup gitmiştir. Bize rağmen geçip giden '97'ye büyük bir huşu ile "güle güle" demenin masalsılığı ortada değil mi?

Yeni bir yıl istesekte istemesekte yeni bir dönemin başlangıcına vesile oluyor. Şimdi sorun bu yeni dönemde zamanın dizginlerini nasıl ele geçirebileceğimiz sorusudur. Bize rağmen geçip giden yaşam değil, ellerimizde olan yaşamdır aslolan. Bunun için hayatı bilmek gerekiyor. Hayatın içinde önce kendimizi, sonra biraraya geldiklerimizi, daha sonra da bizi çevreleyen her şeyi bilmek...

Hayatı bilmenin ciddi çabası verenler bugün yaşadığımız toplumsal ataleti doğuran ve besleyen kaynakları da bileceklerdir. Belki de bu kaynağın önemli bir parçası da biziz...

Kim bilir?

Bölge panoraması ve Kürtler

Halil GÜREL

Genelkurmay güdümlü ANASOL-D hükümetinin Kürt sorununda çözüme yönelik çeşitli adımlar atabileceği fikri, başta PKK önderliği olmak üzere çeşitli çevrelerce ileri sürülmüştü.

Hiç kuşkusuz bu fikre zemin teşkil eden nesnel belirtiler de yok değildi. En başta 28 Şubat tarihli MGK kararlarında "askeri açıdan gerekenlerin yapıldığı, sıranın ekonomik, sosyal ve kültürel girişimlerde olduğu" belirlenmesinin yapılması bu fikrin resmi düzlemdeki en temel belirleyicidir. "Kültürel çözüm" ibaresinin ilk kez bir MGK toplantısında gündeme gelmiş olması egemen sınıfların Kürt sorununda adım atacağı yönünde bir veri olarak değerlendirildi. Ardı sıra Genelkurmay tarafından belirlenen Milli Askeri Stratejik Konsept (MASK)'te yapılan değişikliklerle PKK'nin şeriat tehlikesine göre ikinci sıraya düşürülmesi ve ordu yetkilileriyle PKK arasında resmi olmayan görüşmelerin gerçekleştirildiği iddiaları da Kürt sorununda çözüme yönelik adımlar atılacağı fikrinin mayalanmasında önemli etken oldu. Ancak bu sürecin hemen ardından başlayan Güney Harekati, bu fikrin altının boş olmasa da üstünün de dolu olmadığını gösteren önemli bir etkeni.

Ashında farklı bir açıdan bakıldığında Güney Harekati hiç de çözüme yönelik adım atılacağı fikrini zayıflatıcı bir içerik taşımıyordu. Günlerce hatta haftalarca önce başlatılan sınıra asker ve malzeme sevkiyatı, "geliyorum" diyen hareketin habercisiydi. Hatta burjuva medya "ha bugün ha yarı operasyon başlayacak" diye ya-

yın yaparken harekatta gizlilik diye birşey kalmamasına ve PKK'nin de gereken önlemleri almasına olanak sunuyordu. Öte yandan ilk defa medyanın sonradan dahil edildiği, ama en medyatik hareket olması için de elden gelen her türlü çabanın harcandığı düpedüz bir oyun sahnelendi. Binlerce ölüden bahsedildiği yerde kameralar "öldü ele geçirilen terörist" görüntüsü yayınlamakta bir hayli zorlandılar. Oyle ya, "cesetleri su alıp götürmüştü." Ama aynı zamanda PKK'nin Zap Kampı'nın birkaç günlüğüne de olsa ele geçirilmesinin yarattığı psikolojik etkiden yararlanmasını da bildiler.

Zap Kampı'nın ele geçirilmesi sonrasında kendini anlık duruma fazlaca kaptıran bir subayın "biz buradayız PKK nerede?" türünden yaptığı konuşmanın üzerinden birkaç gün geçmemiştir ki, Türkiye helikopter "kaza"ısıyla sarsıldı. Konuşma yapan subayın da içinde bulunduğu ve hareketin komuta kademesini oluşturan subayları taşıyan helikopter önce kaza denilmesine rağmen daha sonra açıklandığı üzere PKK füzesiyle vurulmuştu. Ancak ilginç olan şey füzeyle askeri helikopterin vurulması olayında hedefin neredeyse PKK olmaktan çıkmıştı. Başta İran olmak üzere Rusya'dan başlayıp Sırbistan'da biten bir çember içinde Türkiye'nin tüm komşuları düşman güç ilan edildiler. Füze krizinde neredeyse en az adı geçen PKK oldu.

Güney Harekati'nı, egemenlerin Kürt sorununda çözüme yönelik adım atacağı fikrinin çerçevesinden değerlendirecek olursak, hareket daha çok kamuoyunu "PKK'yi içeride de dışarda da bitirdik" anlayışı doğrultusunda bir yönelime sevk etmek ve Kürt soru-

nunda atılacak adımlar için uygun zemin yaratmak şeklinde özetleyebiliriz.

Ancak, gerek Güney Harekati sonrası gerekse de REFAHYOL hükümeti ardından kurulan ANASOL-D hükümetinin bu yönde bir adım atma yöneliminde olmadığı yaşanan süreçle birlikte yeterince açığa çıktı. ANASOL-D hükümetinin programından tutalım da, Kürt sorunundaki tavni yeterince bilinen Ecevit'e havale etmesine varıncaya kadar kendini açıktan ifade eden egemenlerin yönelimi, sorunun, "etnik bir sorun değildir" belirlenmesiyle nasıl algılandığını ortaya serdi. Nitekim yeni hükümetin kuruluşunun ilk günlerinde HADEP yöneticilerine ceza yağdırmakla yetinilmiyip, işbirlikçi-reformcu bir parti olan Demokratik Kitle Partisi (DKP)'yle birlikte kapatılması istemiyle dava açılması sorunun bugüne kadar olduğu gibi, "Kürtsüz bir çözüm(süz-lük)" "mahkum olunduğunun en bariz göstergeleriydi.

Her ne kadar, PKK önderliğiyle Ordu arasında dolaylı yollardan yapıldığı söylenen görüşme ve mesaj göndermelerin varlığı iddia edilse de Kürtler'i kapsayan bir çözümün yeterince dayanak bulmadığı da ortaya çıkmış oldu. Bu yönde, REFAHYOL taraftarı basın "ülkeyi satıyorlar" şeklindeki propagandasının Genelkurmay ve güdümündeki ANASOL-D hükümetini yıpratma amacından başka bir gerçeklik taşımadığı da anlaşılıyordu.

Türk egemenlerinin Kürt sorununda kapsamlı değişime girmeyeceklerinin anlaşıldığı koşullarda, emperyalistlerin politika değişikliğine gittikleri ve bunu boyutlandırabilecekleri görüldü. Gelineen süreçte en önemli de-

şikliğin emperyalist kamplar arasında-ki bir rol değişimi olduğunu söyleyebiliriz. ABD ile Almanya eski politikalarına göre önemli denebilecek bir değişime girdiler. Kuşkusuz bu değişimin egemenler cehnesindeki Amerikancılık-Avrupacılık değişimiyle ya-kından bağı var.

Bu konudaki ilk gösterge Ağustos ayı başlarında ABD'de hazırlanan "Türkiye'nin Kürt Sorunu (Turkey's Kurdish Question)" isimli kitabın başında yer almasıyla görüldü. Kasım ayında yayınlanması planlanan kitap-tan yapılan 11 sayfalık özet, kitabın içeriğini ele veriyor.

Başında ABD'nin eski Türkiye Büyükelçisi Morton Abramowitz'in bulunduğu "Ölümcül Çatışmaları Önleme Komisyonu" tarafından CIA'cı Graham Fuller ve Prof. Dr. Hanri Barkey'e hazırlatılan kitapta Kürt soru-nunda siyasi çözüm ve Türkiye'nin yapması gerekenler tartışılıyor. Kitap özünde ABD hükümetine sunulacak bir rapor işlevi görecek.

Raporda, Türkiye'ye Kürt Sorunu-nu çözümü için şu yollar öneriliyor: "Devlet, PKK ile, ya da onun açık poli-tik cephesi Sürgünde Kürt Parlamen-tosu'yla masaya oturabilir. Devlet, Kürtler için atadığı Kürt temsilcilerle karşılıklı görüşmeleri açabilir. Dil hakları, güvenlik koşullarının ağırlaş-ması ve bölgesel özerklik gibi Kürt halkının bilinen şikayetlerini düzelt-mek için Güneydoğu'da çok yönlü re-formları yüklemeye karşılık olarak, devlet bütün görüşmelerden kaçınma kararı alabilir. Devlet, Güneydoğu'da (ya da başka yerlerde) devletle görüş-meleri yürütecek seçilmiş Kürt temsil-cileriyle demokratik bir görüşme sü-re-cini açabilir."

Raporun temel dayanağı, Kürt so-ranunun bir güvenlik sorunu değil, et-nik bir sorun olduğu noktası. Buna pa-ralel önerdiği çözüm yolları da siyasi içtenlik taşıırken bir diğer vurguladığı nokta hükümet programında da yer alan merkezi devletin yetkilerinin ye-rel yönetimlere devredilmesi. Benzer bir yaklaşım daha önce Fransa tarafın-dan da gündeme getirilmişti.

Kürtler'in seçeneği olarak ise dört yolun varlığının ileri sürüldüğü rapor-da, bu yollar; "geleneksel Türk parti-leriyle çalışmak, Kürt partileri kur-mak, İslami seçenek ve şiddet" olarak sıralanıyor. Ancak ilk iki seçeneğin iş-

lemediğinin belirtildiği raporda, geri-ye "İslami seçenek ve şiddet" sınıfla-masının karşılığı olan Refah Partisi ve PKK'nın kaldığı öne sürülüyor.

Raporda ayrıca; TC yasalarının Kürtler'in siyasi çalışma yapmasına izin vermediği ve PKK'ye ancak HA-DEP'in rakip olabileceği belirtiliyor. HADEP'in bu nedenle kapatılmaması gerektiğinin kaydedildiği raporda; devletin PKK'ye rakip olabilecek parti veya grupların susturmasının bu örgü-tün işine geldiği öne sürülüyor.

"Kürt sorunu konusunda reform yapmış bir Türkiye hem Ortadoğu hem de Avrupa'da büyük bir gelişme gösterebilir ve olumlu etkisini arttırabi-lir" ifadesinin yer aldığı raporda so-nuç olarak; "çözüm için atılacak adımlar Türkiye'nin bölgesel güç ol-masının yolunu açacak," belirlemesi yapılıyor.

Raporun en önemli özelliği PKK'nın siyasi muhatap kabul edil-mesi. Bilindiği üzere ABD bugüne ka-dar PKK'yı "terörist örgüt" olarak ta-nımlarken Kürt sorunu konusunda esas olarak Türkiye'nin çizdiği hattın karşısında yer almamaya özen göster-di. Her ne kadar Kürt sorunu Özal dışında Türkiye ile uyumluluk sağla-yamasada, ABD ile Türkiye hiçbir dö-nem bu denli karşı karşıya gelmediler. Nitekim ardı sıra yaşanan pratik geli-şmeler de, Kürt sorunu konusunda ABD-Türkiye karşılığını açıkça orta-ya koydu.

ABD dışişleri yetkilisi Robert De-utch'un Washington'da düzenlenen "Kürt Ulusal Kongresi"nde; "Türki-ye'nin 14 Mayıs'ta başlattığı Güney Harekatı'nın ABD'nin bölgedeki çalışmalarını engellediği"ni öne sürme-si, ardından ABD Kongresi Temsilci-ler Meclisi üyesi 100 milletvekilinin ABD Başkanı Bill Clinton'dan "tutuk-lu DEP milletvekillerinin serbest bira-kılması" için girişimde bulunmasını isteyen mektubun gönderilmesi, ABD'nin polarka değişikliğinin önemli göstergeleriydi. Mektupta ayrı-ca, "Türk devletin 73 yılı aşkın bir süredir Kürt halkının sosyal, kültürel ve politik haklarını gaspettiği" kayde-dilirken, ABD Başkanı'ndan girişim adı altında Türkiye'ye baskı uygula-ması talep ediliyor.

Bu gelişmelerin hemen ardından Ocak ayında yayınlanan 1996 ABD İnsan Hakları Raporu'na ek olarak ha-

zırlanan rapor ortaya çıkarıldı. Rapor yeni bir şeymiş gibi, "Türkiye'de ABD silahlarının sivil halka karşı kulland-ığı"nı belirtiyor ve önlem gereğini-den bahsediyor. Ve en son pratik geli-şme "Musa Anter Barış Treni"yle ilgili yaşandı. ABD İstanbul Konsolosu Stephan C. Kimmel'in "Barış Treni" girişiminin Türkiye Koordinasyonu'nu ziyaret ederek "projenin demokra-sinin geliştirilmesine önemli katkısı olacağını düşünüyorum. Ben de treni karşılayacaklar arasında yer alaca-ğım." demesi, ABD ile Türkiye ara-sında, Kürt sorunu konusundaki kar-şıtlığın pratik göstergeleri olarak sıra-landı.

ABD, Kürt soruna konusunda Tür-kiye ile karşılık içindeyken ve bu du-rum politikalarına açıkça yansırken, bölgede hangi güce oynaması gerekti-ğine de tam olarak karar vermiş de-ğil. Özeti yayınlanan "Türkiye'nin Kürt sorunu" raporunda Kürtler için mev-cut seçenekleri "İslami seçenek ve şiddet" (biz RP ve PKK anlayalım) olarak sıralarken, bu güçlerden hangi-sine ağırlık vereceğini belirlemek için de yoğun istihbarat faaliyetleri yürü-tüyor. Aynı zamanda da kendi ajanlarını yetiştirmek için girişimlerde bulun-u-yor.

ABD Büyükelçiliği'nden, görevli uzmanların kendisini ziyaret ettiğini açıklayan RP Batman Milletvekili Musa Okçu, görüşmeden; "ABD'nin bölgeye yönelik yeni bir strateji belir-leme eğiliminde olabileceğini" sonu-cunu çıkardığını ifade ediyor. Okçu devamla; "Kürtler'in ne düşündüğü-nü, kendi aralarındaki görüş ayrılıkla-rını, liberal, Marksist, İslamcı Kürtle-r'i anlamaya, grupların büyüklüğünü ve etkisini ölçmeye çalışıyorlar. Özel-likle İslamcı Kürtler'in PKK karşısın-da ciddi bir güç olup olamayacağını araştırıyorlar. Bize yönelttikleri soru-lardan daha çok İslamcı Kürtçülük akımının gücünü ölçmeye çalıştıkla-rını anlıyoruz." dedikten sonra, "Böl-ge milletvekilleriyle görüşen resmi gö-revlilerin yanı sıra ABD'nin istihbarat örgütleri aracılığıyla bölgede de bilgi topladığı"nı ekliyor.

Diğer bir girişim ise Sabah Gaze-tesi'nde yer alan bir haberle ortaya çıktı. "Güneydoğu'luya İş Umudu" başlığını taşıyan haber, Türk (?) TMC Agroworld Co. ve Amerikan şirketleri tarafından CPNMİNC şirketleri ta-

rafından yurtdışında çalıştırılmak üzere 8778 eleman arandığını duyuruyor. Elemanları sağlamak için OHAL Bölge Valiliği'ne baş vurulduğunu belirten haberde, projenin sorumluluğunun Emekli Astsubay Selahattin Sakıcı tarafından üstlenildiği açıklanıyor.

Haberden; ABD'nin CIA'ya ajan devşirme girişimlerinin bir yenisinin Kürt illerinde Tezgahlandığı açıkça belli oluyor. Geçen yıl Eylül ayında Güney'den Guam Adaları'na kaçırılmak zorunda kalan 7000'i aşkın Kürt hatırlanacak olursa, ABD'nin benzer bir örgütlenmeye Kuzey'de de ihtiyaç duyduğu anlaşılıyor.

Tüm bu gelişmelerden ortaya çıkan tablo; ABD'nin bölgede etkinliğini sürdürülebilmek için; mevcut güçlerin analizini yaparken, esas olarak ajanlaştıracığı Kürtler aracılığıyla kendini güvenceye almak istediğidir. Buna rağmen "yumurtaları tek sepete koymayarak" tüm olanakları değerlendirmek istemektedir.

Tam da aynı dönem içinde, Avrupa Parlamentosu'nun "Kürt Sorununa Siyasi Çözüm" kararına rağmen, Avrupa Birliği (AB)'nin lokomotif durumundaki Almanya'nın siyasi çözüm ve PKK karşıtı bir tutuma girerek Barış Treni'ni engellemesi emperyalistlerin politika değişikliğinin ikinci ayağını oluşturdu. Aslında işin özü Türkiye'nin yönünü döndüğü emperyalistlerin, Türkiye'nin tavrına bağlı olarak yön değiştirmesinden başka bir şey de değildir. Türkiye'nin AB'ye alınmamasının gerekçeleri arasında Kürt sorununun varlığını da ileri süren Almanya, Kürt sorununun demokratik platformda ele alınmasına yönelik bir girişim olan Barış Treni'ni, İçişleri Bakanı Manfred Kochner'in yaptığı "PKK propagandası yapacak" açıklamasıyla engelleyebilmektedir.

Doğrusu Barış Treni'nin "PKK propagandası yapacak" iddiası boş bir iddia da değildir. Bunun nedeni ise PKK'nın siyasi, diplomatik, askeri ve kültürel bakımdan gerek Türkiye, gerek bölge, gerekse de dünya çapında Kürt sorunuyla özdeş hale gelmesidir. Ki bu durum, Almanya açısından da bilinmeyen bir şey değildir. Türkiye'de Amerikan vatandaşı Çiller'in başbakan olduğu dönemlerde, Dışişleri Bakanlığı ve istihbarat örgütü yetkililerini PKK önderliği ile görüştüren

de gene aynı Almanya'dır çünkü. Dün, PKK ile görüşme yapmaktan (hatta iddiaya göre Öcalan'a düzenlenen suikasti haber vermekten) sakınca duymayan Almanya'nın bugün Barış Treni gibi bir girişimi "PKK propagandası yapacak" diye engellemesi, göstermiştir ki, Almanya Kürt sorunu konusunda Türk devletinin politikalarına eklenmiştir. Ancak bu eklenmenin "birebir Türkiye gibi düşünüp-davranmak" olmadığı ve çıkarları Türkiye'nin yanında olmayı gerektirdiği sürece devam edeceğini de belirtmek gerekiyor.

Nitekim, Türkiye'nin AB'ye üyeliği konusundaki soruları cevaplayan Almanya Dışişleri Bakanı Klaus Kinkel, "Türkiye'nin AB üyeliği Kürt sorunu konusunda adım atmasına bağlı" diye demec vermeye devam ediyor. AB ile ilgili her açıklamada, Kürt sorununun altı önemle çiziliyor. Bunlardan, AB Türkiye Temsilciliği Ekonomik Müsteşarı Aleksandre Borge Gomes'in yaptığı açıklamada; "Avrupa Komisyonu adına bağımsız uzmanlar tarafından hazırlanan ve Avrupa Parlamentosu'na sunulan, toplam 28 milyon ECU'luk hibeyle öngören projelerin, bölgede süren savaş nedeniyle desteklenmesi zor" deniliyor. Gomes ayrıca; "yabancı yatırımcılar için ülkenin imajının çok önemli olduğu"na dikkat çekerken; "Kürt illerinde yaşanan savaş koşullarının yabancı yatırımcıların ülkeden kaçmasında önemli bir etken olduğu"nu vurguluyor. Benzer bir açıklama da Türkiye'yi ziyaret eden AB Dönem Başkanı Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jacques Poos'tan geldi. Dışişleri Bakanı İsmail Cem'le görüşmesinden sonra basına açıklama yapan Poos; "Kürtler'e yönelik muamele iyileştirilmeli, diyalog açılmalı, Kürtler'e kültürel özerklik sağlanmalı ve diğer demokratik ülkelerdeki uygulamalar doğrultusunda çözüm bulunmalı" dedi. Poos'un açıklaması üzerine Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin "kapalı kapılar ardında bu konuda hiç bahsedilmedi, biz de çok şaşırduk" demesi, emperyalistlerin iki yüzlülüğünün somut göstergesidir. Avrupalı emperyalistlerin tutumlarındaki bu farklılığın nedeni; tüm emperyalistlerin Kürt sorununa yaklaşımının siyasi ve ekonomik çıkarları doğrultusunda olmasıdır. Özellikle AB üyesi ülkelerin tavrının nedeni ise

Kürt sorununa dönemsel çıkarları gereği Türkiye üzerinde sallandırılması gereken "Demoklesin Kılıcı" işlevini yüklemeleridir.

Bu anlamda içerik açısından bakıldığında emperyalistlerin politika değişimlerinin bir öneminin olmadığı da rahatlıkla anlaşılabacaktır.

GÜNEY NE DURUMDA?

Aynı süreçte Güney'de süren PKK-PDK ve YNK-PDK çatışmaları ve YNK lideri Talabani'yle PDK lideri Barzani'nin girişimleri bölgedeki güç dengeleri açısından önem taşıyor.

Barzani önderliğindeki PDK'nin Eylül 96'da Irak yönetimi ve ardından Türkiye ile girdiği ilişkilerle YNK ve PKK'ye karşı geliştirdiği çatışmalar devam ederken, ABD'ye karşı mesafeli tutuma da sürüyor. Nitekim YNK ile PDK arasında barış görüşmelerinin başlayabilmesi için ABD yönetimi tarafından Washington'a çağrılan Talabani ve Barzani'den Talabani bu çağrıya hemen uyarken, Barzani ise gitmeyeceğini açıkladı. Talabani ile Barzani arasındaki temel sorun olan ve ABD yönetimi tarafından da "her ikisi de dolarları çok seviyor" şeklinde açıklanan "insani yardım" (?) ve gümrük gelirleri sorunu çözülmüş değil. Ancak hali hazırda gümrük gelirlerini PDK kontrol ediyor.

Son süreçte Irak yönetimiyle temaslarını yeniden geliştiren Barzani'nin çatışmalara son verilmesi konusunda, Talabani'yi parlamentonun bulunduğu Erbil'de görüşmeye çağırması ve "Kürdistan toprakları dışında görmek istemiyorum" demesi Irak yönetimiyle girdiği ilişkilerde mesafe katettiğinin göstergesi. Bu ilişkiye dayanarak halen devam eden PKK ve YNK ile çatışmasında Irak yönetiminin destek alabileceği ise olası bir gelişme. Öte yandan PDK'nin PKK ve YNK ile çatışması sürerken, seferberlik çağrısı yapması ve uymayanlara ağır cezalar verileceği tehdidinde bulunması, dayandığı toplumsal zeminin, gün geçtikçe ayağının altından kaydığını gösteriyor. PDK tabanını oluşturan aşiretlerde gözle görülür bir çözülme olduğu bilinen bir gelişme.

YNK ise; 96 Eylül'ündeki Irak destekli PDK saldırısından sonra önemli oranda güç kaybetmiş durum-

da. 96 Eylül saldırısı PDK için YNK'yi, Irak yönetimi için de bölgedeki ABD güçlerini (7 bin aşkın ABD ajanının Türkiye üzerinden Guam Adaları'na sevk edilmesi hatırlansın) hedefliyordu. PDK'nin PKK'ye karşı Türkiye'yle olan işbirliği nedeniyle, YNK'ye destek için Türkiye'de PDK tarafında.

Bu koşullarda YNK'nin mevcut durumunu koruyup geliştirmesi için kalan tek seçeneği ABD'ye dayanmak oluyor. Nitekim, Washington Post gazetesinde, Jim Hoagland imzasıyla yayımlanan makalede bu durum: "ABD'nin istediği gibi yönlendirebildiği tek Kürt grubu YNK'dir." diye belirtiliyor.

"YNK için tek seçenek ABD" dememizin nedeni, gerek YNK'nin, gerekse de PDK'nin 80'li yılların sonlarından itibaren ulusal kurtuluş hareketi olma özelliğini kaybetmiş (ikincil plana düşmüş) olmasıdır. YNK ve PDK için birincil hedef ulusal kurtuluş yerine, hareket önderliklerinin maddi çıkarına dönüşmüştür. Bu nedenle Güney halkı arasında da hızla güç kaybeden YNK ve PDK'nin varlık koşulları; bölge devletleri ve emperyalistlerin, birbirleri ve Kürt hareketleriyle olan ilişkilerini kullanarak kah birinin kah diğeri yanında yer almaktadır. Ulusal kurtuluş hedefini yeşil dolarlara tahvil eden bu hareketler, başımsız politika belirleme yeteneğini kaybetmişlerdir.

PDK için YNK'den daha önemli tehdit ise PKK'den geliyor. PDK ve YNK'nin gerek birbirleriyle yaşadıkları çatışmalar, gerekse de bağımsız karakteri kaybetmiş olmaları, Güney'de PKK'nin hızla gelişip neredeyse birinci güç haline gelmesine neden oldu. Bu durumu tayin edici ana etmen, elbetteki PKK'nin ulusal kurtuluşçuluk ve bağımsızlıktaki ısrarıdır.

İtalabani'nin ABD ve İngiltere'yle yaptığı görüşmelerde; "PKK ile ittifak yapıp yapmadığı?", "PKK'nin gücünün ne olduğu?", "Güney'de PKK'nin nasıl durdurulacağı?" sorularının üzerinde ağırlıklı durulması emperyalistlerin de bu gerçeği kabul ettiklerinin göstergesi. ABD'li bir diplomat bu durumu; "Artık PKK'nin bölgedeki askeri ve siyasi olaylara etkisi küçümsemeyecek düzeyde, onun gücünü reddedemeyiz" sözleriyle ifade ediyor.

Bu durumun tesbiti Emperyalistle-

rin PKK'ye karşı tavrında büyük önem taşıyor.

Yakın süreçle birlikte mevcut durumu değerlendirdikten sonra, önümüzdeki süreçte neler olabileceği üzerinde durulmalı.

TÜRKİYE

Türk temel politikasında (Tek vatan, tek millet, tek devlet, tek dil ve tek bayrak ...) kapsamlı bir reforma yönelik gelişme söz konusu değil. Ancak PKK'nin askeri olarak belli düzeyde sınırlandırılmasının yarattığı etkiyi değerlendiren devlet, Kürt illerine yönelik gerici reformlara yönelmiş, çözülen ve hantallaşan devlet mekanizmasının yeniden yapılandırılmaya girişmiş durumda.

Gerici reformlar ve yeniden yapılandırma, ekonomik yapıdan yerel yönetim kurumlarına, Olağanüstü halin kaldırılmasından Kürt dili üzerindeki yasakların zaman içinde kaldırılmasına ve adalet sistemindeki kimi düzenlemelere girilmesini içeriyor.

Ekonomik yapıda yapılacak düzenlemeler; vergi indirimi, ucuz enerji kullanılması, ucuz (düşük faizli) kredi tahsis, devlet malı arsa ve arazilerin tahsis ile birlikte, yeni düzenlemelerle çalışanların ücretlerinin artırılmasını kapsıyor. Toprak reformu yapılması da gündeme getirilmesine rağmen devletin feodal gericiliğe dayanması, böylece bir gelişmeyi olanaksızlaştırdığı için tartışması dahi yapılmadı.

Yerel yönetimlerde yapılması düşünülen yeniden yapılandırma; merkezi devletin yetkilerinin önemli bir kısmının yerel yönetimlere devri anlamına geliyor. Ötleden beri ABD ve Fransa'nın önerdiği düzenleme, Hükümet programında "Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılandırılması" başlığı altında yer aldı. Düzenlemeyle; kamu yöneticilerinin (vali, kaymakam dahil) seçimi gelmesi, kaynakların yerel yönetimler lehine ayarlanması, hizmetlerin yerel yönetimler tarafından karşılanması gibi değişimler gündeme gelecek.

OHAL'in süresinin yeniden uzatılmaması, Terörle Mücadele Yüksek Kurulu'nda karara bağlandı. Genelkurmay tarafından "henüz erken" diye değerlendirilen OHAL'in kalkması,

özünde bir makyaj. İller İdaresi Kanunu ve MGK sekretörlüğünün sorumluluğundaki Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin kurulmasıyla OHAL zaten gereksizleşmişti. Yeni dönem tüm iller için "olağanüstü hal" özelliği taşıyan hükümet dahi devreden çıkarak ordu denetimi sağlıyor.

Adalet Bakanlığı raporunda önerilen "devlet televizyonunun Kürtçe programlar hazırlanması, Kürtçe eğitim veren okullar açılması" girişimleri ise uzun süredir zaten var olan Kürt televizyonu MED TV'nin işlevini kırmaya yönelik bir girişim olabilir ancak.

Adalet sisteminde ise Uluslararası anlaşmalardan kaynaklı Türkiye'nin yükümlülüklerini yerine getirmesi sonucu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'de görülen ve sürekli Türkiye'nin kaybetmesi ile sonuçlanan davaları boşa çıkarma amacı taşıyor. Öngörülen yeni düzenleme "Bölgenin uluslararası denetime açılması, halkın şikayetlerini değerlendirecek, gerekli yetkilerle donatılmış bir 'uzlaşma komisyonu' kurulması"nı hedefliyor. Böylece davaların AİHM'e gitmemesi, gittiği koşullarda ise Türkiye'nin lehine sonuçlanması hesaplanıyor.

Askeri alanda ise; çok çeşitli nedenleri olmakla birlikte, belli bir sınırlandırılma sağlanan PKK'nin, "yıpratma savaşı" içinde etkisinin azaltılması hedefleniyor.

PKK

'93'te başlayan "TOPYEKÜN İMHA" stratejisinin özellikle halk yığınlarını hedef alması, köy yakma, sürgün ve göçetirmelerle bölgenin insanlaştırılması koşullarında kitle hareketinin yaşadığı geri çekilmeye paralel, PKK de askeri açıdan Kuzey'de belli bir gerileme yaşamaktadır. Güney'deki konumlanması bu durumu telafi edebilecek özellik taşımazken, genel olarak Kürt hareketleri içinde ağırlıklı yeri kazanmış durumdadır. PKK, askeri gerilemeye rağmen siyasi ve diplomatik ilişkilerde 94'ten itibaren yaptığı girişimlerle birinci güç haline gelmiş durumda. Avrupa'nın her ülkesinden Rusya'ya, Amerika'dan Afrika'ya varıncaya kadar Dünya yüzüne yayılmış Kürtler'i örgütlemenin

yanı sıra kurdu(rdu)ğu siyasi ilişkilerle etkinliğini tesis etmiş durumdur.

Revizyonist kampın çöküşüyle birlikte, dünya çapında esen gerici rüzgarlardan PKK'de nasibini alsa da, ulusal devrimci duruşunu korumayı başardı. Üstelik bunu Türkiye Devrimci Hareketi'nden (TDH) çok cüzi bir destek görmesine rağmen gerçekleştirdi. TDH'nin, siyasal arenada gündemi belirleyecek bir siyasal özen haline gelmesi sürecinin kısa vadede pek mümkün görünmediği koşullarda, bölge açısından PKK'nin yönelimleri büyük önem kazanıyor. Özellikle ABD'nin yeni strateji oluşturduğu koşullarda, PKK önderliğinin Sevr gibi emperyalist politikalara olumlu atıflarda bulunmasını "Sevrcilik" üzerinden koparılan fırtınadan kaynaklı görsekte, olumsuz bir tutumdur. Ancak yine Öcalan'ın *"Biz Sevr'i de Lozan'ı da geri buluyoruz. Biz halklarımızın demokrasi, eşitlik temelindeki birliğine öngörüyoruz"* demesini PKK'nin asli yönelimi olarak değerlendirmiyoruz.

PKK, bugüne kadar gerek bölge ülkelerinin, gerekse de emperyalist ülkelerin birbirleri arasındaki çelişkileri ustaca kullanarak, bağımsız politik hattını korumayı başarmıştır. Fakat yıllardır süren savaşın, başta Kürt halkı olmak üzere PKK'ye çıkardığı faturanın ağır tahribatı nedeniyle, bünyesindeki reformcu eğimler de gelişme göstermiştir.

PKK'nin, bağımsız devrimci hattını korumasında, özellikle PDK ile olan çatışmanın önemi büyük. PDK bölgedeki bir Kürt devriminin önündeki engellerden olsa da, bugün için yürütülen açık çatışma yerine barışa zorlanmalı ve bu barışa YNK'de katılmalıdır. Aralarında çatışma olmayan bir PDK-YNK ilişkisi, bu güçlerin, gerek bölge gerici güçlerinin gerekse de emperyalistlerin bölgedeki çıkarlarının aleti olmamaları için dayanak bulmalarını sağlayacaktır. Bugün özellikle YNK şahsında somutlaşan ABD çıkarlarının temsilciliği PDK ile çatışan/çatışmak zorunda kalan PKK'yi de objektif olarak aynı platforma sürüklemektedir. ABD'nin Türkiye ile ilişkilerinin mesafeli olduğu ve asıl olarak da bölgeye yönelik yeni stratejik yönelimler oluşturma gereğini daydığı bugünkü koşullarda bağımsız politik tutuma leke düşürebilir.

lecek duruşlardan ısrarla kaçınmak gereklidir. PDK ve YNK aralarındaki çatışmayı sonlandırarak PKK gözlemciliği altında yeni bir sürece girdiklerinde, Irak yönetimi de ABD ile olan ilişkileri nedeniyle, bu sürece destek olmasa da, köstek de olmayacaktır. Bölgedeki PKK gücü, kitle desteği ve savaş pratiğiyle tarafların anlaşma sonrası birbirleriyle çatışmaması konusunda da caydırıcı etken özelliği taşıyacaktır.

Öte yandan, PKK'nin Türkiye cephesine yönelik girişimleri ise eleştirilmesi gereken bir durum. "Devrimi Türkiyelileştirmek" veya "Enternasyonal görevler" şeklinde ifade edilen gerillanın Karadeniz ve Toroslar'daki yönelimi halklarımız açısından olumlu sonuçlar doğuracak bir gelişme değildir.

Sorunu milliyetçi bir bakış açısıyla ele alıp; *"O topraklar Türk toprakları, devrimci görevleri de Türk devrimcileri yerine getirmeli"* türünden bir yaklaşıma sahip olmadığımız da bilinmelidir. Sorun, PKK gerillasının o yörelerde çözebileceği bir çelişkinin olmaması sorunudur. Yan bir etmen ise, özellikle Karadeniz'in sosyal yapısı gözönünde bulundurulduğunda şovenizmi geliştirici özelliğidir. Kürt illerinde yürütülen sosyal kurtuluş hedefli ve ulusal çelişkiyi gündemine almayan mücadelenin ulusal kurtuluşu geliştirici bir özelliği olmadığı hatırlanır, sa yapıdan yanlış olduğu kendiliğinden anlaşılacaktır.

Amaç; TC'nin savaş aygıtının gücünü yaygın bir mücadeleyle periletmek ise mücadelenin tayin edici gücünün karşı-devrimin ordusu değil, kitleler olduğu da bilinmelidir. Gerillanın girdiği her yerde, toplumsal yapının da TC tarafından savaşa endeksli dönüştürüldüğü gerçeğinden hareketle, halk yığınlarını hazır olmadıkları bir saflaşmada devlet yanına itmenin doğru olmayan bir yaklaşım olduğu da açıktır.

Bununla birlikte sürgün ve göç ettirmelerle neredeyse metropolleşen Kürt illerindeki kitlelerin örgütsüz konumu da ayrı bir gerçektir. Örgütlenmeye şiddetle ihtiyaç duyan kitleler, bu ihtiyaçlarına karşılık gelen örgütlenmelerden yoksundurlar. Ulusal mücadelenin yarattığı kimliğini onurla sahiplenme kazanımı yanında, ödenen bedellerin geriletici etkilerini de hisse-

den Kürt kitlelerinin örgütsüz durumunun aşılmadığı koşullarda düzenici kanallara akma boyutunda ciddi tehlikeler doğuracağı da açıktır. TC'nin ekonomik, yönetsel, sosyal ve kültürel alanda giriştiği ve girişeceği gerici reformlar karşısında HADEP'in, politikasız ve örgütsüz konumu engelleyici olmaktan çok uzaktır. HADEP'in örgütlenmesi noktasında, varolan baskı ve katliam politikası yadsınmaz bir duruma değinen ve gelişen sosyal sorunlara yönelmek de ertelenmemesi gereken bir görev.

HADEP'in ardından bölgede ikinci güç durumundaki İslamcılık ve legal temsilcisi Refah Partisi'nin Kürt sorunu konusundaki tutarsızlığı Refah'ı geriletici bir etken olacakken, bu kesimlerin kendiliğinden HADEP'e kazanılamayacakları da açık değil mi? Üstelik kitlelerin RP'ye yönelimindeki belirleyici etken Kürt politikası olmadığı için, HADEP'in toplumsal yaşama ilişkin politika bütünlüğünün önemi daha da belirleyicidir. Sürgün ve göç ettirmeler sonucu kentleri zorunlu yaşam alanı seçen yoksul Kürt halkının açık, bannma, işsizlik, kültürel yozlaşma ve baskı politikaları gibi sorunları giderek güncel yaşamın belirleyici sorunları haline gelirken salt ulusal talepli bir mücadele kapsayıcı olma özelliğinde olamayacaktır.

TÜRKİYE DEVRİMCİ HAREKETİ

TDH ile Kürt mücadelesi arasındaki ilişki asla "enternasyonal görevlerin yerine getirilmesi" düzleminden ele alınacak bir içerikte değildir. Aynı devlet erkine karşı mücadele yürütme gereği dahi farkın anlaşılması için yeter koşuldur. Buna rağmen TDH, Kürt mücadelesi karşısında enternasyonalist sorumluluğu dahi göstermemiştir.

Çok çeşitli ideolojik, sosyal ve tarihsel nedenleri olan bu durumu incelemek ayrı bir çalışmanın konusu olsa da, geçerken saptamak gerekiyor; TDH'nin ikinci kopuşu olan 70'lerde; devrimciler Filistin devrimine katılımı önemli bir görev olarak kabul ederken, hemen yanı başlarında süren Kürt devrimine karşı yaklaşımları cüzi bir desteği geçememiş, zaman zaman ise köstek boyutuna dahi varmıştır.

Bugün, Kürt devriminin siyasal,

sosyal ve kültürel anlamda gerçekliğini hissettirmesiyle TDH'nin, Kürt mücadelesine yaklaşımında önemli değişimler olmuşsa da, bu kez de TDH'nin yaşadığı ideolojik-siyasal ve örgütsel sorunlardan kaynaklı sağlıklı bir ittifak yapma koşulları pek fazla olarak dahilinde değil. Yaşanan iç sorunları aşma yönünde atılmış somut adımlar söz konusu olsa da, pratik sonuçlar almak kısa bir sürecin ürünü olmayacak.

Bu arada yapılabilecek ve yapılması gerekli girişimlerin olduğu da bir gerçek. PKK önderliğinin de içinde yer aldığı çeşitli kesimler tarafından ifade edilen "devrimci hareketler arasında bir koordinasyon merkezi oluşturma" fikrinin ilk elden yapılması gereken bir girişim olduğu, bizce de doğru bir belirleme. Politik-örgütsel varlığını bağınızdı temelinde sürdürmeye devam eden devrimci yapıların ortak sorunlara karşı olabildiğince ortak tutumlar geliştirmesi gereği yadsınmaz bir gerçeklik.

Yanı sıra, TDH'nin yapması gereken en önemli çalışma, kitleler üzerindeki şovenizmin etkisini kırmak olacaktır. Halkı bir mücadelenin gerekçelerini kitlelere anlatarak, halkların yaşadığı temelinde, özgür demokratik bir birliğin yaratılmasının tek engelinin ırkçı-sömürgeci egemen sınıfların olduğu gerçeği ısrar ve ınatla döne döne kavrılmak zorundadır. Ki bu tutum yalnızca Kürt halkına karşı bir görev olarak değil, Türk halkını egemen ideolojiden kopartarak örgütleyebilmek için de zorunlu. Amerikan vatandaşlarının, eli kanlı/burnu kokainli katillerin "vatan-bayrak-ezan" üçlemesiyle kitleleri ırkçı-şoven politikaya kazandığı koşullarda, gerçek yurtseverlerin kitleleri örgütlemeye yakalamaları gereken önemli halkalardan biri de şovenizmle mücadeledir. Şovenizmin etkisinin kırılmadığı koşullarda; iktisadi, sosyal ve demokratik temelde kalıcı adımlar atmak mümkün olmayacaktır. Egemenler her türlü talebin karşısına "bölücü terör" demagogisiyle çıkabilmekte ve etkili de olmaktadır. O zaman yapılması gereken; "bölücü terörist"lerin, "vatan hainleri"nin kimler olduğunu bıkıp usanmadan anlatmaktır. Bu uğurda gerekli çaba gösterildiğinde, İstanbul'dan kalın "Barış Treni"ni engelleyebilecek güç de kalmayacaktır.

ULUSAL MÜCADELEYE SOSYALİZM PERSPEKTİFİYLE YAKLAŞMAK

Kürt illerindeki mücadelenin belirleyici halkasının ulusal çelişki olduğu gerçeği üzerinden hareket edildiği koşullarda, Kürt proletaryasının öncü örgüt ihtiyacını karşılama görevinin de Kürt komünistlerinin omuzunda olduğu açık bir durum. Sosyal-iktisadi ve kültürel açıdan Kürdistan'ın diğer parçaları arasında en ileriye temsil eden Kuzey, ulusal temelde yürütülen mücadelenin ulaştığı seviye, modernlik ve devrimcilik açısından da en önde olmayı temsil ediyor.

Kuzey'in yakın tarihi Marksist iddialı bir hayli örgütlenmeye tanık olduysa da, gelinen aşamada pratik ve politik olarak bu iddiayı PKK dışında taşıyan bir örgütlenmeden bahsetmek de doğru değildir. PKK'nin de "sosyalizm eğilimli küçük burjuva" bir hareket olduğu gözönünde bulundurulduğunda, süreç içerisinde, sosyalist bir örgütlenmeye, somut-pratik varlık kazanımına gereği de kabul edilmelidir. Böylesi bir örgütlenme için bugün ancak politik yönelimler geliştirilebilir.

Buna karşın Kuzey'de de gelişmeler çok da iç açıcı değil. Kürt hareketin tartışılmaz temsilcisi durumundaki PKK'nin, son süreçte Kürt illerinde ki örgütlülük düzeyinde, sürgün ve göç ettirenlerle yaşanan kentsel gelişmeye paralel bir örgütlenmenin yaşanmadığına tanık olunuyor. Kentlerde, HADEP dışında ciddi bir örgütlenmeden bahsetme olanağı yok. Diyarbakır başta olmak üzere Kür illerinin hemen tamamında, özellikle gençlik; düzenin yoz kültürü doğrultusunda bir şekillendirilmeye uğruyor. Devlet; uyuturucu kullanımına gözyummak başta olmak üzere "sportif ve kültürel çalışmalar" adı altında, gençliğin ulusal devrimci niteliği köreltilmeye ve teslim alınmaya çalışılıyor.

Bu koşullarda başta il merkezleri olmak üzere Kürt illerinde ulusal çelişkiyi temel alan, ancak; iktisadi, sosyal ve demokratik sorunları da ulusal çelişkiye eklemeyen bir mücadele ve örgütlenmeye ihtiyaç var. Ulusal mücadeleyle kazanılan, yasallaşmasa da fiilen yaşama damgasını vuran ulusal kimliğin; onurun, kültürün savunulmasıyla yetinmeyip siyasal nitelik kazanması hedefinden taviz vermemek ve fakat iktisadi, sosyal ve demokratik sorunları da gündel siyasalın vazgeçilmez bir parçası haline getirmek gerekiyor.

Kürt coğrafyasının sosyal-politik ve

kültürel özellikleri gözönünde bulundurulduğunda, Refah Partisi'nin etki ve gücünün nedenlerini anlamak zor değil. RP'nin kapatılmasının gündemde olduğu bu günlerde, alternatif girişimlerin Kürt politikalarının ne olacağının önemi büyük iken, İslamcı bir Kürt partisi de kurulabilir. Özellikle ABD'nin "İlmli İslam" politikasının temsilcilerinden Fethullah Gülen tarafından kurdurulacağı haberleri yayılan partinin Kürt politikasını da bu temelde kestirmek zor değil. ABD'nin Kürt sorunu karşısında yeni strateji belirlemelerine yöneldiği ve bunun için Kürtler arasındaki görüşleri araştırdığı şu süreçte, Fethullahçılar'ın Kürt politikasının ne yönde şekilleneceği de belirginleşiyor. Bu parti Kürt politikasında RP'nin oldukça ilerisinde yer alacak, başta dil hakları olmak üzere, kültürel özerkliği bölgesel özerklikle kaynaştıran bir politik hatta sahip olacaktır. Ardında ABD desteği ve İslamcı semyenin yer alacağı böyle bir partinin, Kürtler'in ulusal devrimci dinamiklerini kırmada ki rolü çok daha kapsamlı olacaktır.

Gerek devletin gerekse de böylesi bir partinin etkinliği, ancak; aydınlanma doğrultulu, sosyal-iktisadi ve demokratik sorunları ulusal mücadeleye eklemeyen bir politik organizasyonla aşılabiliyor gibi görünüyor. Bu temelde Kuzey'de mücadele yürüten tüm devrimci yapıların, ayrı varlık gereklerini ortadan kaldırmayan ama, birlikte hareket etmelerini de sağlayacak devrimci-demokratik bir oluşumdan neden uzak durulduğuna anlamak da güç. Birlikte hareket zeminini dinamitleyen yığınla gelişmenin yaşandığı bir gerçek olsa da, birleşme gereğini gündemden çıkarma lüksüne sahip olmadığımız da ortada.

Verileri birleştirdiğimizde; Kürt illerinde ki ulusal çelişkiyi sosyal iktisadi ve demokratik taleplerle güncelleştiren, aydınlanma doğrultulu, ulusal devrimci-demokratik birlikleri hedefleyen, önümüzde ki sürecin örgütsel altyapısını politik yönelimle hazırlamak anlayışı belirginleşiyor. Ancak, bu politik yönelimi bölgenin karmaşık ve iç-dış çok etkenli yapısı nedeniyle sürekli güncelleştirmenin zorunluluğunu da belirtmeliyiz.

Gelen günler, Kürt'e özgürlüğü kan deryalarından geçerek tatırarak olsa da, çifte su verilmiş çelik gibi Kürt'ün özgürlük narası da güçlü olacaktır.

Ekonomik ve siyasal gelişmelere kısa değiniler

Nur BAHAR

Emperyalizmin Haziran ayında "Asya Kaplanları"nda başlayan ekonomik krizi, geçtiğimiz ay tüm dünyayı etkilerken, kapitalizm son 30 yılın en ağır bunalımını yaşadı ve kalesi sayılan borsalar alt-üst oldu. Bu alt-üst oluşun yalnızca ABD'de bir günde 600 milyar dolarlık zarara yol açtığı ifade edilmektedir. Tüm dünyadaki borsa çöküşünden doğan zararı ise, hesaplamak mümkün değil. Finansman krizinden doğan bu çöküş sayesinde kapitalizmin çürümüş ve iğrenç yüzü bir kez daha kendini göstermiş, emperyalist-kapitalist sistemin sonsuzluğunu savunanlara, krizlerin yaşanmayacağı iddialarına güçlü bir tokat olmuştur.

Hong Kong piyasalarında başlayıp, Güneydoğu Asya'yı, New York'u, oradan da Avrupa, Japonya vb. ülkeleri saran kriz döneminde yabancı sermayenin Türkiye'ye akışını sevinç nidalarıyla karşılayan, "en değerli paranın TL olduğunu" zırvalayan Türk medya ekonomistlerinin sevinci kursaklarında kaldı. Kısa vadeli yatırım fonlarıyla krizden kârına kâr ekleyerek çıkan ser-

meyedarlar, borsalardaki krizin durulmaya başlamasıyla beraber çekip gittiler.

Genel olarak baktığımızda, zararın faturası tüm dünyadaki işçi ve emekçi sınıfına çıkarılacaktır. IMF, Dünya Bankası gibi sahibinin sesi emperyalist kurumların yeni istikrar programlarıyla, ezilen dünya halklarının üzerlerindeki sömürü artacak, daha kapsamlı saldırılar, hak gaspları gerçekleşecektir.

Emperyalizm, son süreçte olduğu gibi, bu tür krizlere doğası gereği dönem dönem yine yaşayacaktır. Bunları atlatabilmesi için, bu çözümlere iradi mücadelelerle yön vermek bizlerin elindedir.

Dünyada ekonomik kriz yaşanırken, Türkiye'de de yeni bütçe açıklanıyor, her zamanki gibi önemli bir kısmı "savunmaya" ayrılıyordu. Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi'nin (BKYM) giderleri için ayrılan 155 milyar liranın büyük bölümü "dinlenmeyi önlemek ve tespit sistemi" kurulması için harcanacaktır. Sütten ağzı yananın yoğurdu üfleterek yemesi misali, Genelkurmay da başını ağrıtmamak için yeni "Telekulak çete"lerine karşı bu sefer baştan önlemini almıştır.

DİKKAT! EVİNİZDE MGK OLABİLİR!

MGK, artık iç-dış politikaya karışmakla yetinmiyor, spordan, kültür-sanata kadar yaşamın her alanına müdahale ediyor. Konunun açılması bağlamında, bir kaç örneğe değinmekte fayda var.

Bu ilgi çekici örneklerden biri, Genelkurmay'ın BJK futbol klübüne muhtıra vermesiydi. BJK'lı Oktay'ın askerliğini yapmakta olduğu birliğinde sakatlanması üzerine Teshack'ın "komünist rejimde bile sporcuların daha özenle korunduğu" yönlü açıklaması, Genelkurmay'ın muhtırasıyla karşılaştı. Bir teknik direktörün (haddine mi düşmüş!) açıklamalarına tahammülsüzlüğünü; "sporcuların dahi kendi çizdikleri sınırlarda hareket etmek zorunda olduğunu, Teshack'ın sözlerinin özleştirilmesinin istenmesi, gerekirse BJK ile ilişkilerinin kesilmesi" talimatıyla gösterdi. Ordu ile arayı bozmanın sonuçlarının pahalıya patıyacağını bilen Seba, alfel acele yönetimi toplamış, ardından sözlerin yanlış anlaşıldığı, ordu için hakâretin söz konusu olamayacağı yönlü açıklamalar yapmak zorunda kalmıştır. Çizgiyi aşanlar hizaya getirilmiştir.

Bir diğer gelişme ise, Zonguldak maden işçilerinin 91'deki grev ve Büyük Ankara Yürüyüşü'nün ege-menlerin yüreklerine korku salmaya devam ettiği, bu süreci işleyen "Ek-mek" adlı filmin vizyona gireceği gün yasaklanmasıyla görülmüştür. Kültür bakanlığınca sakıncalı bulu-nan film, MGK'dan birinin başkanlık ettiği "bir üst komisyona" havale edilerek sansürlenmiştir. Kendisine "hukuk devleti" diyen TC'nin mas-kesi, hangi filmin yayınlanacağını dahi MGK onayıyla gerçekleştirdiğini gözönüne çıkarmasıyla, bir kez daha düşmüştür. Bu duruma Sine-Sen di-şında hiçbir ilgili kurumun tepki ver-memesi, sendirime politikasının genel anlamda etkili olduğunun göstergesi sayılabilir.

MGK'da, Yunan ve Rum öyle bir pranoya haline geldi ki, en son TE-MA Vakfı'nın çıkardığı derginin son sayısında Fener Rum Patriği Bartolo-meos'un resmi var diyerek, dergi yö-netimi kurulundaki emekli bir korge-neralin talimatı vasıtasıyla, o sayfa kestirildi. TEMA Vakfı ilk önce "ek-sik çıkmış" diye inkar etse de, sonra-dan talimatla çıkarıldığını kabul et-mişlerdir. 40-50 kişilik bir resmin içindeki bir insanın yüzüne dahi ta-hammülleri olmadığının pervasızlığı-nı göstermesi ve istediğinin yerine getirilmesi açısından ilginç bir ör-nek.. Gerçi çevreci olmakla geçinen TEMA Vakfı'nın yönetim kurulunda asker olması da ayrı konu.. Savaşın yürütüldüğü her alanda yeşil yok eden ordunun yaptığı tahribatı ısrarla gizleyen Hayrettin Karaca'nın çaba-ları şimdi daha iyi anlaşılıyor.

EMREDİN, KUTLAYALIM!

29 Ekim ve 10 Kasım'da Ata-türk'ün mirasçısı ordu ve diğer ege-menlerin traji-komik halleri uzun sü-re akıldan çıkmayacak.. 29 Ekim'e el koyan MGK, hangi kanalda ne gös-terileceğinden tutun, hangi kurumlara neler yapacağına, boğaz köprüle-rinin ışılandırılmasına kadar her ta-rafa yazılı emirlerini yollamıştır.. Her zamankinden daha şaşalı geçme-

si için adeta insanlar bu "bayram"ı kutlamaya mecbur kılınmıştır. Kitle-lerin akın akın bayrama katıldığı, coşkun alabildiğine yüksek olduğu yönlü propagandasını yapsalarda; Ankara'da yapılan iki ayrı halk kon-serine neden Cumhurbaşkanlığı Sen-foni Orkestresi ya da bu minvaldeki organizasyonların değil de Mah-sun'un, M. Sandal'ın ve Kayahan'ın çıkarıldığı irdelenmedi. Öyle ya; Cumhuriyet dediğin marşlarla kut-lanmalı, tıpkı paşaların "gözyaşlarıyla" söylediği gibi!

Elbette bu sanatçıların seçilme-sindeki amaç; yaşamı arabeskleştirilen halkı bu şekilde konsere getire-bilmek, "coşkuya" ispatlamaktır. Kitlelerin geri kesiminin bu sanatçıla-ra olan düşkünlüğünden, ücretsiz konser olanağından yararlanma iste-minden başka bir şey değil.. Yoksa halkın başka şeylere rağbet etmeye-ceğini kendileri de iyi biliyor.

10 Kasım'da halkın Anıtkabir'e sel olup aktığından dem vurmalarına karşın, büyük oranda okullardan top-ladıkları öğrencileri götürdükleri, TV programlarından görüldüğü gibi, Burju-va kalemlerle bile "kepazelik" olarak değerlendirilen, yüzysın her dalda birinci adamı haline getirilen Atatürk'ün ölmüş ruhuyla, hem 29 Ekim'de hem 10 Kasım'da ordu siste-mine kan pompalamaya çalışıyorsa da nafi.. Çöle gibi dalkavuklar dışında, pek rağbet gösteren yok.. Düşükleri acz, sistemlerinin çöküşü-nün itirafı niteliğinde..

Kimin ne kadar çok coşkulu gö-rünürse, o kadar Cumhuriyetçi oldu-ğu havasına kendini kaptıran Erba-kan, kendisinin ve partisinin ne ka-dar Cumhuriyetçi olduğunu, "bu has-sas süreçte" ispatlama telaşına düş-müştür. Atatürk'e ve Cumhuriyet'e övgüler dizmenin yanında, "böyle anlamlı bir günde doğmasını" bile Cumhuriyetçi olduğunun göstergesi saymıştır. Refah'ın kalelerinden sa-yılan Sultanbeyli'de ilk defa 29 Ekim'in kutlanması, Ankara'da kon-ser düzenlenmesi yaşadıkları panik-ten kaynaklıdır. Erbakan, siyasi yaşa-mında Atatürk ve Cumhuriyet sözcü-günü en çok bu bayramda ağzına al-

muş olsa gerek.. Batıcı olmanın ve askere yaranmanın yolu her ne kadar buradan da geçiyorsa da, Erbakan ve RP'nin pek işine yaramayacak. Ne bu çabalar, ne Karatepe'nin rozet ta-kıp balolarda tango yapması, RP'yi kurtarmaya yetmeyecek gibi. V. Sa-vaş'ın 11 Kasım'daki son sözleri bu-nu gösteriyor. MGK'nın RP'yi buda-ma istemi yoğunudur, gelişmelerin seyri önümüzdeki günlerde daha net belli olacaktır.

"DERİN DEVLET", YANI MALUM EL

Derin devletin düşünce özgürlü-ğüne tahammülsüzlüğünün, gerekli durumların zorla bastırılmasının en son örneği, E. Yagmurdereli'nin ken-di hukuklarını dahi çiğneyerek gö-zaltına alınmasıdır. Tutuklama karar olmaksızın, hınc alınırca günlerce nezeretlerde süründürülmesi ve Çan-kırı Cezaevi'ne konmasını izleyen süreçte gerek iç, gerekse dış kamu-oyunda yoğun tepkilerle karşılaştılar. İzahını "bağımsız yargının kararları" olmasıyla açıklamaya çalışırsanız da, Türkiye'nin durumunu az çok bilen herkese bu söze gülmek düştü. Çete-leri birbiri ardı sıra bırakan, Samu-sak'ın bir şifreyi söylemesiyle tahli-ye edildiği bir yargıyı düşünürsek, yargının ne menem bir şey olduğu ortadadır. Ezilen, muhalif kesime karşı bastırma hareketini tam gazla sürdürmekte, yeni Erdal Eren'ler idam cezasına çarptırılmaktadır. Yine Göktepe davasında, her mahkeme-den önce MIT, Emniyet ve Jandarma yetkililerinin hakimle toplantılar yapması, hakimle en sonunda baskı-lara dayanmadığını belirterek çekil-mesi "bağımsız yargının" örneğidir.

Konuya tekrar dönersek, yoğun tepkiler üzerine Demirel ve Yılmaz dahil olmak üzere ANAP, CHP, DTP, DSP, Erbakan, hatta Akşener bile, Eşber'in bırakılması için demeçler verip seferber olurken, uç gun sonra hepsi tomistan ettiler. Bu yüz seksen derecelik dönüşte ANAP ve DYP "terörist" ilan ederken, Erbakan N. Şirin'le birleştirilerek işlenmesinden, diğerleri de yasaların uygunsuzluğu

ve kişisel affa karşıtlıklarından dem vurmaya başladılar. Bu tavırlarından çark edişin nedenleri "derin devlet" in derin düşüncelerinden kaynaklanıyor olsa gerek. Hepsinin kulağının çekilmesi hasıl olmuş, hizaya getirilmişlerdir.

Ordunun kesinkes AB'ye girmek istediğini biliyoruz. AB süreci görüşlerinin bu dönemde yoğun olmasından, Almanya'nın Eşber'in içeride olduğu müddetçe Türkiye'nin üyeliği unuttuğu yönde açıklamalarının da etkisiyle, böyle bir "vatan haini"nin daha fazla başlarına bela olmaması, hedeflerine taş koymaması için kendilerince bir çözüm yoluna gitmeyi tercih ettiler. Eşber çelişkili bir açıklamayla, "sağlık durumunun iyi olmadığı" gerekçesiyle, Eşber'in buna onuruna yapılacak bir hareket olarak gördüğünü önceden belirtmesine karşın, muayene bile edilmeden adeta zorla dışarı çıkarılmıştır. Başsavcı her ne kadar kendi yetkisini kullanarak CMUK'u uyguladığını söylese de yukarıdan gelen talimatla bırakıldığı ortadadır. Hükümetlerin bile etkisiz kaldığı bir düzende, Başsavcının kendi inisiyatifiyle böyle bir şeye kalkışamayacağını cumle alem biliyor. Özellikle, uluslararası kamuoyunun gözünü boyamak için yapılan Işık Yurtçu, E. Yağmurdere'nin tahliyesi gibi makyajların çabuk silineceği biliniyor. Kaldı ki, bu konuda hiç başarılı değiller.

Gittikleri her yerde kahramanlar gibi karşılanan çeteler, kanlı elleriyle ortalıkta dolaşmaya devam ediyorlar. Susurluk'un üzerinden bir yıl geçmesine rağmen, göstermelik tutuklamalar dışında (ki sonra tahliye edildiler zaten) bir gelişme olmadı. Bu noktada beklentiye girmekte biraz abes olur. Susurluk'un yargılanması devletin kendi sistemini yargılaması olacağından böyle bir şeye girmeleri düşünülemez. Önümüzdeki günlerde dokunulmazlıkların kaldırılması meclis gündemine gelecektir. Dokunulmazlıkların kaldırılmasının pek bir önemi yok, gene aklanacaklardır. Bucak ve Ağar'ın her yaptıkları açıklama öyle kolay yutulur lokma olmadıklarını gösteriyor. Bu ikisinin de, orduyla iç içe geçmişliğini zaten

geçmiş yazılarımızda belirtmiştik. Genelkurmay'ın, kimi milletvekillerinin dokunulmazlığa sığınarak silah ve uyuşturucu kaçakçılığı yapmasından rahatsız olduğu, rantın tamamıyla kendine akması için dokunulmazlıkların sınırlandırılmasını istediği, deşifre olan çeşitli gizli raporlarda yer alıyor. Genelkurmay'ın bu eğiliminin, meclis tarafından vücut bulup bulmayacağı, ileriki günlerdeki tartışmalarda belli olacaktır kuşkusuz.

Kazanın yıldönümünde, devrimci demokrat muhalif güçlerin Susurluk'ta miting düzenlemeleri, sayının az olmasına rağmen tepkilerin dile getirilmesi ve ısrarcılığın vurgulanması bağlamında coşkulu geçmiştir. Bu coşkuyu daha kapsamlı ve sonuç alıcı eylemlere taşımak gerekiyor. Çetelerin yargılanması, alt edilmesi halkın, adaletini uygulamadaki ısrarcılığı ile gerçekleşecektir ancak.

SAVAŞ OYUNUNDA FİYASKO

Türkiye'yi S-300'lerle savaş havasına sokan ordu, savaş çığırtkanlığını yapmaya devam ediyor. Bu arada Dışişleri'ne de darbe yapılarak Yunanistan ve Rusya konusundaki düşüncelerini içeren mektupları Karadayı imzasıyla NATO komutanlarına gönderilmiştir. Mektuba olumsuz cevap gelmesi halinde, es kaza Türkler bir savaş çıkarırsa, savaşı hükümetin dışında ordu başlatmış olacak.

Yunan silahlı kuvvetlerinin, Kıbrıs Rumları'la ortak tatbikatı, ordunun ve diğer egemenlerin Osmanlı kılıcını kuşanmalarına neden oldu. Bu hava, Yılmaz'ın Girit Zirvesi'yle açığa çıktı. TC paranoya düzeyinde bir komplekse sahip olduğu için her tarafa savaş nidaları yolluyor, kendini dünyanın egemeni sayıyor.

Yunanistan'la aynı zamanda düzenledikleri Toros-Kararılık'97 tatbikatlarının ne kadar başarılı geçtiğinden söz ettiler. Tatbikatların kendi cephelerinden bile başarılı olmadığı açık! Her ne kadar şaibelerle dolu olsa da, bir albaylarının tatbikat sırasında ölümü başarı hanelerine yazacakları bir puan değil! Gene F-16, F-

4, C-130 gibi uçaklar kullanmalarına karşın, yaygın ateşlerinin hedeflerini bulamaması, belirledikleri maketleri dahi vuramamaları, tatbikatın başarısızlığının göstergesidir. "Askeri üstünlük" perdesi bile bunu örtmeye yetmiyor.

YENİ BİR ŞEY YOK, KIRMIZI KİTABI YENİLİYORUZ!

Son yıllara kadar varlığı kamuoyunca fazla bilinmeyen ve "kırmızı kitap" olarak adı geçen Milli Güvenlik Siyaset Belgesi (MGSB) yeni bir belge değildir. 1983'te özel bir "think tank" adlı grubun oluşumu, bunun 90'lı yıllarda Çevik Bir tarafın genişletilmesi sözkonusudur. MGSB'de, iç ve dış politikaya ilişkin değerlendirmeler yapıp, karar veren bu oluşumun hazırlamış olduğu belgedir. Bu belgeye, döneme göre yeni şeyler eklenmektedir. Belgenin yeni bir şeymiş gibi sunulması, bilinçlerde yanılsama yaratma amaçlıdır. Yeni olan şey, bu belgenin açığa çıkması ve irticasında PKK'nin yanı sıra öncelikli tehlike olarak görülmesi, ve ülkücü mafyanın isminde konseptte eklenmesidir. Bu gizli anayasanın varlığı tüm iktidarlara biliniyor. Belgenin varlığından yeni haberi oluyormuş gibi, "millet iradesine ipotek koyuyorlar. Böyle bir belge parlamento'ya hakarettir" diyen Çiller'in, bu konudaki iki yüzlülüğü, tutarsızlığı da, Genelkurmay'ın iktidardayken bu belgeye övgüler dizdiğini açıklamasıyla deşifre oldu. Çillerin bu kıyımlarının yanı sıra, gerek MGK, gerekse hükümet tarafından yapılan açıklamalarda ısrarla belgenin "yasal" olduğu vurgulanıyor. Elbetteki buna hiç kimse inanmıyor. Ama yanılanlar az değil. Çeşitli kurum ve partilerin tepkilerinin yanı sıra, kimi sendikalar (Hak-İş) "Egemenlik kayıtsız şartsız MGK'nın" diyerek tepki gösterdiler. Sanki önceden hakimiyet MGK'nın değilmiş gibi. Bu topraklarda Osmanlı'dan bu yana hep askerin saltanatı egemen olmuştur. Bu gözden kaçırılmamalı..

Harp Encümeni'nden MGK'ya

Baran PARÇACI

Son dönemlerde, MGK tarafından hazırlanıp basına sızdırılan "Milli Güvenlik Siyaset Belgesi" hayli tağbet gören bir konudur. 31 Ekim 1997 tarihindeki 5 saatlik toplantıdan sonra bu belgenin oluşan yeni şartlara uygun hala getirilmesi için bakanlar kuruluna sunulması kararı alındı.

Basına sızdırılan belgenin içeriği, birçok kesim tarafından farklı tepkilere neden oldu. Belgenin içeriğine ilişkin tartışmalara geçmeden önce, bu olayın yeni bir şey olmadığını belirtelim.

Milli Güvenlik kavramı veya Milli Güvenlik Kurulu 1961 Anayasası ile yasal bir düzenlemeye kavuşmuş olsa bile, bu kavram ve özellikle kurulun tarihi, Türkiye Cumhuriyeti'nin (1923) kuruluşundan önceye dayandığını biliyoruz. İlk olarak 1922 yılında "Harp Encümeni" adıyla oluşturulan bir kurul aşağı yukarı bugünkü MGK'ya denk düşmektedir. Harp Encümeni, bizzat M. Kemal tarafından meclise 16/1/1922 tarihinde bir tezkere ile gönderilmiştir. "Baş kumandan başkanlığında, Meclis ikinci başkanı ve Maliye ve Milli Savunma Bakanları ile Genelkurmay başkanı ve Muvazene-i Maliye Encümenleri reislerinden oluşmak üzere bir Harp Encümeni teşekkül ettiğini ve ilk toplantısını Ocak ayının yirmi ikinci günü yapacağı"nı belirtmiştir. Bu kurul, Meclise karşı sorumlu değil bizzat başkomutana karşı sorumlu bir kabinedir.

Yine, 24 Nisan 1933 tarih ve 14443 sayılı kararname ile "Yüksek Müdafaa Meclisi" kurulmuştur. Bakanlar Kuruluna Genelkurmay başkanını katılmasıyla, Başbakanın başkanlığında toplanan bir kuruldur. Cumhurbaşkanında dileğinde başkanlık yaptığı hükümetten ayrı bir kabinedir.

23 Haziran 1949 tarih ve 5399 sayılı kanunla "Milli Savunma Yüksek Kurulu" yürürlüğe girmiştir. Bu kurul Başbakanın başkanlığında Milli Savunma Bakanı, Genel Kurmay Başkanı ve Başbakan'ın önerisiyle bakanlar kurulunun seçeceği bakanlardan oluşmaktadır. Cum-

hurbaşkanı doğal başkandır. 5399 sayılı yasanın 1. Maddesi Kurul'un kuruluş amacını şöyle açıklıyor: "Devlet işlerinin en başında gelen milli savunma görevlerini yerine getirmek". Tabii, bu kurulan bir de sekreterliği vardır: "Milli Savunma Yüksek Kurulu Sekreterliği". Her ne kadar "Başbakan'ın direktiflerine göre" çalışır denilse de, pratikte tam tersi yaşanmaktadır.

1960'da yapılan Askeri darbeyle 1961 Anayasası'na MGK kavramı geçirilmiştir. 1982 Anayasası ile MGK'nın yetkileri alabildiğince genişletilmiştir. Her ne kadar 1961 Anayasası'nda üye çoğunluğu "siviller"den yana idiyse de, esas olarak askerlerin dediği oluyordu. 1982 Anayasasında sayısal bileşenler bu kez askerler lehine döndü. 118. madde şöyledir: "Milli Güvenlik Kurulu, Cumhurbaşkanının başkanlığında, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı'ndan kurulur. Gündemin özelliğine göre kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağırılıp görüşleri alınabilir." Bu maddeden de anlaşılacağı gibi, MGK, 5 asker ve 4 siviliden oluşmaktadır. Karar çoğunluk oylarıyla alınır. Eşitlik halinde kurul başkanının bulunduğu taraf çoğunluğu sağlamış olur.

Milli Güvenlik siyasetinin tayin ve tespiti de Anayasa'da şöyle belirtilmektedir: Madde 118/C, "Milli Güvenlik Kurulu, devletin milli güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili kararların alınması ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Bakanlar Kurulu'na bildirir. Kurul'un, devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlerle ait kararlar Bakanlar Kurulu'na öncelikle dikkate alınır."

Sıralamaya çalıştığımız bu konular, Anayasa da MGK'ya ilişkin belirtilen noktaların kısa bir özeti. MGK şavunucuları, bu kurul "Anayasal bir kuruluştur" teranesiyle işe başlarlar. Gizli kapaklı bir şey yoktur, her şey ortadadır,

diyorlar. Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'nde abartılacak bir şey olmadığını belirtiyorlar. Burjuva medyasında bu olay tartışmaya başladıktan sonra, hemen hemen tüm köşe yazarları söz birliği etmişcesine böyle bir belgenin yeni olmadığını ve 1960'dan bu yana koşullara uygun 4 defadır değiştirildiğine vurgu yapıp duruyorlar. Bu olayın özünü yönelik hiç bir eleştiride bulunmuyorlar. Böyle bir belgenin daha doğru bir deyişle "Gizli Anayasa'nın" bulunmasının yanlış olduğuna ve halkın iradesine ipotek koyulduğuna, burjuva anlamda bile olsa siyasal partileri ve parlamentoyu işlevsiz kıldığına ve mevcut yasalara ters düştüğüne yönelik açıklamalardan kaçınıyorlar.

MGSB'de yer alan şu cümle açıkla-ma hayli ilginçtir: "Bundan böyle hiçbir yasa, genelge, Milli Güvenlik Siyaset Belgesi'ne aykırılık taşımayacak. Kamu kurum ve kuruluşları belirlenen çerçevede hareket edemeyecek." Bu ifade tarzındaki açıklık her şeyi gözler önüne sermektedir. Yıllardan beri devrimci çevrelerce Anayasa, Parlamento, Hükümet vb. oluşumların göstermelik olduğu, esas işleri elinde bulunduranların kontrolden çıktığına vurgusu net bir biçimde açığa çıkıyor.

Bu belgenin basına sızdırılmasının da farklı bir amaç güdüldüğünü gösteriyor. Şu biliniyor, MGK'nın istemediği hiçbir şey burjuva basınında yer alamaz. Hatta bunu basına hazırladıklarında kesinlikle Genelkurmay'a sormuşlardır. Çünkü, Milli Güvenlik Kurulu 2945 sayılı kanunun 10. maddesine göre "tutanaklar ve görüşmeler açıklanamaz ve yayınlanamaz," denilmektedir. Böyle bir yasağı çiğnemeyi göze alabilecek medya kuruluşu zor bulunur.

Şu mesaj artık açıktır. Bu ülkenin tek sahibi bizim demek istiyorlar. Tüm kurum ve kuruluşlarda hakimiyet bizdedir. Parlamentoymuş, hükümetmiş, seçilmiş, anayasaymış bunlar fasa-fisodur. Şimdiye kadar gizli-kapaklı işler yapıyorduk, artık bunları açıkça yapacağız.

Siyasal partiler de buradan mesajlarını almalı. Halkın karşısına çıkıp say-falar dolusu programlar sunma hevesin-

den vazgeçsindir. Bol keseden vaatlerde bulunmasınlar. Biz onlara ne yapmaları gerektiğini söyleriz, diyorlar.

MGSB'nin değişikliğe uğrayacağına ilk belirtileri, Milli Askeri Strateji Konsepti'nin (MASK) oluşturulan evlere kabul ediyor. Nisan sonu ve Mayıs'ın başlarında iç ve dış basın, işadamları ve bürokratların bir kısmına briefingler verilirken, MASK hakkında da vetilere bilgi veriliyor. Bu briefinglerde, TSK'nın önceliklerinin değiştiğine vurgu yapılıyordu. Artık Türkiye'de iç tehditin dış tehdit oranla ön plana çıktığını ve iç tehdit de irticanın bölücü terörle aynı düzeye geldiğini hatta terörün önüne geçtiğini belirtiyorlardı. O dönemlerde bu briefinglere katılan Sabah yazarı Sedat Sertoğlu şunları yazıyordu: "Dün dinlediklerimden sonra, şunu hemen eklemek isterim, sokan Türkiye'yi sivililerin idare ettiğini sanmayın. Dün duyduğumuzdan sonra, gerek açık gerek sınırlı aralarında anladığımız kadarı ile Türkiye'yi sivililerin idare etmediğini bir kere daha ve üstelik son derece açık ve net biçimde anladık. Daha ne yapabiliriz? Bir tek çıkıp, Başbakanlık'a oturmadıkları kalmış durumda" Bu değişikliklerin uygulanması eyleminin, son olarak MGSB'de yer alması şaşırtıcı değildir. Dönemin hükümeti REFAHYOL bu tasarıya ses çıkarmamıştır.

Bugün muhalefette, MGSB'ne atış püskürtmeleri pek inandırıcı gelmemektedir. Çünkü böyle bir belgenin hazırlanmış olduğunu çok iyi biliyorlardı. Daha önceki dönemlerde de bu belgenin varlığından haberleri vardı. O dönemlerde böylesi çalışmalar alkışlayanların, bugün karşı çıkmaları tutarlı bir tavır değildir. Zaten şu boşuna değildir. Muhalefete düşen her burjuva partisi bir çok konuda atıp tutmasına rağmen, iktidara geldiğinde bunların tümünü unutmaktadır. Deniz Baykal "Parlamentonun yetkilerini belirleyen bir düzenleme yapılamaz" demesine rağmen 4 yıl hükümette olan partinin kendi partileri olduğunu unutmuyor her halde.

Bu belgenin değişiklik içeren bölümüyle birlikte son Bakanlar Kurulu'na sunuldu. Önümüzdeki Bakanlar Kurulu toplantısında bu konu tekrar gündeme gelecektir. Ülke milli siyasetine uygun belirlemeler "tavsiye" niteliğinde (siz emir anlayın) olduğu için buna uymamaları mümkün değildir. Siyasi konulardaki tüm kararlar bu belge tarafından nasıl uygulanacağı ve emrine amade edilecek, zımdıye kadar ki uygulamalar da böyleydi. Geniş halk yığınları tarafından pek bilince çıkarılmamıştı. Susurluk

olayı bir bilinç sıçraması yarattı. Bir çok şey açığa çıktı. Devletin çete niteliği gün geçtikçe kitlelerin gözünden kaçmaz oldu. Artık siyasi otoritenin TBMM alanlarında aranmasının hiçbir anlamı kalmadı. MGSB'yle var olan anayasasının göstermelik olduğu ve BKYM ile de bu anayasayı uygulayacak çekirdek kadro oluşturulmuştur.

Biraz da belgenin içeriğine ilişkin tartışmaları ele alalım. Bu belgedeki bazı maddeler farklı kesimler tarafından sınıfsal duruşlarına uygun tepkileri yol açtı. Refah ve çevresi, irticanın PKK ile aynı derecede tehlike olarak gösterilmesine karşı çıktı. BBP ve MHP Türk milliyetçiliğini ülkücü mafya olarak değerlendiren düşman ilan edilmesine tepki gösterdi. CHP'li F. Sağlar ise, belgede yer alan Türkiye'de baskı altına alınan kültürlerin gelişme olanağı bulması açısından önemli ifadeler bulunduğunu ve böylece Kürtçe'nin anadil olarak kabul edilebileceğini, Aleviler'in kendi kültürleriyle daha rahat bir ortama kavuşacağını ilan etti.

A. Öcalan da, bu maddeye yönelik şu değerlendirmeyi yaptı: "Hiçbir Anayasa Maddesinde, hiçbir yasa maddesinde olmayan bir belge ve bu bir devrimci özelliği" deyip, "bunun uygulanıp uygulanmayacağına ayrı bir konu olduğunu" belirtmesi pek şaşırtıcı gelmedi. ANASOL-D hükümeti kuruluş evresinde A. Öcalan, Genelkurmay'ın "Türkiye Solu" ve "Kürtler'in önünü açacaktır" tespitiyle paralel arz ediyor.

Biz, bu maddelerde birinci derecede düşman tespit edilen ulusal hareketin lehine olumlu bir şey olduğunu göremiyoruz. Gelişecek mücadele karşısında, büttünü kurtarmak için parçayı feda etme taktığının "devrimci bir özellik" taşıyacağına inanmıyoruz. Eğer buna bir ad vermemiz gerekiyorsa (birinci maddeyi gözardı ederek) kendimizi zorlayarak onlar açısından "reform" diyebiliriz.

Evet bu belge, yeniden yapılandırma çabasıdır. Değişen koşullara ayak uydurma, daha doğrusu gelişen hareketin baskısına yeni kanallar açma çabasıdır. Bazı kırımlarla daha büyük alt-üst oluşların önüne geçme isteğidir. Elbetteki, açılacak gediklerden yararlanmama diye bir kaygımız yoktur. Ama unutulmaması gereken noktalar var: Kürt sorununda kültürel kimi adımların dahi atılması kendiliğinden olan bir olgu değildir. Bunun ileriye taşınması mücadeledeki ısrarla somutlanacaktır.

Anılan bu belgenin devletin en önemli belgesi olduğunu bir kez daha belirtelim. TC'nin kuruluşundan bu yana

esas gücü elinde tutan, iktidar olan ve hiçbir anayasal sorumluluğu olmayan, diğer bir deyişle, yetkili sorumsuzlar rejimi... "Anayasal kurumlarda" kendilerini perdeliyenlerin anayasasıyla karşı karşıya olduğumuzu unutmamalıyım.

Anlaşılması gereken noktaların başında, TC tüm kurum ve kuruluşlarıyla (MGK hariç) göstermelik olmaktan öteye gidememektedir. Esas güç ve tek otorite olan asırlar siyasilere figüranlıkta başka bir işlev oynayamıyorlar. Dikkat edilirse belgelerde yer alan bazı maddeler siyasi otoriteye özgü, yani TBMM'ye aittir. Siyasi partilerde kendi duruşlarına göre farklı nitelikteki kararları uygulayıp uygulamamayı kendi programlarına koyuyorlar. Bunun hangilerinin uygulanacağı ve hangilerinin uygulanmayacağı, kendi tasarruflarında olduğu yanılsaması mevcuttur. Örneğin Avrupa'yla ilişkilerin düzeltilmesi, kültürel hakların kullanılması, özelleştirmenin yapılması, iç tehdit olarak algılanan düşman vb. olaylar her siyasi parti için farklılık arz ediyor. Bunun MGSB ile sağlanması olayı bu kurumların işlevsizliğine örnek oluşturduğunu daha fazla ayrıntılandırmaya gerek bırakmayacak kadar açıktır.

70 yılı aşkın süredir bu durum devam etmektedir. Buna hiçbir güç (tabii devrimciler hariç) müdahale etmemiştir. Devletin bu yapısını gözardı ederek, esas mücadele tarzını legal partiliğe oturtan anlayışları çıkarımları gereken önemli dersler olduğunu düşünüyoruz. Çizilen sınırların dışına taşmaya çalışan tüm kurum ve kuruluşlar yok edilmiştir.

Gündemde Susurluk olayı var ve yürütmenin başı olan zat; "Bu sorunu çözmezsem başbakanlık bana haram olsun" diyor. Bu yemine rağmen hiçbir şey yapamıyor. Çünkü bu oluşumun acı çekirdek kadroya uzanıyor. M. Ağar, "Ne yaptysak, devletimiz için yaptık" deyip, adres olarak da MGK'yı gösteriyor.

Sorumluluk almadan, yetkilerini alabildiğince geniş kullanan ordu, gelişen yurtsever devrimci hareketle belli bir yapranmışlık sürecine girmiştir. Halk, ordunun gerçek yüzünü yavaş yavaş görmeye başlamıştır. Bu güven yitiminin önüne geçmek için yeniden yapılandırma çerçevesinde oluşturulan değişikliklerinde işe yaramayacağını ve beklenen sona doğru yol aldıklarını belirtelim. Bu sürecin daha da hızlandırılması için devrimci ve demokrat çevrelerin daha aktif görevlerle donanması ve örgütlü mücadelenin önemini bilince çıkarmaları hayati bir sorun haline gelmiştir.

Susurluk sonrası restorasyon (1)

Temel DEMİRER

Egemen koalisyonun, kirli savaş ve ekonomik açmazın labirentlerine dalmış soru(n)larına, bir de Susurluk kazası ile derin devlet tartışmaları eklenince, işler iyice karmaşıklaştı. RP'nin, büyük Türk şovenisti devletçi özelliklerine karşın, resmi ideolojinin Kemalist sınırlarını gevşetme girişimi, MGK ile ilişkilerini gerdirdi; MGK de, Türkiye'deki politik tansiyonu bilinçli olarak yükseltip, "Şeriate karşı demokrasi" yaygıncılığıyla Kemalizm'i rehabilitasyona soyundu.

12 Eylül'den hâlâ çıkamamış politik konjonktürde Kemalizm'in rehabilitasyonu, kapitalist düzenin restorasyonuna denk düşüyor; süregelen 12 Eylül'ün, eksik ve gediklerini kapatarak, artık aksayan yönlerinin tamiriyle, otoritenin yetkinleştirilmesi anlamına geliyor. Yani Türkiye'yi, 12 Eylül yadigarı Anayasa'yla yöneten dışlayıcı-terörist otorite; "YDD'nin, Güney ülkelerine dayattığı ilişkilere uygun yönetim biçimi; veya "Kriz Yönetim Merkez"li "sürekli darbenin "demokrasi"si özelliğini pekiştiriyor!

1) KRİZ YÖNETİM MERKEZİ

"1997 yılında 1980'in sürekli darbesi mi?" diye soranlar olacak elbet! 12 Eylül ve bugün somutunu karşılaştırırsak; 12 Eylül'de (1)

Anayasa rafa kaldırıldığında Türkiye'yi TBMM yönetmiyordu; tamam da, 1997'de Türkiye'yi TBMM mi yönetiyor?

REFAHYOL'un, MGK operasyonu ile devredışı bırakılmasıyla katarılan devşirme ANASOL-D, her yönüyle "yarım porsiyonluk bir milli mutabakat" olmanın ötesine geçmiyor; ve meclis yine aksesuar. ANASOL-D ile, otoriter rejimin restorasyonu yolunda, "Kriz Yönetim Merkezi tam anlamıyla bir 'sıkıyönetim merkezi' haline gelecek" (Esra Özer, Yeni Şafak, 21 Eylül 1997, s.3) diye nitelenebilecek bir adım atıldı.

Necmettin Erbakan'ın Başbakanlığı döneminde imzalanıp, 9 Ocak 1997'de Resmi Gazete'de yayımlanan "Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi" (BKYM) ile ilgili olarak, M. Yılmaz'ın, 1 Eylül 1997'de "Hizmete Özel" genelgesinin anlamı nedir? Gelin göz atalım: "Krizle ilgili hususları çözümlmek ve krizi sona erdirmek üzere Başbakanlık sorumluluğunda ve MGK Genel Sekreterliği bünyesinde teşkil edilen" BKYM, krizin önlenememesi veya tırmanma eğilimi göstermesi halinde, "Olağanüstü Hal, Sıkıyönetim, Seferberlik ve Savaş Hali" öneriliyor. Bu durumda BKYM, Harekât Merkezi haline dönüşüyor. Yani "Olağanüstü Hal, Sıkıyönetim, Seferberlik ve Savaş Hali ilan edilen durumlarda kriz merkezleri, Başbakan tarafından aksi emredilmediği takdirde, Koordinasyon Ku-

rule'na ve/veya Hükümet Harekât Merkezi'ne alt yapı oluşturacak." BKYM kriz halinde, sadece resmi kuruluşlara değil, özel kurumlara da yükümlülük getiriyor: "Kriz esnasında, Kriz Merkezleri, kamu kurum ve kuruluşları ve özel kuruluşlar bilgi, haber ve istihbaratı periyodik raporlarla BKYM'ye iletmekle yükümlü" kılınıyor.

Anayasa Hukuku Profesörü Zaffer Üskül'ün, "Gizli değil, açık darbe!" dediği BKYM değerlendirmesi şöyle: "Kriz, Türkiye'de olağanüstü olmaktan çıkıyor. Güneydoğu zaten 18-19 yıldır OHAL'le yaşıyor. Ama 'OHAL sıkı, çok uzadı. Siyasal açıdan, Batı'ya karşı, OHAL'i kaldırma yolları var. Tedbirimizi alalım' gibi bir düşünce var arkasında. (...) BKYM ile askeri bürokrasi sivil yönetimi emri altına alıyor. Yönetim askeri bürokrasiye teslim ediliyor. (...) MGK Genel Sekreterliği'nin ülke yönetimindeki rolü şüphesiz arttı. Kamı, BKM Yönetmeliği'ne verilen yetkiler. (...)

Anayasa 124. maddede, yönetmelikleri kimin çıkarabileceğini saymış: Başbakanlık, bakanlık ve kamu tüzel kişilikleri. Bakanlar Kurulu'na yönetmelik çıkartmak yetkisi verilmemiş. Bu Anayasa'ya aykırı. İkincisi BKYM, MGK Genel Sekreterliği'ne bağlı bir merkez oluşturulmasını öngörüyor. Halbuki Anayasa, MGK ile ilgili konuları da düzenliyor. 118. maddede MGK hükümete 'görüş bildirir' diyor. BKYM'de ise, icraa yetkisiyle dona-

uluyor. Yani bir danışma organı olmaktan çıkıp, uygulama yetkilerine sahip bir organa dönüşüyor MGK. Bu da Anayasa'ya aykırı. Üçüncüsü, MGK Genel Sekreterliği'nin teşkilatı ve görevleri, Anayasa'ya göre 'kanunla' düzenleniyor. BKYM'ye göre bu kurul, OHAL, sıkıyönetim, seferberlik ya da savaş hali ilanını ilgili mercilere önermek yetkisiyle donatılmış. Anayasa'ya bakıyorum: 119. maddeye göre, OHAL ilan edilecekse, Cumhurbaşkanlığı'nda Bakanlar Kurulu toplanıp, bu kararı verir. Usul bu. Yönetmelik 'Kriz Koordinasyon Kurulu' diyor. Anayasa'da böyle bir şey yok ki?

Anayasa bir usul öngörüyorsa, ne yasa, ne yönetmelik bu usulü değiştirebilir. Anayasa, kurallar hiyerarşisinde en tepedeki hükümleri kapsar. Yönetmelik, Anayasa'yı değiştirmiş gibi oluyor şimdi. Anayasa ile yönetmelik arasında ciddi bir çatışma söz konusu. (...) (Bu darbe.b.n) gizli falan değil yani. Resmi Gazete'de yayınlanmış. (...) Yönetmelik 'kriz' yönetimini gerektiren halleri sayıyor: Özetle dış, iç tehdit, terör, kanunsuz grev, lokavi, mezhep, etnik yapı ve din farklılıklarından kaynaklanan olaylar, tabii afet, iltica, yurtdışı göç, salgın hastalıklar, yangınlar... Salgın hastalıklar bile millî güvenlikle ilgili ki, MGK bununla irtibatlandırılıyor. Basın da bu işlerle hep ilgili değil mi? Basının sınırlanması da söz konusu olabilir.

Baskı altında hissedecek insanlar kendilerini. Tepki göstermeyecek, gösteremeyecekler. Sindirilecekler. Olağanüstü durum, olağanüstü yetkiler kullanma hakkı verir. Normal şartlarda herhangi bir yurtaşın aracına el koyamazsınız. Ama olağanüstü durum varsa 'arabaları ver' deme hakkına sahiptir. 'Kanunsuz grev, vs' gibi şeyler var. Bunlar da örgütlenme ve düşüncenin açıklanması ile ilgili konular. KRİZ denildiği anda, askeri yönetim diyecek ki: 'Hayır, bunların hiçbirisi yapılmayacak...' Grev bir kriz nedeni sayıldığı anda, kriz merkezi devreye girecek. Ne demek bu? Grev yasak, direniş yasak, toplu gösteri yasak. Göç

oluyorsa, göçü yasaklayacaklar mesela. (...)

(Bunlarla demokrasiden geriye.b.n) pek bir şey kalmaz. Demokrasi, en sınırlı biçimiyle, halkın temsilcileri tarafından yönetildiği bir rejimse, bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesi, bunu bile engelliyor. (...) BKYM yalnız devre dışı kalmamalı, yürürlükten kaldırılmalı. (...) Bugün 12 Eylül'ün de gerisine düştü Türkiye." (Milliyet, 21 Eylül 1997, s.20)

Özetle BKYM yönetmeliği, kriz yönetiminde kilit rolü MGK Genel Sekreteri'ne veriyor. MGK Genel Sekreteri, "Kriz yönetimi faaliyetlerini Başbakan (veya krizden sorumlu Devlet Bakanı) adına koordine etmekten ve BKYM'nin devamlı faal halde tutulmasından, sistem içerisinde yer alan birimlerin bilgilendirilmesinden sorumlu olacak" diye tarif edilen derin devlet otoritesini katmerlendiriyor.

II) "KUTSAL DEVLET"İN DERİNLİĞİ

Susurluk tartışmaları gövdeyle değil, gölgeyle uğraşıyor: suçluyu unuttuyor, unutturuyor. Oysa asıl suçlu, "kutsal devlet" ve onunla hesaplaşmayan Türk(iye) Zübük'leri! Yani emekçilere "ölümü gösterip, sıtmaya razı etme"yi "demokratik" ilan ederek, derin devlete karşı çıkmayan "muhaliflik" anlayışı! Oysa Tuğrul Türkeş'in, "Devlet gerek duyduğunda her Türk insanını kullanır. Devlet içindeki odaklar ülke güvenliğiyle veya kendi haklı gerekçeleriyle ilgili her insanı kullanabilirler" (Yeni Yüzyıl, 22 Eylül 1997, s.8) dediği Türkiye'de yaşanan çürüme ile, "kutsal devlet" anlayışı yüceltiliyor. DYP Genel Başkan Yardımcısı Saffet Arıkan Bedük'ün, "Bizim için devlet mukaddestir" (Milliyet, 22 Eylül 1997, s.15) diyerek göklere çıkarttığı "kutsal devlet" anlayışıyla da ağızlar mühürleniyor. Çiller de, Sakarya konuşmasında, "Susurluk olayını sahipleniyoruz." (Yeni Yüzyıl, 17 Eylül 1997, s.1) "Ben Susurluk'u değil, devleti koruyorum" (Milliyet, 18 Eylül 1997,

s.16) diyor! Ancak "kutsal devlet" mahremiyetiyle, "Susurluk asla aydınlanmaz... Çünkü Susurluk gün ışığına çıkarsa, ahtapotun kolları gözükecek... Nereye kadar uzandığı, nerelere vardığı, kimlerin ve nicelelerin işin içinde olduğu... Birçok devlet kademesi yargılanacak... Sistem yargılanacak... Rejim yargılanacak... Bu nedenle de kimse Susurluk'u aydınlatmak için olayın üzerine gidemeyecek..." (Bekir Coşkun, Hürriyet, 18 Eylül 1997, s.3)

Restorasyonu hedefleyen yeni otoriterliğin ardında derin devlet gerçeği yatıyor. Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanı Kutlu Savaş'ın, "kayıp" -Susurluk silahlarına (Uzi'ler, Baretta'lar, RPG-7'ler, 60'lık havanlar, Kanaslar, susturucular vd'leri) ilişkin sarsıcı ifşaatları bunu kanıtlamıyor mu? Ayrıca, eski Emniyet Genel Müdürü Alaaddin Yüksel'in, "kayıp" silahlar hakkında, "Soruşturulanlar hayatta. Hatta, bir kısmı fiilen ayrı görevleri yapıyor" (Radikal, 17 Eylül 1997, s.1) demesi de, olayın boyutlarını sergilemiyor mu? "Kayıp" silahların ardında, vergi borcunu ödemeyen patron Ertan Tinar'ın, emniyete şüpheli silah hibeyle içiçe geçmiş çete ilişkileri yatıyor. O dönemde Mehmet Ağar Emniyet Müdürü, İbrahim Şahin de Özel Tim'in başındaydı.

Uzun bir listesi olan "Kayıp" silahların yanıt bekleyen soruları şunlar: Suikastlerde kullanılan 22 kalibre silahlar, neden ithal edildi, nereye gitti? Suikast ve infazlarda kullanılan susturuculara neden ihtiyaç duyuldu, kimin eline verildi, niçin? Tanksavar mermisi gibi sadece ordunun, askeri harekâtlarda kullandığı mühimmat ile polis ne yaptı? (Yoksa polisin tankı mı var?) Polis, hava roketatarına ve havan topuna neden gereksinim duydu? Vergi borcu olan Ertan Tinar'ın şirketi, nasıl oldu da, bu kadar pahalı silahları emniyete hibe etti?

"Kayıp" silahları araştıran Kutlu Savaş'ın soruşturmaları; Ağar'ın Emniyet Genel Müdürlüğü'ne atanmasının ardından, Antalya'da Özel Harekât Timleri'nin yetiştirilmesi için kamp açıldığını ortaya çıkardı.

İsrail ile imzalanan anlaşmalar kapsamında, "gerilla ile mücadele" konulu yoğun eğitim için açılan kampa, 55 kadar Özel Tim personeli, MIT ve MOSSAD elemanları katıldı. İçişleri Bakanı Başeskiöğlu'nun doğruladığı NTV'nin haberlerine göre, 1994 Nisan'ında Antalya Sheraton Otel'i'nin yakınındaki Milli Eğitim Bakanlığı Vakfı'nın üç ay süreyle başka ziyaretçilere kapatıldığı, otelin esrarengiz konuklarının, Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekât Dairesi bünyesinde görev yapan 80 kişilik "özel bir tim" olduğu; konuklar arasında ayrıca İranlıca konuşan beş kişi ile MIT'den de iki kişinin bulunduğu belirtildi. İranlıca konuşanların, İsrail gizli servisi MOSSAD'ın anti terör timlerini eğiten hocalar olduğu, başlarında ise Gali adında sorumlu bulunduğu ifade edildi.

Üç ay süreyle eğitilen 55 kursiyerin, daha sonra değişik illere görevli olarak gönderildiği; Ninja timlerinin, kursta öğrendikleri anti terör taktiklerini, özellikle hücre evi operasyonlarında kullandıkları belirtildi. Grup, geceleri vakıf otelinde geçirirken, gündüzleri de Antalya dağlarında görülüyorlardı; bu dağlarda, ağaçların gizlediği ve üç aylığına kurulmuş gizli kampta şu dersler veriliyordu: "Yakın muharebe, kamp baskınları, atış düzeltme, makyaj, kılık değiştirme, takip kursu, istihbarat, çilingirlik, sağlık, ilk yardım, sığınak yapma, kamuflaj, dağcılık." Ayrıca kampta özellikle, makyaj derslerine önem verildiği, bazı üm elemanlarının Antalya sokaklarında deneme yaptıkları öne sürüldü. MOSSAD eğitiminin, kursiyerleri herhangi bir kapıyı iki saniye içinde açabilecek ustalıkla ulaştırdığı belirtildi. Kursun fikir babası, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne Özel Harekât danışmanlığı yapan Korkut Eken'di. Kampa gelip giden Eken, Özel Harekât Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin, Ercan Aksoy, Oğuz Yorulmaz ve diğer Susurluk olayı kahramanlarıyla, ilk kez burada tanıştı.

Susurluk'u esrarlı sis perdesi ardına mahkum edenlerin terennüm ettiği, "kanun hâkimiyeti" söylene-

lerine karşın, Susurluk Komisyonu Başkanı Mehmet Elkatmış, "Susurluk örtbas edilecek" (Radikal, 17 Eylül 1997, s.5) ya da Devlet Bakanı Metin Gürdere, "Susurluk şahitleri susturuldu" (Yeni Yüzyıl, 23 Eylül 1997, s.5) diyor. Çünkü "kayıp" silahların ve Antalya kampının ardından derin devletin susturmak istediği Sus-pus-ur-luk'a ya da Sus veya ur-luk'a dönüşen Susurluk gerçeği yatıyor! Gerçek, derin devletin A takımının icraatı! Her ne kadar Yılmaz, "Susurluk ve ondan önceki cinayetlerin arkasındaki gerçekler ortaya çıkmadan hiç kimse Türkiye'de hukuk devletinin işlediğine inanmasın. (...) Asıl önemli olay, bu işçilerin devletle irtibatlı olmaları, çetelerin içinde devletin memurlarının olmasıdır" (Hürriyet, 15 Eylül 1997, s.1) dese de; Türk(eye) toplumunun kimi kesimleri, mafyalarıyla gurur duyuyor ve destekliyor!

Anımsatmadan geçmeyelim: Mehmet Elkatmış, "Çetenin üç ayağı var. Bunlardan birincisi polis, ikincisi bürokratlar, üçüncüsü asker. Polis ve bürokratlara dokunuluyor, ama askeriye dokunulmuyor. Bu nedenle düğüm çözülemez. İbrahim Şahin, Abdullah Çatlı ile birlikte çektiği fotoğraflar nedeniyle, çete oluşturmakla suçlandı. Elimizde, Tuğgeneral Veli Küçük'ün de Çatlı ile defalarca telefon görüşmesi yaptığını dair dokümanlar var. Onlar neden belge olarak kabul edilip, Küçük hakkında soruşturma açılmadı? Başlı sıkışan, devlet sırrıdır bilgi veremem, ifade vermeye gelemem diyor" (Yeni Yüzyıl, 9 Ekim 1997, s.5) derken; Diyarbakır DGM'de yargılanan Yüksekova Özel Harekât Şubesi'nde görevli Özel Tim komiseri Fatih Özhan da ekliyor: "Ben Yüksekova gerçeğini kamuoyuna anlatsam, hiçbir ana evladını Güneydoğu'ya asker olarak göndermez. Şehit kanı satanların pislikleri diz boyunu aşar. Ben şehit kanı ticareti yapanları üslerine rapor ettiğim için buradayım. Baskı altındayım, konuşamıyorum. Açıklama yapmaktan korkuyorum. Cezaevinde can güvenliğimiz yok." (Cumhuriyet, 9 Ekim 1997, s.15)

Özetle, at izinin it izine karıştığı Türkiye'nin, MGK vesayeti altında olduğunu bilmeyen var mı? Susurluk, görünmeyen derin devlet demek! (2) Susurluk, Türkiye'nin sırtındaki yük, gövdesindeki deli gömleği ve altına sürülmüş karadır! Susurluk, sistemdir! Susurluk suç manzumesidir; ama suçlu Susurlukçular çok güçlüdür! Susurluk mızrağını, görünmeyen "kutsal" derin devlet çuvalına sığdırmışlardır! Çünkü 'Türk-Amerikan Demekleri Kurulu'nun (ATAA) 2-4 Ekim 1997 tarihli toplantısındaki konuşmasında Chicago Üniversitesi'nin Nobel ödüllü Ekonomi Profesörü Morton Miller, "...And the two Ciller's are not still in jail!" diyor; denilenin tercümesi: "...Ve her iki Çiller hâlâ hapiste değiller!"

III) RESTORASYONUN ROTASI

Derin devletin restorasyon sürecini küçümsemek gerek. Ancak kimileri böyle düşünmüyor: "Restorasyon süreci, hızzat kendi siyasi uygulayıcılarının eksik, tutarsız ve kimliksizliğinden dolayı ağır aksak ilerliyor. Uygulayıcılarının kimliksizliği ve uygulamalarıyla uyumsuzluğundan dolayı; bu haliyle bakıldığında restorasyonun, ancak bir denemeden ibaret kalacağı izlenimi ağır basıyor. Başta hükümet bileşenlerinin ayrı ayrı kendi ricat imkânlarını hesaplarıyla, yaptığı her uygunsuzluğun arkasından kiliseye koşup günah çıkartan korkak bir bezirganın tavrını andıran yüzölçümlerini; Cumhuriyetin kendini korumayı bir refleks haline getirdiği üç kurucu dinamik, solculuk, İslamcılık, Kült hareketi karşısında İslamın ön plana geçmesi ve bütünsel bir iktidara yönelmesi ile ordunun paralyze olma kaygısıyla gelişmelerin karşısında elde sopa beklemesi tamamlıyor. (...) Restorasyon mücadelesi ilk elden ordu ile büyük ölçüde RP'nin temsil ettiği İslamcı kitle arasında geçiyor." (Hepileri, Eylül-1997, No:6, s.4)

Restorasyonun temel dinamiği,

"RP'nin temsil ettiği İslamcı kitle ile Ordu" arasında cereyan etmiyor; tam tersine, "Kürt Sorunu" zemininde militarist savaş partisi (ki bu düzendir!) ile barış cephesi arasında cereyan ediyor; bu bir! "Kimliksizliğinden dolayı ağır aksak ilerlemiyor" Aksine, Kemalist resmi ideoloji eksenli bir zemine oturtuluyor; bu iki! "Restorasyonun, bir denemeden ibaret kalacağı izlenimi", yaşamla ilgisi olmayan bir yanılsamaya denk düşüyor; bu üç! Bu yanlış Yalçın Küçük'ün, "Ülkemizde Kemalizmi hedef almak da, boşluğunu doldurmaya çalışmak da artık bizim gerimizdir. Kemalistler bir güç olursa kötü mü olur? Yobazların güç olmasından daha iyidir" (Hepileri, Eylül 1997, No:6, s.49) diyor; ehven-i şer ci yanlışlarının açmazında somutlanıyor; bu da dört! (Geçerken belirtelim: Resmi ideolojik çerçevenin herhangi bir iktidar biçimini "ihtilalci" ilan ederek savunmak, ehven-i şer ilan etmek sadece asıl sahiplerine ya da taşeronlarına düşer!)

Türkiye'nin temel sorunu, resmi ideolojinin derin devletidir; Susurluk'un ardında, MGK patentli derin devlet duruyor. Susurluk, bunun için susturulmaya gayret ediliyor. Narlıdere Belediyesi'nin düzenlediği "Hukuk Devleti, Çeteler ve Demokrasi" panelindeki konuşmasında Fikri Sağlar, "Çetelerin MGK kararıyla oluşturulup oluşturulmadıklarının; Veli Küçük'e soruşturma açılıp açılmadığının; Egref Bitlis suikastinin ve JITEM'in geçmişte neler yaptığı'nın" açıklanmasını (Sabah, 14 Ekim 1997, s. 20) istiyor. Bunlar sır değil; onun için, restorasyon Susurluk'un susturulmasını 'olmasa olmaz' kılıyor. Bu yolda kimi adımlar atıldı; ama yeterli değil. Yılmaz Susurlukçular'ın Mesut olabilmesi için, daha atılması gereken yeni adımlar var.

III. 1) İLK ADIM: SUSURLUK'UN SUSTURULMASI

Bunlardan ilki, Yılmaz'ın MGK'ya endeksli pozisyonunun güçlendirilmesi. Bu halledildi gibi,

Muhalefetteyken, "Susurluk konusunda elimde belge var" diyor Yılmaz, bunları açıklamamış, açıklayamamıştı. Başbakan, olduktan sonra belgelerden hiç söz etmez oldu! Topal cinayeti sanıklarının itiraf kasetlerinin elinde olduğunu açıklayıp, sonra inkâr eden Yılmaz, Susurluk'un ilk günlerinde evinin, çalışma ofisinin dinlendiğini açıkladığı halde sonrasını getiremedi; Yılmaz'ın bunların takipçisi olamayacağı çok açık! Ayrıca Yılmaz, neden gittiğini hâlâ açıklayamadığı Macaristan'da yumruklanmasının peşini bırakıp; burnuna inen yumruğun Susurluk'la ilişkisinde sessiz kaldı. Özetle muhalefetteyken "Susurluk'u aydınlatacağız" diye haykıran Yılmaz, iktidardayken somut icraat olarak suskunluğu ve geçiştirmeyi seçti.

"Neden" mi? Çok açık, Yılmaz, MGK'nın sivil giysili seçeneğidir. Bunun için Yılmaz, Susurluk belgelerinde adı geçen JITEM'e ilişkin bir kelime bile etmeyen MGK piyonudur. Ve Yılmaz Susurlukçular Mesur'tur! Ancak yine de soru(n) var, o da, Devlet Bakanı Eyüp Aşık'ın, "Çete lağvı olmadı. Hâlâ faaliyetleri var" (Yeni Yüzyıl, 19 Eylül 1997, s.5) türünden, ANAP'daki çatlak seslerde somutlanıyor. Yani tüm karanlık işler Susurluk'a bağlanmışken, Yılmaz'ın dikensiz, engebesiz bir yolda olduğu düşünülmemeli! Soru(n)lar var; ve daha da dallanıp budaklanacak. Çünkü Susurluk pisliğinde, "demokrasi" sörfü yapan egemen koalisyonun demogoları işbaşında! Örneğin Mehmet Elkatmış, Kenan Evren'in komisyonda ifade vermesini, Meclis Başkanı Mustafa Kalemli'nin engellediğini ifade (Hürriyet, 19 Eylül 1997, s.29) ederken, Kalemli'nin, Silahlı Kuvvetler'le ilgili belgeleri Susurluk Raporu'ndan çıkarttığını da ileri sürüyor. Kutlu Savaş'ın raporundan hareketle, Yılmaz'ın yanıtlaması için TBMM'ye verdiği önergede Fikri Sağlar, "Gayri nizami harpte kullanıldığı bilinen bu silahların (yani "kayıp" silahların-b.n) alınmasına niçin gerek duyuldu? Ülke-

mizin yurtiçinde veya yurtdışında resmi politika olarak benimseyerek uyguladığı herhangi bir gayrinizami harp var mıdır? Sayıları 10 bini geçen ve büyük çoğunluğu Güneydoğu'da işlenen faili meçhul cinayetlerin kaç tanesi boğma telleri, testere, bıçak ve suikast silahları ile işlenmiştir?" (Hürriyet, 20 Eylül 1997, s.27) diye soruyor. Yani klikler arasındaki tepişme devam ediyor!

Veriler, egemen koalisyonun Susurluk savaşının bastırılma gayretine karşın, bitmeyeceğini sergiliyor. Bu tepişmede rejimin restorasyonu, "kaht-ı rical/devlet adamı kılığı" çekerken, elinde (Baykal destekli) Yılmaz-Ecevit-Cindoruk'tan başka "sivil" seçeneği olmamanın sıkıntısını çekiyor. Başkanlık sistemi tartışmaları, tam da bu noktada restorasyon ölemi olarak devreye sokuluyor.

III. 2) İKİNCİ ADIM: BAŞKANLIK SİSTEMİ

Demirel, "Türkiye'nin istikrara kavuşması için 'başkanlık sistemi'ne geçilmeli" (Hürriyet, 18 Eylül 1997, s.1); Ertuğrul Özkök hazretleri, "başkanlık sistemi'nden yanayım" (Hürriyet, 20 Eylül 1997, s.27); İsmet Sezgin de, "Nekahat devresi geçiren demokrasi, anayasa değişikliği ve 1998'de bir başkanlık seçimi ile kurtulur" (Yeni Yüzyıl, 19 Eylül 1997, Sf.1) diye buyururken; MGK'nın sesi olmaktan başka bir şey yapmıyorlar. "Kaht-ı rical/devlet adamı kılığı" çeken sistem, Başkanlık sistemi'nin restorasyon için çözüm olacağını düşünüyor. Çünkü rejimin sırtındaki yükler ağırlaşırken devreye sokulan restorasyon, merkezi otoriter devlet yapısını yetkinleştirmek istiyor. Başkanlık sistemi, bunun için önem kazanıyor. Kaldı ki, Susurluk Türkiye'sini, demokrasiyle tariflemeye kalkışmanın "oxy-moron" (3) anoloji özelliği kazandığı koşullar, başkanlık sistemi'ne geçmenin elverişli zeminini oluşturmaktadır.

DEVAM EDECEK

Bir kez daha, cezaevleri üzerine

Ali CAN

ANASOL-D hükümeti ile gündemleşen cezaevleri politikasına ilişkin değerlendirmemizi daha önce sunmuştuk. (U. Y. Sayı 18) Bu yazımızda Kasım itibarıyla girilen eylemlilik sürecini yeni gelişmelerle birlikte kısaca irdelemeye çalışacağız.

ANASOL-D hükümeti ile yeniden gündemleştirilen cezaevleri üzerindeki politikaları karakterini verenin, askeri bakışın hakim olduğu devlet politikasının olduğunu biliyoruz. Aynı zamanda bu politikaların uzun vadeli düşünülmüş, çok yönlü hesaplar üzerinden kurgulandığını belirtmiştik. Egemenlerin yaşananlardan dersler çıkararak politikalarına yön verdikleri de herkesçe bilinen gerçekliktir. Deneyim konusunda bugünkü bakan Oltan Sunğurlu da oldukça zengin. Eşkişchir Tabutlukları deneyimi biliniyor. Bununla birlikte 96 Ölüm Oruçları ve Süresiz Açlık Grevleri(SAG) eylemliliklerinin baskısı hala devam ediyor. Dolayısıyla egemenler için pek kolay yutulur bir lokma olmayan cezaevlerinde, uygulayacakları politikaları daha dikkatli hayata geçireceklerini söylemek mümkün.

Egemenler bugünkü politikalarının devrimci tutsaklar tarafından kabul edilmeyeceğini biliyorlar. Kimi beyanlarından da, anlaşılacağı üzere, sürecin özeldir fiili direnişle göğüsleneceğinin farkında oldukları

söylenebilir. Aynı zamanda tutsakların olanakları ve güçleri el verdiği oranda bulundukları cezaevinin içinde hücrelerin yapımına tavır alma olasılığının farkındalar. (Ki buralarda inşaatla başlamayı geciktiriyor, süreci izliyorlar) Olanakların ve güçlerin el vermediği kimi yerlerde inşaatlara başlamış olmalarına rağmen, devrimci tutsakların içinde bulundukları koşulların hücrelere dönüştürülmesi için gönüllü terk etmeyeceklerini, içinde bulundukları cezaevinin başka bir alanında yapılmış/yapılmakta olan, hücrelere kendi ayaklarıyla gitmeyeceklerini biliyorlar. Herhangi bir anda, herhangi bir zamanda tutsakları "modern hücrelere" götürmeye kalktıklarında birçok cezaevinde fiili direnişin patlayıp genele yayılacağına farkındalar. Bu durumdan oldukça rahatsızlar. 16 Ekim 1997 tarihli Adalet Bakanlığı genelgesinden bunu anlamak mümkün. Genelgeye baktığımızda bu durumu görebiliriz.

Genelgede şöyle deniliyor: "Kalabalık koğuştur sisteminin yarattığı bazı sakıncaların giderilmesi amacıyla bir kısım Özel Tıp ve E Tipi kapalı cezaevlerinde tadilat yapılmaktadır." Tadilat dediği, koğuşların ve havalandırma sisteminin "genişletilmiş" oda sistemi, (siz hücre anlayın) olarak bölünmesi. *Uzun Yürüyüş*, Sayı 18'de "Cezaevleri İdaresi" adlı kitaptan yaptığımız alıntılar ve bakanın kendi söylemleriyle de ifade ettiğimiz gibi; amaçlarına zemin hazırlamak ve tutsakları tecrit, güç-

ten düşürme, sosyal, siyasal, insani kimliklerinden soyundurarak teslim almak. Adalet Bakanı Oltan Sunğurlu çeşitli demeç ve söylemlerle amaçlarını saptırmaya çalışıyorsa da pek başarılı olduğu söylenemez. Kamuoyunun duyarlılığı ve baskısı bakanı yeni bir genelge hazırlamaya zorladı. Yukarıda da belirttiğimiz genelgenin devamında şunlar yer alıyor: "Ancak bazı çevrelerde, medyada yansıtılan haberlerle bu çalışmalar hakkında yanlış bilgiler verilmekte ve cezaevleri üzerinde olumsuz görüntü yaratılmaya çalışılmaktadır."

Büyük mali kaynaklar harcayarak yaptırılan bu tadilatların gerçek amacı, kalabalık koğuşlarda bulunup diğer tutuklu ve hükümlülerle bir arada bulundurulmaları sağlık ve güvenlik açısından mümkün olmayanların;

1. Homoseksüellerin,
 2. Çift cinsiyetlilerin,
 3. Can güvenliği olmayanların,
 4. Yalnız kalmak isteyenlerin,
 5. Sarılık, verem, AIDS gibi bulaşıcı hastalık taşıyanların,
 6. Koğuşlarda diğer mahkumlarla istemeyenlerin,
 7. Piskopat ve akıl hastalarının,
 8. Koğuş ağalarının,
 9. Mafya tetikçi ve liderlerinin;
- tadilat yaptırılacak bölümlerde yer alacak dört-altı kişilik yeni koğuşlara yerleştirilmesidir. Bu yeni koğuşların hücre sistemi veya tek kişilik oda sistemi ile bir ilgisi bulunmamaktadır.

Ayrıca bazı cezaevi personelinin "buralara tek kişilik hücre yaptırıyorlar, bu hücrelere terör suçlarından tutuklu ve hükümlüler konulacak" şeklinde beyanlarda bulunarak tutuklu veya hükümlüleri ve ailelerini tedirgin edecek bir ortam yaratıkları anlaşılmaktadır. Yeni yaptırılan ve küçük koğuş adlandırması uygun görülen bölümlere;

a) Yukarıda belirtilen ve dokuz gruba dahil olan tutuklu ve hükümlüler

b) Bu grupların haricinde kalıpta, kendi istekleriyle bu bölümlere konulmak istenen tutuklu ve hükümlüler konulacaktır. Bu iki koşulun dışında hiçbir tutuklu ve hükümlü yeni bölümlere konulmayacaktır. (...) 16 Ekim 1997

Bu genelgenin, hücrelerin siyasi tutsaklar için olmadığını anlatarak, kamuoyunu ve oluşan tepkiyi yumuşatmaya dönük olduğu görülebilir. Ayrıca Çankırı Cezaevi'nde adli dava tutsakları yapılan yeni hücrelere konulmaktadır.

Bakanlığın yazılı şekle dönüşen "tavır değişikliğinde" iki neden olabilir. Birincisi, devrimci tutsakların gerek yazılı-sözlü, gerekse pratik duruş sergilemeleri ve oluşan kamuoyu denebilir. İkincisi, siyasi tutsaklara karşı politikalarının yaşam hakkı olmayacağını farkında olan egemenler, bunca çaba ve harcamanın sonucunda, gerek kamuoyunda gerek cezaevleri idare ve personeli karşısında prestij yitimine uğramamak için politikalarının siyasi tutsaklar boyutunu askıya alarak, adli tutsaklar üzerinden yürürlüğe konulmaya çalışıldığı söylenebilir.

Kasım ayı başında, cezaevlerindeki devrimci tutsakların sayısal olarak önemli bir kısmı sürece iradi müdahalede bulunmak için yeni bir yönelime girdiler. Yönelimlerini ve taleplerini kamuoyuna duyurmak için 7 Kasım 97'de *Ülkede Gündem Gazetesi*'ne bir ilan verdiler. İlan üzerinden yönelimi irdelemeye çalışacağız.

İlanda, Adalet Bakanı Oltan Sungurlu'nun "Benim haberim olmadan yayınlanmış" dediği 14 Tem-

muz genelgesinin ve "siyasiler için değildir" dediği hücre, sisteminden vazgeçilmesi, Erzurum ve Batman cezaevlerinde görüş, mahkeme ve hastahanelere çıkmama fiili tavrıyla birlikte sürdürülen süresiz dönüşümlü açlık grevinin (SDAG) bitirilmesi koşullarının oluşturulması ve taleplerin karşılanması, yargılandıkları mahkemelerin bulunduğu illerin dışındaki illere sürgün sevklerin olduğu Afyon, Marş, Elbistan cezaevlerindeki açlık grevi (AG) taleplerinin çözülmesi, tutsakların talepleri üzerindeki baskıların kaldırılması gibi sorunların çözümü için dialog çağrılarını da içeren ve tüm cezaevlerindeki kapsayan ikişer günlük SDAG'ne başlandı.

14 Temmuz genelgesi ve hücre sistemi dayatmalarından vazgeçilmesi esaslı üzerinden çeşitli cezaevlerindeki baskı ve hak gasplarına yönelik sürmekte olan AG'lere desteği de içeren bu eylemin daha üst boyutlara tırmandırılacağı da ifade edilmektedir.

Herşeyden önce, eylemin bugünkü sürece ne kadar denk düşüp düşmediği bir yana, çok geniş hedefler belirlenmiş durumda. Bu eylem ne eylemi? Çeşitli cezaevlerindeki baskı ve hak gasplarının kaldırılması için yapılan AG'lere mi destek? Yoksa sürgün sevklerin geri alınmasına mı yönelik? Tutsakların ziyaretçileri üzerindeki baskıların kaldırılmasına mı dönük? Yoksa 14 Temmuz genelgesinin kaldırılması ve hücre sisteminin kaldırılmasına mı dönük? Ya da bütün bu saydıkları mı? Bu kadar geniş hedefleri olan ve ciddi bir programa karşı yönelimi içeren bu eylemliliğin seçtiği aracın kendisinde başka bir yön.

Bugün ciddiye alınmayan açıklamalar ve genelgelerin (14 Temmuz genelgesine karşı yapılan bakanlık açıklamaları ve 16 Ekim genelgesi) yarın ciddiye alınıp alınmayacağı, aydınlatılması gerekmiyor mu? Sorunların çözülmemesi durumunda eylemin tırmandırılmasından kasıt nedir? Bu kadar geniş hedefler içinde neye göre tırmandırılacak, neye göre bitirilecektir? Kimi tutsak

kitlesinin gözetilmesi adına, daha kiffeseli olma görüntüsü, kendini kandırmak değil midir? Hep söyleriz, nicelik değil, nitelik önemlidir diye. Bu niceliği önemsemediğimiz anlamına gelmez. Niceliğin nasıl niteliğe dönüştürüleceği, niceliği ileriye taşıyıp taşıyamayacağımız önemli. Dolayısıyla niceliğin nitelik olarak yükseleceği/yönelebileceği dinamikler var mı? Bunu yaratabilecek miyiz? Seçilen eylem yönetimi dialog çağrısına ne kadar yanıt verilir? Ya da yarın dialog için gelen herhangi bir "yetkili" 14 Temmuz genelgesi zaten bakanlığın haberi olmadan yayınlanmış der ve 16 Ekim 1997 tarihli bakanlık genelgesini açıklayarak "tadilatların" siyasi tutsaklarla alakası yok derse ne yapılacaktır? Eyleme başlarken ciddiye alınmayan açıklamalar ve genelge ciddiye alınacak mı?

Sürece yapılmaya çalışılan müdahale ve belirlenen eylemliliklerin pek gerçekçi olmadığını söylemek gerekiyor. İçerde ve dışarda 12 Eylül AFC koşullarından bugüne hiçbir değişimi gözetmeyen ve sürekli AG eylemini kullama yöntemi pek gerçekçi değildir. AG'ler hiç başvurulmaz bir yöntem değil; başvurulur, fakat her durumda AG'ye başvurmak, Hindistan'ın Gandhi'sini aşamamaktır. İleri bir eylem tarzıyla başlamak yerine, geri bir eylem tarzıyla başlamak, ileri bir eylemle bütünleşmek yerine geri bir eylemle bütünleşmek doğru değildir. Dolayısıyla bu tavır erken, aceleci bir tavır olup, sürece denk düşmemektedir.

Sonuç olarak; bugünkü sürece ilk hücreye atılacak devrimci tutsakla birlikte tüm cezaevlerindeki kapsayan fiili tavır alış en doğru olandır. Fiili tavır alış; keskin çatışmaların yaşandığı bir tavır alıştır. Fakat aynı zamanda daha kalıcı kazanımların elde edildiği bir yöntemdir. Doğru zamanlamayla çakılan bir kıvılcım, zindan duvarlarını, tutuşan bozkırlara dönüştürebilir. Devrimci irade ve kararlılık, zindanların kuruyan bu bozkırlarını tutuşturmayı üstlenmelidir/üstlenecektir...

YENİ ÖĞRENİM YILINDA

Yolun
neresindeyiz? (3)

Metin İNCE

Son yıllarda, kendiliğindenci, inişli-çıkışlı bir seyir izleyen öğrenci gençlik hareketi, gelişen aşamada somut bir gerçekle karşı karşıyadır. Dağınık, koordine-siz görünümümüzün had safhaya vardığına işaret eden bu gerçek, giderek yaşamda kendisini daha fazla hissettirirken, aynı zamanda ciddi bir temsil ve meşruiyet sorununun yaşanmasını da getirmektedir. Özellikle, yeni öğrenim dönemiyle birlikte, öğrenci gençlik, paralı eğitime, özelleştirmeye ve YÖK'e karşı protestolarıyla kamuoyuna, gündeme girmenin gayreti içerisinde olduğunun mesajlarını verse de, bu genel hareketlilik aynı zamanda söz konusu realiteye vurgu yapan, anlamlı göndermelerle doludur.

Kitlesele bir güç, alternatif bir odak olma iddiamızı darbeleyen bu durum karşısında ise, saflarımızda tam bir çözümsüzlük hali egemen. Yapılan onca "tespit" ve "çözüm" önerilerine rağmen bu çözümsüzlük ve kaos hali bir türlü atlatılamıyor. Egemen olan yaklaşım tarzı ile atlatılmasının mümkünatı da yok.

Zira, saflarımızda ciddi bir kavrayışsızlık ve zihni bulanıklık söz-

konusu. Sorunların, buna kaynaklık edenlerin ne olduğu ve bunun nerede aranması gerektiği konusunda beliren bu çarpıklık nedeniyledir ki, sorunları kendi dışımızda arama ve görme tavrı giderek geleneksel bir hâl alıyor. Bu genelekselleşen tavır, sonuçta, yaklaşım ve perspektiflerimize dokunulmazlık zıfı giydirmeye, her şeyi kendimizle başlatıp-birtirme hastalığımızı eşeleterek, önemli bir zaafiyet unsuru oluşturuyor. Bu anlamda, gerçekçi ve tutarlı çözümler beklemek, hayal kırıklıklarını büyütmek demek olacaktır. Oysa ki, çözümün ipuçları kendimizde saklıdır. Ve bu çözüm, kendimize dönük bir muhasebe süreciyle; yüzünü yaşama çevirmekten, sorunların özüne inmekten, çok yönlü sorgulamaları gündemleştirmekten geçecektir. Bu minvalde, bir aktiviteyi esas kılabilirdiği, önüne gerçekçi ve somut hedefler koyabildiği, yeni bir politik tarzı yaşamsal kılabilirdiği ölçüde doğru bir rotaya girilebilecektir. Bu da baştan başa, bütünlüklü bir yenilenmeyi zorunlu kılar ki, bunun dışında söylenen her şey "laf-ı güzaf"tır.

Şüphesiz yaşanan çözümsüzlük hali bir çözümü de beraberinde getiriyor. İdeolojik-politik örgütsel

cephede yaşanan bu çözümme, ciddi savruluşları gündeme getirirken, politik öznelerin örgütsel çeperi de giderek daralıyor, kopuşları hızlanıyor. Dolayısıyla bu çözümme, çözümsüzlük halini daha da boyutlandırarak kendisini daha üst perde de tekrarlayan bir döngüye dönüşüyor. Bu durumu örneklendirmek gerekirse; siyasal çevrelerin aynı dönem ve koşullar içerisinde kısa zaman aralıkları ile, farklı önermelerde bulunma ve yeni yaklaşımlar sergileme ihtiyacını hissetmelerini gösterebiliriz. Şüphesiz, burada sorunumuz, önerme ve yaklaşımlardaki farklılaşma değildir. (Gerçi öz itibarı ile ne kadar farklılıklar taşıdığı da ayrı bir tartışma konusudur.) Sorunumuz, bu farklılaşmayı hissettirenin ne olduğu, bu farklılaşmanın hangi ihtiyacın ürünü olarak gündeme geldiğidir. Bir bakıyoruz, büyük bir "kararlılıkla" savunulan ve yaşama geçirilmeye çalışılan yaklaşım ve önermeler, kısa bir süre sonra yerini sessizce "yeni"sine bırakabilmektedir.

Bu noktada, sağlıklı bir değerlendirme ve özelleştirme mekanizması işletilemez, sorulara gerçekçi cevaplar verilemez ise, yaşanan "sükut-u hayal" olur. Ki yaşanan da

budur. Aslında bu karmaşık durum, ne kadar gerçekçi ve doğru çözümlere sahip olduğumuzu göstermektedir. Sorunlar konusunda kimi zaman doğru halkalar yakalansa da, izlenen çalışma tarzı eksiklik ve olumsuzluklar barındırıyorsa ulaşılan çözümler gerçekçi olmayacaktır. Dolayısıyla "süreklileşen bir arayış" hali hasıl olacak ve yaşamın dayattığı bu arayış kendi içinde yeni arayışların oluşmasının da ipuçlarını verecek yeni çözüm(süzlük)leri yaratacaktır. Ve bu kısır döngüyü, "yaşamdan öğrenmek" ilkesini siper edinmeden, yaşamı yorumlama ve kendini buna uyarlama becerisini göstermeden, kendisine yönelik bir muhasebeyi esas almadan kırabilmek de imkansızdır.

Öte yandan, yaşanan politik tıkanıklığa paralel olarak, "bugün-geçmiş" ikileminde ifadesini bulan bir gerilim de sözkonusu. Ve bu gerilim doğal olarak eylemde, siyasette "öykünmeci", "ikameci" bir doğruluğu öne çıkarıyor. Yaşanan başarısızlık, gözlerimizi geçmişe dikmemize yol açıyor. Ve bu "geçmiş" hiçbir analize tabi tutulmadan veri alınarak "bugün" aşılmaya çalışılıyor. Gençlik hareketi, rüştünü ispat etmede geçmişin argümanları, mücadele tarzı ve araçları ile yol almaya, daha doğru bir ifade ile yolunu bulmaya çalışıyor.

Politik tıkanıklık ve gerilemenin beslediği bu "tekrarlamacı" yönelim, geçmişin sağlıklı bir değerlendirilmesini, deneyimlerden doğru dersler çıkarılmasını imkansız kılarken, en önemlisi de geçmişte ulaşılan seviyenin ulaşılabilecek en son nokta olduğunun itirafını içermesidir. Bu itiraf ile, artık, mücadelenin ne kadar ileriye taşınacağını da verin siz düşünün.

Yine siyasal düzlemde savunulanlarla, pratikte sergilenen duruş arasındaki çelişki de bu gerilimin ikinci ayağını oluşturuyor.

Gençlik mücadelesi, bugün esas

olarak sistemin ideolojik ve fiziksel saldırılarına karşı endekslenmiş bir hattadır. Bunda, saldırıların yoğunluğunun yanı sıra, özellikle 80 yenilgisi, bu sürecin yıllara yayılan ağır tahribatları, sistemin toplumda ve bilinçlerde kendisini yeniden "varetmesine" bağlı olarak vuku bulan inandırıcılık sorunsalının

"Süreklileşen bir arayış" hali hasıl olacak ve yaşamın dayattığı bu arayış kendi içinde yeni arayışların oluşmasının da ipuçlarını verecek yeni çözüm(süzlük)leri yaratacaktır. Ve bu kısır döngüyü, "yaşamdan öğrenmek" ilkesini siper edinmeden, yaşamı yorumlama ve kendini buna uyarlama becerisini göstermeden, kendisine yönelik bir muhasebeyi esas almadan kırabilmek de imkansızdır.

gençlik cephesinde açtığı derin gediklerin de izleri vardı.

Bu hattı zorunlu kılan bir diğer neden ise, gençlik mücadelesinin tanımlanabilecek doğru ve tutarlı bir zemini hiçbir zaman oturmamasıdır. Varolma sorununu, daima bulunduğu zeminin dışına çıkarak gidermeye çalışmasıdır. Bu durum, 80 öncesinde gelişen toplumsal mu-

halefete, -kendi gerçekliğine tamamen reddederek- eklemlenmekle gerçekleşirken, bugün bunu, koşullara bağlı olarak daha farklı bir zeminde gerçekleştirmeye çalışıyor.

Uzunca sayılabilecek bir suskunluk ve bocalama devresinden sonra, kendisini, bulunduğu alanın özelliklerini yeniden tanımlama uğraşısına girişen gençlik hareketi, bu anlamlı dönemde yoğun bir saldırı dalgası ile karşılaştı ve bu süreç sekteye uğradı. Kaybedilen moral üstünlüğü ve inisiyatif, saldırılara karşı koymakla sağlanmaya, alternatif olma iddiasına bu yolla gerçeklik kazandırılmaya çalışıldı. Bilinçlerde yaşanan bir yenilginin varlığına işaret eden bu duruş sonuç itibarıyla kendi bağımsız politika ve eylemlerimizle hayatı sarsma, yaşama yön verme perspektifinden geriye düştüğümüzü gösteriyor. Sormak gerekiyor, kendisini sadece bu saldırılara endeksleyen bir doğruluk, nasıl "hak alma" bilinci ile yaşama müdahalelerde bulunabilir, bu minvalde ne kadar inandırıcı olabilir?

Sonuçta, "kimlik" arayışı sekteye, öğrenci gençlik hareketinin var olma sorununu sistemin saldırılarına endeksleyerek, bir tür "sistem merkezli" savunma refleksi geliştirdiğini söylemek mümkün.

Bu anlattıklarımızdan da anlaşılacağı üzere, aslında, gençlik hareketi bir "kimlik krizi" yaşıyor. Bulunduğu alan, alanın ihtiyaçları, bunun siyasal mücadele ile nasıl ilişkilendirileceği, kendisinin bu noktada nasıl konumlanacağı, nasıl bir çalışma tarzı hedefleyeceği vb. gibi çoğaltabileceğimiz konularda beliren bu "kriz" halihazırda gençlik mücadelesinin en önemli sorunu olarak göze çarpıyor. Bunu aşabilmek, bu gerçeği kabul ederek, ortaklaştırılmış bir çabanın bu ekseninde harekete geçirilmekle mümkündür.

Ölüm, adın kalles olsun!

Serdar

İnsan hayatının hiçbir değeri yok coğrafyamız topraklarında. İnsanın canı, emeği üzerinde sağladığı sömürüyle palazlanan kapitalizmin ve bu sistemin sahiplerinin tabiatına terstir insan yaşamına değer vermek. Varlığı; adaletsizlik, sömürü ve boyunduruk kurma üzerine kurulu bir sistemden bu noktada duyarlılık beklemek kötü bir yanılgı olur.

Diğer yandan, kendi uşak karekterine uygun, sistemin koprador kişiliklerini yaratmaya çalışan kapitalizm, yaşayan ölümler topluluğuna dönüştürmeye çalıştığı insanları fiziksel, manevi her yanıyla uyuşturmaya çalışıyor. İnsan hayatını hiçleştirmenin ve insanı iğdiş etmenin pratiğini sergiliyor.

İnsanların sokaklarda yatması, sel suları boğulması, geçim sıkıntısı, işsizlik nedenleriyle intihar etmesi, göçük altında kalan işçiler, bozuk yollarda trafik kazasından ölenler, iş kazalarıyla sakat kalan, ölen binler, salgın hastalıklar, çöplükten beslenenler, göçler, köy boşaltmalar... bunun gibi, saymaya kalkarsak sayfalarca olgunun işlenebileceği durum bize açıkça göstermektedir ki insan hayatının değer görmemesi bir yana, insana rağmen bir sistem işlemektedir. İnsanı bir meta gibi gören, onu araç derekesine indiren, bilinçli bir seçim olarak bunu böyle işleten bir sistem sözkonusudur.

Toplunun genel ihtiyaçlarını hiçe sayan, çıkar, lüks ve keyfiyet üzerinde yükselen sistem, kendi kimliğinin ve yapısının bilinçli bir çözümünü yapan muhalif aydın ve gruplar üzerinde ise pervasız ve katliamcı bir yaklaşımla çok daha acımasız bir şiddet uyguluyor.

Keyfi gözaltılar, işkenceler, tutuklamalar, gözaltında kaybetmeler, yargılı/yargısız infazlar, siyasal tercihi yargulamalar, öldürülen devrimcilerin kulağının, burnunun kesilmesi, gözünün oyulması, toplu mezarlara dozerlerle gömülmesi gibi; insanlığın, bunları yapanında "insan" olmasından duyduğu utancı unutamayacağı türlü vahşi uygulamayı reva görebiliyorlar.

Kapitalist sistemin köleleştirme, uyuşturarak boyun eğdirme çabasına isyan ederek karşı duruş sergilemek, adaletli, eşitlikçi ve özgür bir toplumcu sistem için mücadeleye atılmak her zaman saygı duyulması ve desteklenmesi gereken bir mücadeledir. Ölümmler mitleştirilmeden, ölüm özendirilmeden, ölenlerimizin ardından olumlu ve olumsuz yönlerini ifade etmekten kaçınmadan bilimsel devrimci kimliğe yaraşır bir muhasebe yapılmalıdır. Şehitlerden öğrenebilmenin esaslı yöntemi budur. Tüm devrimci birey, grup ve partilerin bu noktada ölümün bileyen duygusal öfkesini içlerinde sıkarak tutarak, pratikleri değerlendirmesi ve öğrenmesi gerekiyor. Bundan daha anlamlı bir yaklaşım olamaz. Ölen yoldaşların, devrimcilerin layık oldukları içi boş, idealist bir yüceltme ya da yas tutma değil, ölümmler üzerinde politika yapan kuru ajitatif yaklaşımlar hiç değil, yığdın hakkını vererek, yarına olumlu bir miras olacak bilimsel bir muhasebeyle değerlendirilebilir.

Gerek Güney Kürdistan'da şehit düşen, değişik alanlara militan bir devrimci kadın savaşçısı ve ulusal kurtuluş davasının onurlu neferi oluşu ile **Gurbetelli Ersöz**'ü; gerek 20 Ekim 1997'de Amasya-Taşova'da kolluk güçlerinin kurduğu bir pusuda öldürülen TKP/ML militanı **Özgür Kemal Karabulut**'u;

gerekse Dersim'de sağ ele geçirildikten sonra özel timler tarafından infaz edilen DHKPC militanı genç devrimci **Canan Gürz**'ü; gerekse de kurucularından olduğu örgütünden daha sonra ayrılarak bireysel yaşamı seçen, tüm zaafli pozisyonuna rağmen kimi değerlerini, dayanışmasını korumaya çalışan MLSPB davasından 13 yıl cezaevlerinde yatmış olan **Süleyman Sadık Oğ**'e'yi bu bilinçle anmak, ölümmlerini daha da anlamlandırmak, onları gerçekten yaşayan kılmak; ölümmlerinin tüm buruk ağırlığına rağmen onları sorgulayabilmekten geçiyor.

Kuşkusuz bu muhasebe tüm devrimcilerin görevi iken, esas olarak mensubu oldukları parti, grup ve çevrelerin bu görevi yerine getirmesi daha yerinde ve sağlıklı olmaktadır. Biz sadece, yakın zaman içinde farklı mekanlarda, farklı durumda ve farklı zaman dilimlerinde ölen bu insanların anılarını yaşatmak, öldürülüşlerini protesto etmek ve uğruna nice emekler, bedeller ödenen özgür bir dünya düşütünü yaşayacağına, galebe çalacağına olan inancıyla her birine dair saygımızı ifade etmek istedik.

İdealler için ölümü göğüslemenin anlamı tek başına gayet büyükken, ortak bir dünya kurma ereğini taşıyan kolektiflerin, bu çaba sürecinde yaşanan yitimleri çok yönlü kavraması, bir özgürleşme bedeli olarak ölümle karşılaşılacağı bilincini sıcak tutarak, kesinlikle ölümü mistik bir tarzla yüceltmemesi gerekmektedir. Devrimcilerin; yaşayın/yasayın, onurlu ve insani bir hayatı temsil ettiği bilinciyle, daha iyi ve daha uzun bir yaşam sürülmesini arzuladığını unutmadan, ölüm hoş geldi sefa geldi...

Peygamberin aşkı

Muzaffer ORUÇOĞLU

H.z. Muhammed'in libidosunu inceliyorum bugünlerde. Müslim'in ve Tirmizî'nin aktardıkları hadis ögreticidir:

"(Tanrı elçisi sokakta giderken) bir kadın gördü. Derhal evine koşup karısı Zeynep ile cinsi münasebette bulundu. Sonra evinden çıkarak: 'Kadınlar insanın karşısına şeytan gibi çıkarlar. Bir kadın görüp heves ettiğiniz vakit, hemen kendi ailenize müracaat edin,' dedi."

Güzel kadının sokakta kaşırttığı kan bekar bir kansa, bu kanın nereye koşacağı ve hevesini nereye boşaltacağı sorunu ciddi bir sorundur. İmam Gazali'nin İhyau Ulumi'd-din Tercümesi'nde buna açıklık getirilmiş mi acaba? Arabistan sıcakında çarşafa bürünen kadın daha kaşırtıcı oluyor. Koca bir Peygamber'i sokaktan alcellele koşturup Zeynep'in kucığına attırtan gücü, böylesine şeytani kılan şartları tahlil etmek gerekiyor.

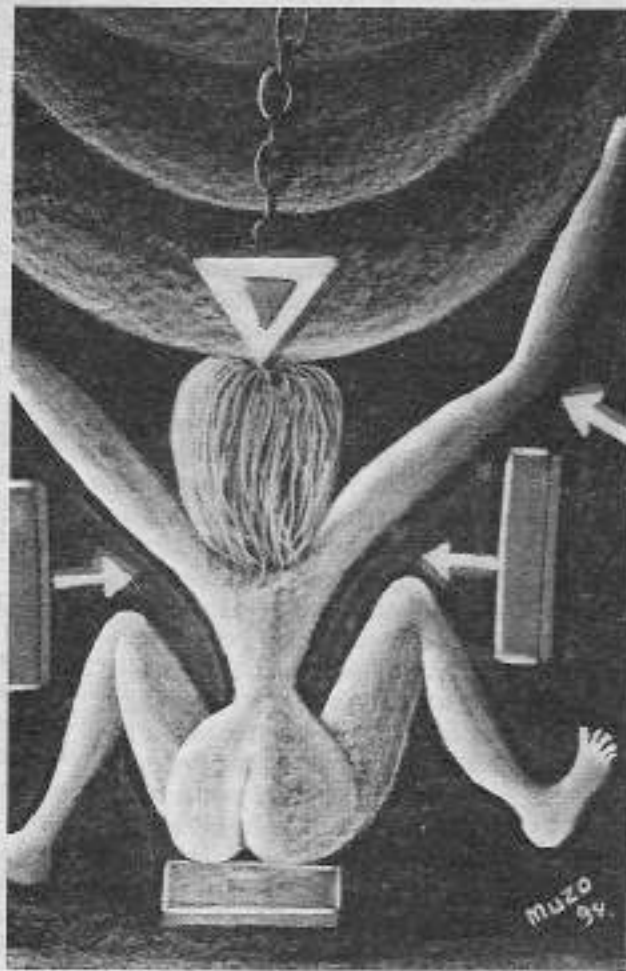
Peygamber'in sokaktan eve koşuşu, anlamlı bir an, vahiy anıdır aynı zamanda. "(Tanrıdan vahiy gelmedikçe) kadınlarımdan hiç biri ile cinsi münasebette bulunmadım," (Sahih-i Buhari Muhtasarı..., II, 311) sözü bizi bu yargıya götürüyor. Sıcak Arabistan kumunun, insanın ayak tabanlarından kanına, kasıklarına ve yüreğine pompaladığı güç, gökten vahiy in-

direcek derecede kudretlidir. Yerin ve göğün efendisi de bu noktada oldukça duyarlı ve dakiktir. Bu dakiklik, özellikle kadınların dikkatini çekmiştir. Ayşe'nin Peygamber'e dediği şudur:

Resul-i Ekrem, "Ben... cinsi güçte insanlara üstün yaratıldım," diyor. Gerçekte bütün emareler Peygamber'i haklı çıkaracak yöndedir. Ayşe diyor ki, "(Tanrı elçisi) güzel bir kadın görmüş olmasın, hemen dileğine uygun bir ayet indiriverir." Mübarek insanın güzele karşı muhabbeti derindir. "dünyada üç şey sevdim," diyor. "Güzel kadın, güzel koku, güzel yemek (ya da ibadet)" Kölesi ve oğulluğu Zeyd'in, Zeynep adlı güzel bir karısı vardır. Peygamber bu güzel gözlü kadını sokakta değil, kadının kendi odasında ve çınlıplak bir halde görünce, (Taberi'nin deyişiyle) "güzelliği hoşuna gitti ve kalbinde bir iz bıraktı." Ve kalbindeki bu ateşli iz, gökten ayetin inmesine yol açtı. Aşka men ayet şöyledir:

"Vakta ki Zeyd onun isteğini yerine getirerek (Zeyneb'i) bozadı; biz de seni (Zeyneb'le) evlendirdik. Ta ki müminler için oğulluklarının eşleri boşandıktan sonra oğullukların eşleriyle evlenmelerinde bir beis olmasın..." (Kur'an, Ahzab, ayet:37) Ayetin gücü, aynı zamanda halkın dedikodularını da anında kesmiştir.

Peygamber'in asıl ve ikincil karılarının sayısını kimse bilmiyor. En çok sevdiği kadının Ayşe olduğu açıktır. Ayşe'yi 9 yaşındayken gerdeğe almış olmasının rolü var mı bunda bilemiyoruz. Ama O'nun en tutkun olduğu karılarının başında, Ay-

"Allah senin şehvet zevkini karşılamak için ne de çabuk her şeyi sağlayabiliyor." (Sahih-i Buhari Muhtasarı... II, 311 ve Cilt XI, 151, Hadis 1721)

şe'den sonra Zeyneb, Ömer'in kızı Hafsa, yine Huzafa kızı Zeyneb, Safiye, Reyhane, Cüveyriye, Asiye, Meymune, Mariya, Müleyke, Seleme, Esmâ, Ümmü Mesâkin,... ikinci karılarına tutunluğunun derecesini irdeleyecek güçte değilim ben. Tarih irdelesin. Peygamber'in, karıları arasında mekik dokuduğu, ikinci karılarının arzularını ise ev ev gezerek önemli ölçüde söndürdüğünü biliyoruz. Tabi yorgun, bıkkın ve halsiz bir hale geldiğini de. O'nu bu halde gören bazı iyi huylu karıları:

"Ya resûlallah, her gece bir eve gitmekten yoruldurursun ve orada da rahat edemiyorsun. Ayşe'nin evinde rahat ediyorsun; biz sana izin verdik, hakkımızı bağışladık; madem ki orada daha rahat ediyorsun, oraya buyur."

Peygamberin verdiği cevap, Ayşe'ye olan tutkunluğuna uygun bir cevaptır:

"O halde beni Ayşe'nin evine götürün." (Gazali, II, 126)

"Yarın sıra kimde?" sorusunu sormaktan kurtulan Peygamber, Ayşe'dedir. Gepegececik Ayşe, şöyle der İhtiyar Peygamber hakkında:

"Eşleri olan bizlerden biri adet gördüğü zaman Allahın Resûlü (adet gören eşine göbekte dizler arasına örten) genişçe bir örtü örtülmesini emreder, sonra onun memelerine yönelirdi." "Ben adet görürken Allahın Resûlü bana bedeni temasta bulunurdu." Peygamberin bu ateşli tutkunluğu, Bakara Suresi'nin, "Aybaşı halinde iken, kadınlardan el çekin. Temizlenmelerine kadar onlara yanaşmayın." şeklindeki direktifini askıya alacak derecede cesurdu.

Cinsel potansiyeli ve yeteneği şaşırtıcıdır Peygamber'in. Tarzi oldukça ilginçtir. "İçinizden biriniz kadına yaklaştığı zaman eşekler gibi çiplak olmayın," der. "Boşalma zamanı yaklaştığında başınızı bir örtü ile kapatıp tekbir getirin, altınızdaki kadına 'ağır ol' diye seslenin."

Tam boşalma anında başa örtü atılması, erkeği, sevmediği kadının meymenetsiz yüzünden ve derinlik-siz, kuru bakışlarından kurtarabilir;

insanı renkli hayallere yöneltebilir. Karanlık, egzotik bir anda, heyecanın doruğunda, tekbirle domuz domuz terlemek, erkeği daha güçlü bir doldurşa getirebilir, motive edebilir. Eğer kadının da aynı anda boşalma durmu varsa, altta ya da temelde zahir eden, isterik, çılgınsı, inlemeli bir debelenme, erkeğin geberesiye bir zevkle boşalma saadetine kenger diken gibi bataabilir. Böylesi kritik bir durumda erkeğin kadını "ağır ol!" direktifiyle uslandırması ataerkil tarihin ruhunu okşayan bir gerçekliktir. Kadının alttan yukarıya doğu, erkeğe "ağır ol!" diye bağırması tarihin genel akışına ters bir durumdur. Kadının "ağır ol!" diye bağırması bisit bir durum değildir. Kaderini kökten değiştirecek ciddi bir direnişin başlangıcı anlamına gelir bu. Her neyse...

Tüylerinin uçlarını kıvılcımlaştıracak derecede ateşle dolup taşmaktadırlar Peygamber. Bu ateş, "Tanrı elçisi oruçlu iken benim öper, dilimi emerdi" (Sahih-i buhari Muhtasarn..., II, 311) diye konuşan Ayşe'ye yönelmektedir daha çok. Bu, samimi ve boyutlu bir aşktır. Bu aşkın gücünü şu sözlerle dile getiriyor Peygamber: "Ayşe'den başka hiçbirinizin yorganına bürünmüşken bana vahiy gelmedi." Ayşe'nin yorgana sinen kokusunun gücünü gösteriyor bu. Peygamber'in sevdiği kadınlardan herhangi birinin yorganı, vahiy indirecek kudrette değildir, yeter ki o yorgana Ayşe'nin teni değmemiş olsun. Aşk buna derim.

Peygamber'in kendi cinsel kudretiyle her zaman barışık olduğunu söyleyemeyiz. Bazan gemlemekte, zapt-u rapt altına almakta güçlük çektiği bu cinsel ateş onun bıkkınlığına, şikayetine yol açabilmektedir. "Cebrail'e cinsi münasebetteki zâfiyetinden şikayet ettim. Cebrail bana keşkeş (herise) yememi tavsiye etti." (Gazali, age, 1975, II, 82) diyor.

Peygamber'deki ateşin keşkeşle evcilleştirilebileceğini pek sanmıyorum. Bu keşkeş yemeği, Peygamberi ve Peygamberin soyundan gelen Hasan gibi cinsel mağmaya sahip kudretli müminleri öbür dünyada da

dizginleyemez. Çünkü cennet şartları, keşkeşin etkisini sifıra indirecek derecede mükemmeldir. "Memeleri yeni sertleşmiş yaşıtlı kızlar..." (78 Nese'31-34)

"Bakışlarını erkeklerine çevirmiş ceylan gözlü, yakut ve mercan gibi kızlar... güzel kadınlar..." (55 Rahman 56, 58, 70, 72) "Ya kadınlar için nasıl, ne biçim erkekler?" diye bir soru gelecek aklınıza. Bu sorunun karşılığını Kur'an'da aramak boşunadır. Çünkü dönem farklıdır. Dönem, "evin köşesindeki bir hasır(ın), döl getirmeyen kısır kadından daha hayırlı," olduğu bir dönemdir. Ataerkilliğin Arap çölünde şahlandığı bir dönemdir.

Kim ne derse desin, Peygamber Muhammed büyük adamdır. Okuma yazması olmayan bu insan, yaptıkları putlara tapan yığınları darlıktan kurtarma hareketine yöneltmiş, onları daha geniş bir perspektife, bilinmezliklerle dopdolu soyut bir Tanrı kavramına taşımıştır. Peygamber'in kadına bakışı, Musa'nın, İsa'nın yani bir bütün olarak semavi Ortadoğu'nun kadına bakışıdır. Peygamber'in Ayşe özelinde kadına bakışı ise oldukça değişik ve kadını yüceltici öğelere sahiptir ki bunun nedeninin Peygamber'in kişisel aşkına bağlıyorum. Cahiliye döneminde kadının bazı noktalarda İslam'a göre ileri olduğu görüşü doğrudur. Kadın hakları konusunda, Ortadoğu'nun her üç semavi dininin de bir geri adım olduğunu biliyoruz. Bunu getirip sadece İslam'a mal etmek doğru değildir. Tevrat'ta kadını aşağılayan, köpek ve domuz derekesine düşüren hükümler vardır. Genelde din ile kadın hakları bağdaşmaz. Bununla birlikte dinlerin, ortaya çıktığı dönemlerde, tarihsel olarak ileri adımlar olduklarını, süreç içinde misyonlarını oynayarak gerici bir konuma düştüklerini kabul etmeliyiz.

Peygamberin cinsel gücü ve aşkı ayrıntıdır. Edebiyatçıların önemli bir işi de ayrıntılarla uğraşmaktır. Ayrıntılar esasın taşlarıdır.

Kitle insiyatifi üzerine

Umut ŞENGÜL

"Ateş gündeme,
insiyatif iktidara taşır."

KİTLE DENİLİRKEN

Kitle kavramından ne anlaşılması gerektiğini açıklamak gerek. Belki de, bu herkesçe çok sık tekrarlanan ve bilinmez bir yanı olmayan kavramın içeriğini doldurmak çok daha önemli olacaktır. Fakat, çekişimciliğin ve resmi ideolojik çarpıtmaların gırla gittiği koşullarda kavramlarda da doğruyu yakalamak, aydınlanma eylemimizin bir zorunlu gereği olacaktır.

Kitle, kelime orijini Osmanlıca olup Türkçe'de tam karşılığı kütledir. Sözlük tanımı, "*Küçük parçalardan meydana gelmiş büyük bir parça. Toplumsal anlamda insan kalabalığını dile getirir.*" şeklindedir. (Felsefe Sözlüğü, Orhan Hançerlioğlu)

Bize gerekli olan bu yanına değinide bulunduktan sonra, kullanımımızdaki anlam ve yüklenimi irdeleyelim. Kütlenin kullanım alanı esasta fiziktir ve daha geniş ve çeşitlidir.

Kitle kavramının kullanım dilinde aldığı biçim, çeşitli sınıf ve katmanlardan oluşan ve esasta da devlet erkini elinde tutan elit azınlığın dışında kalan kesimi ifadelemektedir. Bu toplumsal tabakaların herhangi bir mecrada, herhangi bir oluşum veya faaliyet nedeniyle bir araya gelmiş, ya da bir arada bulunan yoğunluğunu ifade eder. Sınıfsal bir ayrışma belirtmekten ziyade, herhangi bir alan veya durumda bulunan kesiti ifade eder. Bu yoğunlu-

ğun daha üst evreleri için "yığınlar" deyişi de kullanılır. Öte yandan halk kavramındaki sınıfsal ayrışma ve betimleme durumu, daha genel bir ifade olan kitle kavramında görmek pek belirgin olmamakla birlikte; ifade edenin ya da kullananın genel yaklaşımı paralelinde belli sınıf bileşenlerini de içerir.

Çeşitli egemen burjuva kesimlerinin kullandığı-kullanabileceği bu kavramın, bizler açısından anlamı toplumsal realite bazında, devrim kanalları edilebilecek bütün kesimler ve bu kesimlerin, herhangi bir alan veya durumda oluşturduğu yoğunluklardır.

Sınıf farklılaşmalarını yok sayan -yok gösteren- burjuva deyişi olarak "kitle" ifadesinin tersine devrimci literatürde özellikle de egemen burjuvazinin dışındaki kesimi ifadelediğinden ki, "halk kitleleri" şeklindeki kullanımın da uygun düşeceğini belirtmek gerekir. "Kitle içinde parti çalışması", "kitle çalışması", "kitle siyaseti" vb. gibi kavramların kullanımında ki esas özcede budur.

"Devrim kitlelerin esesi olacak" tanımlamasındaki "kitle" anlamlandırmasıyla anlatılmak istenen, devrimi yapmaya muktedir, ondan çıkarı olan halkın çeşitli yoğunluklarıdır.

DEVİRİM VE KİTLELER

"Gereksinime kavramın, kavram eylemin uyarıcısıdır"

Steinbeck

Toplumsal gelişmelerin, iniş ve çıkışların, evrim ve devrimlerin ite-neği; yine toplumsal anlamda farklı-

laşmış sınıflaşmaların doğurduğu karşıtlıklardır. Bu farklılaşmaların temelinde, üreten ve yaratanların, mülk sahipleri ve onların belirlediği ilişkiler karşısındaki devasa durumların büyümesi yatar.

Devrimler, bu gelişmelerin evrimci gidişatına müdahale olarak ve onun sıçramalı dönüşümü olarak gündeme girdiğinde, dayanacağı sınıflar yine her bir övgüde ki gereksinim ölçüsünde kitlelerin sorunu olarak gündeme girer. Devrim en çok ezilen yığınların ihtiyacı vardır. Ve çoğu kere öyle olmuştur ki, bu ihtiyacın gündemde olduğunu göstermek ve tanıtlamak için onlarca yıl, ve binlerce özel çaba gerekli olmuştur. Burada öncül kavramının rolü gündeme gelmektedir.

Kitlelerin bir gereksinim olarak devrimin ihtiyacını dayımsayabilmesi sorunu, temel meselelerden biridir. Neden devrim? Niçin devrim? sorularının öncesinde, "Neden yokluk? Neden sefalet? Neden kayıplar, soykırımlar, göçertmeler, yok etmeler, çeteler, rüşvetler, soygunlar? Neden cehalet, fuhuş, tecavüz, esaret? vb. bir yığın sorunun gündeme girebilmesi önemli olmaktadır.

Sosyalizmin gerçekleşmiş olduğu bir dizi ülkenin o dönem kurulan/sağlanan nimetleri şimdilerde dahi henüz tüketilebilmiş değil. Ve orada yaşamış olan yığınlar, sosyalizm dönemlerinden kalan değerlerin bir bir uçup gidişini garipseyerek seyrederken, yeni bilinç evrimleri kuşanıyor. Yıllarca kullandığı elektrik için sayaç, saat, fatura gibi şeylerle uğraşmazken, bugün her ay kapağı dayanan elektrik faturaları-

na şaşıyor. Bu vb. durumlar, iki sistemi belli yönleriyle yaşamış olan insanın bilincini dürtüklüyor. Fakat Türkiye gibi bir ülkede; hafta bir, zam üç; hafta bir, zam bir olduğu halde; hiçte yukarıda saydığımız NEDEN soruları düşmüyor "insan"ların umarlarına.

İşte devrim, bu soruların sorulmaya başlandığı evreyle başlar ve devrimin kendi, teorize edilmiş ana omurgaları ve onun aktif aksiyonel yönelimi henüz orta yere çıkmamışken, ilk etapta NEDEN'lerin bir gereksinim olarak yığınların gündemine girmesiyle başlayacaktır kavramak. Bu aşamadan sonradır ki, devrim kitlelerin gündemine girmeye başlamış demektir usulca. Her NEDEN, bir kavramaya, her kavrama bir eyleme dönüşecektir. Devrim, kitleleri var etmedi; aksine devrimi kitleler var etti ve yığınların aksiyonel realitesi içinde en üst, en gelişmiş eylem biçimi olan devrim, bir kez gündeme girdiğinde yığınları yeniden biçimlendirdi ve daha nitel insan, daha nitel kitle inisiyatiflerine kaynaklık etti.

Anlaşılması gereken özte, kitlelerin gereksinimi olarak devrim bir zorunluluk haline gelmişse, orada devrim yapmak kolaydır. Bu nedendir ki, esas mesele kitlelerin bilincini eşemelek, o verimsiz, çorak, ekileksiz topraklara "Neden"leri ekebilmektir. Devrimi kitlelere mal etmenin ilk adımı, kitlelerin günceğine "Neden"ler gönderebilmektir.

Bir işçi, işçi olduğu ilk günden sonra sermaye çevrelerine karşı korunma ihtiyacı içindedir. Bu nedenle sendikalaşma gibi, örgütlenme kurullarına ihtiyaç duyar. Girdiği ilişkiler ve yaşam tarzının realitesi bu ihtiyaçları koşullamakta. Maddi yaşamın kendisi açısından durum böyle iken, ve yaşam tarzı bu gereksinim içinde süren milyonlarca insan, düşünsel açıdan kendi realitesinin NEDEN'lerine eğilebilmiş değildir. Nesne ve özne bağıntısı birbirine uygunluk içinde olmadığı durumda, bir yığın ihtiyacı olarak örgütlenme

de zayıf, yetersiz ve aksak gelişmektedir.

"Devrim kitlelerin eseri olacaktır" ama, ne zaman ki yığınlar kendi "Neden"lerinin karşısına cevap, kendi cevapları karşısına devrimi koydular o zaman.

KİTLELER VE ÖNCÜLER

"İlk ateşi tutuşturabilirsen, bir koca ormanı aynı ateşte kurutup yakabilirsin"

Öncüler, ilk ateşin tutuşturulmasında kullanılan ince dallar, küçük kuruluklar, çiraller ve bir küçük çarık dişlilerin titreşiminden yayılan kıvılcımlardır. Bunların tarihsel ve toplumsal görevleri, yangınların ihtiyaç olduğu yerde, ateşi, kendilerinin bedeninin tutuşturulmasından başlatılarak bütün orman deryasına yaymaktır. Öncüler ardıllarıyla can, kol, teni ve kan teması kuramazsa, kendi ateşinin ısısında ormanın ıslaklıklarını kurutamazlar. Kendileri yanar, efsanelerinde külleri kalır.

Yukarıda bahsettiğimiz "Nedenler", bu faaliyetin canlı dinamizmi üzerinden taşınabilir kitlelerin gündemine. Kitleler adına devrimler yapmak değil, kitleleri kendi devrimlerini yaratma eyleminin içine çekmek olacaktır görev.

Kitle ve öncü ilişkileri, yaşanan süreçler içinde önemli oranda zedelemiştir. Uluslararası gelişmeler, özgüdeki sorunlar ve çözülme süreci ve giderek kitlelere yabancılaşmaların boyutlanması bu zedelenmelerin zeminini oluşturmaktadır. Bunlar, özgünlüğümüzün somut gerçekliği olup, bunu doğru saptamak önemli olacaktır.

Öncü-kitle ilişkilerinde karşılıklı denetim, açık eleştiri ortamı, canlı fikir akışı gibi gereklerin sağlanamadığı durumda, kitleler içinde güveni inşa etmek zorlaşır. Doğru politik kararlarda ısrarcı olmak ve bunun çeşitli biçimlerde aktarılmasında yaratıcı güce ulaşabilmek, öncü-kitle ilişkilerini istenilen doğru zeminlere çeke-

cektir.

Dönem içinde ortaya çıkan ve boyutlanarak bir tarz haline gelen "tepeden buyruk" dayatmacı yaklaşımların mutlak terk edilmesi; eleştiri karşı-eleştiri (tartışma), ikna, eğitim ve dönüştürmenin esas alınacağı doğru yöntemlere ulaşılması gerekmektedir. Tepeden buyruğun, dayatmacılığın ve giderek kitleler adına belirleyici olmanın geldiği boyut, devrimci hareketliliğin günümüzdeki zaaflarından biridir. O çokça dilimizden düşürmediğimiz, halk demokrasisi, kitle inisiyatifi vb. gibi kavramların içeriğinin alabildiğine boşaltıldığını gördük-görüyoruz. Bu durum kimi kere öyle boyutlara varmaktadır ki, yığınların devrimci otoriteler arasında tercih yapmasına dahi tahammül edilmemektedir. Devrimci grup veya yapılar arasındaki her çatışmalı durum kitlelerin içine kadar çekilmekle kalınmayıp, kitlelerde bu çatışmalara çekilmişlerdir. Kimi kere kendi taraftar ve kitlesini devrimcilerin elinden silah almaya, yardım etmemeye, etkisizleştirmeye girişi teşvik edilmiş ve bunlar kazanım olarak görülmüşlerdir. Bunların bir çoğu da tepeden buyrukçu talimatlarla uygulanmıştır. Kitlelerin içselleştirdiği, benimsediği siyasalar olmadıkları gibi, bir çok kere kitlelerin dehası, öğreticilikleri "öncülerin" bu pervasız uygulamalarını sınırlayabilmiştir.

Kitle-öncü ilişkileri bazında denilebilir ki, kitlelerden öğrenebildiğimiz söylenemez. Kimi genel devrimci değerlerin dahi ciddi biçimde güven yitimi yaşadığı koşullarda ise, çok daha titiz ve çok daha özverili çalışmak gerekmektedir. Kitleleri kendisine öğretmen görmeyen ve onun sınıfının uysal bir öğrencisi olmayı beceremeyenlerin öncülüğü, kısa zamanda bön bir "öcülüğe" dönüşür. Kendisini kitlenin denetimine sunmayan, onun eleştiri harcında bilinç devinimini harmanlayamayan, onun doğrularını kabul edebileceği kadar, kendi yanlışlarını öğrenme dirayeti gösteremeyenlerin kitlelerle sıkı bağlar oluşturması, kitleler nezdinde kabul görmesi zorlaşır. Hatta

kimisi kere imkansızlaşır.

Öncü-kitle ilişkileri aynı zamanda karşılıklı gelişmenin, ilerlemenin itenekleridirler. Eğer bu diyalektik bağıntı doğru kavranabilirse olumlu sonuçlara kaynaklık edebilir.

Dünya ölçeğinde emperyalizm ve devlet sınırları içinde onun yerli memurları, kendi cephelelerini alabildiği-ne genişletirken, ve yığınları "yeni-icat" eski demogojik yozlaşma fur-yası altında kısıpca bağlarken, öncülerin giderek "darlaşan" dünyaları süreci kavrama çıkaramamanın göstergesidir. Darlaşma kadar, tek düze-lik ve sıklıkta önemli bir çıkmaz oluşturmaktadır.

Bir işçi kıza söyleşimimizde şöyle diyordu: "Aslında sömürülenler biz işçiler değiliz. Öğrenciler, memurlar ve hemen herkes ayrı ayrı sömürülüyor, ama işçi sömüren patron tek" (Gönül)

İşte işin gerçekliği de bu. Tek bir düşmana karşı, çok geniş kesimlerden yığınları seferber etmek bir gereklilik olarak belirginleşmiş ise, -ki bunlar hep söylenegelen şeyler- kendi dar kalıplarımızı gözden geçirmeli kitle-öncü ilişkilerini, kitlelerin kendisini var edecek özgün ihtiyaçlar ve sorunlar temeli üzerinde yükselen öncü siyasalar geliştirmeliyiz.

Öncüler, kitlelerin bilincindeki ıslaklıklara yönelecektir. Bu ıslaklıkları kurutmak, güçlü yangın yerleri oluşturmamanın ilk adımı olacaktır.

KİTLE İNSİYATIFI DENİLİNCE

"Devrim kitlelerin eseri olacak" deyiminde ki gizli kendisidir kitle insiyatifi. Devrimi yaratacak en büyük insiyatifin kuşandığı aşamanın öncesinde, onlarca, yüzlerce yıllık toplumsal deneyimler içinde kazanılacak becerilerin en nitel aşamalara vardırabilmesi güçlü bir öncü-kitle ilişkisi ve onun pratiğinde kazanılacak insiyatiflerle olanaklı olacaktır.

Kitleleri insiyatifli kılma ya da kitle insiyatifi yaratma uğraşı, Mao'nun "Halka balık tutma, balık tutmasını öğret" özcisindeki yaklaşı-

mın kendisidir. Yığınların kendi yetenek ve kudretlerinin farkına varabilmesi bu insiyatifin ilk işareti olacaktır. Devamında bu kudreti kullanacağı kanalları doğru tespit edebilmesi, kitlelerin devrimcileşmesi, insiyatifi bu kanala akıtabilmesini yaratacaktır. Kitlelerin yaşamda edindikleri her insiyatif daha ileri düzeyde bilinçleri ve nitel seviyede yangınları beraberinde getirecektir. Aynı zamanda kitlelerin mücadele alanları ve bu alanlarda olgulaşan faaliyetleri, daha üst seviyede insiyatifleri koşullandıracaktır.

Halkın kendi siyasal iktidarı, öncülerin değil, devrimi omuzlayan yığınların iktidarı olacaktır. Sınıfın sınıfın öncülüğü ise, paylaşılan iktidarların şekillenmesinde ideolojik-siyasi bakış açısı olacaktır. Bu nedendir ki, kitlelerin insiyatif sorunu, öncülerin sınırında insiyatif sorunu olmadığı gibi, öncü sınıfın -yani sadece proletaryanın- insiyatifi de değildir. Yukarıda bahsettiğimiz biçimle, kitlesel bir sorun olup, her alan, durum ve özgülde belli bir işlerliğe sahip olacaktır.

Kitleler adına devrim yapma savlarının pratik seyirleri bir yığın ilginçlikle doludur. Kitlelerin en duyarlı olabilecekleri noktalarda dahi sınırlı kalmayıp, kitlelerin güvensizliğini boyutlandırarak güçlü red cepheleleri oluşturmaktadır. En radikal devrimci çıkışların yapıldığı, en iyi kaynaşma ortamlarının olduğu yerlerde bile, kitlelerin insiyatifli kılınması oldukça cılız kalmıştır. Çoğu kere tek taraflı bir kabul görme, ya da güç olarak otorite koyanın kabul görmesi, kitle insiyatifi olarak alınmıştır ve bu durum kimi sarsıntılı dönemlerde ciddi savruluşları engelleyememiştir.

'94'lerde Çemişgezek'in bir köyünde, TIKKO ve Dev-Sol'un iki grubu aynı mahallenin farklı iki evinde konaklar. İlişkiler tüm köylülerin bilgisinde ve dikkatindedir. Gruplar yolda karşılaşıncaya birbirine selam vermiyor, birinin gittiği yere diğeri uğramıyor, nöbetçiler aynı so-kağa bakarken birbiriyle orali olmu-yor gibi.

Yaşlı bir adam iki nöbetçinin arasından geçerken sokak lambasının altında durur ve yüksek sesle, "Yahu bu ne biçim devrim. Bize iktidar vereceksiniz. Siz iki devrimci grup birbirinizle konuşmuyorsunuz. Yarın bize hangi söz hakkını vereceksiniz" dedikten sonra eleştirilerini imalı bir karşı çıkışla devam ettirir.

"Yok kardeşim. Sizde bizi zapt-u-rapt altına alacaksınız, niye biz o kadar çileyi çekelim. Devlet bunu yapıyor ama, hiç olmazsa akşam gelip ekmek istemiyor" der.

Bunu diyen adam kendisi devletçi biri değil. Aksine taraf olmuş bir devrimci o. Ve söylediklerini her iki grubun duymasını ister ve kitle gözüyle bakışın ne olduğunu ifade etmeye çalışır.

İşte kitle insiyatifiyle, öncülerin insiyatifinin çatışmalı her durumu kesin kitlelerin geri oluşundan, statü-koculuğundan kaynaklanıyor denilemez. Kimi kere kendimizi kitlelerin duyarlılıklarına kapadığımız durumlarda, kitlelerin özgür ve eleştirel tavır koymasına da pek aldırmadık, ya da bunun gerçekleşmesine olanak tanımadık. Sonra teorik anlamda sayfalarca, "Devrim kitlelerin eseri olacak" özcisini tekrarladıysak da, devrim de, devrimin kitlelerin eseri olması da olmadı.

Ulusalçıların Dersim'deki "zorunlu askerlik" politikasının uygulamasından doğan kimi pratik sorunların boyutlandığı 92-93 sezonlarında, meseleye duyarlı olan bir PKK tarafı köylü; zorla götürmelere ve götürülüp kaçanların ailelerine karşı uygulanan yöntemleri eleştirir. Dönemin eyalet komutanıyla görüş-türülmesini ister. Komutan, "bu konuda eleştiri yapanları ihanetçi görüyoruz heval" der. Köylü şu cevabı verir: "O zaman git söyle ben o ihaneti çoktan yaptım" der.

Belki de biraz uç bir örnektir denilse de, bu ve benzeri pratiklerin oldukça çok yaşandığına tanık oluyoruz. Eskiden herhangi bir cezalandırma yapıldığında, "mutlaka bir sebebi vardır. Devrimciler boş yere adam öldürmez" denirdi. Ve işin özcüsünde böyleydi-böyle olmalıydı. Geldiği-

miz son badirelerde kitlenin hiçte böyle düşünmediği açık.

"Birbirinden adam vardular, kont-ra dediler. Kendi içinde öldürdüler, gizlediler. Açıklama istendi, vermediler." vb. gibi soruları ve sorunları duy-mayan yoktur sanırım. İşte bütün bu örnekler, kitlelerin devrimci inisiyatifi-ni canlandırmada içinde bulunduğu-muz somut durumu yansıtıyor. Bunlar kabul edilmesi gereken gerçeklikler-dir. Gerçeklerden kaçmak yerine, tar-zımızı, ilişkilerimizi, politik yönelim ve aksiyonel taktiklerimizi yeniden gözden geçirmeyi denemek daha ya-rarlı olacaktır. Bütün bu olumsuz gidi-şah düzeltmenin yolları mevcut. Kimi çocukluk hastalıklarımızı bırakmanın zamanı geldi geçiyor bile.

Bugün, bızakalım kitleleri inisiya-tifli kılma ve onlardan öğrenmeyi de-rinleştirmeyi; kitleleri yanıltmada ki pratiğe "maşallah" demek gerekir. Kendisi partili şahsiyet, kendi yapısı-nın aldığı ölüm kararlarını kendileri-nin "Komünist" adlı yayınlarda ya-yınlıyor, bunu bilmeyen kalmıyor. Ama ne hikmetse, bu şahsiyetler du-yarlı kitlelerin karşısına gelince, "böy-le bir kararımız yok" diyerek açık ya-lan söyleyebiliyor. Bu yaklaşımların, gerçek anlamda kitlelerin katılımına, inisiyatifine değer verdiği söylenebilir mi? Bu anlayış, devrimi kitlelere mal edebilir mi?

Soruna nereden bakersak bakalım, öncülerde ve öncülükteki ciddi prob-lemlerin bir çok sorunda belirleyici ol-duğunu görüyoruz. Kendisini kitlele-rin denetimine sunmayan öncülük, kit-leler nezdinde yıkılmaz güven kalele-ride oluşturamaz. Ortada bir yanlış yoksa, doğruların yaşama şansı yük-sek demektir. Böyle olduğu durumda da eleştiriden ve açıklıktan kaçınmak gereksizleşir. Yanlışlarımızın sür-git devamından yana değilsek; onların düzelti alanında yine kitlelerin, kitlemi-zin denetiminde örselenmekten geçer. Yanlışlara karşı gösterilecek tutum ve davranışların, kitleler nezdinde güven oluşturmada ya da oluşturamamada önemli rolü olacaktır.

Yine kitleler nezdinde var olan ge-ri ve yanlış yaklaşımlara, değer yargı-larına karşı mücadele; kitlelerin dene-timi olayı ile çelişik değildir. Tam ak-sine, kitleleri eğitmenin, dönüştürme-

nin en etkili yolu, kitlenin seni tüm ayrıntılarıyla anlayabilmesi ve senin savunularında kendi tassarruflarını, kendi özgürlüğünü görebilmesinden geçecektir. Ve bu yol, kitlelerin kendi iktidarlarını oluşturma ve onu koruma gerekliliğini kavramak olarak başla-yıp, onu fiili bir realiteye dönüştürerek en üst düzeyde inisiyatif sahibi olmaya kadar gidecektir.

Her durum, alan ve özgülde geli-şen kitle hareketlerinin demokratik-devrimci taleplerinin yanında yer ala-rak, onları daha ileri seviyelere taşı-mak; senin kitleleri tanıman gerektir-diği, onlarla bütünleşmeyi gerektirdiği kadar; kitlenin de aynı derecede seni anlayabilmesini, denetleyebilmesini, eleştirebilmesini gerektirecektir.

Bu gibi demokratik mücadele alan-larında gelişen-gelişecek olan kitle in-siyatifini daha nitelikli evrelere doğru kanallı edebilmenin ve gerçek an-lamda devrimci kitle inisiyatifi, kit-lelerin kendi iktidar organlarını yaratma gibi en üst evrelere çekebilmenin te-mel dayanaklarından biri ve de en öncülisi olan örgütlü kitle faaliyetini yaratmanın yolu da kitlelerin güvenini kazanmaktan geçiyor.

Yıllanmış bilinç tortularını eşele-yerek, kitleleri uyarıcı kılmadan; en başta da kendi öncülerine karşı eleştiri içine çekmeden sağlam bir adım ata-bilmenin yolu yoktur.

Geçmiş süreçlerde sağlanamayan doğru tarzın yerine; egemen olan, to-peden inmecilik, dayatmacılık ve onun ikiz kardeşi olan kuyrukçuluk ola-gelmıştır. Kitleler bir yapıya yakın dur-dukları durumda düştükleri genliklere göz yumulur, onunla uzlaşıırken; eleştirel yaklaşım içinde olan kesimler afaroz cenderesi içine çekiliverir. En gerekli eleştirilerin bile; yıkıcılık, düş-manlık, bozgunculuk olarak nitelendi-rildiği durumlarda; susan, susturulan kitle, bu kez gizliden ama gerçekten yıkıcı olan, değer yitimi oluşturan fa-liyetlere girişecekti.

Bugün özgürleşme doğrultumuzun önündeki en temel görevlerden biri, yığınların devrimci gelişimi ve katılı-mı önündeki tüm geri ilişkileri ve tüm yanlış tarzların eleştirisi üzerinden; kitlelerin düşünsel özgürleşmesini ya-ratarak, en ileri düzeyde faaliyetlerin olmasını sağlamaktır.

Bizi eleştirenlerden değil, eleştir-meyenlerden korkmak gerektiğini unutmayalım. Ve yine unutmamak ge-rekir ki, herhangi bir politik doğrultu-yu veya pratik olguyu eleştirel ele al-mayan, üzerine fikir üretmeyen ve fi-kirlerin oluşmasına katılmayan yığın-ların sorunları içsel bir kavramla sa-hiplendiği söylenemez. Eleştirel bir bakışın olmadığı yerde, bunu yarat-mak, bunu yaratmanın yollarını ara-mak gereklidir. Bunlar, katışımı sağla-manın, devrimi yığınlarla mal edebil-menin ön koşullarıdır. Buna uygun davranmanın kazanacağı çok şey ola-caktır.

Devrimin temel hedefi siyasal ikti-dar ise, devrimi en küçük ve en geli-şmiş parçadan başlatmak, buralardan halkın kendi iktidarlarını yaratarak, in-siyatifi kitlelerin devrimci gelişimi olarak öne çıkarmak gerekmektedir. Teorik açıdan bunları benimsemek ye-terli değil elbette. Eğer pratikte buna uygun davranılmıyorsa, bunun bir an-lamı olmayacağı gibi, kitlelere güven vermekten de uzak kalınacaktır. Elbet-te ki, bütün bunları yaşanın ve kabul edilebilir kılabilmek için çok çalış-mak, çok uğraşmak gerekecektir. Ama bilinmelidir ki, yığınların yaşamına gi-rebilmenin de başkaca yolu yok.

Sürecin iç ve dış koşullarının da etkisiyle önemli oranda dejeneren olan kimi değerlerimizin yenilenmesi, daha ileri düzeyde ereklere tutunarak top-lumsal varoluşu tepeden tırnağa de-ğişime tabi tutması, özellikle bizim kitle siyasetimizi ve tarzımızı gözden geçi-rip yenilememize bağlı olacaktır. Bu noktada, en önemli sorunların başında, devrimci adalet, halk demokrasisi an-layışımızın nitelik sorunları ve yöntem meseleleri geliyor. Kapsamlı bir de-ğerlendirme ve sunuyu gerektiren bu yanlara ileride değineceğimizi belirte-rek, hala devrimciler arası şiddet ola-rak yansıyan kimi olayların duyarlılık-la üzerine gidilmesi gerekmektedir. Kimi bölgelerde Uzun Yürüyüş okur-larının engellenmesi, dövülmesi gibi çirkin olayların sorumluları rahat uy-u-malıdır, çünkü bu tür pratikler çok-tan iflas etti. Sizin de şanssız olduğ-u-nu sanmıyoruz.

İnsan ve insan ilişkileri (2)

Ozan VELİ

KOLEKTİF İNSAN VE İLİŞKİLERİ

Tüm canlılarda bir tür topluluk yaşamı, bir tür kolektif yaşam vardır. Bu birazda her şeyin birbirine bağlı olma zorunluluğunun bir sonucudur. İnsan yaşamı ise, bütün bu canlıların içinde, kendi iradi yönelimleri ve toplumsal alandaki iş bölümü ile daha çok toplumsallaşarak ilerlemiştir. Bu aşama gelip, en büyük toplumsallaşmanın anası olan kapitalizme dayandığında, hiçbir birey kendi başına bir yaşam sürdürür durumda değildir artık.

Oyle ki; ÖküzSA'nın büyük patronu, Kürecik'te koyunlarını otlatan yanık ezgili köy çobanından; düğme üretimindeki emekçi Zeynep, çete liderliği yapan Çilli hanımdan; inşaatçı seyyar satıcıdan, kömürcü Kadri Aşın kızının göbeğindeki sıkıntıdan ayrı değildir artık.

Bireysel ve kendi kendine yeter, içe dönmüş ekonomileri ruhuna dandığından sonra kapitalizm; insan yaşamı o bilinen eski tarzını terk etti. Artık yaşamakta, yaşamamakta; örgütlenmekte örgütlenmemekte toplumsal tabakaların bir yanı sıra ilintili değildi sadece.

Toplumsal boyutta yoğunlaşan üretim, insanın örgütlenmesi ve mücadelesinde hem zoru, hem de kolay

koşulluyordu. Zordu, çünkü; örgütlenmek sadece BEN'le olmuyordu. Yanındakine gitmen, onu kazanman zorunluydu. BEN'in iknası yetmiyordu, örgütlenmek ve mücadele etmek için.

Öte yandan, sorunlar ve yaşam sadece BEN'le sınırlı değildi. BEN'i bağlayan şey, mutlak yanındakini de bağlıyordu bir biçimde.

Ve derken insan kendisini toplumsal bir işbölümü ve onun ihtiyaçları bazında ortaya çıkan örgütlerin de buldu. Bunun dışında olan insan, henüz insanlaşma evresinde kendi bilincine kavuşmamış demektir. BANANE ve SANANE kelimelerinin papucunun dama atıldığı çok zaman olmuştu ama bunun ancak materyalistler varmıştı farkına.

İnsan toplulukları içinde örgütlenme ihtiyacı esasta da, ezilen insanın sorunu oluyordu. Egemen olan ve toplumsal işbölümü arenasında üretim araçlarının mülk hakkını eline geçirmiş olan kesim zaten örgütlüydü. Devlet bu gücün en büyük örgütüydü. Ahtapot gibi kol, bacak sarmış bir mekanizmaydı bu. Gücünü; ezilen insanın; tanrıya şükür etmesinden, uykuya doymayışından, insanlaşma ilişkilerine giremeyişiinden, yanındakine yabancılaşmasından, kendisini çok ucuza satmasından alıyordu. Egemen "insanın" mekanizmaları iyi işliyordu. Cennet onun ayakları altındaydı. Ahu "hanım",

"ben kendimi ucuz pazarlarda satmam" diyor, 40 milyon insan üç ay bunu konuşuyordu. Hiç yorulmadan, hiç usanmadan, hiç ara vermeden. Ve tüm düşler, ucuz satımın lanetlenen güncelerini çağırıyordu.

Yani anlayacağınız insan, kendi yazgısını kendi yazıyordu iri, kocaman harflerle. "Ben buna layıkım."

Bir de, yaşamın kolektif çehresi içinde kurtuluşunu kolektif bir mücadelede bulup, onun mekanizmalarında yorğunlaşan insanlar var ki, yazımız esasta da onlara dair sorunlara eğilecektir. Ben insanca bir yaşam istiyorum diyenlerin hünerli ellerinde şekillenecek dünyayı kazanmak için, ille de kolektif mekanizmalarda yer edinmek zorundayız, diyenlerin çabaları, yönelimleri, zaaf ve basiretleri önemli olacaktır.

İNSAN YARGILARI VE İLİŞKİLER

İlk bölümde değindiğimiz gibi, devrimlerin tek amacı insan yaşamını kurtarma amacı yüküldür ve her faaliyetinde gözetileceği esas budur. Bunun için bir devrim değil, onlarca devrim ve yine onun yüzlerce kolektif mekanizmalarını şart koşar. Ne zaman ki en büyük kolektif örgüt olan komünizme varıldı, o zaman insanı, "insana" karşı örgütleyen bu kolektif mekanizmalara da gerek olmayacaktır.

ELEŞTİRİ İYİDİR!

Ozan VELİ

Devrimler; devrimciler ordusunun, devrimcileşen yığınların ürünü olacaktır; en başta da devrimcileşmenin ön basamağı olan insanlaşma ve insani değerleri kuşanmayı gerektirir. Bilmek gerekir ki, bu değerlerin tümü, insan yaşamının nesnel gelişiminin göreceli yansımalarıdır ve tarihin çarkı ilerledikçe de değerler farklılaşır.

Devrimciler ve komünistler açısından ise, değerlerin ölçüm alanı sınıfsız, sınırsız dünyanın kural ve kanunları iken; bugünden o değerleri -ya kendisinin inkarı olarak değersizlikler çağını, ya da kendi dünyasının sınırsızlıklarını- kestirebilmek yaklaşık saptamalar şeklinde olur. Hatta kimi kere bu sınırsızlıktan oldukça uzak durumlarda da kalınabilir. Nitekim yaşam bunun sayısız örneğini tanıtmıştır.

İşte devrimci kolektif mekanizmalarda insansal ilişkiler, sınırsız, sınıfsız özgürlük çağlarının değer yargıları bazında ele alınmalıdır. Mümkün olduğunca bu sınırlara doğru koşulmalı, yaşamın geri, tabucu, katı değerlerinden sıyrılırken mümkün olabilecek en son zorlamalara varılmalıdır.

Öncelikle hatırdan çıkarılmaması gerekli en önemli noktalardan biri; insan, sınıflı toplumların ve bunların egemen kültür-ruh bütünlüğü dahiinde, kendi koşullarının ürünü olup, bu realiteden yalıttık değildir. Ve bütün bu etkileşim altında, maddi zemini oluşmayan değerler kuşanacaktır ya da kuşandırılacaktır. Örneğin insanın yalan söyleme ihtiyacı duymayacağı maddi ve manevi koşullar oluşmuş değildir.

Bu koşullarda yalan söylememek ayıpla, günahla olacak iş değildir. Hele de tepeden turnağa yalan ve günahe barmış bir gücün yalan söyletmemesi girişimi tamamen beyhude bir girişim olur. Yalan söylemeyi ortadan kaldıracak en büyük eylem ne olacak? denilirse; verilecek tek doğru ve mantıklı cevap, insanın değer yargılarını, dünyaya bakışını değiştirmektir. "Bu yanlışlı sen mi yaptın" denildiğinde, "evet ben yaptım" di-

leşmek ve eleştiriye kulak vermek, tartışmaları dikkatle takip etmek iyidir. Bunun yaparken doğru bir seviye ve doğru bir yöntem oluşturabilmek çok çok daha iyidir. Ama bilumelidir ki, bu bahsini ettiğimiz "çok çok" lafla ancak küçük, ağır, eksik adımların kokuyla şekillenecektir. Bu nedenle Yusuf Atak arkadaşına teşekkür ediyoruz. Bu arada, kimi arkadaşlar -Özgür Gelecek çevresi- bizi yok saydıklarından ve bizi "parti düşmanı" ilan etmiş olduklarından ve (*Partizan Sesi-Halkın Günlüğü* çevresinin bir dönem -94 ayrılığında- "mahatap alınmayacaklar" şeklindeki garip kararları gibi), aldıkları kararların karanlığında içten içe çırpınırlarken, gelenek kitlesinin ve devrimci kamuoyunun olumlu tepkilerini aldığımızı belirtelim.

Kardelen Harekatı değerlendirmemizde, parti sorunlarını bütünsellikli ortaya koyduğumuz söylenemez. Ayrıca Yusuf Atak arkadaşın bahsini ettiği darbecilğin 86 Metris pratiğiyle başladığı ya da en azından bu dönemin darbecilğinin bahsinin edilmemesini, değerlendirmemizin eksik kalan bir yanı olarak belirtmek isteriz. 86'da Metris'te yaşanan pratiğin darbeci, hem de boyutlu darbeci yanlarının olduğu yadsınmaz. Bu konu bazında es geçişimizin bilinçli bir unutturma olmayıp, farklı bölgelerin algılanmasındaki yetersizlikler olduğunu belirtelim. 95'teki GÖK çıkışında da "Metris Kligi" olarak ifade edilen ve esas olarak siyasi boyutları ve siyasal niteliklemleriyle güdük kalan bu yanın daha ayrıntılı ele alınması gerekmektedir. Özellikle bu süreci yaşayan arkadaşların, bu konuda çalışmaları olursa faydalı olacağına inanıyoruz.

Ote yandan Yusuf Atak arkadaşın eleştiri yazısı, değerlendirmemizin kendi savunusunu güçlendirdiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Bir çok yanı içeren bu değerlendirmenin, bir kaç teli -yazıya göre tali- yanlara kilitlenmesi, değerlendirmenin kendi öz savunmasını taşıyor olmasını tanıtmıştır. Yine de bazı eleştiri noktalarına kısa değiniler yapalım.

Yusuf Atak arkadaşın burazık şekilsizleştirdiği, ve "... yeni bir durum olana kadar, dayak yemeye devam için ikna ediyorsunuz" dediği BR'nin olayın böyle olmadığını belirtelim. Her gün, dakika, saniye bir arada olunan ve her gün organı toplama ya da haberdar etme koşullarının olduğu durumda, "yeni bir durum"a kadar dayak yeme diye bir şeyde söz konusu olmaz, oluyordu da "Yeni bir durum" diyerek anlatılmak istenen zaman süresini anlayamadık.

Ayrıca bazı somut durumları kavramaya çalışmak gerek. Beş yıl ayrı kalıp, bir çok nokta da güvensizliğin boyutlandığı süreçlerden sonra birlik oluyor, üstelik rutubetten nem kapma gibi her sözün altında bir tesliğin arandığı koşullarda rap-raplarda gidilemezdi. NT, bu pırpıklığı, "süiten dilimiz yandı, yağurdu üsteyerek yiyeceği" diyerek yinelerdi sık sık. Bu nedenledir ki, o dönem içinde çok kapsamlı karşı çıkışlar sadece ayrılığı yakın ederdi. Ve üstelik NT'deki davranışlar bunula sınırlı olmayıp, bunun bir tarz olduğu ve NT'nin bunun en uç görüntüsü olduğu yadsınmazdı. Yani eşi olan yoldaşına, başka yoldaşlarına yicket davranan, hakaret eden, tokat atan sadece NT değildi. Ve bize göre -ki bu günde öyle düşünüyorum- bu sorunların tümü, ikna, eğitim, kazanma, dönüştürmenin faaliyeti içinde halledilebilirdi. Yeter ki, içten hesaplar, ekarteler, tasfiyeler olmasın. Ama maalesef, bu son saydıklarımız, bu üstle belirttiğimiz doğrulara galip geldi. Çünkü tartışmayı, eleştirmeyi kaldırarak engellikten en başta oportünist önderlikler nasibini alamamıştı.

1. OPK arifesinde, kadrolar OPK için bölgeye gelmeye başladıklarında dönemin konferans kanadının sekreteri şahsiyetle, aramızdaki kısa bir sohbetle; "Bu adamların kullandıkları ve gerçekten güven duymadıkları en önemli nokta Konferans kesiminin önder kadrolarının şehirde olmasıdır. tek bir parti, bütünlüğün bir parti olsun istiyorsanız, kesinlikle konferansta yapacağınız

yebilecek değer; yanlış yapmaktan korkmayan ya da yanlışın da bize mahsusluğunun doğallığını kabullenerek bir yargıyı ve değişimi isteyen bakış açısını gerektirir.

"Sen kızsın ayıptır her şeye karışma" söyleminin etkilerinden kurtulabilmek için önce, kız ve ayıp kavramlarında yüklenen değerleri değiştirmek gerek. Bunun için ise berrak bir biçimde sınırsız, sınıfsız dünyayı yakınlaştırmak ve onu açılmak gerekir. Bunun en canlı biçimde yaşama geçirileceği alan ise, kolektif devrimci mekanizmalardır.

İnsan; kendisini çevreleyen eski sınıflı toplumların değer yargılarından sıyrıldıkça özgürleşecek; özgürleştikçe daha çok yarını isteyecektir. Kolektif mekanizmalar, sonuçta insanı bütün bir toplumsal örgüt haline getirecek olan ara gerekliliklerdir. İnsan, toplumsal bilincin en üst sınırına vardıkça ve insan için yaşayıp insan için üretip, insan gibi paylaşıkça insanlaşacak ve sınıflı toplumun günahlarından arınacaktır.

"Bir yılda bir, elimize geçen fırsatı değerlendirip, satın aldığımız şeftalileri birliğe dağıttığımızda herkese bir tane düşmüştü. Sabahtan hemen sonra, 'kıymetli neyimiz varsa yiyelim, bakarsınız çatışma çıkar' mantığı güden yoldaşlar kendi paylarını yemişti. Öğleden sonraki dağıtım sırasında sabah payını alan Yado adlı savaşçı çatırmadığını sanarak ikinci şeftaliyi alında, müdahale etmek isteyen bir diğer savaşçıyı engelledi komutan. Kendi şeftalisinide bir güzel pantolonuna sildikten sonra, 'ben bu mereti pek sevmiyorum, Yado yoldaş yemek ister misin' diyerek şeftalisini Yado'ya uzattı komutan. Yado hiç tereddüt etmeden üçüncü şeftaliyi yedi. Meraklı gözlerle kendisini takip eden ve gelişmelerin farkında olan savaşçıya usulca bir açıklama yaptı komutan.

'Şeftali yeme alışkanlığımız olmadıktan benim yememiş olmam pek önemli değil. İkincisi Yado'yu şeftaliye saldırtan gerçeği bulmadan tepki göstermek çözüm getirmez. Üçüncüsü, şeftali doygunluğuna eri-

görevlendirmelerde Konferans kesiminin kadrolarının ağırlığını buralara çekin. Kır ve şehin çelişkisini, Konferans-DABK çelişkisi olmaktan çıkarm." dediğinde söylemlerini onanmış, bunu yapacaklarını beyan etmişti. Fakat sonrasında bu fişte böyle olmadığı gibi, bu durum ciddi bir güvensizliğin en büyük dayanağı olmaya devam etti. Ve giderek birtürlü tasfiye etme ağırlıklı bir yönelim haline geldi.

Diğer bir yanı bizim sorunları tam zamanında kavrayarak, aynı zamanda müdahale edebildiğimiz söylenemez. Kimi doğru yaklaşımlarımız yanında önemli etkiler yaratan eleştirilerimizde biliniyor. Özellikle birlik sonrasının ilk bir yılında, tabandaki kaynaşmanın işçileri, kimilerine göre hamalları, -ki bizim için onurdur- olmayı önemli oranda da başardık. Dönem içinde yaşayandının bunları bileceğini sanıyorum. Bugün, dönüp geriye baktığımızda, kimi eksik ve yanlışlarımızı görmekle birlikte, o günün koşullarında, kimilerinin orta yolculuk, oportünizm, liberalizm dediği tavırlarımızın doğru olduğuna bir kez daha inanç getiriyorum.

Öte yandan Yusuf Atak arkadaşın "firar ettiniz" dediği 94 aylık sürecinde, ne firar etik ne de "eroinci" dediğiniz şahsiyetlerin korumasını üttendik. Yapılan; boyutlanan ve günbe gün aynılığın çanlarını çalan durumun tüm suçları ve günahlarıyla parti iradesine sunulmasını istemektir. İkinci Mantika OPO'nun bu yönü "Partiye çağrı", karar ve bildirileri bu dönemin tavrını koyan en önemli ifadelerimizdir. Alıp bakabilir, inceleyebilirsiniz. II. Mantika OPO'nun kararları ve kimi bireysel eleştiri, perspektif yazıları, NT'nin de bulunduğu ana birliğe ulaşınca, -ki merkezi organ toplantılarına gönderilmiş yazılardı- hemen tutuklama fermanları, üyeliklerden düşürmeler ve en son "mafyaçılar ayrıldılar"la; "Partiden yana mısın, mafyadan yana mı?" denilerek koyun gibi bölündü insanlar. Ve bir çok partilinin olduğu bu insanlardan hiçbir kul çıkıp, bir kişi hariç- bu arkadaşların yazı ve kararlarında ne var, ne demek istiyorlar deyip sorma gereği, okuma gereği duymadı. Ve ayrılığın hengameli çatışmaları yaşanırken o tarafta kalan partililerin hemen hiç biri ne istediğimizi bilmiyordu.

Bu karar ve yazılarda yanlış ve eksik yanlarda olabilir fakat, esas istem, ilk elden tüm üyelerin katıldığı bir bölge konferansı -ya da toplantısı- yapılarak, diğer bölgelerinde harekete geçirilmesi ve bu sorunların iradece çözülmesi şeklindeydi. Tüzük, hukuk, işleyiş gereği de olması gereken buydu. Bu tavırlarımız, 94 ayrılığı sonrası KOK kesiminin ilk düşünsel omurgasına da şekillendiriyordu ve ilk elden tüm üyelerin katıldığı ve "darbeci" denilen kesime de çağını içeren bir konferansın örgütlenmesi şeklindeydi. Şunu da belirtmek gerekir ki, KOK sürecinin bu asıl özü, süreç içinde KOK'e egemen olan oportünistlerce boşaltıldı sadece iskeleti kalmış, özü alınmış oldu. Ayrıca ticaret olayının 1. OPK'da yanlış ele alındığı, cezaların yetersiz olduğu, denilebilir ki hemen herkesin gördüğüydü. Parti iradesinin şekillenmesine izin verilmiş, olanak tanınmış olsaydı durum çok daha farklı olabilirdi.

Yusuf Atak arkadaş, "... 'darbeciler' noktasında muthuz mücadele verirken ticaret erbablarıyla kol kolaydınız ve aranız gayet iyiydi." diyerek eleştiriyor. Şunu açıkça belirtmek gerekir ki, dönemin "darbeci" dediğimiz kesimin daha uç çıkış ve aykırılıklarla bizleri belli ölçüde Konferans kesimine yakınlaştırmıştır. Fakat birinci nokta, Konferans kesimi tümü, sizin değinimimize "ticaret erbabi" değildi. İkincisi, öyle olanları da parti işleyişi ve doğru bulduğumuz yaklaşımlar bazında eleştirmeyi ve bu bağlamda gerekenin yapılmasını istedik. Birlik döneminde yürütmeye çalıştığımız eleştiriler sadece darbeci kesimi hedef almıyor, dönemin egemen çizgisini -ayrımız- eleştiriyordu. Ve, KOK döneminin egemen çizgisine karşı da eleştirel yaklaşımımızı söyleyebiliriz. Ayrıca, eleştirilerde kişileri karşımıza almaktan ziyade, siyasi ve ideolojik yaklaşımları muhatap almayı gerekli görüyoruz. Geçmişte yeterince başardığımız söylemeyecek doğru bildiğimiz bir çok noktayı bugün yaşatır kalmaya çalışıyoruz.

Ayrıca gerek birlik, gerekse de ayrılık sonrası "darbeci" denilen kesimi tüm pratiğiyle olumsuzlamış değiliz. Birlik döneminde katıldığımız, birlikte aldığımız

şebilmesi için Yado'nun şeftali yemesi lazım." dedi. (Ateş Siperleri Notları'ndan.)

Bu, insan ilişkilerini ve insan psikolojisinin, değerlerinin, alışkanlıklarının kolektif mekanizmalar içinde ele alınışına dair küçük bir örnek sadece. Canlı yaşamı yansıttığından buraya aldık. Devamında Yado'nun yetim kaldığı, yengesinin yanında yarı aç yarı tok yaşadığı, çalıp-çırparak karnını doyurduğunun anlaşıldığı yazıyor. Bu atmosferde solu-
num yapan Yado'dan "yalan söyleme, çalma ayıptır" diyerek tersini istemek ne anlam ifade eder.

Örneğin ayıpla tanıştığında insan, en büyük ve sıradan doğallıklarını yitirdi. İnsan güncesine giren her manevi kavram, insanın maddi realite karşısındaki durumuna göre etkili oldu. Ezilen, yoksul, aç insanın çalması ayıp oldu. Ama bunun yanında tüm mekanizma ve kurumlar, egemen insanın çalıp-çırpmasına hizmet edecek hale getirildi. Bunun gibi, bütün yargılar sınıflı toplumun egemenliğinden beslendi-besleniyor denebilir. Öyle ki, çoğu kere, bu egemen ve geri yargılar devrimcilerin kendi değer yargılarına da önemli yansımalar gönderdi.

Kolektif devrimci mekanizmaların her biri, yeni insan yaratan tamarları halini almadıkça; kolektifin kendisini yenileyerek nitelleşmesi ve bir koca dünyanın karallıklarına meydan okuyarak, onu değiştirmesi mümkün görülemez.

Sık sık vurgular yapar, sloganlar atarız. "Vurun eskiye yıkılsın." Ve çoğu kere öyle olmuştur ki, bu gösterim ve yönlendirmenin "eski" olanı tespit etmesi hep tersinden işlemiştir. Neye "vurulacak", ne "yıkılacak" bunların ayırımına varılamamıştır. Üst düzeyde ya da orta düzeyde bir burjuva kültürü edinmemiş toplumun büyük çoğunluğu içinde "eski" daha katı ve daha güçlüdür. "Eski" alt yapıda ne kadar çözülürse, üst yapıdaki çözülmede buna aynı paralellikte yürümez. Genel olarak üst yapının katılığının uzun zamanlar devam ettiği görülmüştür.

imiz siyasal kararlarda mevcut. Fakat herkesin çok iyi bildiği bir yan vardı ki, mücadele ve birlik yöntemimiz kesinlikle aynı değildi.

Yine düşünün ki, sizin ajan şebekesinin başı diye ilan ettiğiniz kişilerin 94 ayınlığında bir tarafa dangasını vururken, yine bu tarafın başını çekerken; "ticaret erbabları" dediğiniz kesimle olmamız daha akıllıca olmaz mı?

Yani sizin mantığınıza göre, yine sizin çok daha "tutarlı" ve daha doğru bulduğunuz kesim, KDH'nin peşinden gidiyor, biz de "ticaret erbablarıyla". Yine kendiniz değerlendirme yapıp, "siz yanlış yaptınız, doğru olanı biz yaptık" mantığı güdüyorsunuz. Bu yaklaşım, kişinin kendi savunularını, muhatabına affettikleriyle çürütmesi demek oluyor. Tutarlı davranışın tek şey, aynı yanlış tarzın devam ettirilmesinden başka bir şey değil.

Meseleyi sizin sonuçlarınıza göre ele almadığımız gibi; ayınlığın esasta karşı-devrimin ve onun örgüt içindeki çalışmasının ürünü olduğunu da düşünmüyoruz. Sorunu böyle ele aldığımız durumda dahi, ayınlığın bir kaçınılmaz olarak belirginleştiği durumda; dönüştürme umudunun daha yüksek olduğu ve birlik içinde kalabileceğimiz kesimin Konferans kesimi olduğunu genel siyasal yönelimlerimiz temelinde belirledik. Bu kesimle ne kadar birlik içindeydiksek, o kadar da mücadele içindeydik. Ve ilerleyen süreçler içinde, bu cephe de birlik içinde mücadele koşulları dinamitlenerek yeni ayrışmalara analık yapıldı. Bu kaçınılmazlık, bunalmı ve çözülme sürecinin tüm gelenek güçleri nezdinde devam eden realitesinden besleniyordu.

Kendimize dair daha kapsamlı eleştirel yaklaşımları, gelenek tarihinin değerlendirmeleri içinde yer vereceğimizi de belirterek geçiyoruz.

Yusuf Atak arkadaşın, "hiç haklı değilsiniz ve parti içi tutumunuz da NT'den aşağı değildir" deyişinizi, özellikle kendilerinin NT'ye yükledikleri ya da biçtikleri misyonu hatırla bulundurarak söyleyip söylemediğini bilmiyoruz ama, böyle bir kıyaslamayı, gerçekten o'na yakın duran ve aynı pratik yaklaşımları sergileyenler için yaparsa daha mantıklı sonuçlara varacağına inanıyoruz.

İşin bir diğer yanı da, hem gelenek çevresinde olup, hem de gelenekün özgünlüklerini kavrayamamaktır. Bu da, tek tek bireylerin sorumluluğundan ziyade, oluşturulmuş olan parti yaşamının, parti içi mücadele tarzının yanlış bir mecrada yürütmesinden kaynaklanmaktadır.

Dolayısıyla da, realitenin doğru kavranılamadığı durumda doğru siyasette üretilmez. Bunun için de iyi bir bakış açısına, enginliğe, derinliğe yani kısacası, kadrolara ihtiyaç olduğu kabul edilmesi gereken bir durumdur. Ya da her keresinde "ticaret erbabları"ydı, yok "KDH'yi" veya, "Karadeniz'e gönderdik gitmediler"di ya da, "parti düşmanları"ydı çeklinde nitelermelerle yaşanan dağılma süreci kolaydan bazı belirgin görüngülere mal edilerek, sorunların kökü, ideolojik-siyasi yanları es geçilecek ve bu döngü sürdürülecektir.

İşin tayin edici yönünün insan unsuru olduğunu hatırlan çıkarmamak gerektiğinde; nitelik meselesine özenle eğilmek, doğru bir yönelim, çok yönlü yöntemlerle bezenmiş siyasal derinlikler, engin kişilikler yaratılabilmek önemli olmaktadır.

Şunu da hatırlatmayı isteriz ki, bizlerde gelenek tarihinin çokça altüst oluş badirelerinin dışında görmedik kendimizi. Yaşanılan ve yazılan, tarihin bir yanında ciddi olumsuzluklar, aykırklar var ise, bunda tüm gelenek güçlerinin, içinde kalmış-dışına çıkmış bütün herkesin sorumluluğu var denebilir. Ve biz kendi aklımız yettiğince bu sürecin içinden çıkışın alternatif önemlerini, yine sorumluluklarımızı yerine getirme istemleriyle ele alıyoruz. Özgürlüğe doğrultumuzun öncesinde buna koşullanmıştır.

Şunu da unutmamak gerekir ki, bu gelenekün en önemli zaatlarından biri, çok zor kazandığı, uzun çabalarla yetiştirdiği değerlerini çok kolay kaybetmeyi kanıksamada stırsız davranmasıdır. Bu nokta da, en çokta insan unsuru olarak değer yitimine uğramıştır. Ve giderek kötüleşmiştir. Dalkavuk, yarınamacı, yalaka tip ve kişiliklerin, önemli niteliklere tercih edildiği durumda; siyaset de bir hilkat garebesine dönüşür. Ve zamanla içinden çıkılmaz bir hal alır. Sorunlara eleştirel yaklaşmak ve yanlışları düzeltilmek en önemli görevler arasındadır.

İngiltere'de evlilik dışı birlikte-likten çocuk sahibi olmak isteyen ba-yan, ıktız olduğunu anladığında; ikisi-ne birden bakamayacağından dolayı birini aldırarak isteyince yoğun tep-kiyle karşılaşır. Açılan banka hesa-bında büyük miktarda para toplanır. Bu tepki, doğmamış çocuğun yaşa-mını kurtarmak içindir. Düşünün Türkiye coğrafyasında aynı durum olsa, kadını "fahişe" diye linç etmeye kalkmazlarsa, en iyisinden lanetler-ler. Çocuk ise "piç"tir.

Burada hangisinin "ileri" hangisi-nin daha "geri" olduğunu tartışmaya gerek yok sanırım. Burjuva değer yargılarıyla, daha geri olan değer yargılarının çatışmasıdır söz konusu olan. İşte "halkın", dediğimiz değer yargılarının tümü de, belli tarihsel süreçlerde ve o süreçlerin maddi ge-lişiminin yansımaları olarak insan bi-lincinde yer edinmiştir.

Bugün devrimci çalışmalar, 1900'lerde yaşarken, 1300'lerin 1400'lerin, belki daha da sonralarının kültürlerini anlamak ve onları yakın-laştırmak üzerinden olacaktır. Aksi olursa, o yenilenme olmaz. Bir de 1900'lerde yaşarken 1800'lere takılıp kalmak ise "vahim"dır.

KOLEKTİFİN FERTLERİ OLARAK İNSAN VE İLİŞKİLERİ

Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki, kolektifin kendisi toplumsal va-rooluştan ve onun yansımalarından yalıttık değildir ve kolektifin insanı, insanüstü özelliklere sahip değil, ak-sine insanal özelliklere erişme gayre-ti içindedir. Bunu böyle tanımlamak yerinde olur. Kimi kere öyle olmuş-tur ki, kolektife erişebilmek çok zor, ve sınırlı insanların, hatta çok üstün özellikte insanların işi gibi gösterilir. Bu yanlıştır. İnsana has en doğal, en olması gereken özellikleri gösterme-den başka bir durum değildir kolekti-fin ferdî olmak.

Eskiden hep söylenirdi, **Kapital'i** okumak çok zor. Okuyan kafayı yi-yor. Hatta kafası biraz dumanlı birine rastlansa, kesin "Kapital'i" okumuş diye düşünülürdü. Ve derken Kapi-tal'i okumak ve de anlamak "üstün" özellikli insan işi olarak görülür ve

kimse orah olmazdı.

Yine işkencede direnmek, erişil-meyecek bir üstünlük gibi ele almır-ken, direnmiş olan insanın "yüce"leş-tirilmesi öyle bir noktaya vardılır ki, ona erişmek bir "ilahi" gücü ge-rektirmektedir.

Bir şeyi kendimize, kendimizi bir şeye uzaklaştırmaya başladık mı, ar-tık onu yakalamak zorlaşır. Çünkü kafada oluşan şey, kendisine olan şüphe üzerine kurulmaya başlar. Kendine güven kazanımı zorlaşır. Oysa bilinir ki, direnmek için ille de komünist olmak gerekmiyor. Ve çok sıradan feodal, geri değer yargılarıyla bezenen bir insan da direnebiliyor.

Eylül döneminin uzun işkenceli günlerinde, etlerinden penseye parça çıkarılmış; bir ayağı sakat, uyuşturucu kullanan, dilencilik yapan, hırsız-lıkla uğraşan ve siyasi silahlarla, uze-rine verilen ifadelerle yakalanan yaş-lıca bir adam, direnişini şöyle izah ediyordu.

"Nasıl olsa konuşursam beni asarlar, ya da ceza evinden ehediyen çıkamam. En iyisi mi, konuşmaya-yım. Öldürürlerse giderim. Öldür-mezlerse kurtulurum."

Ve büyük bir direniş sergileyen bu adam, hiç te Dimitrov'un veya Kaypakaya'nın ideolojik bezeniş-i içinde değildi. Ve bu adamları aklına bile getirmiyordu. Ama direnebili-yordu.

Direnmeyi erişilemeyecek bir de-ğer gibi yüceleştirmek değil, insanal bir özellik olarak sıradanlaştırmak daha doğru olur. Elini kolunu sallaya-yarak girmek ve öyle de çıkmak gibi doğal bir özellik olarak görülmelidir.

İnsanın, her alanda her durumda kendisine dönebilmesinin gizi, bey-nindeki geçelerden sıyrılmasında ya-tar. Kolektifin kendisi de, bu geçele-rin çıkarıldığı araçlar olma durumun-dadır. Devrimci olmadan önce insan olmak gerekir ki; devrimcilik ya da devrimci olmak bu insanlaşma evri-minin niteliksel ürünleri olacaktır. Her birimiz oturup kendimizi gözden geçirdiğimizde dahi görülecektir ki, geldiğimiz menzil, aştığımız badireler, yenildiğimiz-yendiğimiz zaafılar ve bütün bu yaşamın ortaya çıkışı hiç de öyle erişilmeyecek uzaklıkta değildi. Sadece insanal özellikleri-

mizi, dayanılıklarımızı kullandık, ya da kullanmaya çalıştık. Hepsi bu ka-dar. Bunun yanında ateşi tutacak ce-sareti kuşanmak, bizzat korkularımı-zın rahminde mayalanmış günceleri-mizin çocukları olacaktır.

Kimi kere yetersiz de kaldık, yan-lışta yaptık. Yaşam tüm karşıtlıkla-riyle devam ettikçe de bunlar karşı-lanıyla birlikte var olacaktır.

Kolektifin insanı, ne zaman ki gerçek anlamda kendisine erişti, o zaman en yoğun ve en sınırsız biçim-de başkasıyla bütünleşmiş oldu. Ken-disini buldukça, başkasının kazanımı olmayı bildi. Ne kadar çok özgürleş-tiyse, o kadar çok uyumlu ve o kadar çok sınırlayabildi kendisini.

İnsan ilişkilerinin en başında, kar-şılıklı saygı gerekiyordu. Bu insan olanın kendine saygısı kadar kutsal, kendisinin sayılması kadar doğaldı. Kolektifin insanı, tüm fikir ve aksi-yonel karşıtlıkların çetin hengamesi içinde dahi, bu temel özelliğine sıkı-sıkıya bağlı olacaktır. Saygı kavramı-nın kendisi, insanın horlandığı, yok sayıldığı; biçiminden, konumundan dolayı aşağılandığı vb. tüm "saygı-sızlıkların" var olma koşulu olarak girdi insanın bilincine.

Ezilen insana karşı en büyük say-gısızlığın mimarları olan egemen in-sana karşı saygı, onu bulunduğu ko-numdan alayağı etmek olacaktır. İşin bu yanından ziyade, biz, ezilen in-sanın ve onun kolektif mekanizmalarında insanal ilişkileri konu edindik. Yani öğrencisi olduğumuz sınıfın ta-burelerinde oturanlarla ilişkilerimizi kastediyoruz.

İnsan ilişkilerinin en belirgin ve en açık olan iletişimleri dil yoluyla sağlanır. Herhangi bir sınıfsal statüsü bulunmayan dil'in; insan yaşamında kullanılmasına rağmen, yine de sı-nıfların alışkanlığı, kültür seviyesi, yaşam tarzı bazında biçim aldığı yad-sınmaz. Kolektifin insanı, kendi sı-nıfdaşlarıyla ve çalışma arkadaşlarıyla girdiği ilişkilerde bu yana önem vererek, saygıyı içselleştirmenin bir biçimi olarak "dilin"de yetkinleştir-meye, nitelikli kilmaya çalışır. Biraz-da, "insan kendisine biçtiği sınırlar kadar özgürleşebilir." özcesini önemsemek gerekir diyorum.

Bu konuda, burjuva eğitimin de

erisinde olan sosyal-toplumsal realiteyle karşı karşıya olduğumuzu unutmamalıyız. Ve bunun yansımaları karşısında önümüzdeki badireleri tahmin etmek zor değil.

Dilin aysallaştırılması ya da, ehlileştirilmesi hiçbir biçimde siyasi çabaların şiddetini geri çekmeyecektir. Aksine, siyasetin inceliklerini öne çıkarma basiretlerini geliştirecektir. Dil ve dilin kullanılması üslubu gibi, avır ve davranışlar, anlam ve ifade-lerde kendi maddi realitesinden beslenecektir. Böyle olunca, bunun da ehlileştirilmesi gerekecek demektir.

"Baş eğip uysal bir öküz gibi hizmet ederim çocuklara, başdireyip meydan okurum, suçlayan onlarca parmağa."

Onlarca kez tekrarlamak, onlarca kez anlamlandırmak gerek bu özcedeki gizi. Dost olana ve düşman olana karşı tavır, davranış, mücadele biçimlerini ifadelendiren insanal bir değerdedir bu özdeyiş. İnsanlar arası ilişkilerde, kolektifin, çocuklarına karşı birer "uysal öküz" olmayı ister misiniz? Yanlış anlamayın, öküz, döneminin en kutsal, en emektar hayvanı olduğundandır simgelere girşi.

Babamın yaşam alışkanlıklarından, insanal ilişkilerinden, insan olana verdiği değerlerden yorumladığım ve onun felsefesi olarak soyutlayıp, onun nasihatı olarak bir köşeye yazdım yıllar önce şu deyişini.

"Kendin en zor olduğun anda bile, dost olana iyilik etmek prensibin olsun."

Babamı çok daha iyi anlamıştım, o rüzgar yüzü karlı gecelerde. Marks'tan öğrendiklerimi, babamın insanal özelliklerinde yaşadım. Gece yarısı alıp eve getirdiği ve hepimizi rahatsız ederek, -başta da annemi- iki çerçiciye yer açmasının gizindeki insanal özelliklerin verdiği dersi, Mao'nun kitle yaklaşımları soyutlamasında gördüm. Yine gece yarısı uykularını iğneleyen Melek Ana'nın bize sunduğu bir bardak sıcak çayın yüreğimizde bıraktığı silinmez izleri gördüm.

Bunlar Mao'dan, Lenin'den öğrenilecek, alınabilecek duygular değildi. Bunlar yaşamın kendi içindeki ilişkileriydi. Ve yaşanılarak öğrenilirdi.

İşte buradan, kolektifin iç ilişkilerindeki özceye ulaşacağız. "İlk katıldığında beni en çok etkileyen şey, ve hiç unutamayacağım ve yine devrimcilerin onlarca teorisinden çok daha yakıcı etki bırakan şey; Ali yol-danın kullandığı tek bir şalı da, üşümeyeyim diye bana vermiş olmasıydı. Sabah kalktığımda, Ali iki büküm olmuş titriyordu. Bense şalın altında rahatça uyumuştum." (Halk ordasında savaşmış Vural adlı gerillanın aktarımlarından)

İşte kolektifin insanı, bütün çekimlerinin, karşıtlıkların yanında insan olmayı becerebilendir. Bu beceriye ulaştıkça, yeri göğe, göğü yere yakın etme kudretine erişebilir. Oyle ki, her pratik seyir içindeki insanal ilişkiler dahi bir dizi yıkılmaz, güçlü değerlere analık edebilir.

Elbette ki, uysal bir öküz gibi halkına ve çocuklara hizmet ederken, uysal olmayan kimi hengamelerden de kurtulunamayabilir. İnsanın evrimleşme ve gelişme süreci tek düzelik içinde yürümez. Yürütmesi de, yaşamın kendi karşıtlıkları bazında doğal olanıdır. Eğer yönümüzü güneşe dönebilmeyi becerebiliyorsak, bu badirelerden de korkmamak gerek. Önemli olan sorunun üzerine gitme cesareti kuşanabilmektir.

İnsanlar arası saygının mayasında sevgi, sevginin mayasında saygı olacaktır. Ama denilebilir ki, "her sevginin olduğu durumda saygı var," denilemez. Mesela, her baba kızını sever, ama onun haklarına, bir insan olarak yaşamın içindeki yaşaması gereken doğal haklara karşı hiçte saygılı değildir. Bir çokları eşini sevdiğini söyler, ama böyle olduğu halde onun hiçbir kadınsı özelliğini kabul ederek ve bu özelliklerini yaşaması gereken bir insan olarak ona saygı duymaz. Çoğu kez fikirlerine önem vermez. Çoğu kez de, onu bir köle gibi kullanır. Ve doğrudur, insan kölelerini de sever/sevebilir. O zaman denilebilir ki, önce bir insan ve tüm doğallığıyla bir insan olarak saygı gerek.

Bu ilişkiler ve şekillenişler de, kolektif mekanizmalara önemli oranda yansır.

Biri, yanındakini değerlendirirken "sıradan bir kadın" diyorsa, başta

kendisi "sıradanlığı" kabul etmiş, kendisi yanındakine o misyonu yüklemiş ve statükoyu öyle belirlemiş olur. Bu aşamadan sonra da "sıradan" görülen için kapılar kapanmış olur. Bunun altında bir yığın ideolojik aykırılıklar bulmak ve sıralamak mümkün. Fakat bundan ziyade, bizim insanlara bakışımızı, kendimize bakış ekseninde ele alabilmemiz gerekmektedir.

"Ben senin statükonu böyle belirliyorum, ben 'sıra' üstü, sen sıradan olarak kalacaksın" demek; kapıdaki bir boyacı çocuğa öğrenerek bakmak gibi bir şeydir. Ya da çöplerin içinden ekmek toplayan bir "perişan" adama bakmaktan korkmak.

İşte bütün bir yaşam, kolektifin bireyi olan insanı şekillendirecek ve belirleyecektir. Yaşamı yorumlarken, kendi tarzımızı ve insana olan saygımızı ve yine bu minvalde büyüttiğimiz insanal sevgiyi yeşertmek; bunların en nitel soyutlamalarını kolektif içine taşıyarak, orada yaşanır duruma getirmek en önemli soru durumundadır.

İnsanal özellikleri büyük, erdemi bol ilişkiler kurabilen devrimci kolektif fertlerinin, etkileyemeyeceği katılık yoktur hınca. En vahim karanlıklarda bile küçük ışıltıların sızacağı incelikler yaratmak olanak dahilindedir.

Üretim araçlarının gelişmişlik seviyesine paralel olarak, insanın kavı ve zorunlu kimi ilişkileri gevşer ve yerini daha düzenli, daha ayrılmış ve daha özgür ilişkilere bırakır. Böylelikle o eski aşiret, ve giderek de aile grupçukları dağılır. İnsanlar, üretim araçlarının toplumsal boyutu ölçeğinde birbirinden kopamayacak, ama birbirini bağlamayacak özgür ilişkilere girdiklerinde, dünya, sosyalizmin kapılarını insana yakın etmiş olacak. İşte yarının dünyasını bugünden en başta, kolektif mekanizmaların bünyesinde yaşanır kılacağız. Kazanmak için, öncelikle kazanmayı istemek gerekir. Aksi, kaybedilenlerin içinde kaybolup gitmek olacaktır.

"Baş eğenin burnu boka yakın olur" deyişini hatırlatıp, çabası küçük, başı dik, erdemleri sınırsız bir özgürlük yolculuğuna devam ediyoruz.

Markсист bilgi kuramı (3)

Cengiz GÜNDOĞDU

UÇAK, KUŞ MU?

Yıllar... yıllar önceydi. 15 yaşlarındaydık. Dört arkadaş annemle oturmuş, dünyanın, durumunu, insanın durumunu konuşuyorduk. Arkadaşlardan biri, "Teyze" dedi anneme, "dünya bir günde güzel olmaz mı?" Annem gülümsedi. "Bir günde güzelleşir dünya. Ama önce kafanın değişmesi gerekir."

Kafa derken kavrayıştan söz ediyordu annem. Gerçekten de kavrayış önemli. Yoksa, güzelleştiriyor derken çirkinleştiririz dünyayı.

Peki, nasıl yapmalı da dünyayı doğru kavramalı. Ama önce kavrayışın ne olduğunu görmeli. Buna bir örnek verceğim; Zeynep küçüktü. Tiyatroya götürdüm. Oyun, bir genelevde geçen olayları anlatıyordu. Zeynep, "Baba" dedi, "bu evde, bu kadar erkek ne arıyor?"

Zeynep, genelevi bilmediği için o kadar erkeğin o evde ne aradığını kavrayamıyordu. Kavrayabilmek için nesneyi bilmek gerekiyor. Ama bu her zaman kolay olmaz. Çünkü bilmemiz, doğru bilmemiz gereken nesneyle bizim aramızda birçok "bilgi" kanalları vardır. İnançlar, gelenekler, daha önce öğrendiklerimiz, çıkarlarımız, beklentilerimiz bilmemiz gereken nesneyle aramıza girer. Ama şunu da söylemek gerekiyor. Bilinmesi gereken nesne,

inançlardan, geleneklerden, daha önce öğrendiklerimizden etkilenmez. Bütün bunlardan insan etkilenir. Nesneyi doğru kavramazsa başına türlü işler gelir. Bilirsiniz, çocuk, yanan ısıtıcı tutarsa, eli yanar. Tabi, yanlış kavrayışın faturası elin yanması kadar basit değil. Yanlış kavrayış yüzünden milyonlarca insan burçta yaşar gider.

Herhangi bir nesneyi... herhangi bir olguyu kavramak zordur dedim. Tabi, gelenekler, görenekler, daha önce öğrendiklerimiz doğru kavrayışımızı engeller. Ama temel engel, nesneye bakış yöntemindedir.

Bir nesneye... bir olguya nasıl bakmalı. İşte temel sorun bu. Burada nasıl sorusu önemli. Çünkü daha önce öğrendiklerimiz doğru olsa bile bakış yöntemi yanlışsa, nesneyi doğru kavrayamayız.

Herkes şunu bilir. Bisiklete çok iyi binen bir insan, yanlış yoldaysa bir türlü evine gidemez. Bilgi yöntemi de eve giden... insanı eve götüren doğru yola benzer.

Toplum hayatında bizi nesneye götüren birçok yol var. Şimdi burda iki önemli yolun, insanı, bir nesneye, bir olguya nasıl götürdüğünü göstereceğim.

Olgu milliyetçilik.

Başıyorum.

Horace B. Davis, milliyetçilik için şöyle diyor. "Bugün bazı Marksistler ulusçuluğu akıldışı boş inanç olarak görüyorlar. Bu yaklaşım, Marksistler'in proleter enternasyo-

nalizme bağlandıkları ve ulusçuluğu sınıf savaşımlarına müdahale olarak değerlendirdikleri günlerden kalma. Bugünlerde ise, proleter kurtuluş hareketi ölmüş olduğuna göre, ulusal kurtuluş hareketi sömürge ve yarı sömürge baskılarına karşı savaşmanın tek yolu değilse bile, en mantıklı yoldur ve bütün Marksistler bu baskıya karşı savaşmak gerektiğini zorunlu olarak kabul etmelidirler. Yani Marksistler için ulusçuluk zamanına göre açıkca usaldır." (1)

Davis, insanı, milliyetçilik olgusuna çok bozuk bir yoldan götürüyor. Şimdi bu yolu görelim. Marksistler'in hepsi değil, bazı Marksistler, milliyetçiliği akıl dışı boş bir inanç olarak görüyorlarmış. Bunun nedeni de o bazı Marksistler'in eski günlerden kalma proleter enternasyonalizme bağlılıklarıymış.

Olabilir. Proleter enternasyonalizm, milliyetçilik olgusunu akıldışı boş bir inanç olarak gösterebilir bazı Marksistler'e. Bir başka deyişle, milliyetçilik aslında akıldır. Ama proleter enternasyonalizm, bazı Marksistler'in bunu görmesini engelledi. O zaman proleter enternasyonalizm çıkmamış olsaydı bile, bu bağlılıkla mücadele etmek gerekirdi. Davis böyle yapmıyor, "proleter kurtuluş hareketi ölmüş olduğuna göre, ulusal kurtuluş hareketi (...) en mantıklı yoldur" diyor.

Milliyetçiliğin en mantıklı yol olması, proleter enternasyonalizme

bağlı değildir.

Davis, hep o eleştirdiğim olgusal bilinçle bir olguyu, en mantıklı, açıkça ussal ilan ediyor.

Aristoteles binlerce yıl önce, "Tas düstüğüne göre, taşın doğal yeri, yerdir" demişti.

Bu "göre"li akıl yürütmeye, sözelimi şöyle diyebiliriz. Uçak uçtuğuna göre, uçak bir kuştur.

Uçak, kuş mu?

Hemen şunu söyleyeyim. Milliyetçilik, akla uygun olabilir. İşin tuhafı, bir olgunun akla uygunluğu, olgunun doğruluğunu göstermez.

Dünyanın dönmesi hiçbir şekilde akla uygun değildir. Ama dünya dönüyor.

Davis, milliyetçilik için akla uygundur diyor.

Soru. Hangi akla?

Milliyetçiliği bütün akıllara uydurmak için ortak bir öz, töz ya da ide aranır. Davis'in de yaptığı bu, Davis, milliyetçilik için "ortak öz" dır diyor.

İşte sorun bu "öz"de. Milliyetçilerin töz arayışlarına girmeden önce, özün ne olduğunu bir kez daha görmek gerekiyor. İlkın şu. Öz, töz, ide aynı anlama geliyor.

Daha önce kalem örneğini vermişim. Kullandığım maddi kalemin bu dünyada varolması için, bu kalemin mutlaka bir tözü olması gerekiyor. Kalem, işte o tözün görünümüdür.

Töz hiç değişmez. Öylece durur.

Tözcülüğü temel alan bilgi kuramlarına göre töz önce gelir. Bilgi edinebilmek için tözün kavranması gerekir.

Bir kez daha söylemek gerekirse, tözcü bilgi kuramında töz temeldir. Töz hiç bozulmaz. Sözelimi tanı bir tözdür. Tanrı önseldir, sonsaldır. Hiç değişmeden, hareket etmeden durur. Bütün evrenin yaratıcısı bir öz olan tanrıdır.

Milliyetçilik, bu tözcü bilgi kuramıyla dünyaya, tarihe bakıştır. Bütün milliyetçiler, tarihte o milletin değişmeyen bir tözü olduğunu savunur. İngiliz, Fransız, Yunan, Türk,

Kürt milliyetçilerinin bu anlamda tarihe, dünyaya bakışlarında milim fark yoktur.

Milliyetçiliğin kavramsal içeriğini, Alman tarih okulu disipline ediyor. Alman tarih okulu, pratik amacını "Alman ulusunun-devletinin birliği olarak koyar ve bu amaç açısından Alman tarihinin yoğun bir araştırmasına yönelir." Örneğin 19. yüzyılın sonlarına doğru H. V. Treitschke bu amacı şöyle belirtir, "Bizi tarihe yönelten ide, toplumumuzun birliği idesidir."

Bütün milliyetçilerin yöntemi böyledir. Milliyetçinin amacı, "milletinin ve devletin" birliğini sağlamaktır. Çünkü o milletin tözü, bu birliği zorunlu kılar.

Milliyetçi, milletin tözünü tarihle pekiştirir. Bu pekiştirme için milliyetçi kolları sıvar, insanlığın ortak mücadelesiyle oluşan birikimi, gözünü kırpmadan kendi tözünün içine sokar.

Bunu hayata uyguladıkta şu çıkar. Ben bir Türk'üm. Ama, tikel varoluşumu hiç değişmeden duran bir Türk tözüne bağlıyım.

Ben değişmeden duran bir Türk tözüne bağlıyım.

Ben bir Türk isem, Türklük'ümü, Türklük tözüne borçluyum. Benim tözüm hep vardı. Bu tözün görünimleri tikel Türkler, bu dünyada uygarlığı kurdu. Demiri eriten, abeciyi bulan, atı evcilleştiren hep Türkler'dir.

Bu, bir Kürt içinde de böyledir. Bir Kürt, tikel varoluşunu hiç değişmeden duran, Kürt tözüne bağlıdır. Bu töz hep vardı. Bu tözün görünimleri tikel Kürtler, bu dünyada uygarlığı kurdu. Demiri eriten, abeciyi bulan, atı evcilleştiren hep Kürtler'dir.

Bu, bütün milliyetçiler için böyledir.

Tözü temel alan bilgi kuramına göre, bilgi içerikli kavramlar ruhumuzda çakılıdır. Ama bu kavramlar sessizce durur. Birilerinin bu kavramları uyandırması, bize o kavramın bilgisini anımsatması gerekir.

ANADOLU'DA TÖZ MÜCADELESİ

Dini disiplinlerin de bilgi kuramı, tözcülüğe dayanır. İslam'da tözün adı Tanrı'dır. "Müslümanların tek gayesi vardır, o da İslam davasının tüm yeryüzüne hakim olması ve insanların sadece Allah (CC)'a kul olmalarıdır" (3)

Osmanlı Devleti, bu tözü gerçekleştirmek için savaşı durdu yüzyıllarca. Ama öbür dinlerin tözlerini alt edemedi. Üstelik 1789 Burjuva Kalkışması'ndan sonra millet tözleri çıktı ortaya. İşte bu aşamada Namık Kemal yeni bir töz buldu.

Niyazi Berkes, Namık Kemal'in bu töz öyküsünü şöyle anlatır, "O, birçok etnik unsurların bir mozaiği olan Osmanlı İmparatorluğu topraklarını vatan olarak tanı. Bu vatanın sınırları içinde ne kadar ırk, mezhep ve dil olursa olsun, bu farklılık o vatanın dağılmasını gerektirmez. Her sınıftan insan genel hak ve özgürlüklerden yararlanabilir. Eğitim kurumları herkese vatanın değerini anlattırsa bütün ayrıtlara karşın, hepsi vatani sevecektir. Vatan sınırları içinde birbirinden farklı ırkların, dinlerin bulunması hatta iyidir. Eğer doğru hareket edilirse bu ayrıtların yarattığı güçle ilerde belki en büyük mevkii 'biz' alabiliriz." (4)

İtihat ve Terakki de Osmanlı tözüne inanıyor. Zafer Toprak'ın saptaması şöyle, "Liberal 1908 Devrimi ertesi, Mebusan Meclisi açılarak ulusal egemenlik gündeme geldi. Müslüman ya da gayrimüslüm tüm Osmanlılar'ın "Osmanlı milleti"ni oluşturdukları telkin edildi. (...) Osmanlı kimliği tek kimlik değildi. Alt kimlikler giderek ağır bastı. (...) Gayrimüslüm Osmanlılar'ın kendi milletleri vardı." (5)

Böylece "herkesin tözü kendine" deyip, kendi tözlerinin peşine takılıp gittiler. Osmanlı tözü çöktü.

YENİ BİR TÖZ

Bir kitabın sonuç bölümü şu so-

ruyla başlar. "Bu devlet nasıl kurtarılabilir? Jön Türkler'in kendi kendilerine sordukları soru buydu." (6) Yusuf Akçura bu soruya, yeni bir tözle... "Türklük tözüyle diye karşılık verdi. Yusuf Akçura "Türk ulusal bilincinin gelişmesini öngören" bir tasarıyla harekete geçti.

Ulusal bilincin geliştirilmesinin tözcü bilgi kuramı açısından anlamı şu. Türklük tözü ruhumuzda duruyor. Şimdi bu tözün bize anımsatılması gerekiyor. Bütün dünyadaki Türkler için harekete geçilecek, düşüncesi bu. Enver Paşa da bu amaçla Türklük tözünü anımsatmak için Orta-Asya'ya gidiyor.

Mustafa Kemal, Türklük tözünü bütün dünyada harekete geçirmek isteyenlere, bırakın bu işi, Anadolu yeter bize dedi. Afet İnan, 1930 yılında şöyle diyor; "Beşeriyetin en yüksek ve ilk kavmi, vatani Altaylar ve Orta-Asya olan Türkler'dir," diyen Afet Hanım, "Türkler'in uygarlık dünyasındaki yerini incelemekte ve Çin, Sümer, Akat, Elam, Mısır, Asur, Hitit, Aka, Dor ve Etrüsklerin Türk kökenli olduğunu savunmaktadır" (7)

Haluk Tarcan, Türklük tözünü daha eskilerde arıyor. Şöyle. "Orta-Asya'daki 5 iç denizden yerleşik kültürden gelen, gelişme ve sentezlerle yazıyı bulmuş, Orta-Asya'da doğan tek tavrı kavramını sistemleştirmiş ve bu nitelikleriyle evrensel kültürün kökeninde yer almış bir Ön-Türk Uygarlığı çıktı, birkaç kısa örnekle İ.O. 220'den önceki bin yıllara gidelim." (8) Haluk Tarcan, hiç üşenmeden, gerçekten de M.Ö. 220'den binlerce yıl öteye gidiyor, orası burası kazınmış bir taşta Türk tözünü buluyor.

Bulabilir mi? Tözcü bilgi kuramıyla tarihe bakan, bulur. Aslında bu töz, evren kurulmadan varolandır. Bütün bireysel-tikel Türkler evren kurulmadan önce bile varolan Türklük tözünün yeryüzünde gerçekleşmesidir.

Bakın Meydan Larousse, "Türk" maddesinde ne yazıyor, "Türk ırkı-

dan olan kimse", "Kürt" maddesinde Kürtler şöyle tanımlanıyor, "Ön-Asya'da yaşayan Türk asıllı bir topluluktan olan kimse."

Kürtler buna inansaydı sorun çıkmazdı. Ama inanmadılar. Bizim de Kürtlük tözümüz var. Aslında demiri ilk işleyen, atı evcilleştiren biziz dediler. Tori, Kürt tözünü paleolitik çağa kadar götürüyor, Kürtler'in Hurili boylara bağlı olduğunu söylüyor. Daha sonra Tori, Huri kültürünün evrensel boyutlarını anlatıyor. (9)

Hemen burda şunu söylemek gerekiyor; İsrail, Ermeni, Alman, Fransız, İngiliz, Rus, İran, Çin, Japon tözcülerinin de savları aynen böyle.

Herhangi bir tözcü, milletin en eski olduğunu, bu millet kültürünün evrensel boyutlarını kolayca anlatabilir. Yontulmuş bir taş, kırk bir testi parçası savlarının ciddi kanıtlarıdır.

PLATON'UN HAYALETİ

Şimdi bu tözcü bilgi kuramını çözümlayelim. Tözcü anlayışa göre, herhangi bir millet kavramı, belirli tarihi koşullarda oluşmuş değişken bir olgunun kavramlaştırılması değildir. Tözcü anlayışa göre Türk, Kürt, Ermeni Fransız, Çin, İran kavramları, insanın dışında, hiç değişmeden duran nesnel bir hakikattir. Bu hakikat... töz, herhangi bir tikel olgudan daha hakik bir varoluştur. Herhangi maddi bir tikelin varlığı, evrenin dışında hiç değişmeden duran töze bağlıdır.

Bu, Ortaçağ'da savunuldu. Bu kişilere de kavram gerçekçisi dendi. Şimdi de bunlara kavram gerçekçisi diyorum. Bu kuram, Marksist bilgi kuramına kökten karşıdır. Marksist bilgi kuramına göre ilk veri, bilinçten bağımsız varolan maddedir. Kavram gerçekçisine göre ilk veri maddi olmayan tözdür.

Milliyetçi, kavram gerçekçisidir.

Marksist bilgi kuramına göre, insan, tarihin belirli koşullarında bir

soyutlamayla olgusal bir durumu kavramlaştırır. Sözelimi kendine Türk der, Kürt der. Bu, geçici varoluş biçimidir. Önsel ya da sonsal değildir.

Milliyetçi, geçici varoluşa, önsel, sonsal nitelikler yükler. Geçici varoluşu mutlaklaştırır.

Milliyetçi, mutlakçıdır.

Marksist bilgi kuramı önsel ya da sonsallığı reddeder. Marksist bilgi kuramına göre kutsal mutlak yoktur.

Tözcü bilgi kuramında... tözcüler de değişmeye kabul eder. Ama bu değişme tikelidir. Ayrıca değişme bozulmadır. Töz, değişmez, bozulmaz.

Tözcü görüş, dönüşümü, değişimi kabul etmez dedim. Bu tözcülüğün, tözcü bilgi kuramının temel ilkesidir. Platon, hiçbir idenin, öbür ide olmayacağını söyler. Bu temel ilkeye göre, hiçbir Türk, Kürt olamaz, hiçbir Kürt, Türk olamaz. Bunun için milliyetçi, hep kendi milletin öz kültürünü arar.

Bu, Platon'un sistemleştirdiği bir dünyadır. Bu dünya, evreni ruhların/düşüncelerin yönettiği bir dünyadır.

Bu dünyanın hakikatle ilgisi yoktur. Bu dünya yanılmalıdır... kurgusaldır.

Günümüzün milliyetçisi, Platon'un hayaletiyle dolaşır. Milliyetçi, Platon'un hayaletidir.

NESNEDEN KOPUŞ

Binlerce yıl sonra Platon'un devleti gerçekleşti. Hayalet, insanın üstüne abandı. "Reklamlar aracılığıyla ve yığınların ideolojik sis altında tutulmasıyla toplumsal düşünme ve davranış bir norm içine sokulur, "yığınlaşma" olgusu doğar. Bunun sonucu, bu alanlarda insanın bağımsızlığı yok olur. Bireyin kendi fazileti olmaktan çıkmış ve nesneden kopmuş bir düşünme, şaşkına dönmüştür, tutarsız olmuştur. Kendini mistik düşüncenin en aşırısına ve mitoslaşmanın en vahşi biçimlerine teslim eder. Bunun en güzel örneği faşizm-

dir." (10)

Şimdi burda duralım. Felsefi görüş öncesi, mitos görüşü egemendi. Logos... felsefi görüş, mitosa ağır bir darbe indirdi. Buna karşın Platon, mitosa sistemleştirdi. Uzun yüzyıllar insan mitoslarla yaşadı. Bilim, kendi alanında mitosa kesin bir darbe indirdi. Mitoscu görüş iki alana sığındı. Bu alanlardan biri din, öbürü milliyetçilik.

Milliyetçiliğin, hakiki, bilimsel tek bir yanı yoktur. Dünyanın hiçbir toprak parçası, hiçbir milletin değildir. Sınırların doğruluğu hiçbir ciddi kuramla temellendirilemez. Bunun için milliyetçilik baştan başa mitoslara dayanır.

Milliyetçilik, nesnesizdir. Nesnesini mitoslarla yaratır. Hakiki nesneden kopan milliyetçi, şaşkıncıdır. Töz, kavramın nesnel hakikatına inanmak zorundadır. Bu zorunluluk, milliyetçiyi daha aşkın bir töze, tanrı tözüne götürür. Ama milliyetçi, öbür tözün tehlikesini bildiği için, burda birden bire laik olur. Ama milliyetçi dinsiz değildir. Milliyetçinin dini laikliktir.

Milliyetçinin şaşkınlığı burda bitmez. Hem kendi milletini en üstün töz görür, hem de milletlerin... halkların kardeşliğini savunur.

Marks, bu konuda şöyle der, "Komünist Manifesto'nun ve daha önceki sosyalizmin tümünün tersine, Lasalle, işçi hareketini, en dar ulusal açıdan kavramıştır. (...) besbelliki işçi sınıfı, mücadele edebilmek için sınıf olarak kendi ülkesinde örgütlenebilir ve her ülke, ayrı ayrı bu sınıf mücadelesinin sahnesidir. İşte işçi sınıfının mücadelesi bu anlamda ulusal nitelik taşır, içeriği bakımından değil, ama Komünist Manifesto'nun da dediği gibi biçimi bakımından ulusal." (11)

Marksist bilgi kuramı, dünyayı böyle gösterir. Doğru gösterir. Çünkü, Marksist bilgi kuramında tanımlar hakikidir. Kavramlar tözü değil, hakiki olguları karşılar. Burdan bakımda toplumda sınıfları görürüz. Sınıf bir tözün görünümü değildir. Hakikidir. Sınıflar, tarih içinde çeşitli biçimlerde görünürler. Site, impara-

torluk, milli devlet, bu görünümün biçimleridir.

Milliyetçi görüş, tözcü bilgi kuramına dayandığı için, bu biçimi içerik durumuna dönüştürür. Bundan sonra milletlerin mücadelesine gider. Milliyetçi, milletlerin mücadelesini içten içe savunurken halkların kardeşliği deyiverir. Marks için bu, "burjuva bir kuruluş olan Özgürlük ve Barış Ligi'nden aktarılmış (...) yutturulmak istenen parlak bir ifade"dir.

Marks'ın parlak bir ifade dediği halkların kardeşliği, yanılsamalı ama samimi bir görüşü. Uluslararası Özgürlük ve Barış Ligi'nin 1867 yılında Cenevre'de burjuva demokratları kuruyor. O tarihte milliyetçilikle, ulusların, halkların kardeşliğiyle evrensel barışın kurulacağına inanılıyordu.

Bu inanç, 1914 Paylaşım Savaşı'yla çöktü. Arkasından İkinci Paylaşım Savaşı... günümüzde de savaşlar devam ediyor.

Milletler bir türlü kardeş olamıyor. Olamaz. Çünkü hiçbir millet, atın evcilleştirilmesini öbür millete bırakmaz.

Marksist bilgi kuramı, atı, herhangi bir milletin değil, doğayla mücadelede girişen somut insanın evcilleştirdiğini söyler. Gerçekten de bu böyledir.

YANLIŞ ÖZGÜRLÜK

Pratik, hem bilimde, hem toplumda birçok tözcü kuramı yerlebir etti. Ama tözcülük başını kaldırdı, şimdi yaşıyor. Milliyetçide, dincide. Nesnesizliğin burgacında... İnsanın bilincini dumura uğrata uğrata...

Tözcülük aklın imana dayalı yanlış örgütlenmesidir. Bu yüzden eninde sonunda despotik bir yapılanmaya gider. Ya imana gelip töze boyun eğersin, ya da boynun kırılır.

Milliyetçinin aklı yanlış örgütlenmiştir.

Marksist bilgi kuramı, aklın doğru örgütlenmesidir. Davidov'un kitabı, bir yılan öyküsüyle başlar. Uyanan adamın ağzından bir yılan girer,

midesine yerleşir. Adam uyanır. Özgürlüğünün bittiğini anlar. Yılanın kölesi olur. Bir süre sonra adam ayandığında yılanın bedeninden çıkıp gittiğini anlar. Sevinir. Özgürleşmiştir. Ama özgürleşemediğini anlar. Özgürlük boşlukta içeriksiz kalmıştır. Çünkü adam, insani eylemiyle, insan olma durumunu gerçekleştirecek konumda değildir.

Bu masaldan çıkarılacak ders. Tözcü görüşler, insan olma durumunu aşkın bir töze bağlar. Sözgelimi milliyetçiye göre, insan, ancak milletten dolayı insan olabilir. İnsan olma... özgürleşme o millet tözünden geçer.

Bu içi boşaltılmış bir özgürlüktür. Çünkü milliyetçinin dünyası özgür değildir. İnsan, özgür olmayan dünyada özgürleşemez. Kendini özgür sanır. İşgücünü satan işçinin kendini özgür sanması gibi.

Özgürleşme sınıfsız bir toplumda gerçekleşecek. Özgürleşme mücadelesi milletlerin mücadelesi değildir. Özgürleşme sınıfsız bir dünya mücadelesinden geçer. Bu mücadelede insan varoluşunu tözlerde değil, eylemiyle yine insanda gerçekleştirdi.

Marksist bilgi kuramı bunu gösterir. Doğru gösterir.

ALINTILAR

- 1) Horace B. Davis, Sosyalizm ve Ulaçlık, Çev. Kudret Emiroğlu, Belge Yay. İst. 1991
- 2) Doğan Özlem, Tarih Felsefesi, Ara Yay. İst. 1992
- 3) Abdülhak Sanlıdağı, Zafer Neden Gekikiyor? (1)
- 4) Niyazi Berkes, Felsefe ve Toplum Bilim Yazıları, Adam Yay. İst. 1985
- 5) Zafer Toprak, Milli İktisat-Milli Burjuva, İst. 1995
- 6) François Georgeon, Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri, Yusuf Akçura, Çev. Alev Er, Yurt Yay. Ankara 1986
- 7) Füsün Üstel, İmparatorluktan Ulus-Devlete Türk Milliyetçiliği, Türk Ocakları, İletişim Yay. İst. 1977
- 8) Haluk Tarcan, Türk Tarihi Üzerine, Cumhuriyet Gazetesi, 14/10/1997
- 9) Tori, Kurtların İlk Çağ Tarihi ve Kültürü, Berfin Yay. İst. 1997
- 10) Yuri Davidov, Özgürlük ve Yahancılaşma, Çev. Sargut Olçun, Bilim ve Sosyalizm Yay. İst. 1990
- 11) K. Marks-F. Engels, Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi, Çev. M. Kabazil, Sol Yay. Ankara 1976

Bizim sıradanlaşmamız, sizinde sıradanlaşmanızın başlangıcıdır!

Sevinç İLDAN

“**G** erçekten herşeyi paylaşabiliyor muyuz? Ya da ne kadar paylaşıyoruz. Gün boyu süren bir ekme-kavgasının, debdebenin ardından yorgun bedenlerimizi eve attığımızda, koyduğumuzda başımızı yastığa, yine ben planlıyorum yarın ne yemek yapacağımızı ya da giyeceğimiz temiz kıyafet var mı yok mu, çamaşırlar yıkandı mı, çocuklar derslerini acaba yaptılar mı? Hafta sonu temizlik yapılması gerektiğini hep ben hatırlatıyorum. Ve ben bunları söylediğim için sevgili eşim benim artık ev ile iş arasında bocalayan, sosyal yaşamdan elini, eteğini çekmiş sıradan bir kadın olduğumu, sıradanlaştığımı söylüyor. Ve ben sıradanlaşırken o işinde ve sosyal yaşamında yükseliyor, herkes tarafından seviliyor. Oysa evlendiğimizde her şey ne kadar güzeldi.”

Bu sözler içimizden bir kadına

ait. Emekçi bir kadın arkadaşımıza. Yabancıtı olmadığımız sözler bunlar. Hemen hergün her çalışan kadından duyabileceğimiz sözler. Peki neden bu ilişkiler, evlilikler monotonlaşıyor ve neden hep kadın geri planda kalıyor, kendini işe yaramaz, değersiz görüyor? Çoğu zaman bu beraberliğe her yerde, her şeyde hep beraber olabilmek için başlanır. Ama böyle sürmez. Çok değil 1-2 yıl içinde ilişki tükenir, tavırlar değişir. Erkek arkadaşımız sosyal yaşamında statü kazanmak için uğraşır, bu o kadar zor bir olay değildir onun için. Çünkü bütün kurumlar ve olanaklar erkek egemen ideoloji ile şekillenmiştir. Toplumsal yapı onun dışında bir mekanizmayı yaratmıyor. Kadının en önemli görevlerinden biri de, eşinin bu toplumsal yapıda statü kazanmasını, yükselmesini sağlamak olmuş, bu olağan bir gerçeklik haline gelmiştir. Erkek arkadaşımız ne kadar ileri, açık görüşlü hatta de-

mokrat olsada bu gerçeklik değişmiyor, değişemiyor. Kendi eşinin sıradanlaşmasını görüyor, ama onun sıradanlaşmasındaki rolünü görmezlikten geliyor. Çünkü, erkeklerin küçük olarak tanımladıkları işler, kadının bütün yaşamını çevrelemiş durumda, başka bir uğraş ile ilgilenmesine zaman vermeyecek kadar bu bataklığın içine girmiş durumda. “*Aman canım, yapmasın kendisiyle uğraşsın*” demek işin kolaylığı. Bu işleri birileri yapacak ama biz birlikte yapalım, paylaşalım istiyoruz. Ve bunun adı yardım olmamalı. Kadının kimliğini kazanmasında, özgüvenini kazanmasında, kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayacak olan bu ev kadınlığı rolünün artık değiştirilmesi olacaktır.

Kadın ne kadar çalışma yaşamının içinde olursa olsun, ev kadınlığı rolünü terketmediği sürece ev yaşamına ve erkeğe bağımlı bir köle olmaya devam edecektir. Çünkü, çalışma yaşamını da belir-

leyen kapitalist ilişkiler ve sistem. Egemen anlayış, kadını çalışma yaşamının içinde tutarken, geleneksel rollerinden, aile ilişkilerinden kopmasına prim vermeyecek şekilde idame ettirir. Üretim ilişkilerini bile buna göre düzenler. Örneğin, ağır sanayide, bilimsel çalışma gerektiren alanlarda, yöneticilik vs. alanlarda kadınlar pek yoktur. Pek değil, hiç yoktur. (İstisnalar olsa bile yüzdeye vurulduğunda değer taşımaz.) Kapitalizm, özellikle bu alanlarda erkekleri tutarak hem erkek egemen ideolojiyi ayakta tutuyor, hem de kadının gelişimini, özgüveninin varolma koşullarını ortadan kaldırıyor. Yani özcesi iktidarını koruyor.

Dikkat ederseniz kadınlar genellikle fizik gücü kullanılmayan, pasif, edilgen ve başkaları tarafından denetlenebilen işlerde çalıştırılıyorlar. Öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik bunlardan yalnızca birkaçı. Fizik gücü düşük, düşünmesini ve inisiyatif geliştirmesini engelleyen bu işler de, kadının toplumsal yaşam içinde yükselmesini, gelişmesini engelleyecek, onun ev kadınlığı rolünü devam ettirecektir.

Biz sosyalist kadınlar; bu aşamada sosyalizmi kadının kurtuluşu için bir ön koşul olarak görüyoruz. Ama garanti olarak değil. Yıllar boyu bize şartlandırılan eğitim tarzı, kendimizi başkaları için feda etmemizi, ve kendi çıkarlarımıza yönelik mücadeleyi genelin çıkarlarına sunmamızı öğretti. Bu yaklaşım tarzına artık eleştirel bakmamız gerekiyor. Bizim konumuz toplumsal yapının ayrılmaz bir parçası, bunun bilincindeyiz. Egemen anlayışa karşı, kültüre karşı geliştireceğimiz "karşı kültür" kadınların bir araya gelmeleri ile dayanışmaları ile güçlenecektir. Kadının kurtuluşu sadece kadın hareketi içinde

gerçekleşemez. Bu mücadele sosyalist bir toplumun inşası için verilen mücadele ile birlikte yürütülecektir. Fakat genelin çıkarları için verilen mücadelede unutulmuş bir yan var ki, bu da gözardı edilmiştir. Kadının kimlik sorunu, kadının kendini ifade sorunu, kadını özgüven sorunu. Sendikal çalışma içinde olan arkadaşlarımız bilirler, bazen olur ki toplantılar gece geç saatlere kadar uzar. Ama bu uzayan saatlere ve toplantılara iştirak edenler genelde erkeklerdir. Kadın sendikacı arkadaşlarımız evde bekleyen çocukları ve erkenden bitirmesi gereken işleri olduğu için ya erken kalkarlar, ya da hiç katılmazlar. Yani özcesi, sendikacı erkek arkadaşlarımız, eşleri evde çocukları ile otururken, her akşam toplantı yapmayı doğal karşıladıkları sürece daha çok işimiz var demektir...

Konumuzun başına dönersek eğer; bu denli bilinçli bir şekillenmenin ardından erkekle eşit koşullarda olduğumuz söylenemez. Ve bu eşitsiz koşullar içinde kadının konumu değişmediği sürece, paylaşma denen olgu da hep güdük ve içi boş kalmaya devam edecektir. Neyi, ne kadar paylaşıyoruz sorusu; bir ev, çocuk, cinsellik ve kapitalizmin bize sunduğu burjuva-födal yaşam tarzı dışına çıkmaya-caktır. Unutmadan; bizim sıradanlaşmamız, sizinde sıradanlığınızın başlangıcıdır.

NOT: 20. sayıda "Sosyalizmi desteklemek istiyoruz ama mutfak saflarından değil!" başlıklı yazımın kaynaklar kısmında gösterilen eserin adı "Feminizm ve Sosyalizm" olması gerekirken; yaptığım yanlışlığın dikkat çekmemesi sonucu olduğu gibi yani "Felsefe ve Sosyalizm" olarak yayımlanmıştır, düzeltir, tüm *Uzun Yürüyüş* okurlarından özür dileriz.

O KADIN

O kadını gördün mü anne
üstüne tır tır tıredığın oğulu
beğenmedim
o kadında yeniden doğdum
beni bağışla

kuşanıp tüm tanrısal
pusatlarını
çalıntı aşk zamanlarında
yarattım
beni yeniden doğuran o kadını

o kadını gördün mü anne
bütün genellerin ötesinde
sevgilimden daha sevgili
senden daha sen
benden daha ben
bana o kadını

O kadını gördün mü anne
beni sana oğuldan öte
oğul yapan
o kadın aşkına
ver elini opeyim
ve gül dikeyim
nasırına

H. Ceylan/ Gebze

ÖLÜMSÜZLÜĞE ADANAN

Ramazan Ceviz'e

Çukurova sıcakında kavruşmuş.
Nasır tutmuştu elleri.
Yüzü badem yamığıydı
Gözleri 'beyaz altın'ın
aklığıyla parlak

İnancın,
mihenk taşına yatırıldığı
pusulu bir gecede
Uzanmıştı boylu boyunca
Öldürenlerin kıllı ellerine
inat.
Kavgasının tüm güzelliğiyle..

Sakine Işık/ Çanakkale

Özgürleşme üzerine sesli düşünceler (8)

Mehmet YEŞİLTEPE

Renkleri, ruhumuzun dalgalarına göre değişen bir tülün ardından yaşamı izleme öznelliği, koca bir dünya oluşturmuş ve bu dünyada adamsendecilik, bananecilik, yorgunluk, karamsarlık hormonlanmaşçasına boy verirken; devrimci olmak, yaşama müdahale etmek, boyundan büyük işlere kalkışmak bir miktar Donkişotluk içerse, bir çeşit macera sayılsa ne olur?

Devrimciliği aşk gibi, bir "verme etkinliği" olarak gördükten sonra, yapılması gereken şey, "garantili" yollar aramak değil; kavgaya sırlılık tutuşturmak. Che gibi, elinde kalkaniyla, Rozinante'nin sırtına atlayıp yola koyulabilmektir. Veya en soluksuz kuşatmalar altında bile 1871'in Paris'i olabilmektir:

Onları ölümünde yaşamı/ yenilgilerinde zaferi tattırdılar insanlığa... / Onları bir komündül ölümü de komünce paylaştılar...

Bir halk, ölüme çöşku içinde gidiyorsa; kadınlar, barikatlar üzerinde ve idam mangaları karşısında canlarını seve seve veriyorlarsa; bu bir yenilgi sayılır mı?... Ölülerin sayısı, tarihte bilinen bütün öbür savaşlardaki ölümlerin sayısını geçiyor da olsa...

"Nerede yanlış yaptık?" arayışı bizi, değerlerini/birikimlerini hedef tahtasına koyar duruma düşürürse asıl yanlış o zaman yaparız. Haklıy haksızdan, dostu düşmandan, gerekliyi gereksizden ayırma ölçütü bize yukarıdan bir "vahiy" biçiminde inmeyecektir. Kendimize haksızlık etmenin, bir acz görüntüsü vermenin ne anlamı ne de yararı vardır. Özgürlük için yola çıkmış olan hangi güç, asfalt bir yolda ilerleyeceğini, kazasız ve de belasız

hedefe ulaşacağını düşünmüş olabilir ki?

Kazasızlık ve belsizlik için küçük harflerle alçak tonlarda/ düşük yoğunluklu/ bir yaşamı seçmişsek eğer/ kazaya ve belaya/ zaten uğramışız demektir.

Sierra Maestra'da Fidel'ler imha edilmiş olsaydı; beraberinde getireceği tüm zincirleme sonuçlar üzerine bir süre düşünmeyi deneyelim. Ama vahamete kapılmadan, ama karamsarlığı bir edebiyat dalı veya edebiyatın vazgeçilmez konusu haline getirmeden yapalım. Sadece idam sehpasının önünde değil; bedel ödemek durumunda kaldığımız her yerde, devrimciliğin zaten bir verme etkinliği olduğunu anımsayalım. Ancak, sözü önce Fidel'e bırakalım: "Ben her zaman başarı ya da başarısızlığın, bir kavramın doğru olduğunun kanıtı olmadığını söylüyorum. Ben, bizim savaşımız sırasında ölebilirdim, birçok kez buna kat payı kalmıştı. Eğer ölseydim, birçok insan benim yanlışlığı söyleyecekti. Sanıyorum, ben yaşamımı yitirsem dahi yanlışlığımıza ve yolumuzun doğru olduğuna inanıyorum. Ama önceden görülemeyen birçok etken, rastlantılar da dahil olmak üzere önemli rol oynar."

Eğer güçlüyssek, eğer mutlak zaferden söz ediyorsak; bu, ne pazularımıza ne de elimizdeki mekanik silahlara dayanıyor. Örgütlü olmamız, kazanmamız için şart; ama, asıl önemlisi, inanç ve kararlılığı haklılık potasına dökülmektir. Haklılığımızdan alacağımız güç, her durak yerinde değerlerimizi kasap tezgahının üzerine yatırmayı da önleyecektir. Vakti geldiğinde Che gibi, ölüme "hoş geldi sefa geldi" denebileceğini; Ayçe İdil Erkmen gibi, Azrail'e diz çökertile-

bileceğini kavrayanlar için özgürlük, hem kafada hem de yaşamda sandığından daha mümkündür.

Bir insan düşünün ki, bilinçaltında bile devrimci... sayıklamaları slogan, sayıklamaları eylem, sayıklamaları silah oluyor; "Ben bir mitralyözüm" diyor.

Düydük ki, yeni doğan kız çocuklarına senin ismini veriyorlarmış İdil; bırak, cellat soyundan gelen, ruhları kirlenmiş yaratıklar senden kurtulduklarını sansınlar. Biz senin kaç bedende yeniden filiz verdiğini; hangi kavgada yumruk, hangisinde mermi olduğunu iyi biliyoruz. Sana zafer,sana devrim, sana halkların kardeşlik halayında zılgıt olmak yakıştır.

Düydük ki/ 68 kez dize getirdikten sonra/ Azrail' i dilinde halkların türküsü/ omuzunda mitralyözünü/ düşmüşün sarp yamaçlı bir yola.

İzini kaybettirmişsin derleri/ ama/ seni bulmak zor değil artık/ Dağların en kayalık yerinde / bir zeytin ağacı boy verir/ dalları tane yüklü... / Bir turna yükselir gökyüzüne / kanatları selam yüklü... / Bir sevdâ biçyür MEZOPOTAMYA' da karnı burnunda/ binlerce İDİL yüklü... / bu kavgada ben de yarım yoldaş/ Yüreğim İDİL' le yüklü... /

Gerçekte mücadele toprağı, son derece verimli; verimli olduğu kadar da vefalı bir topraktır. Ben inanıyorum ki, mücadelede ödenen hiçbir bedel, geri döndürsün toprağı karışmaz. Ölçülmesi zor, ama bilinmesi gereken bir özelliktir bu... İyimserlik tanımlamasını devrimcilikle çatıştırmanın pek de gerekli olmadığını düşünüyorum. Kapısı içeri açılan, kolay girilir cinsten bir yürek, an gelir bir zaaf sebebi olur mu bilemiyorum; ama, bir

devrimcinin yüreğini başka türlü tanımlamaya gönlün elvermiyor... Biliyorum, değerler yağmalanır, yaşam bu denli hoyrat akarken; saçları gökyüzü kokan sevdalar düşlemenin mümkün olduğunu anlatmak kolay olmuyor. Ama yine de sevdası ısrarlı olsun istiyorum, dövüşken yüreklenn...

Bir sevgilinin yarısını temizler gibi sabırlı, içten ve tıfız yaşamak; bir kaplumbağayı gezdirebilecek kadar sakin olabilmek ve bir acil servis elamanı gibi "dört ayağı nallamak"... İşte bunları bir araya getirdiğimizde ortaya mutlaka bir devrimci çıkmaz; ama bir devrimci taşıyorsa eğer bu özellikleri, o başlı başına bir şanstır. Bizler, bu türden veya buna benzer özellikleri çoğu kez, devrimciliğin ölçütleriyle özdeşleştirir ve subjektif öğelerden oluşan tanımlamalara gideriz. Ancak, yaşama estetik, tad, anlam vb. katan kimi incelik ve sabır gerektiren nitelikler vardır ki; ister devrimci olun ister olmayın bunlara sahip olduğunuzda, karşılığını pozitif yönde alırsınız.

Bunun gibi; programlı hareket etme zorunluluğu, devrimcilerin önüne bir disiplini ve ilkeler bütünü koyarken aynı zamanda, yaşamın hareket halinde olan çoklu öğelerden oluştuğu gerçeği de bilinmek durumundadır. Bu, programda fetişizmin, üretkenlikte ataletin önlenmesi için de gereklidir.

GELECEĞİ ÖZGÜRLEŞTİRMENİN YOLU, DİYALEKTİĞİN İÇERDİĞİ HAREKETİ KAVRAMAKTAN GEÇİYOR

Genel anlamıyla program, önceliklerin saptanması sorunudur. Hangi amaca, hangi güçle, nasıl ve hangi araçları kullanarak gidilecek olduğu sorusu; iç içe geçmiş kimi küçülen kimi de büyüyen o kadar çok başlığın konuya girmesine sebep oluyor ki, duruma hakim olan bir perspektifle iş görünüyorsa bir karmaşanın veya bilinmezlik durumunun zuhur etmesi büyük bir olasılık dahilindedir.

Aksi hallerde ise, Marksist yöntemin hiçbir şeyin donmasına izin vermeyen yanını kavramış, diyalektik içerdikleri hareketi hesaba katan ve bu değişkenliği program yapma-

nın ve uygulamanın bir engeli olarak görmeyen kadrolar; çözümsüz görünen pek çok sorunun çözümünün, bilinemez sanılan kimi olguların sanıldığı denli bilgi dışı olmadığını gösterme şansına sahip olacaktır.

Henüz içine girilmemiş olan süreçlerin bağrında taşıdığı "bilinmeyenler", o aşamaya gelindiğinde bugünkü duruş koordinatlarından bakarken görüldüğü denli karmaşık veya bilinmez olmayacaktır. Aynı şekilde, o bilinmeyene tabi olan bir başka bilinmeyen de çözümü kolaylaştıran bir zemin oluşacaktır.

$X+Y+Z=10$ formülündeki üç bilinmeyeni de bu kadarlık veri ile sayısal biçimde ifade etmemiz mümkün değildir. Örneğin yolun ilerleyen aşamasında Z'nin '5' olduğunu öğrendiğimizde sonuca bir adım daha yaklaşmış olacak, ama arayışımızı sürdüreceğiz. Ne zaman ki X'in veya Y'nin rakamsal karşılığını öğrenirsek, geriye kalan son bilinmeyeni saptamak mümkün ve kolay olacaktır.

İşte soruların içerdikleri bu türden karşılıklı bağımlılığı bilenler; yola çıkmadan her şeyi bilmek gerektiği biçimdeki bir önkoşula -ayak bağına- itibar etmezler. Geçmişte yaşanmış problemler karşısında uygulamış oldukları formüller, her zaman işlerine yarar ama, hayatın sürekli olarak sürprizlere ve yeni problemlere gebe olduğunu bildikleri için, donanımlarını böyle bir ihtiyaca göre yaparlar.

Elbette ki bu; stratejik hedeflerle, taktik yönelimlerin birbirinin yerine geçirilmeden uygulanmasını gerektiren çok hassas bir denge üzerine oturur. Bir taraftan, toplumun homojen olmayan bilinç düzeyini gözetken, diğer taraftan bunun, ideolojik-politik hattın ana eksenlerini kaydırmadan gerçekleşmesini sağlayabilen devrimci örgütlenmeler; özgürleşmenin yolunu daha kalıcı basamaklarla örecektir.

Karşılaşılan her durum karşısında -ezberi bozulmadan- hızla çözüm geliştirebilme kapasitesine ulaşmak kolay değildir. Ama devrimciliğin kendisi de kolay değildir. Mükemmelliyetçiliğe kaçmadan, hata yapmaktan da korkmadan eldeki güç ve olanaklarla harekete geçilir ve eksiklerin tamamlanması görevi, hayatın dayattığı siyasal görevlerle bir ve aynı sürecin bileşenleri

olarak kavranabilirse "zor"u başarmak mümkün olacaktır.

Toplumsal muhalefeti büyütmenin, etkileyicilik gücünü arttırmanın ve hedefte seçici, içerikte siyasal bir boyut kazandırmanın en önemli yollarından biri mücadelede sürekliliktir. Bir şeyi öğrenir veya öğretirken; bir parçaya veya bütüne vurur yaparken; kesiksiz ve bir öncekinin yarattığı sonuçla bütünleşebilen adımlar atamıyorsa, sonuca varmamız zordur. Vurduğu yumruğun etkisi geçtikten sonra ikinci yumruğu atacak denli seyrekle vurular yapan bir boksörün, "vuruşlar toplamı ile rakibi devirme" şansı zayıftır.

Genelde devrimci hareketlerin en büyük sorunu, Marsizm'i somata indirgeyebilme, üretilmiş genel politikaların özel alanlarda denk düşecekleri karşılığı bulabilme üretkenliğidir. Hiçbir program, yaşanan veya ileride yaşanması muhtemel olan gerçekleri hesaba katmama lüksüne sahip olamaz. İhtiyaçların, programlar üzerindeki azımsanmayacak etkisi, ileride değişecek olan ve bugünden kestirilemeyen ihtiyaçların da etkisini tasarı dünyamıza sokuyor. Kimi programların uzun vadeye yayılı olan yüzünün bir çırpıda kaleme alınmaması, zamana yayılması ve hatta programın ilk etap amaçlarının gerçekleşmesi sonrasında ertelenmesi; bir yetmezliğin değil, değişkenliği dikkate alan diyalektik bir yaklaşımın ifadesidir. Böyle bir perspektif ışığında oluşturulacak olan devrimci bir program; kısa, orta ve uzun vadeli amaçları birbiri ile ilişkilendirirken, nihai hedefin her an gözetilebilmesinin de koşulunu sağlayacaktır. Aksi takdirde, "program" denince, "tüzük" denince üzerinden bir asır geçmiş taslaklara sarılma yetersizliğinde olanlar; yaşayan bir program oluşturma gerekliliğinin ne demek olduğunu kavrama gücünü yitirdiği için, bu konudaki üretken çabaları desteklemek yerine -dolaylı da olsa- köstekleme rolü oynarlar. "Ben maddelenmiş bir tasarımla isterim" veya "program olsun da nasıl olursa olsun" biçiminde dışavuran bu mekanik yaklaşım; yaşam sahasına yayılmış pek çok biçimini bir süre daha sergilemeye devam edecektir. Bunun panzehiri, yaşam bulmuş alternatif tasarımlardır. Çünkü, kimi gerçeklerin anlatılabilmesi ancak göstermekle mümkün olabilmektedir.

Hep insan dedik...

Mustafa ÖZ

Türkiye'deki toplumsal görüntüye, "insan manzaraları" demek çok güç. Çünkü görünenler "manzara" değil, tek tip, tek renk, tek çanak, tek baş. Görünenlerde ayrı renk, ayrı tat, ayrı koku yok. Sanki hepsi de bir fabrikadan, bir tomadan çıkmışlar gibi... İnsan görünümündekilerin hepsi de koyunun kaval dinlediği gibi tüm söylenenleri "cıt" çıkar-madan dinliyorlar... İçlerinde hiç mi hiç "talep"çi, "sorgucu" yok. Hepsi de "evet"çi... "Alo" yerine, "evet." "Nasılsınız, iyimisiniz" yerine "evet." Bize oy verecek misiniz?" diyenlere yine "evet". "Devleti, hükümeti ve bizleri yönetenleri seviyor musunuz? TBMM'ni, mebusları ve onların çalışmalarını olumlu buluyor musunuz?" Karşılığı yine "evet" oluyor...

Bu "evetçi"lerle ne yapacağız, nerelere gideceğiz, neleri çözümleyeceğiz biz?... Bu insanlarda ne tarih bilinci, ne kültür, ne bilgi, ne estetik ne de duygu ve seziş vardır... Sanki hepsi de bir tarlanın karpuzları... Nasıl "insan" oldukları, yeryüzünde nasıl oluştukları belli değil... Bu insancıkların hemen hemen tümü, beyinleriyle değil, güdülerıyla hareket etmekte-

dirler... Yeme-içme, para, mal-mülk bireycilik, bu insanları gittikçe körleştirmektedir.

"Evet"çilik, "alkış"çılıkla birleşiyor bunlarda. Kişinin bu iki yanı, edilgen insanın kodu oluyor... Kodlanmış insanların karşısına bir dinci çıkıyor, "Allah'ın izniyle önce ülkemizin her köşesine cami yaptıracağız. Kadınlarımızı-kızlarımızı örtü içine alacağız. Böylece müslümanlığın gereklerini yerine getirmiş olacağız" diyor. Söyleyenin önünde bir alkış tufanı kopuyor... Başka birgün bunların karşısına bir kapitalist boy gösteriyor ve devamla; "Dünya kapitalistlerini ve devletlerini yurdumuzda yatırım yapmaya çağırıyoruz" der demez kalabalıklardan yine alkış sesleri, yeri-göğü ineltiyor... Bir sosyalist çıkıyor ortaya, "emeği sömürmeyeceğiz. Emeğin en büyük 'değer' olduğunu herkese bildireceğiz" diyor, yine her yer alkıştan her yer inliyor...

Bir şarkıcı çıkıyor sahneye, "Güzele baktım, koluma taktım." Arkasından başka birisi, "değirmenin taşları, sarı kızın saçları" vb. yine alkış alkış... Bilinçsizce çarpılan ellerin sesini duyunca insanın çıldırışı geliyor kendiliğinden... Öyle ya "insan" denen varlıkta bir his, bir duygu, bir tepki,

bir sevinç, bir estetik, bir karşı çıkış, redediş vb. insanın içinden gelenler olur. Türk toplumunun bireylerine baktığımız zaman böylesine insanıl olguların çoklarını göremiyoruz...

Devletin tepesinde tüneyenlerde de aynı rengin görüntüleri var. Dün "ak" dediklerine, bugün "kara"; evvelki gün "hırsız" dediklerine bugün "temiz", önceleri "katil" dediklerine, bugün "kahraman" diyebiliyorlar ve kişiliksizliklerini sergiliyorlar...

Böylesine kişiliksizlikler, renksizlikler, tutarsızlıklar, devletin her kademesinde kol gezmektedir. Buralara yerleştirilen beyinler öylesine dejenere olmuşlar ki, ne deneni duyuyorlar, ne de okuduklarını anlıyorlar. Örneğin, herkesin güvendiği ve güvenmek zorunda bırakıldığı mahkemelerde bile yargıçların bir çokları, önlerine gelen dilekçeleri anlayamıyorlar. O zaman aklımıza şu soru geliyor; Peki böyle yargıçların beyinlerini kim ve nasıl yedi?..

Sözde yerel halkın yönetim yeri diye takdim edilen belediyeler, toplumun en pis kokan yerleri olmuşlar. Oralara seçilenler, sanki toplumun en üç kağıtçılarından seçilmişler... Böylesine çıkarıcılar-dan halk ne bekleyebilir?..

Böyle örnekleri uzatmak olası. Çünkü, Türkiye insanı uzun yıllardan beri bu "duruma" getirilmiştir. Peki ne oldu da Türkiye insanı, "insanlık" basamaklarına tırmanamadı?..

Marksizm, bunu şöyle yanıtlıyor: "*Kapitalizm, insanı sakatlamakta, kişiliğini çarpıtmakta ve ruhunu güdükleştirmektedir.*" (Marksist Toplum Kurmanın Ana Çizgileri) Yine aynı kurama göre; "*birincisi, kişiliğin gelişmesi için toplum tarafından sağlanmış nesnel koşullar. İkincisi, kişiliğin kendisinin bilincinin ve etkinliğinin gelişme derecesi. Üçüncüsü de, toplumun insanı, kişilik olarak kabul etmesinin derecesi. Bunların sonucu olarak da 'yabancılaşma' süreci, kişiliğin kapitalist düzende yaşamak zorunda kaldığı 'sapık dünya' yaratır.*"

Evet, insanı, insanlıktan uzaklaştıran, yozlaştıran, kendi kendine yabancılaştıran kapitalist sistemdir. Hele, kapitalizm kültürsüz, sanatsız bir alan bulduğu an, o alanın insanlarını sürüleştirebilir, güdülür duruma getirir... "*Diyaletikğin bastırılmış bilinç dışı yanı infilak ediyor ve kişiliği eline geçiriyor.*" (Agy)

Kültürsüzlüğü, sanatsızlığı irdelenecek olursak; Bir, Helen, Roma, İngiliz, Fransız, Alman vb. Batı kültürüyle yetişmiş kişiler, kendi benliklerini yitirip kapitalizme hemen teslim olmamışlar ve kişiliklerini kolay kolay yitirmemişlerdir. Sanatlarıyla kendi güzelliklerini kaybetmemişlerdir. Ama bir Türk toplumu ve insanının temeli sağlam kültüre dayanmadığı için, kişiliğini yitirmeye ve sürüleştirmeye daha yatkındır... Kapitalist ilişkilerin başında para ve mal geldiği için bu iki nesne Türkiye insanının beynini yemiştir... Beyni devre dışı bırakılmış ve sadece güdülerıyla hareket eden Türkiye insanı, düşünmez, anlayamaz, bilemez duruma getiril-

miştir...

Şaşıran Türkiye insanı, neden bu duruma geldiğini ve kimlerin kendisini bu noktaya getirdiğini, hangi etmenlerin kendilerini "insanlık"tan çıkardığını bilememekte ve düşünmemektedir. Kendisini böylesine içdiğleştiren olguların olayların karşısına yumruklarını sıkarak çıkamamaktadır. Hep "evet"le "peki"yle boyunlarını bükmektedirler...

Boyun bükmekten, kendi içlerine de dönmemektedirler. Oysa insanın içi, tepkilerle, inatla, öfkeyle, kinle doludur. Ama bunları bulup ortaya çıkaracak, eyleme koyacak gücü görmemektedirler kendilerinde... "*İnsan ve sessizliği, yoksulluklar zenginlikler bundan gelir*" demiş A. Camus.

İnsanları çürüten, onları edilgin hale getiren, düzenin başındaki tüm şiddetiyle duran kapitalist-faşist devlettir... Genellikle her devlet, sınırladığı insanların bilinçsizlenmesini, sürüleştirmesini ister. Ve toplumunu olduğu gibi çürütür. Çürüyen insansa, çağının gerekleri olan ne "eşitliği", ne "özgürlüğü", ne de "demokrasi"yi ister... Bu güzel kavramlar ve edimler sadece dillerde kalır... "İnsanın özgürlüğünün boyutları, onun kendi insan doğasının, kendi özünün zorunluluklarına bağlıdır." (Özgürlük ve Yabancılaşma)

İnsanların, kendi kişiliklerini kaybetmemenin yollarını iyi bilmeleri gerekmektedir. Sağlam durmanın başında, "bilinç", "eylem" gelmektedir. Biricisi, Sokrates gibi-tippi-başkaldırı. Diğeri de nesnel eylemdir. Bunların ikisinin içinde insan "beyni" bulunmaktadır. Demek oluyor ki eylem ve başkaldırı, kişiyi ayakta tutan etmenlerden birisidir. Kişi, bu iki edimi yitirmeye başladığı an, koca çınarlar gibi çürümeye başlamış demektir.

Yitirilen insan tipleri Türki-

ye'de olduğu gibi, Türkiye insanın başka benzerleri de vardır yeryüzünde. Örneğin, dünyanın en soylu halkı olan Rusya'da da "insansızlık" o insanlı, güzel rejimi çökertmiştir. Başka kafaların dedikleri gibi, Sovyetler'deki bu çöküş, sosyalist-komünist teorinin çöküşü değildir, insanın çöküşüdür bu... Çünkü "bilim," "kuram" çökmez. Hele bunlar "insan" içince. Çöküş, insandan olmuşsa, o zaman "insan" üzerinde durmak gerekir...

Onun için bizler hep "yeni insan"ı arıyoruz. "*İnsan, çok yanlış tutsak ve yaraucılıktan uzak kaldığı sürece robotla olan yarışı kazanamaz. Çünkü insanın üstün yanları, tamamen ayrı bir düzeydedir. Onun bütünlüğünde, onun özgürlüğünde ve onun sınırsız yaratıcılık yeteneğindedir.*" (Agy)

Öte yandan insanlığın bilmediği yerler de vardır. Küba'da, Bolivya'da, Kamboçya'da ve buralara benzer yerlerde insanlar kendi kişiliklerini, özgürlüklerini kendileri çizmektedirler. Oralalardaki yiğit insanlar, ya kendi devletlerini kurmuşlar, ya da var olan devlet aygıtını kendi güdülerine almışlardır. Buralardaki halk-devlet diyaletliği, bilimsel yörengeye oturmuştur. İnsanlığı kurtaran geçmiş, kokuşmuş düzenler değil, çağdaş insanlığa özgü yöntem ve yönetimler olarak belirmiştir.

Bugünkü Türk toplumu da "özlünen" toplumlardan olabilecek mi bilemiyorum, kuşkuluyum. Kuş-kum da şuradan kaynaklanıyor: Türk toplumunun uygarlık kökenleri derinlerde değil. Sağlam kültür altyapısı yok... Türk insanı kafası, yüzyıllardır "din" olgusuyla doldurulmuştur. Bunun yanına bir de "para", "mülkiyet" tutkusu eklenince kişiler iyice "eğö" körkuyusunun içine düşmüştür... Bundan nasıl kurtulunacak?.. Bu nokta, önemli...

Nepal'de halk savaşının 1. yılı (2)

Çev. Işıl H. KAPTANOĞLU

ÖN AÇIKLAMA

13 Şubat 1996'da Nepal Komünist Partisi(Maoist) önderliğinde başlatılan halk savaşının 1. yıldönümü nedeniyle NKP(M), savaşın birinci yıl değerlendirmesini içeren "The Worker" in üçüncü sayısını yayınladı. Birinci bölümünü 19. sayımızda yayımladığımız bu yazının ikinci bölümünü, yine ABD-KP'nin yayın organı Revolutionary Worker'dan çevirdik, öğretici olacağını umuyoruz.

Uzun Yürüyüş

RW'nin ÖN Açıklaması: Bir yıl önce Nepal'de, halk savaşının kızıl bayrağı dalgalanmıştı. Şubat 1996'da, Nepal Komünist Partisi (Maoist) -Devrimci Enternasyonalist Hareket'in de bir katılımcısı- ülke tarihinde yeni bir özgürleşme sayfası açacak halk savaşını başlatmıştı. "The Worker" in 3. sayısı bu savaşın bir yılı üzerine bir özet ve konuya ilişkin önemli makaleler yayınlamıştı. Aşağıda bu konuya ilişkin makalelerden birinin ikinci bölümünü bulacaksınız. Birinci bölüm, RW'nin 911. sayısında yayınlanmıştı ve özetle Nepal'deki sava-

şın arka planını ve halk savaşının Birinci Planı'nı anlatmıştı.

İKİNCİ PLAN: GERİLLA SAVAŞININ PLANLI GELİŞİMİ

İkinci Plan'ın ana amacı, gerilla savaşını planlı bir şekilde öyle geliştirmektir ki, yakın gelecekte belli yerleri "Gerilla Bölgeleri"ne dönüştürmenin şartları oluşturulabilsin. Bunun için, belirli bölgelerde radikalleştirilmiş silahlandırılmış kitle tabanı oluşturmak ve silahlı müfrezelerin savaşma kapasitelerini genişletmek ve derinleştirmek esastır. Bu amaç için Ana, İkincil ve Propaganda Bölgeleri'nin geniş kategorizasyonu ve tanımı yapılmış, bu değişik bölgelere, biçilmiş rollere uygun olarak, güçler ve etkinlikler kanalize edilmiş ve merkezileştirilmiştir. Daha önce olduğu gibi, İkinci Plan'ın yürürlüğe girmesinden önce bir hazırlık dönemi yaşanacaktır ve Plan yapısı gereği, belirlenmiş bir tarihte başlamaktan çok tahmini bir sürece yayılacaktır.

Düşmanın Plan'a dair duyumları, Plan'ın uygulanmasında "sürpriz" faktörünü kısmen orta-

dan kaldırdığından Plan'ın yürürlüğe girmesi konusunda çekinceler yaratmıştır. Ekim'e gelindiğinde, İkinci Plan'ın uygulanmaya başlandığını ve düşmanın, tüm duyumlara rağmen Plan'ın boyutları ve yöntemi karşısında şaşkınlığa düştüğünü görüyoruz. Bir dizi askeri ve sivil hareketin akılcıca bileşimi ve tüm temel girişimlerin zaman ve mekan içinde aşamalandırılması, İkinci Plan'ın başarılı başlangıcı ve gelişiminin anahtarıdır.

Şu ana kadar kazanılan askeri başarılar içinde en büyüğü, silah kazanmak için yapılan cesur gerilla ataklardır. Silahlı gerilla grupları, 14 Aralık'ta Pyuthan/Lung'da; 15 Aralık'ta Triveni/Dolpa'da; 3 Ocak'ta Bethau/Romechhap'ta ki polis karakollarını ve 14 Kasım'da Durandanda/Lamjung'daki devlet bankası Nepal Bank Ltd'yi basmışlardır. Bunların arasında, Bethau baskını, en cesur askeri saldırı olarak öne çıkmaktadır. Sallyan, Dolakha, vs. gibi yerlerde yerel baskı unsurlarının silahları alınmıştır. Bu Plan sürecinde seçilen yerel baskı unsurları, polis ajanları ve polislerin ortadan kaldırılması da gerçekleştirilmiştir. Bu eylemler

arasında, yoldaş Dam Brishya Yadov'un öldürülmesinden sorumlu polis müfettiş yardımcısının Dhanusa'da öldürülmesi, yoldaş Dev Gurung'un tutuklanmasından sorumlu köy komitesi üyesinin Gorkha'da öldürülmesi ve Rolpa, Rukum ve Sindhuli'de polis ajanlarının öldürülmesi kitlelerce takdirle karşılanmış büyük politik öneme haiz olaylardır. Kavre ve Baglung'daki Zirai Kalkınma Bankası şubelerine, Baglung ve Mygdi'deki uluslararası hükümetler dışı kuruluşlara, Kathmandu ve Kapilvastu'daki Komprador kapitalistlerin gayrimenkullerine yapılan sabotajlar da ülke çapında gerçekleştirilen hareketlerdendir. 10 Aralık'ta İçişleri Bakanı'nın Katlamandu'daki evinin kundaklanması yönetici sınıfların kanını dondurmuş ve medyanın bu konuyu bir kaç gün boyunca irdelemesi ile sonuçlanmıştır. Ülkenin her yerinde yürüyüşler, köşe toplantıları gibi silahlı propaganda etkinlikleri yapılmıştır.

Söz konusu askerin hareketlerin dışında; propaganda ve kitlesele hareketlenme için politik, ekonomik, sosyal ve kültürel; sivil açık ya da gizli etkinlikler de organize edilmiştir. Bu bağlamda Ulusal Kitle Hareketleri Koordinasyon Komitesi'nin düzenlediği 21 Ağustos Kathmandu Vadisi Bandh'ı (genel grevi) ve 12 Aralık "Nepal Bandh'ı yüzbinlerce insanı devrimci politikalar lehine harekete geçirmiştir. Benzer şekilde, Birleşik Halk Cephesi'nin himayesinde çeşitli köy kalkınma programları, kooperatif uygulamaları vesaire gelecekte yerel güç odaklarının belirginleşmesi için gerçekleştirilmektedir. Değişik cephe oranizasyonları değişik sınıflar ve kitleleri mobilize edecek açık ve yasal etkinlikler düzenlemektedir. Özellikle kentlerde devrimci politikanın propagandası ve karşı tarafın teşhiri için yeni kurumlar oluşturulmuştur.

İkinci Plan döneminde, reaksiyoner taraf devrimci güçlere karşı askeri gücünü daha büyük bir siddetle uygulamıştır. Açık katliamlar ve cinayetlerin sayısı artmıştır. Operasyonları bastırmak adına yapılan polis saldırıları da artmaktadır. Köyler yakılmakta, mülkler yağmalanmakta, kadınlara tecavüz edilmektedir. Batı ve Doğu bölgeleri tüm bunlardan en olumsuz etkilenen yerler olmuştur. Binlerce insan parmaklıklar ardında, gayri insani koşullarda hapsedilmiştir. Aralarında yoldaş Dev Gurung ve cephe oluşumunun önemli bazı liderlerinde bulunduğu bir düzineden fazla insan Rolpa'daki Mirung köyü'nde Polis tarafından vurulmuştur. Devletin büyük insan hakları ihlallerini, ileri gelen ulusal ve uluslararası insan hakları örgütleri haykırmaktadır.

Parti polit bürosu Aralık ayında toplanıp İkinci Plan'ın ön değerlendirmesini yaptı. Bazı sınırlılıklara rağmen gelişmeler olumlu değerlendirilmiştir. Ayrıca bu toplantıda savaşın ilanının 1. yıl dönümü için bu önemli güne uygun ve gösterişli bir kutlama programı kararlaştırıldı. İkinci Plan hala uygulanma sürecindedir.

SONUÇLAR, DERSLER VE BİR GELECEK PERSPEKTİFİ

Sonuçlar

Halk savaşının ilanı ve devamı ile doruğa çıkan Nepal'deki sosyal hareketlilik, ülke genelinde önemli politik sonuçlar doğurmuştur. Halk savaşının bir yılı boyunca eski reaksiyoner güçlerin dejenerasyonu ve yeni devrimci güçlerin yükselişini, yani sosyo-politik kutuplaşmanın hızlandığını görüyoruz.

Bu dönem boyunca devletin krizi daha da kötüleşmiş ve karşıtlıklar daha da sivrilmiştir. Fakirlik, işsizlik, fiyat artışı, yolsuzluk, ya-

bancı güçlerin egemenliği vs. sorunlar çözümsüzleştikçe ve aşırı sağ güçsüz koalisyenlar bu sorunları çözmek için parçalı bir öneri dahi geliştiremezken anarşi, ve topyekün çöküş kaçınılmaz olmuştur. Parlemtentodaki bellibaşlı partilerin; Hint yayılmacılığına ve kukla meclis tarafından onanan Nepal-Hindistan "Mahakali Nehri Birleşik Kalkınma Projesi Anlaşması"na teslim olması -bunların arasında hain UML Kligi de var- kitlelerin ulusal duygularını kabartmıştır. Daha sonra hükümet koalisyonundaki "sözde" değişiklik, ve milletvekillerinin aleni satışı parlamenter sistemi iyice ifşa etmiş ve sisteme olan inancı tamamen yıkmıştır. Tüm bunlar BBC radyosunun bile "ulusal politikada kazananların Maoistler ve halk savaşı olduğunu" söylemesine neden olmuştur. Halk savaşının ilanı, Nepal Komünist Hareketi'nin kutuplaşma sürecini de hızlandırmıştır. Halk savaşına verilen tepkilerden kimin devrimci kimin oportünist ya da revizyonist olduğu da anlaşılmalı oldu. Her ne kadar hain UML kligi reaksiyoner kampa doğru dejenere olmuş ve devrimci süreci kontrol etmeye çalışan idarede yer alabilmek için hem krala hem de Hint yayılmacılara yaranmaya çalışmışsa da partinin kimi liderleri ve kadroları devrimci kampa geçmiştir. Benzer ikilemler neo-revizyonist "Masal" ve sağ "Liquidationist" "Unity Center"(Birlik Merkezi) partisinde yaşanmaktadır: Halk savaşı desteklemeli mi, desteklenmemeli mi? Çok sayıda bağımsız aydın üstü kapalı olarak ya da açıkça halk savaşını desteklemektedir. Böylece örgütsel olmasa da politik olarak Nepal Komünist Partisi (Maoist) ülkedeki tüm gerçek komünist devrimcilerin merkezi olmuştur.

Halk savaşının bir yılı, devrimin iç aracı olan Parti, Ordu ve Birleşik Cephe'nin gelişminde çok olumlu

etkiler bırakmıştır. Uzun zamandır meşru organizasyon ve mücadele şekilleri için kullanılan Parti, sorunsuz olarak ve büyük bir hızla silahlı halk savaşını yönetecek savaşan bir yeryüzü örgütüne dönüşü. Devrimci aceleciliği ya da bazı teslimiyetçi eğilimlerin yansıdığı bir kaç durum dışında Parti içinde devrimci çizginin uygulanması konusunda bir fikir ayrılığı ya da iç çatışma olmadı. Tersine, halk savaşını ideoloji-politik düzeyi iyileştirmiş, daha önce görülmemiş düzeyde birlik sağlanmış ve en üstten en alta kadar güvenilir bir liderlik hiyerarşisi oluşmuştur. Aynı şekilde, Ordu'nun oluşumunda da geçen bir yıl, hem nicelik hem de nitelik yönünde önemli atılımlara sahne olmuştur. En alt ve en basit askeri oluşumlardan başlayıp hızlı iyileştirmelerle daha yüksek kalitede silahlı gerilla oluşumları yaratılmıştır. Silahlı oluşumların hızlı ve kaliteli gelişiminde, tüm Parti'nin silahlandırılmasına verilen önem ve kitlelerde bu iki yönlü ilişkinin geliştirilmesinde etken olmuştur. Son olarak devrimci Birleşik Cephe'nin geliştirilmesi sorununu ele alırsak, halk savaşını proletarya liderliğinde böyle bir cephenin kurulması için temeller atmış ve bir yıl boyunca bu yönde adımlar atılmıştır. Nepal'in tarihi özellikleri ve tecrübelerini göze alarak Birleşik Cephe eş zamanlı iki düzeyde kurulmaktadır. Sınıf savaşının önemli boyutlara ulaştığı yerel düzeyde, Parti liderliğinde kurulmuş gizli Birleşik Cephe komiteleri, yerel politik gücü kullanmak ve halk savaşını sürdürmek için kurulmuştur. Merkezi düzeyde, öteden beri var olan yüksek profilli Nepal Birleşik Halk Cephesi (1991'de, farklı sol ve demokratik güçleri birleştiren gevşek bir cephe olarak kuruldu, savaş başlana kadar da Parti'nin açık forumu olarak işledi) değişik sınıflar, bastırılmış halklar ve bölgelerin te-

msilcileri, Yeni Demokratik Devrim için propaganda ve ajitasyon çalışmaları gerçekleştirmek için devrimci Birleşik Cephe olarak yeniden organize edilmiştir. Halkların özgürlüğü için mücadele veren çeşitli örgütlerden ve ileri gelen kişilerden, halk savaşına olumlu ve istekli yaklaşımlar böyle bir Cephe'nin oluşmasında etken oldu.

DERSLER VE BİR GELECEK PERSPEKTİFİ

Halk savaşının bir yılı daha olumlu olmak üzere hem pozitif hem de negatif dersler vermiştir. Bunlar gelecekte savaşın daha yüksek düzeylere çıkmasına yardımcı olacaktır.

Halk savaşının tabiatı ve önce genel bir ayaklanma şeklinde başlayıp sonra silahlı eylemler, kitle hareketlenmesi ve açık propaganda'nın akıllıca bir bileşimine ve en son olarak da İkinci Plan'ın öngördüğü Planlı Gerilla Savaşı'na dönüşen gelişimi Nepal'e has bazı özellikleri ortaya çıkarmış ve Marksizm-Leninizm-Maoizm'in politik askeri ve kurumsal ilkelerini uygulamada yaratıcı olma gereğini doğurmuştur. Her ne kadar savaşın temel stratejisi kırsal şehri kuşatması olarak düşünülmüşse de Nepal'in tarihi ve jeopolitik gerçekleri savaşın gelişme hızının daha fazla olacağını ve savaşın tüm ülke sahunda ya da aynı anda birden fazla yerde sürmesi gerektiğini göstermiştir.

Askeri ve sivil eylemler (birincisi daha önemli de olsa) saldırı ve savunma eylemleri, güçlerin ve eylemlerin merkezileşmesi ve ademi merkezileşmesi, açık ve gizli eylemler, kitle hareket ve halk savaşları arasındaki diyalektik ilişkilerden önemli dersler öğrenilmiştir. Savaş boyunca Maoizm'in halkları silahlardan önce koyan formülü

gözle görülmüş ve savaşın basitten karmaşığa, alt düzeyden üst düzeye çevrilmesi gözlemlenebilmiştir. Ayrıca tüm askeri kampanyalarda gerilla savaşının rolü ve önemi iyi anlaşılmış ve bir kaç temel gerilla savaş taktiği başarıyla uygulanmıştır. Düşman cephesindeki çatışmaların anlaşılması ve bunların kullanılması konusunda tecrübe kazanılmıştır.

Baştan beri kitleler çizginin önemine olan inanç ve yeni organizasyon ve mücadele şekillerinin geliştirilmesi gereği hep akıllarda olmuş ve savaşın başından beri de bu inanç ve gerek uygulamaya yansıtılmıştır. Propaganda ve yayınların organizasyonuna gereken önem verilmiş, halk savaşının lehine uluslararası kamuoyu yaratılmaya çalışılmıştır. Ancak bu konuda daha da çok çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Parti'nin halk savaşındaki lider rolü ve liderlik rolünün korunmasının özellikle de savaşın ilk aşamasında ne kadar önemli olduğu kadrolarca ve kitlelerce bilinmektedir.

Bütün bu olumlu yanlara rağmen doğal ve büyük çapta olmayan sıkıntılar da yaşandı. Bazı yoldaşların tutuklanması ve bir kısmının da ölümleri eski legalist çalışma yöntemlerinden kopmamaktan doğan sapmalardan dolayı yaşandı. Kitle hareketle halk savaşının ilişkisi, ulusal savaşla sivil savaş ayrışması, savaşta silahların rolü gibi konularda ortaya çıkan tartışma, fikir ayrılıkları ve bazı yanlış düşünceler son kertede düzeltilmiştir.

Özetle, bir yılın başarıları göz doldurmuş, olumsuzluklar ise başarıların yanında önemsiz kalmıştır. İşte bu başarılı temele ve yenilmez Marksizm-Maoizm-Leninizm silahına dayanarak, Nepal'deki halk savaşını yükselmeli ve kaçınılmaz bir zafere ulaştırılmalıdır.

O GÜNDEN BERİ, GÜNEŞİN ALTINDA BİRÇOK ŞEY OLDU;

Herkes farkında mı?

Saruhan DEMİR

Iktisat ile siyaset, toplum ile tarih birbirinden kopuk ele alınamayacak konulardır. İktisat, siyasetin nedeni; siyaset ise bu nedene bağlı olarak ortaya çıkan durumdur. Öte yandan toplum ve tarih arasında da gelişli bir birlik vardır. Toplum, tarihin özüdür, ana temasıdır. Tarih ise ona şekil verir. Toplum ve tarihin gelişli birliği, iktisat ve siyasetin bütünselliği üzerinden yükselir. İktisat ve siyaset toplumun "nesnelliğini" oluştururken, toplum ve tarih ise bu nesnelliğin üzerinde şekillenen "gerçekliği"dir. Toplumların tarihi, sınıf savaşlarının tarihi olduğuna göre, demin bahsettiğimiz "nesnel gerçeklik" içerisinde; alt yapıya bağlı olarak dönem dönem farklı özellikler gösteren "bilinç" olgusu da toplumsal/sınıfsal özelliktedir. Bu sürecin neden/sonuç ve sürecinden bağımsız bir tek bilinç formasyonu gösterilemez. Aksi takdirde, örneğin "din"i ezeli süreden geliyormuş gibi formüle etmek durumunda kalırdık.

Gerçek ise bunun tam tersidir. İnsanın maddi yaşamı ile bilinci arasında kopmaz bir bağ vardır. İnsan düşüncesi gerçek hayatın bir yansımasıdır. Onun bilincini belirleyen bizzat, sosyal varlığının ta kendisidir. Yalnız bu böyledir diye, sosyal bilincin de sosyal varlığı etkilediği unutulmamalıdır. İlk toplumsal üretiminde insanlar birbirleriyle irade dışı ilişkiler geliştirmişlerdir. Bu üretim ve ilişkilerinin sonucunda (ki bu alt yapıdır) toplumsal bilince de takabül eden, hukuksal, siyasal, sanatsal, bilimsel, inançsal felsefi olgular ve bu olgulara tekabül eden "üst yapı" dediğimiz kurumlar da ortaya çıkar. Bu anlamda, üst yapı, alt yapının yani iktisadi ilişkilerin, bir yansıması olmaktadır.

Bu konuya kısa bir değini yaptıktan sonra, yazımızın esas amacı olan, günümüz toplumsal bilinç formasyonunun bazı nüvelerinin köklerini ilk bilinç formasyonunun çıktığı dönemlerde aramaya çalışacağız. Tabi bu arada bir takım politik/ideolojik problem ve önermeleri, insanlığın parçası olduğu doğanın, binlerce ve hatta milyonlarca yıldır süzülüp gelen coğrafi, ekonomik, siyasi, bilimsel deneyim ve terörübesi ile karşılaştırarak; arada bağlar kurmaya çalışacak, sorgulayacak, eksik olsa da onu didikleyecek bir yöntemle açıklamaya çalışacağız. Toplumsal bilinç formasyonu nedir, bazı nüveleri ilk olarak nasıl ortaya çıkmış, sınıflar öncesi ortaya çıkan bu durum, sınıflarla birlikte nasıl şekillenmiştir? gibi sorularıda bu arada açıklamaya çalışmada fayda vardır. İsterseñiz öncelikle sorunlara nasıl bir felsefeyle bakmamız gerektiğini zengileştirerek açalım.

"İhnyar ırmak balıkçısı Vasuveda'yı şöyle konuşturuyor: 'Evet... şu nu söylemek istiyorsun: İrmağın her an her yerde bulunduğunu, kaymadığı kaynak da, döktüğü yerde, çağlayıp girdaplaştığı yerde, dağlarda, denizlerde, her an her yerde olduğunu söylemek istiyorsun. İrmak geleceğin gölgesine sığmaz, ırmakta yalnız şu an, şimdiki an vardır. Bunu demek istiyorsun değil mi?'

Onu demek istiyorum, dedi Sidharta: 'Ve bunu fark ettiğim anda, bir de kendi yaşamıma baktım. Onun da bir ırmaktan farkı yok. Çocuk Sidharta ile genç adam bir gölgeden başka bir şey değil, gerçekte ayıran bir şey yok. Sidharta'nın daha önceki doğuşları birer geçmiş olmadığı gibi, Sidharta'nın ölümü ve Brahmana geri dönüşü de bir gerçek değil. Geçmiş ve gelecek bir hiçten başka bir şey değil. Olan şey şu

anda, her zaman şimdiki anda olur.' (Hermann Messe, Sidharta, E-yayın, 1972, s.135)

Kuşkusuz meselelere; determinizm/bilinemezci felsefenin fiziksel dünya, ideoloji, biyogenetiğe bakış açısını yansıtan "Sidharta" romanından alınmış bu alıntıdaki gibi bakacak değiliz. Zaten Marksist olmayan bütün felsefi akımların son tahlilde idealist felsefenin bir versiyonu olduğunu düşünürsek, idealizmi (genel anlamda) bugünün dünya olan bağını bilimsel/evrimci bir tarzla kurmadığı gibi, şeyleri bugünkü koşullarıyla yaratılmış olarak görüp, değişmez şeyler olarak değerlendirip, gelecek ile de bağlarını kesmektedir. Peki nasıl davranmak gerekir?

Laz'ın biri yolda giderken tanımadığı bir Yahudi'nin ensesine tokatı patlatır ve der ki, "Utandırmıyor musunuz ulan! İsa'yı çarmıha germişsiniz be?" Yahudi'nin cevabı açıktır: "Be, adam aradan ikibin yıl geçti... delirdin mi sen?" Laz şaşırır: "Ben daha yeni öğrendim de."

Tabi ki, Laz'ın kavradığı ve uyguladığı kaba, komik şekliyle değil. Biz öznenin bilgi edinme yöntemini, madde karşısında bir fıkrayla karikatürize etmek istedik. Verdiğimiz iki örnekte de felsefi karşıtlık olduğu rahatlıkla görülmektedir. Biri geçmişinden kopuk, hatta onun reddi içerisindedir. Laz ise, geçmişin yakıcı izlerini üstünde taşımaktadır. Roman kahramanı Sidharta, şimdiki zamandaki nesnenin sadece şu anla fiilleştiğini (gerçekleştirdiğini) zannederken, Laz ise onu geçmişle sorgulamakta, Sidharta'da gelecek yoktur, şimdiki an'a hep vurgu yapar ama soyut ele alır, korkaktır, süphecidir. Laz ise nettir. O geleceği hep hesap sorma günü olarak düşlemiştir. Ve bunu gerçekleştirmekte de bir an

belirsizliğe düşmez.

İnsanlar ortaya çıktığından beri hep dünyayı/yşamı keşfetmeye çalışmışlardır. Doğru bilgiler insana nereden gelir? diye sordığımızda; kuşkusuz vereceğimiz tek doğru cevap, toplumsal pratik (üretim mücadelesi), sınıf mücadelesi ve bilimsel deneyden elde edilecek olacaktır. Bu saydığımız fenomenlere bağlı süreçten kopuk doğru bilgi arayışı, kendisinden başka "Marksist" tanımayan birey veya kurumları maddi yaşamın/tarihin gerçeklerinden koparacak, idealizmin kulvarında onu bunaltacak ve belkide bir medyum gibi her şeyi birbirinden kopuk, saçma sapan tesadüflerle açıklamaya geçecektir. İşte felsefi ve siyasi yaşamda "üçüncü göz" diye kendilerini karikatürize eden/edilen ve aslında ise diyalektik materyalizmin karşısı olan idealizmden başka bir şey olmayan durum böyle zahir etmektedir.

Oysa materyalizm, düşüncüyü nesnel dünyanın/yasalarının disiplinine sınırlamak zorundadır. Saçma olmaması bundan ileri gelmektedir. Bir takım zorunlulukların benimsenmesi olarak ifade edilen maddenin hareket yasalarına (çelişmelerin varlığı/birliği ve mücadelesi, maddenin sonsuzluğu vb.) iradi dayatmanın bir hayalcilik ve çılgınlık olduğunu belirtmek isteriz. Hele büyük iddialara sahip olanların, onunla oynamaya kalktıkları zaman ellerini yakmaları çokça yaşanan bir durumdur. Marksist felsefenin en önemli amacı, dünyayı değiştirmek için maddenin hareket yasalarına bilimsel yaklaşım, genel anlamda çelişkinin sonsuzluğu içerisinde, derinmeden sonlu olanı yakalamak, onu kavramak/çözmek ve hep böyle davranmaktır.

İleriye yönelik büyük alt-üst oluşumlar yaşamış (17 Ekim, Büyük Proleter Kültür Devrimi gibi) toplum ve önder kurumlarına baktığımız zaman hiçbirini bir diğerinin (eksik-yanlışlıklar bir tarafa) siyasal tahlilsel, kültürel, sanatsal, estetik ve hatta yöntemsel (bu felsefeye de denk düşer) tekrarlayıcısı ve tüketicisi olmamıştır. Herbiri kendine özgü olgulardan yola çıkmış, çelişkinin evrensel olanla bağını kurmaya çalışmış/ondan faydalanmış ve sonuçta ülkesel ve dünyasal bir yığın deneyim/değer kazandırmışlardır çağdaş inanlığa. Emperyalizm ve proleter devrimler çağında kendi dönemleri açısından buna önderlik etmiş olan ku-

rumlar, kendisinden önceki tarihin olumsuzlukları üzerinde yükselmeye çalışmış ama hiçbir zaman ona dayanmaya ve onla yetinmeyi esas almamışlardır. Mesela Mao'da görüldüğü gibi, eski ve güncel birikimler eleştiriyel/gözleme tabi tutulmuştur. Ve hatta "sosyalist anavatan" yaklaşımı, kendi çağdaş/öncesi ustalar, siyaset-iktisat ve felsefe de onun ideolojik tamamlayıcı mücadelesinden nasibini almışlardır. Toplumsal pratikten kopmadan çelişkilerin/problemlerin çözüm formülasyonlarının yolu böyle aşılırmışlardır.

Değişimi/dönüşümü amaçlayan hiçbir kurum, tarihte, (iyi niyetli olsa da) ezbercilik, şablonculuk/tekrarcılık vb. yöntem ve yaklaşımlarla tek bir nitel (ileriye dönük) toplumsal değişim yaratmamışlardır. Bazen belki büyük düşmanları yenilgiye uğratmışlardır, fakat sadece vitrini değiştirebilmişlerdir.

Çok kutsamakla, ideolojik doğruluk bulunamaz veya ideolojik sağlamlık korunamaz. Her davranış veya düşünce; yaşanmış/yaşanan maddi yaşamın bir yansıması/ürünüdür; bunun toplumsal/nedensel köklerini incelersek, binlerce yıl önce sihirli/taktikçi ilkel bilinç formasyonuna henüz ulaşmış toplumlarda nefesi alırsız. Kaba bir şekilde birbirine benzemese de aralarında gizli, ince bir bağ vardır. Mesela bir örnek verirsek: *"geçmiş süreçte parti değerlerimizi çarçur eden, bunları kişisel değerleri için kullanan ya da ihanet ve alçaklıklarını yüzlerine taktıkları siyasal bir maskeyle gizlemeye çalışan bilimur suçlular ve kaçınlar, 2. OPK'mızın belirlediği ilkeler ışığında bir bir hesap vereceklerdir. Bugün bu hesap sorma süreci her alanda başlatılmıştır. 1. Nolu gerilla bölgesinde parti silahlarının üzerine yatmaya çalışan konferans kaçınırları hak ettikleri yanıt partimizden almışlardır."* (İşçi Köylü Kurtuluşu, Aralık 95, TKP/ML. II Komitesi bildirisinden)

Bu alıntıdaki "devrimci şiddet" kavramının nasıl belirsiz/sisli bir duruma geldiği rahatlıkla görülecektir. Bireysel bir vaka üzerine kaleme alınan/öyle sunulmaya çalışılan bir konuda, bu bildirinin yazarları öyle bir "bilinç muğlaklığı" içerisindeydiler ki, hızlarını alamamış, her tarafa tehditler yağdırmaktadırlar. İkinci bir durum ise

yaşanan "bilinç kopukluğu"dur. Kendilerinin de, 94 Nisan'ından bu yana, bir başka kesimin "kaçkın, suçlu, silahlı, değerlerimiz" çığlıklarıyla hışmına uğradığını unutmuş görünüyorum.

Son dönemlerde sol hareket içinde "partinin ve devrimin yüce çıkarları için" yanlış değerlendirmelerle birlikte, yanlış yönelimler yaşandı/yaşanmaktadır. Kuşkusuz sözümüz ilk başta, "devrim yapmak bir resim, yazı veya ziyalet gibi nazik, kibar olmaz" dendiği için alıntılar istediği gibi yorumlayıp, olumsuz bir bilinç yapısı şekillendiren, böyle bir bilinç yapısına sahip olan "MLM"leredir. Bu şiddet bilinci, Marksizm'in ifade ettiği gibi: sınıfsız topluma giden yolun önünü açmak ve kendisini de ortadan kaldırmak için doğru hedeflere yönelmiş bir zorunluluk mudur? Yoksa tarihçilerin ilk şiddet bilincinin oluşumu diye ifadelendirdiği; avcılıktan, hayvancılığa geçişle birlikte yavaş yavaş tarımcı toplumların oluşumu, bunların ambarlarının "artı ürün" ile dolması ve hayvancı toplumların ağızını şehvetlendirmesi ile bu ambarların baskı, yağmalanması ile oluşan ilk şiddet bilincinin torunu mudur bugünkü yaşanan? On binlerce yıl önce ortaya çıkan (özel mülkiyetle) "şiddet bilinci"nin uygulanış amacıyla, şimdiki arasında ince bir bağ yok mudur. Özü aynı değil midir? Yoksa "zorunlu devrimci şiddet" midir? İkisinde harekete geçiren motifler (ambar/parti) değişmiş olsa da, aslında aynı rengin farklı tonları gibidir. Aynı amaca hizmet ederler. Bu durum ölü yıldızların binlerce yıl sonra ulaşan etkileri gibidir. İnsanlığın üretim ve doğayla mücadele tarihi boyunca mahkum olmuş, fakat hala siyasal (günümüz maddi yaşamından beslenmekte) etkileri devam eden bir yığın bilinç formasyonu saptayabiliriz. Günümüzde, sömürüye dayalı bütün üretim biçimi/işkilerine tekabül eden toplumsal sistemler ve bütün üst yapı kurumları aslında tarihsel olarak miyadın doldurmuş fakat yer-yüzünden silinmesi ise daha yüzyılları alacak kanlı/kanlı bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Üretim ilişkilerinin tüm toplum düzeyinde benzer özelliklerle cereyan ettiği gibi, bilinç de toplumsal boyutludur. Her dönemin egemen üretim ilişkilerine tekabül eden egemen bir bilinç formasyonu saptayabiliriz. Tarihsel

gelişimleri içinde bilinç formasyonları birbirleriyle etkileşirler. Bir önceki formasyon bir sonraki içinde kalıntı olarak yaşar. Mesela bir örnek verirsek: sınıfların ortaya çıkmasıyla, doğrudan maddi üretimi gerçekleştiren kitleler kendi pratiklerinin bilimini üretmek sürecinden koparlar. Üretim, sıradan tekrarlar ve "Şef'in kutsal iradesinin emri durumuna gelir. Kral'ın toplumdan soyutlanması ve insanüstü güçlere sahip oluşu gibi, düşüncede de doğuştan güçlerle donanmış varlıklar formüle edilir. Böylece kitleler artık doğrudan kendi ihsiyatlarındaki değil, kendilerine dayatılan bir bilinç yapısına sahiptirler. Bilimsel düşüncenin üretimi üzerindeki bütün denetimlerini yitirmişlerdir. Herşeyi olduğu gibi kabul eden, başkalarının iradesine boyun eğen bilinç yapısı işte böyle ortaya çıkar.

"O zamandan beri güneşin altında yeni birşey yok" cümlesiyle nesnelerin ve toplumların bugünkü biçimiyle yaratılmış olduğunu, aralarında hiçbir bağ olmadığını ve değişmez olduğunu kabul eden Ortaçağ feodal kilise gericiğini "Türlerin Kökeni" adlı, insanöncesi canlıların biyolojik hareketi konulu çalışmasıyla ağan Darwin'in insanöncesi canlılar ve biyolojik hareketler için yaptığı L. H. Morgan toplumsal hareket için yapmıştır. F. Engels, "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" adlı eserinde (sf. 26-29) "İnsanlığın tarih dönemini bilinçli bir şekilde belli bir düzene koyma işine ilk girişen Morgan olmuştur" saptamasında bulunmaktadır.

1818 doğumlu olan Morgan'ın asil mesleği avukatlıktır. O sırada sürmekte olan Amerikan iç savaşında Kızılderililer'in kitleler halinde kıyıma uğratılmasından etkilenerek, Kızılderili kabileleri arasında 30 yılı aşkın bir süre boyunca, onların toplumsal yaşantılarını inceleyen araştırmalar yapmıştır. Bu çalışmalarını Amerika'daki, hemen hemen tüm kabileler arasında yapmıştır. Morgan'ın ülkemizde en çok bilinen ve Engels'in sözünü ettiği çalışması "Eski Toplum"dur.

Morgan, bu kitabında kısaca; "Toplumların evrimini doğuştan güçler, ırksal özellikler, kişiler belirlemez; tarihin rasyonel yasalarına uygun olarak gerçekleştiği" görüşünü savunur.

Morgan'a göre; tüm insanlık için geçerli olan belirli bir toplumsal geli-

şim çizgisi vardır. Bu çizgiyi; yabanklık, barbarlık ve uygarlık düzeylerinde aşamalandırılmışdır. Bütün toplumların birden aynı gelişme düzeyinde olmadığı gözlemlerlede görülebilmektedir. Morgan, bu duruma takriben şöyle der; "— ancak birbirinden ayrı üç durum, ilerleme ve gelişimin doğal ve zorunlu aşamaları yönünden birbirleri ile ilişkili oldukları da bir gerçektir." (L. H. Morgan, Eski Toplum, sf. 69)

Yani modern kurumların kökleri barbarlık dönemine uzanmakta, toplumlarını ise barbarlık dönemi ve önceki yabanklık dönemlerinden devralmış bulunmaktadır. Kurumlar, tarih boyunca hep kendi dönemlerinin önceki dönemlerin ardılları olarak biçimlenmiştir. Morgan'ın modern kurumlar diye bahsettiği ise yönetim, dil, aile, din, ev içi yaşam, mimarlık ile mülkiyettir. Bunlardan hiçbirisi ilk ortaya çıktıklarında, bugün yaşamakta oldukları şeklinde olmamıştır. Örneğin "hükmetme" bilincine bir nüve olarak ilk kez yabanklık döneminde rastlanır, fakat bir siyasi örgütlenme düzeyine ulaşması ise çok sonraları olmuştur.

Sonuçta Morgan'ın genel görüşlerini özetlersek; "insanlığın deneyimleri hemen hemen benzer gelişme çizgilerini izlemiş, benzer koşullar altında insan gereksinimleri temelde aynı olmuş, düşünsel ilkelerin işlemesinde tüm insan ırklarında özü yönünden aynı özelliklere sahip bir beyin bulunması sayesinde bir biçimlilik kazanmıştır." (Eski Toplum I, sf. 75)

Bu görüşlerin, daha sonraki bilimsel (arkeolojik, antropojik vb.) çalışmalarla doğruluğu güçlenmiştir. Morgan'daki toplumsal sınıflama, bazı yönlerden eskimiş görünse de hala bu konularla ilgili çalışmalarda başvurulmaya/kullanılmaya devam edecektir. Çünkü Morgan o dönemin koşulları ve literatüründe; 30 yıl gibi uzun zamana dayalı gözlem araştırma ve incelemeye, kendisinden önce spekülasyon ve tahminler düzeyinde kalan bir çabayı, toplumsal gelişim ve bilinç formülasyonunu bilimsel şekilde ayakları üzerine dikmiştir.

Böylece ilk olarak biyolojik alanda Darwin ve toplumsal tarih ve gelişme açısından Morgan ile birlikte, kilisenin toplum bilincinde oluşturduğu esrarengiz karakolların duvarları yıkılmaya başlamıştır.

Bizim bu konuları bu şekilde örnek

verip açmaya çalışmamızdaki amacı-mız "ilerici" amaç taşıyan günümüz devrimci çevrelerindeki olumsuz bir takım örgütsel, politik ve diğer yaşamsal davranışlarına yön veren bilinç formasyonlarının tarihsel köklerine amartörce göz atamaya çalışmaktır. Kuşkusuz bazı kimseler günümüzdeki sözkonusu bilinç ve davranışla, verdiğimiz örneklerin arasında ne gibi bağ var diye bir kavrayışsızlık içine girebilirler. Fakat, mesela; Japonya'nın Çin'i işgalıyla = çelişkinin özdeşliği arasında veya yumurta + ısı = civciv meselesiyile; iç çelişki + koşullar = değişim arasında nasıl bir anlam ve bağ varsa, Lenin'in siyaset ve örgütlenme için soylediği "somut şartların somut tabiiyeti" espirisi ile 70 milyon yıl önce ortaya çıkan "Homo" denilen insan türünde içinde bulunduğu primatların son 25 milyon yılda 4 ana, 3 ara buzul çağına rağmen, son 3 milyon yıl içinde yalnız "homo" cinsinin (yani biz insanların) günümüze kadar ayakta kalabilmesinin sırrı arasında da bir bağ vardır.

Bizim verdiğimiz, insan ile dünyanın coğrafi/iklimsel tarihi arasındaki ilişki ile Leninizm'in ana ilkelerinden olarak kabul görülen KP'lerin gelişmek/ayakta kalmak için kavraması gereken bu örnek arasında ne ilişki var diyeceksiniz. Şöyle ki; "İnsan üretimle birlikte, doğanın belli bir parçasında, o parçanın koşulları doğrultusunda uzmanlaşarak yaşamak zorunda olduğundan da kurtulmuştur. Oysa pek çok hayvan türleri yeryüzünün dar bölgelerinde çok uzun zaman ve aynı biçimde yaşamak zorunda kaldıklarından, iklimsel koşullar değiştiğinde yitip gitmişlerdir." (Thomson, İnsanın Özü, sf. 26-27) İşte son 3 milyon yılda pleistocene (homonun artışı çıkışı) döneminin birbirini izleyen soğuma ve ısınma periyotları boyunca, yeryüzü flora ve faunasındaki değişikliğe rağmen ayakta kalabilmiş tek canlı türü olan insanın sırrı burada yatmaktadır.

İnsan bu başarıya üretimle ulaşmıştır. Sürekli yeni şeyler üretmek peşinde koşmak zorunluluğu, giderek daha fazla oranda doğanın yasalarının bilincine varmayı sağlamıştır. "Bedensel açıdan zayıflamanın karşısında, kültürel açıdan zenginleşme, üç milyon yıl boyunca, dört büyük buzul ve üç uzun buzul arası döneme uyumun sırrını oluşturmaktadır. Böylece hayvan, doğadan sadece yararlanabilirken, insan onu

amacına uygun duruma getirebilmiştir." (Engels, Maymundan İnsana Geçişte Emegün Rolü sf. 219-229) Yani insanlığın genel evrim çizgisini, zamanlaşarak bir yere sıkışıp kalmak değil, varolan koşulları aşmak eğilimi belirlemektedir. Doğa ve toplum (insan) tarihi iyi incelenirse, siyasi yaşamda sık sık karşılaştığımız "çok yönlü olmak, aşmak, gelişmek, dogmatizme düşmemek" gibi kavramların tesadüfen dünyamıza girmedikleri görülecektir.

Örneklerimize devam edersek bir çok siyasal yapılanma (bizi esasta ilgilendiren Marksizm-Leninizm-Maoizm iddiasında olanlardır) her dönem bir dizi ideolojik hastalığa işaret eder ve bunlarla mücadele edilmesi gerektiğini söyler. Eğer bu hastalıklara sahip olanın devrimci bir konumlanışı varsa mesele kolaydır. Keza bir devrimci gibi konumlanıp yaşamayana, "sende hastalık var" diyebilir miyiz? Mesela "beleş devrimciler"e böyle seslenebilir miyiz? Yaşadığımız coğrafyada bir "beleş devrimcilik" furusu aldı yürüyor. Aslında bu olgu, siyasal/ideolojik bir hastalıktan çok ekonomik yonları olan bilinçli bir yaşam biçimidir. Siyasi olarak bedava geçinenlerin, diğer yaşamsal yönlerinin de bedava olmadığını düşünmek mümkün müdür? Bu durum siyasette tüketiciliği ve yıkıcılığı getirmektedir. Daha iyi anlaşılması için söyle bir örnek vererek; tıpkı insanlığın ilkel toplayıcılık ekonomisinde olduğu gibi; doğada hazır bulunan bitkilerin üzerinde hiçbir işlem yapmadan hazır tüketimine dayalı asalak ekonomi ile yakın çevrede hazır bulunan bitkilerin anında tüketilmesi ve o bölgenin bir süre yararlanamayacak duruma gelmesi gibi. Tabi böyle grupların arkasından yetişen insan gruplarının, yiyecek bulamadıkları için toplu olarak kırdıkları da bilim adamları tarafından yorumlanmaktadır.

Günümüzde ise bu tür, politik etiketli insan denilen "homo" cinsi daha önce anlattığımız beleşliğiyle, diline doladığı politika ve ilkeleri etkilediği kitle oranında yıpratmakta, kirliletmekte ve kullanılmaz hale getirmektedir. Hem de büyük bir sorumsuzluk ve pislikle. Hem de ardından gelebilecek olanları düşünmeden.

Peki büyük insanlık yürüyüşünü gerçekleştirmek nasıl bir bilinç yapısına gerektirir? Yeryüzüne "inmiş" bütün MLM klasiklerin bilinmesi nasıl birşey

ifade etmiyorsa, imgelerde önceden kurulmamış, gözleri olmayan bir emekde işe yaramayacaktır. Marks'ın sözünü ettiği iyi arı ile kötü usta arasındaki nitel fark örneğini burada hatırlamakta fayda vardır. Genel olarak ise asıl anlatmak istediğimiz, gerçeği kavrama yöntemi ve gerçek karşındaki yaşamsal duruştur. Düşünsel dünyalar ile nesnel gerçekliğin çarpıklığında bazen payımıza düşen olmuştur. İnsanlar bir şeyi nasıl bulmak istiyorlarsa, bazen kendilerini öyle gördüklerine inanırlar. Bu durum, psikanalizi de ilgilendirmekle birlikte, bir toplumsal bilinç formasyonu olarak vardır. Bu bilinç formasyonunun kökleri totemci-şamanist döneme kadar uzanmakla birlikte, ilk şekli "sihirci" bilinç durumudur. Tabi daha önce Morgan'la açıklamaya çalıştığımız gibi günümüzde yansımaları çok değişiktir. Mesela bazı insanlar kendi örgütlerinin hiç yanlış yapmayacağını düşünmeleri veya Bağdat'taki kör sultan duyduğu halde bir gerçeği inkar etmesi gibi veya kurşun vızılığı Harran Ovası'ndaki Maho Ağa'nın şapkasını bile delip geçmesine rağmen (sol içi şiddet) bir çok kişinin kendi örgütünün çok iyi bir iç demokrasiye sahip olduğunu ısrarla idda etmesi gibi. Bunlar çevremizdeki yansımalarıdır. Tabi ki kadrolar arasında ise bu durum çok ince bir şekilde saklıdır. Hatta kendi tarihimizden de bir takım objektif örnekler verebiliriz.

"Falan önderlik teoride ML ama pratikte sağ oportünist" gibi değerlendirmeleri geçmişte duymuşsunuzdur. Çok açık bir şekilde görülüyor ki, teori ile pratik arasındaki diyalektik bağ reddedilmiştir. Bu şekilde tarih yapmaya çalışılmıştır. Bu yaklaşımda gizli bir şekilde "din" in etkisi vardır. Gözler niyetlerden başka bir şeyi görememiştir. Yani bu sözü söyleyen kısaca şöyle diyor; "biz dünyanın şu parçasını doğru yorumladık, fakat iş değiştirmeye gelince bir yol almadık/alamadık. Ama yine de ML'yiz, ML'ler."

Bu bakış açısını hala savunan insanlara kısaca "infalakçılar" diyebiliriz. Çünkü bilme ile yapma arasındaki köprü havaya uçurulmuştur.

Sonuç olarak söyleyeceğimiz şudur ki; ML klasiklerden alınmış hazır, kalıpsal, sloganı bilgisiyi tercih eden günümüz kadrosunun, beşeri bilimlere (ekonomi, siyaset, kültür, sosyoloji, sanat vb.) ilgisi yoktur. İdeolojik sağlamlıkta kriter, sabah akşam tekrarladığı

hazır-kalıpsal ve bir çok yönden de nesnel yaşamdan kopuk söylemlerdir. Sürekli değişen ve hareket halindeki dünyayı kavrayamamaktaki ve maddi yaşama hükmedememekteki durumunu, kaskılarını zorlarcasına "kutsadığı bildiklerini" biraraya getirerek kendini haklı çıkarmaya çalışmaktadır. Kalıplaşmış bilgi içerisinde dönüp dolaşan "siyaset" bir süre sonra "at, avrat, silah" haykırıları arasında boğulup gidecektir.

Tabi ki konuyu burda noktalarken, uzunca düşünen, uzunca yazan fakat böylece "Uzun Yürüyüş"e geçtiğini zannedenlerde bir takım eleştirilerimiz olacaktır. "Çalışmada entelektüel nitelik" kavramı burjuva entellekle karıştırılmamalıdır. "Bu çaba insana özgüdür ve yalnız insan amaca yönelik kavranabilir. Yalnızca insan, biçimsiz bir kaya parçasıyla bir el baltası arasındaki ilişkiyi kavrayabilmiş, üretebilmiştir. Bu faaliyet bir takım zihinsel soyutlamaları, çözümün tasarlanması ve yeniden somut gerçeğe dönüşmesini, özel olgular arasındaki benzerliklerin kavranarak genel yaklaşımlar üretilmesini, tek tek olayların birlikte ele alınmasını gerektirmektedir." (K. P. Oakley'den aktaran İlker Belek, Toplumsal Bilinç, sf. 22)

Şimdi orta yerde bir biçimsiz kaya parçası var. Bir takım soyutlamalar, tasarımlar da var. Fakat şekil çıkmıyor. Benca şekilsiz kayayı elinde tutan kişi onu ne amaçla kullanacağını bilmiyor. Bunun içindir ki, o, ya başka şeyler düşünüyor ya da kendi kendini tekrar durumuna geliyor. Kuşkusuz bu konu özel ele alınması gereken bir konudur. Sonuç olarak söyleyeceğimiz şudur ki "uzunca düşünenler", "uzunca yürümek" için bu işi yaparlarsa ancak çalışmada entelektüel nitelik yakalanabilir. Bu işi yürürken yapmanın zamanı geldiğinde hatırlamakta fayda var.

Kuşkusuz, bir takım siyasiler, yazarımızda sınırı geçtiğimizi sanabilirler. Onlara söyleyeceğimiz bir tek lafımız var; "Ne yapalım kardeşim, kral çıplak olmasaydı."

KAYNAKLAR

1- İlker Belek, Toplumsal Bilinç 2- F. Engels, Ailem, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni 3- C. H. Morgan, Eski Toplum. 4- Engels, Maymundan İnsana Geçişte Emegün Rolü. 5- Thomson, İnsanın Özü 6- Yılmaz Öner, Bilimlerde ve Sanatta Diyalektik 7- A. Altındal, Niçin Eşit İşe Eşit Ücret Değil.

Gelenek ve gelecek üzerine tartışalım!

Hüseyin KARABULUT

Daha önce *Uzun Yürüyüş*'ün 14. sayısında yayınlanan bir yazımda (14. sayıdaki yazım, H. Kenan Taş imzasıyla yayınlanmıştı) yeniden inşa üzerine olan görüşlerimi kısmen ifade etmiştim. Bu yazımda eksik bıraktığım konular vardı. Yanlış anlamalara yol açabilecek muğlak kalan noktalar vardı. Mesela, birleşik öncünün nasıl koordine edileceğine değinmiştik. Fakat ayrı örgütlenmeye yeterince değinmemiştim.

Bu yazı, o çalışmanın devamı niteliğindedir. Ek bir yazı olarak kabul edilmelidir. Bu çalışmada öncelikle geleneği ele alıp, gelenek güçlerinin durumuna değindikten sonra, ayrı örgütlenme meselesini ve bazı biçimsel-teknik konuları incelemeye, bu konudaki görüşlerimi açmaya çalışacağım.

"CEHENNEM KAYASI" GELENEĞİ

Uzun yürüyüşçüler'in çıkışının geleneğin tarihinde ileriye doğru atılmış önemli bir adım olduğunu çeşitli yazılarımızda defalarca vurguladık. Fakat aynı yazılarda gele-

neğin hatalarından, geri hattından tamamen bir kopuşun sağlanamadığını da vurguladık. Bu sanırız, bazı arkadaşlarda bir "yan tesir" gösterdi. Gelenekten kopacaklarına geleceğe bağlanıyorlar adeta. Daha önceki "Yeniden İnşa Üzerine" adlı yazımda, "İbrahim'i artık aşmalıyız. Yeni bir gelenek kurmalıyız." demiştim. Yani geleneği yeniden inşa yerine, yeni bir gelenek kurmayı önermiştim. Adıyla, sembolleriyle, programıyla gerçekten "yeni" bir gelenek kurmayı önermiştim. Bunu yaparken hangi tarihi miras üzerinde yükselmemiz gerektiğine de kendimce değinmiştim. Burada geleneğin ne kastedildiği de önemli. Bugün kimi arkadaşlarca "gelenek güçleri" ya da "Maoist güçler" diye adlandırılan kesimlerin İbrahim'le, Mao'yla ve bizim gerçek geleneğimizle ne alakaları vardır? Bizim geleneğimizde işkenceyle adam öldürme mi vardı? Bizim geleneğimizde zehir ticareti yapıp, halkı kurtarma adına halk evlatlarını zehirle uyuşturma mı vardı? Bizim geleneğimizde "yaptıkları kirli işi" tüm dünyaya yayıp tertemiz bir mücadele tarihini kirliletme mi vardı? Bizim geleneğimizde düne kadar "yoldaş" dediğini, "önder" ilan ettiğini vur-

ma kararları çıkarma, hain ilan etme, faşistlerden ödünç alınan "davadan döneni vurun" anlayışı mı vardı. Bizim geleneğimizde kendilerinden ayrıldı diye sosyalist bir derginin dağıtımını engelleme, okuyucu ve dağıtıcılarını düşman ilan edip şiddetle saldırma mı vardı?

Sistemi faşist ilan ediyoruz. Öyledir de. Fakat faşist sistem bile dergimizin çıkışını, dağıtımını her koşulda yasaklamıyor, engellemiyor. Sistemin resmi ideolojisine ters düşen yazılar hakkında soruşturmalara başlatıp, kendilerinin yasalarına göre "suç" teşkil eden yazıların oranına göre cezalar veriyor. Sistemin bunu yapması normal, çünkü niteliği ortada. Peki bu keşkin "Marksist-Leninist-Maoistler'in niteliği nedir. Zulalarındakini ortaya çıkarsınlar. Kendilerini ortaya koysunlar. Öyle ME-LE-ME'lerle gerçekten "MLM" olunur mu? Bunların Marks, Lenin ve Mao'yu kavrayışı koyunun meleyişi gibidir. Bunların İbrahim'in geleneği ile hiç bir ilgileri yoktur, kalmamıştır.

Gelenek, bunların sırtında "cehennem kayası" gibidir. Bunlar papagan gibi hep aynı şeyleri tekrarlamaya mahkumdurlar, başka çareleri yok. Bunların siyasi-ideolojik-felse-

fi ve pratik anlamda sınıfsal ve ulusal kurtuluş mücadelesi alanında ciddi bir varlıkları kalmamıştır. Bu güçlerle aramıza çelikten bir duvar örmenin, bunların arkasına gizlendikleri buz dağlarını devrim ateşiyle eritmenin, bunların heyinlerindeki ve yüreklerindeki karanlık cehalete inat olarak bilim güneşini yükseltmenin zamanıdır.

Gelenek onların sırtında cehennem kayasıdır. Fakat bizim için böyle olmamalı. Çeyrek asırdır hep aynı kısır döngüyü yaşıyor oluşumuzu iyi sorgulamamak zorundayız. Yıllardır gelenek içinde bu durumları sorguluyoruz. 1970'li yılların sonunda henüz "çocuk" denecek yaşta bu hataları, bu kısır döngüyü, anti-bilimselliği kısacası geleneğin "cehennem kayası" olma tehlikesini görüyor, eleştiriyorduk. Fakat cankulağı ile dinleyen ve bu durumu değiştirmeye yönelenler pek olmadı. 1980'li yıllar boyunca yılmadan, bıkmadan bu eleştirileri sürdürdük. Bunu yaparken dönem dönem kızdık, köpürdük, küstük. Dönem dönem yakardık, yalvardık. Döne döne bin kez anlattık. Fakat neticede, birileri bildiklerini yapmaya, cehennem kayasını yuvarlamaya devam ettiler. 1980'li yıllarda artık açıktan "bu böyle olmaz" dedik. Açıktan açığa "bu gelenek sırtımızda 'cehennem kayası'dır. bunu yuvarlamaktan vazgeçin, yoksa bir gün altında kalmaktan kurtulamazsınız" dedik. Bir parça uyarılarımızı dikkate alanlar ise söylediklerinde hiçte ciddi değildiler. Atıkları taş, dedikleri kuşu vurmuyordu. Özleri ile sözleri bir değildi. Doğru tespitler yaptılar ama doğru işlerden kaçındılar. Neticede, göçüp gittiler. Artık 2000'li yıllara giriyoruz. Bir kez daha söylüyoruz. Bu cehennem kayası gelenekten vazgeçin. Geleneğin adı, yayınları olanakları onların olsun. Bırakın cehennem kayasını

yuvarlamaya devam etsinler. Onlar o kayayı "paylaşma", mirası sahiplenme kavgasına devam ededursunlar. Cehennem kayasını daha ne kadar taşıyacaklarını hep beraber göreceğiz. Belki, bir süre daha cehennem kayasını yuvarlayacaklar. Ondan sonra da kaderin bir cilvesi olarak asla yapamadıkları o meşhur birliklerini kayanın altında birlikte kalarak sağlayacaklar.

Neden geleneği cehennem kayasına benzetiyoruz? Açıklayalım: Bir Grek efsanesine göre, zalim Korint'os Kralı Sisüpos öldükten sonra, cehennemde yuvarlak koca bir kayayı dağdan yukarı ite ite çıkarmaya mahkum edilir. Kaya geri geri yuvarlandıkça o yeniden itmek zorunda kalır. "Cehennem kayası" deyiimi boyuna tekrarlanması gereken ama başarıdan uzak olan, sonuçsuz olan zor bir işi anlatmak için kullanılır. Bizim geleneğin çeyrek asırlık macerasının, özellikle son 10-15 yılının tamamen böyle olduğunu düşünüyoruz. İşin gerçeği, 25 yıllık tarihi böyledir. Fakat özellikle son 10 yıl içinde insanın midesinin ve vicdanının kaldıramayacağı acı ve çirkef olaylar yaşanmıştır. Bu işe bir son vermenin, bu hikayeye bir nokta koymanın zamanıdır. Bu gelenek kamburundan, cehennem kayasından kurtulmanın zamanıdır.

Gelenekten kopma adı altında durmadan onunla uğraşmanın, sınıf mücadelesini geleneğin dar dünyasına hapsedmenin, hep aynı mecrada birileriyle didişmenin hiç anlamı yok.

Sözümüne bazı çok gelenekçi geçinen "köklere dönüş"ten filan bahseden, tabir yerindeyse taş devri devrimcisi arkadaşlar var ki, onlarla uğraşmayı gereksiz buluyorum. Onlarda bizim gökuşağımızın bir rengi işte. Onlara da ihtiyacımız var. Yeter ki dürüst davransınlar. Yeter ki devrimci mücadelenin engin denizi-

ne damla kadar katkılarını esirgemesinler. Tek tek bireylerin, örgütlerin çeşitli kurumların dönüşümü bizlerin çabasına, kurumsal davranışlarımıza bağlıdır. Önemli olan geleneksel yanlışlarımızdan arınıp, doğru bilimsel çizgiyi tutturmamızdır.

BİRLİK MESELESİ

Bugüne kadar gelenek içinde hiçbir zaman ayrılıktan yana olmadık. Her ayrılığın karşısında yer aldık. Hatta 87 ayrılığında iki tarafın merkezi yapılarının tanınmamasını ve bağımsız-birlikçi tavır takınarak, yeniden öncüleştirmeye gidilmesinin doğru olacağını savunduk. 1981 ayrılığında da bir çatı altında kalıp demokratik usullerle iki çizgiyi bir arada tutmanın doğru olacağını savunduk. 1980'de GKK'cılara (Geçici Koordinasyon Komitesi) "sabırlı olun, acele etmeyin" diğerlerine de, "bunlara karşı olgun olun, hemen kaçın ilan edip, dışalamayın" dedik, ama dinleyen olmadı. Bırakalım bütün bunları daha çocuk yaşayken biz Koordinasyon Komitesi (ki sonradan Halkın Birliği ve Devrimci Halkın Birliği şeklinde kendi içinde ikiye bölündü) ve Halkın Gücü (78'de sonra Partizan) bölünmesinden büyük üzüntü duymuştuk. Dersim'in bir köyünden kalkıp İstanbul'a geldiğimizde İbucular'ın bölünmüş olduklarını gördük. O çocuk aklımızla -ki daha devrimin abecesini gerçekten bilmiyorduk, hevesten dolayı kendimizi sempatizan olarak sayıyorduk- bunun yanlışlığını ve zararlı olduğunu idrak ettik. Bu trajedi, ta o zamanlar başladı. O çocuk yaşta, o bilinçsiz ama tertemiz, kirden ve ikilikten uzak düşünce ve sezgi yeteneğimizle bu işlerin öyle olmaması gerektiğini, devrimin bu kafa ve ikilikle gerçekleşmeyeceğini seziyor, anlı-

yorduk. Fakat her ne hikmetse, o çok ileri ve bilinçli kadrolar bu gerçeğin farkında değillerdi. Hayal dünyasında yaşıyorlardı. Belki biraz da bu sebepten dolayı hiç bir zaman onlardan biri olmak istemedik. Hep devrimin, doğru düşüncelerin bilimin bir yanda, taraftarı, sempati-zanı olarak kaldık. Fakat, asla bir örgütün veya partinin üyesi olmadık, olmayı da düşünmedik. Tabi bazıları, bunu "illegalite" yani Türkçe'si gizlilikten dolayı söyle-düğimizi düşünecekler. Oysa, işin bu yanını hiç düşünmüyoruz. Gerçeği olduğu gibi ifade etmeye uğraş-ıyoruz. Hiç bir zaman öyle gizli saklı bir yanımız olmadı. Bundan sonra da olmasını istemeyiz. Ne düşüncelerimizi ne siyasi kimliğimizi saklamaya tenczül etmeyiz.

Dediğim gibi, ayrılıklara hep karşı olduk. 1976'yı saymazsak, ku-ruluş aşaması hariç, 2 Eylül 1977'den bugüne tam 20 yıl geçti. 2 Eylül 1977 önemli bir tarihtir. Çün-kü ibocu gelenek diye de adlandır-dığımız TKP-ML adlı parti o gün ilk defa kitlesel bir direnişe, İstan-bul Umraniye 1 Mayıs Mahallesi'nde önderlik etti. Aslında, adı her ne kadar partiydiyse de, o zaman mer-kezi bir yapı yoktu. Fakat disiplinli, feda ruhuyla dolu devrimci çekir-dek bir grup vardı. Bugün, piyasada bu isimle dolaşan kaç tane grup var. Fakat o devrimci çekirdek gibi bir gruba rastlamak zor. Bunların hep-sini toptasak, yanlarına da artık TKP-ML ismini taşımayan sınıf mücadelesinden kopanları katsak o zaman ki gurubun tınağı dahî et-mez.

O zaman, insan kendi kendisine soruyor, bunların birliği ne işe yara-yacak? Bilimsel doğruları bir yana bırakalım -Çünkü işin o yanıyla hiç ilgileri kalmamış, ayrıca eskiden de bu noktada oldukça yetersiz ve ha-talı yanlar vardı- yoldaşça saygı,

sevgi ilişkisi yok. Ruh denen şey kalmamış. Ruhsuz beden taş yığın-nundan farksızdır. Taş yığınlarını bi-raraya toplasınız ne olur, toplama-sınız ne olur. Parti yaşayan, canlı bir organizma olmak zorundadır. İş-çi sınıfına önderlik edecek olan Devrimci İşçi Partisi bilimsel, canlı dokulara sahip bir organizasyon, bir araçtır. Taş yığını ya da taşlaşmış soyut bir sembol, parti adına layık olamaz.

*Sosyalist
demokrasiyi
savunan, onun
gerçekleşmesi için
mücadele eden bir
insan olarak, ilk defa
sosyalist geçinen
örgüt ya da
grupların
birliğinden yana
tavır
belirleyemiyorum.
Bu birliğin yararını
veya gerçekleştirebilme
olanağına
inanmıyorum.*

Bugün, parti adını taşıyan bu grupçuklar adeta taşlaşmışlardır. Fosil yığını haline gelmişlerdir. Bu taşların birliğinden ancak bir taş yığını, bir dağ oluşur; fakat sınıf mü-cadelesinde işçi sınıfına kılavuzluk edecek olan canlı, bilimsel hatta sa-hip bir parti, Devrimci İşçi Partisi oluşmaz.

Hiç bir zaman ayrılıktan yana olmadığımızı belirttik. Fakat ayrıl-dıktan sonra tarafların karşılıklı at-tıkları birlik nağralarının da hep

gayr-ı ciddi olduğuna inandık. Bu tür durumlarda, taraflar genellikle nasıl birleşeceklerinden ziyade nasıl birleşmeyeceklerini, farkında olarak ya da olmayarak bağırır dururlar. Bu da artık bir gelenek oldu. Bu birlik mayasının sadece bir kere tut-ma olasılığı vardı. Onu da ciddiye aldık. Bu 87 ayrılığı sonrası döncm-di. Fakat iş sulandırıldığı ve birlik zamanında yapılmadığı için iki taraf birbirine karşı müthiş bilendi. Bir kemikleşme olgusu yaşandı. İş boy-le olunca sözde yapılan "birlik" bir-birlerinin defterini dürmeye yönelik oldu. Lafı uzatmaya gerek yok, so-nuçları ortada. Aslında bu konuları yazmak midemizi ağrıtıyor, fakat ne yapalım ki mecburuz. Devrimci-de-mokrat kamuoyuna ve genç yoldaş-lara karşı sorumluluğumuzun bir gereği olarak bunları yazmayı gö-rev telakki ediyoruz.

Sosyalist demokrasiyi savunan, onun gerçekleşmesi için mücadele eden bir insan olarak, ilk defa sos-yalist geçinen örgüt ya da grupların birliğinden yana tavır belirleyemi-yorum. Bu birliğin yararını veya gerçekleştirebilme olanağına inanmı-yorum.

Sözkonusu birlik tartışmaları say-ın Muzaffer Oruçoğlu'nun *Uzun Yürüyüş*'te yazdığı bir yazıyla baş-ladı. Ve tabi ondan önce OPO deni-len bağımsız tavır takınan birlikçi arkadaşların ve bundanda önemlisi GÖK, sonrasında ÖK sürecinden gelen kadroların TKP(ML) Birlik adını aldıkları örgütlenme forumla-rında belirledikleri tavır var.

Sayın Oruçoğlu'nun yanlış anla-şıldığı kanatındeyim. Kendisi eski adıyla *Partizan Sesi* yeni adıyla *Halkın Günlüğü* çevresi ile *Özgür Gelecek* çevresinin birliğinden ya-nadır. Fakat *Uzun Yürüyüş*'ün bun-larla birleşmesi gibi bir görüşü yok-tur. Daha önce -yazısında böyle bir şey olmamasına rağmen- yürütülen

tartışmaların biçiminden dolayı biz de sayın **Oruçoğlu**'nun böyle düşündüğünü zannetmiştik. Oysa kendisiyle görüştüğümüzde kastettiği birliğin **Özgür Gelecek** ile **Partizan Sesi**'nin birliği olduğunu açıkça beyan etti.

Bu istek bence normaldir. Her iki çevre birbirlerinin birer kopyası durumundadır. Siyam ikizleri gibi yapışıktırlar. Ama ne yazık ki birbirlerinden ısrarla kaçmakta, suni ayrılıklar yaratmaktadırlar. Bizce birleşmeleri normal bir hareket olurdu. Fakat öyle çok önemli, çok devrimin yaratına, üzerinde çok durulması gerekli bir mesele olduğuna da kesinlikle inanmıyorum. Bunların taşlaşmış olduklarına değindim. Birleşmeler belki büyük bir taş yığını oluşturlar.

İşin gerçeği, bunlar birleşirlerse birbirlerini ve halkı yerler. En iyisi bildikleri gibi devam etsinler. Bizim bunlara fazla çene yormamıza gerek yok. Birleşmek isterlerse engel olacak halimiz yok. Birleşmek istemezlerse de zorla birleştirecek halimiz yok. Herhalde birleşecek olsalar, gelip bize danışacak, izin alacak değiller. Görüldüğü kadıyla birleşmeye hiç niyetleri yok. "Ne haliniz varsa görün" demekten başka elimizden bir şey gelmiyor.

Türkiye ve Kuzey coğrafyasının toplam nüfusu 70 milyona yaklaştı. Coğrafyanın diğer parçalarında da 15-20 milyon insan yaşıyor. Kaba bir hesaplama Türkiye'nin yaklaşık 45-50 milyon, tüm Kürt coğrafyasının ise 35-40 milyon nüfusu var. Bunların %90'ı emekçi, devrim için potansiyel güç, kadrodur. Bunlarla uğraşmaya, bunlarla birleşmeye çalışmak varken, **Özgür Gelecek**'in ya da **Halkın Günü**'nün 3-5 adamıyla illa da "birleşeceğim, kazanacağım" diye uğraşmanın mantıklı olduğuna inanmıyorum. "Bunları eleştireceğim, düzeltereğim"

demekte pek ciddi bir tavır sayılmamalı. En iyi eleştiri, en iyi düzeltme hareketi onlardan iyisini yapıp, doğru örnek olmaktır. Onları dönüştürmek, kitleleri kazanıp, devrime yürümek ancak bununla mümkündür.

Yurtdışı sahasında 3 milyonu aşkın Türkiye ve Kürdistanlı varken sıyamalı düşman ikizlerin derneklerinde pinekleyip, sigara dumanıyla bulanmış kafalarda devrim yapacağım, dünyayı kurtaracağım demenin hiçbir kıymet-i harbiyesi olamaz. Bir derginin dağıtımına bile en sinisi, en çirkin, kelimenin tam anlamıyla çirkef boyutlara varan yöntemlerle engel olmaya çalışanların öyle kolay kolay, gerçek anlamda bir devrime gelmeyecekleri bellidir.

Bunların çoğu, birer yaşayan ölü haline gelmiştir. Bunları anlatacak olsak meşhur Rus yazarı Gogol'un "Ölü Canlar"ı gibi 10 tane roman çıkar ortaya. Ölü canların, kokuşmuş yaşayan ölümlerin devrime ve emekçi insanlığa hiçbir yararı dokunmaz. Bunlar kendi ruhsuzlukları ve kalplerinin boşlukları altında ezilen insanlardır. Ruhları asaletten, kalpleri sevgiden yoksundur. "Sevilmeyen yaşamıyor demektir. Kalp boş iken ne kadar ağır gelir" diyordu Victor Hugo. Bu sevgisizlik bunları kudurtuyor, saldırgan kılıyor. Aslında devrim yeryüzünün en görkemli, en güzel sevdasıdır. Sevgiyi hakim kılma uğraşıdır. Fakat, ölü canlar bunu kavramaktan acizdir.

Bütün bu ölü canları sarsacak, ruhlarına hayat nefesini, yüreklerine sevgiyi, tüm bedenlerine diriliği üflecek büyük bir yürüyüş, bir ayağa kalkış hareketi gerçekleştirmeliyiz. Eski dünyanın, eskimiş düşüncelerin, kokuşmuş alışkanlık ve geleneklerin üzerine yeni niyi yaratma, doğru olanı hakim kılma anlayışıyla gitmeliyiz. İnsanların ölü ruhlarına, ölüm pahasına da olsa, canlı hayat ışığını ta-

şmalıyız. Kendi işimize, yürüyüşümüze bakmalıyız. Atacağımız adımların görkemi, yürüyüşümüzün kararlılığı ve büyüklüğü, bir fırtına gibi onların üzerindeki ölü toprağı savuracaktır. İşte o zaman birlikten bahsetmemiz bir iş yarıyacaktır. Çünkü, yürüyüşün bu tür bir aşamasında onlara bizimle birlikte yürümekten başka çare kalmayacaktır.

Öbür birlik masalları iyi niyet dilek ve temennisi olmaktan ileriye gitmeyecektir. Birlik, ortak düşmana karşı, aynı cephe de mücadele etmeyi gerektirir. Fakat illa da aynı çatı altında, aynı organizasyonda olmayı gerektirmez. Sosyalist demokrasiyi savunuyoruz. Gerek şimdi yani kapitalist sistemde, gerekse de gelecekte sosyalist bir sistemde sosyalist iddiasında olan birden fazla partinin varlığına kesinlikle rıza gösterebilmeliyiz. Sosyalist olmayan partilerin varlığına da taraftar olmalıyız. İlla da bütün sınıf ve grupların tek çatı altında, "komünist parti" diktatörlüğü altında olmasını istemek saçmalaktır. Bu anlayış faşizmden başka bir şey değildir. Birlik meselesi tabii haline getirmek yanlış ve sakıncalıdır. Herkes kendini en iyi sosyalist gördüğü sürece bir diğeriyle ne diye birleşsin ki?

Bu arkadaşların, yani kimilerince "gelenek güçleri" denen her ki dergi çevresinin bizim eski gelenekle pek ilgilerinin kalmadığına değindik. Bunların gelenekçiliği, katı, tutucu, ilkel bir gelenekçilik. Biçimsel olarak yakın görünselerde, özde bizden hayli uzaklar. Diğer bir çok sosyalist çevreler bunlardan daha yakın bize. Bu da başka bir gerçektir.

DEVAM EDECEK

Adressiz eleştiriler (3)

Oturan ADAM

MARKSİZM GÜZEL, AMMA...

Her ne kadar biz bu ülkelerde ki rejimlere "sosyal faşist" diyorduksakta, bir de bu ülkelerde yaşayan, yaşamış olan insanların duygu ve gözlemlerini, yorumlarını merak etmişim. "Onlar bu konuda neler düşünüyor, neler söylüyorlardı acaba?" Çalıştığım işyerinde bulunan bu insanlarla sık sık sohbet etme, görüş alma şeklinde muhabbetlerim oldu, bozuk Almanca'yı. Yanlız Ruslar'la ve Çinliler'le görüşemedim. Merak ediyordum neler olmuştuk oralarda? Evet, bazı kitaplar okumuştum oradaki sistemlere ilişkin. Bu kitaplar ya hep övgü dolu ya da sövgülerle bitiyordu. Bu tür kuru ajitasyon ve patavatsız propaganda beni doydurmuyordu ama, maddi olanagım olmadığından bir türlü oralara gidemiyordum. İşte şimdi ayağıma (deyim yerindeyse) gelmişlerdi. Onlarda benimle yanyana idi. işçi bulma kurumunda, geçici işlerde...

Bu insanların büyük çoğunluğunun sözleri hep şöyle bitiyordu "Marksizm güzel bir ideoloji ama hayata uygulanması mümkün değil" Bunun nedeninide şöyle açıklıyorlardı: "Söylenen söz, laf başka, hayata uygulanan pratik başka. İşçi her yerde işçidir, çalıştı mı karnını her yerde doyurur" diyor ve ardından rejimdeki bürokrasiyi, partinin kadrolarının ve üyelerinin nasıl toplumun üzerinde ayrıcalık sahibi olduğunu, hatta partinin içinde bile kadrolarla, parti üyeleri arasında bile bir kastlaş-

ma olduğunu anlatıyorlardı. "Güneşin altında sıcak bir yer kapmanın yolu parti üyeliğinden geçiyor" diye de ekliyorlardı. Buraya, burada bir nokta koyuyoruz, bir başka zaman, bir başka yazıda devam edeceğiz eğer kısmet olursa, çünkü bizim derdimiz başka.

Bu konuşmalarda geçen bazı çağrışımlar bizde bazı titreşimlere ve uyarılara yol açtı. Sahi biz de bozuk plak gibi; "Programımız doğru ama bir türlü hayata uygulayamıyoruz" demiyor muyuz?! Diyoruz! Diyoruz da, "nedeni" konusunda ne tutarlı bir görüş, çizgi belirleyebiliyoruz, ne de "bazen lafta kalan, gargara yapmak için ağız kenarıyla söylediğimiz şeylerin özünü kavrayabiliyoruz." Arşimend "Bana bir destek noktası gösterin. Dünya'yı yerinden oynatayım" demişti. Biz ise, bizim programımızı iğdiş eden, yürüyen tekerleğe mani-vela sokulan bir "Köstek Noktası" bulduk ve bütün ideolojik ve siyasi saldırılarımızı oraya yönelttik; ne mi oldu? Hı parti düşmanı ilan edildik hem de otutturulduk! "Sabotaj" diye bağıyorlardı birileri "Sabotaj!" Bilmeden birilerinin koltuklarını dinamitlemiştik. Evet, "Oturun Adam" (aslında bu görüşler, değerlendirmeler yanlız bana ait değildir, bir grup "Oturun Arkadaşın" görüşüdür, onun için bazen "biz" bazen de "ben" kavramlarını kullanmak zorunda kalıyorum. Ama, yazıya "ben" döktüğüm için bütün sorumluluk "bana" attır) parti düşmanlığına (!) devam ediyor hala...

Sorun birey sorunu değildir kesinlikle, sorun partimizin yani hepimizin sorunudur. İdeolojik ve siyasi

hatta ısrarla kalarak, şu "Köstek Noktası" neydi onu açıklamaya çalışalım:

PARTİDE BÜROKRATİZMİN KÖKLERİ

Partimizdeki bürokrasi hastalığı yeni değildir, ama bazı yoldaşların iddia ettiği gibi olağanüstü II. MK ile de başlamış değildir. Parti, Şubat 1978'de yaptığı ve yeniden merkezi-leştiği I. Konferans'tan sonra bu hastalığa yakalanmıştı. Olaylar şöyle gelişti; merkezi bir yapıya kavuştuğumuzun ardından, ilk yayın organımız olan "Partizan", 1978'in Temmuz ayında bir gülle gibi ortalığa düştü. Bölgesel dönemde, partimiz kadrolarının yürüttüğü şehir gerilla faaliyetleri ile burjuva gazetelerinin manşetinden düşmediği, bilindiği ama henüz geniş kitlelerce tanınmadığı bir dönem geçirilmişti [ÖK (Örgütlenme Komitesi) 1976-1978]. Yerden mantarın bitmesi gibi, her tarafta kök salıyor, çığ gibi büyüyorduk. Bulunduğu şehirlerde, partimizin militanlarının katılmadığı ne bir eylem, ne de bir direniş yoktu. "Yoldaş!" Bu söz, bizde şarsılmaz bir inancın, kopmaz bir dostluğun ifadesiydi. Hepimiz birimiz için ölmeye hazırдық. Partimizin organları düğüne davet edilir gibi, halk kitleleri ve diğer örgütler tarafından çatışmalara davet ediliyordu. Parti gidiyordu. Bu prestiji parti kitap sayfalarından almış değildi; bizzat kadrolarının düşman karşısında boyun eğmeyen, teslimiyet nedir tanımayan savaşçılığından almıştı. Cemil OKA! O zaman bizler

için bir savaş tanrısı idi. Ama Cemil bir tane değildi ki! Ne Cemil Oka ne de Mehmet Zeki Şerit, o dört gözle, hasretle bekledikleri merkezi konferansımızı göremediler. Gariptir, ama gerçektirde. Bölgesel dönemde bu partinin yetiştirdiği militan kadro, savaşçı kadrolar gün geçtikçe, yıl bittikçe azaldı azaldı... Ve bu dönemden, bu dönemin kadrolarından daha az söz edilir oldu. Halbuki partinin ihtilalci ruhunun, düşmana saldırı ruhunun en dorukta olduğu yıllar bu yıllardır; ÖK dönemi ve 1978 yılları.

Kitlelerin hızla yeraltı örgütlerinde örgütlenmeye kayması, silahlı çatışmaların hemen akşam olur olmaz başlaması ve sabahlara kadar sürmesi, gelişen grevler, mitingler yığınca militan üretiyordu. Partimize "gelin bizi örgütleyin" diye haykıran insanları, dün gibi hatırlarız hala. İnanır mısınız (inanın ama) Halkevleri bile "geceleler" düzenlediğinde bizlerden (partimizden) faşistlerin olası bir saldırısına karşı "koruma yapmamızı" isteyip, eğer parti olur derse "gecelelerini" yapıyorlardı birçok yerde. Yine MLSPB'nin, o muhteşem savaşçı kadroları (Tamer Tabak ve Ömer Çimen nezdinde hepsini bir kez daha anıyoruz burda) her sokak savaşında, kendi usullarıyla "ula burda kivriler yok mu?" diye partimiz savaşçıları arayışları (her zaman dostumuz olmuştur bu savaşçı örgüt) unutulmuş değildir hala.

İşte gelişmelerin böylesine açık olduğu bir dönemde I. MK, yalnız kitlelerin gerisinde partiyi bırakmakla kalmadı, kendi kadrolarının ve tabanının da gerisine düştü. Önce silahlı eylemleri sınırladı, sonra Alt Bölge Komiteleri'ne verdi eylem yetkisini, daha sonraları ise (tarih veremeyeceğiz, bu belgeler elimizde yok, bellekte kaldığı kadarıyla yazıyoruz.) eylem yetki ve kararını Merkez Komitesi'ne bağladı. Bu bölgesel, yerel inisiyatifte vurulmuş ağır bir darbeydi, sağa açıktan bir savruluştu. Artık parti içinde bürokrasi, damgasını vuracaktı her şeye. İlk bürokratlaşma eğilimi I. MK ile başladı. Bu-

nunla kalmadı, yaşamdan kopuk bürokratlar üretmek teorileştirildi. Önümüze MK kararı olarak yirmiden fazla kitap koyuldu, organ olarak okuyacaktık, hem de tartışarak. Yani Kaypakaya yoldaşın PDA'yı eleştirdiği "okuma grupları" olup çıkmıştı. Ve inanır mısınız, biz bir ileri sempatizan komitesi olarak (şu "ileri" sözü çok gıcık bir kavramdır) yedi ayda bir tanesini bile bitirememiştik, çünkü organ hergün yanyana gelmiyordu ve bu mümkünde değildi, kim bizi doyuracak, çoluğa çocuğa kim bakacak, kim pratik faaliyet yürütecekti? İşte I. MK bize "Ağzın, elden daha fazla para ettiğini" böylece göstermiş oldu. Bu sınıf mücadelesinden kopuk bürokratlar o dönemin ürünüdür. Bu bürokratizm, kendisini örgütlenmede şöyle yansıtırdu: Askeri bir eylem mi yapılacak, PÜ (Parti Üyesi)'lerden oluşmuş organ, askeri çalışma yapan (TİKKO örgütlenmesi yoktu o sıra) arkadaşların önüne ya bir yazılı kağıtla, ya da sözle yapılacak eylemi anlatıyor, istihbaratı veriyor ve çekip gidiyordu. Bunun adı da "önderlik" etmeydi. Tahsildarlardan farkı olmayan, bu siyasal memurlar, çok kitap okudukları için, çok kıymetli idiler, ayrıca korunmaları da gerekiyordu. Parti, bu "geveze bürokratlara" kol kanat geriordu. Liu Şao Şi'ci çalışma tarzı buydu. Şu espiriler o zaman yapıldı: Bir gün 'sorumlu' yoldaşa, sorumsuz (rutbesiz) bir yoldaş şöyle dedi; "Yoldaş Başkan Mao on iki kaptan fazla okumayın" diyor "bizim MK, bize Başkan Mao'yu mu aştıracak?" demişti. Mao "yayımlanmamış yazılarında" pratiğin önemine vurgu yapmak için bu sözü kullanmıştı. Bir başka yoldaş; "Anam kapıyı çaldı, ben kızdım. Ana görmüyor musun Parti kararı kitap okuyoruz" dedim, garip anam kızardı bozardı "oğlum darbe oldu duymadın mı?" dedi, diye espiri yapıyordu bu çalışma tarzıyla.

Uzatmadan bu kısmı toplu bir değerlendirmeye tabi tutalım: I) I. MK Gerilla Savaşına Hazırlık Aşaması dedi ama sağ rüzgardan bir türlü kurtulamadı ve askeri çalışmaları kü-

çümsedi, hatta imkansız hale getirdi. 2) I. MK, bizim ki gibi ülkelerdeki komünist partilerinin üye ve kadrolarının bizzat sıcak savaş içerisinde ve ordu örgütlenmesinin bizzat içinde yer alarak bu organa önderlik edeceğini göremedi, önderliği emir ve talimat olarak algılayan amir-memur ikilemi yaratarak, adına PÜ denilen, okumaktan söylemekten başka hiçbir "günahı" olmayan bürokratların yaratılmasında başrolü oynadı. Bugünkü bürokratlar ya o dönemin ürünüdür ya da bu mantık silsilesinin yetiştirdiği kişilerdir. Bakınız komünist enternasyonal (bir yığın eleştirimiz olmasına rağmen) ne diyor:

"... emirlerle yönetmek bilindiği gibi cehaletin bir ürünü beceriksizliğin bir sonucudur..."

Emirlerle yönetmek, görevin tam da aktif birleştirmek olduğu bir sırada, aktife dayanmadan (yani pratik içinde yer almadan O.A.) kumanda etme ve yönetme anlamına gelir (yani bürokrata ve bürokratik bir çalışma tarzıdır O.A.).

Bunun aksinin yol açacağı durum ne mi olabilir? Hele şu ahıntıyı da okuyun ondan sonra:

"Bununla birlikte yönetici fonksiyonlar, emirle yönetmekle suçlanacakları KORKUSUYLA, parti direktiflerinin yerine getirilmesini ısrarla talep etmiyorlar. Ama bir yönetici, davanın çıkarları uğruna çalıştığı ARALIKSIZ OLARAK ÇALIŞTIĞI VE BUNU BAŞKALARINDAN BEKLEDİĞİ ZAMAN YANILABİLİR Mİ?"

Bir yönetici, yalnızca kendisi bağımsızsa ve resmi bürokratik etkilerden bağımsızsa büyük talepler öne sürebilir ve eksikliklere karşı uzlaşmaz bir tutum alabilir." (Kadro Sorunu Üzerine, İnter Yay.)

Bu değerlendirmeler altın değerinde, peygamberce sözlerdir. Her ne kadar lastikli bir üslupla söylenmiş olsa da, demek ki bir yönetici organ veya kişi bir yönetilenden bir şey talep edebilmesi, hesap sorabilmesi için bizzat mücadelenin içinde ve başında olması lazım gelir. Şimdi çevrenize bakın ve ne kadar bürokrat var siz söyleyin. I. MK çalışma tar-

zıyla bürokrat üretirken, silahlı mücadeleyle belirsiz bir tarihe ertelerken bu sefer AEP (Amavtluk Emek Partisi)'nin Mao düşmanı rüzgarıyla karşılaştı. I. MK'yi, bu bürokrat hantal yapısıyla bir sürpriz daha bekliyordu: 12 Eylül Askeri Faşist Darbesi! I. MK içindeki başını Süleyman Cihan yoldaşın çektiği komünistler, Ocak 1981'de yapılan II. Konferans'ta ne bu hantal, bürokrat yapısı görebildiler (özeleştirici kampanyası açmalarına rağmen) ne de bu doğrultuda pratik adım attılar. Tarihin sayfaları 1983 yılının ortalarını gösterdiğinde, konferansın seçtiği bütün asil üyelerin ya düşmanın eline geçtiğini ya da Süleyman Cihan yoldaş gibi hemen yok edildiğini görüyoruz. Buraya bir anıyı almak istiyorum, biliyorsunuz bu yazı nostaljidir, bağışlayın, çünkü bu anı nezdinde bir değerlendirmeye yapmak istiyorum: günlerden ne? Hatırlamak zor ama, aylardan Ağustos, yıl 1981'i gösteriyor. Merkez Komitesi'nden olduğunu tahmin ettiğim bir yoldaşla görüşüyorsunuz (bu yoldaş tutuklandı ve televizyona çıkarıldı 1983'te iyi bir tavır sergilemedi, ama tahminim doğruydu, MK'daymış bu yoldaş), sordum: "Sekreter yoldaş tutuklanmış doğru mu?" Bana şöyle cevap vermişti, dün gibi hatırlıyorum: "Evet doğru ama partimizin yüzünü güldürecek!" demişti.

Sorumun cevabı saşkına çevirmişti beni, "Nasıl yani, hem tutuklanmış, hem partimizin yüzünü güldürecek?" diye sordum, heyecan, merak karışımı. "Onu öldürecekler" dedi. Şok olmuştum, "Nereden biliyorsun" dedim. "Çünkü" dedi. "Çünkü o bir Süleyman Cihan! Yoldaşlarını ve partiyi satmaz! Onun için parti her şeydir! Onun için yoldaşları her şeydir! O tutuklandı ama biz kaldığımız evleri bile boşaltmadık!" dedi. Yıllar sonra bile bu anıyı satırlara dökerken insanın içini tarifsiz bir gurur, buruk bir acı kaplıyor. Yoldaşlarına ve halk kitlelerine bu kadar bağlı, haklı bir güven yaratmış, toplum üzerinde derin izler bırakmış insanlar görkemlidirler, hiçbir şey karartamaz

onların bu muhteşem duruşunu. Ama yaşıyızta göreceğimiz korkunç şeylerde vardı. Olağanüstü II MK ve diğerleri. Hele birileri vardı, birileri, bunlar bizden fazla (biz dogmatik ve anarşist kanattık bunlara göre) II. MK'ya bağınıp çağırıyorlardı yüksek perdeden, ama Olağanüstü II. MK'nın önünde diz çökerek isyan eden adam gibi. Süleyman Cihan hakkında söyle yazmaktan vicdanları sızlamadı.

Ama bu yazıları yazarken de, ağızlarındaki baklayı da çıkardılar. Şu satırlar 1987'de 3. Konferans değerlendirilmesi olarak yayınlandı. Dikkatle okuyunuz lütfen.

"Partimizde sağ anlayışların yanında, bu konuda önemli sol anlayışlarda vardır. Kadrolar, sıradan bir üye ya da savaşçı derekesine düşürülmektedir. Nitekim Parti Sekreterimiz S. Cihan ve K. Çelik bu sol anlayışların sonucu kaybedildi." (Komünist, Aralık 1987, Sayı 14)

Bu satır aralarında, avaz avaz "ben bürokratom" diye bağırarak "sağcılar, entelektüel özentileri" olanlar vardır. Baksanıza, partimiz üyeleri ve savaşçıları "sıradan kimselermiş" (!!!) Peki "solcu" olmamak için ne yapılması gerekiyor?

Onu da, isterseniz biz söyleyelim, zaten ima etmişlerde telaffuzu biz yapalım. Soru bir; Süleyman Cihan yoldaş hangi faaliyet içinde şehit düştü? Cevap; şehir faaliyetinde değil mi? Parti operasyonlarda daha ağır darbeler alması diye, bizzat faaliyet yürüttüğü alanda, koşturup duruyordu haklı olarak. S. Cihan "parti" deyince "kendi canını" anlamıyordu çünkü. Bütün mültecilik önerilerini elinin tersiyle geriye teptiğini artık biliyoruz. Onu "dev" yapan bu görkemli onurlu pratiğidir.

Soru iki; Kazım Çelik nerede şehit düştü? Cevap; Palu'da, yani "kırsal alanda" değil mi? Partinin ayakta kalan tek organını "kendi tatlı canını" kurtarmak adına terketmedi, bir yana, şu bir türlü yapılamayan 3. Konferans'ı organize etmek için uğraşırken feda etti, kendini.

Yukarıdaki alıntıyı şimdi tekrar

okuyun ve kendi kendinize şu ahret sorusunu sorun:

Şehirlerdeki parti faaliyetinin başında olsanız ve şehit düşseniz "solcu" oluyorsunuz, kırsal parti faaliyetinin, gerillanın başında olsanız yine "solcu" olarak değerlendiriliyorsunuz. Şimdi isterseniz ve eğer hala anlamadıysanız çağırın bir Dev-Yol'cu, ona sorun, bu mantığın "ortasını" bulsun! Bulamaz. Çünkü bu alıntıya göre, önderliğe (!!!) bir tek yol gösterilmiştir, ve tabii şu kıymetli bürokratlara: *"İlk hedefiniz Avrupa'dır, ileri!"*

"Solcu" olmamak için başka yol var diyenler beri gelsin. Çin'deki Kültür Devrimi ezdi geçti böylesi bürokratları, bir milyona yakın üye ve kadroyu sildi süpürdü ortalıktan. Bu bakış açısı, Liu Şao Şi ve Teng'çi bakış açısıdır çünkü. *"Çüce Teng içimizde"* demiştik, onu dışarda aramayın!

Partimizde, sağcılıkla bürokrasi her zaman atbaşı beraber yürümüşler ve bu 3. Konferans'ta da sınırlı değildir. Kökleri biraz daha derindir. İşte sizlere I. Konferans kararlarımızdan bir örnek:

"İdeolojide subjektivizm (dikkat edin ideolojik bir saldırıdır bu parti çizgimize. O. Adam) sınıfsal olarak ise küçük burjuvaziden kaynaklanan (bu kadrolarımıza ve siyasal hattımıza yönelmiş bir saldırıdır. O. Adam) hatalarımız kendini siyasi ve örgütsel alanda, yukarıda tespit ettiğimiz gibi (sol) oportünist hatalar olarak göstermiştir" (abç O.A.)

(TKP-ML Özeleştirisi ve Tüzüğü, LE-YA Yayınevi)

İşte partimize ilk ayakbağı, ilk sağ rüzgar, ilk *"Köstek"* burada atılmıştır. Böyle değerlendirilen bir partiye "komünist" bir parti demek bile mümkün değildir. Zaten önder yoldaş Kaypakkaya yine bu konferansta "solcu" olarak da mahkum edilmiştir. Partimizin başında, savaş meydanının en önünde Spartaküs gibi yalın kılıç dövüşen ve yine bu meydana şehit düşen önderlerimize "solculuk" çamurunu atanlar bu "resmileşmiş, kurumlaşmış sağcılar", bu cüreti I.

Konferans'ımızın bu "yanlış" bakış açısından alıyorlar. Çin'deki Kültür Devrimi, bu tür bürokrat kadroları fildişi kulelerinden aşağı indirdi, halk konülerine çalışmaya gönderdi, inmek istemeyenleri ise fırlatıp attı partinin başından!

Önderliği koruma (!) kadroları koruma (!) adına ha bire Avrupa hayaliyle yanan bürokratlara, Kaypak-kaya yoldaşın bir lafı var, artık bu alıntıyı almanın zamanıdır!

Önder yoldaş diyor ki:

"...bu iddiaların sahibi olan bay-lar şimdi yurtdışında 'polise yakalanmak' korkusundan uzak, Vietnam'ın ve diğer ülkelerin devrimci tecrübelerini 'kavıyorlar' (!) Yurtdışından mükemmel bir proletarya partisinin nasıl örgütleneceğini 'öğreniyorlar' (!) sonrada hepimizin dört gözle beklediği 'Proletarya partisini' kurarlar ve bizleri meraklan, Türkiye halkını da öndersizlikten kurtarırlar (!) Bu 'sorumluluğuna pek muktedir' dostlar (!) Cezayir'e iltica etmenin mi, yoksa İsveç'e iltica etmenin mi daha faydalı olacağına tartışıyorlarmış. Bizce 'ay' a gitmeleri en doğru davranış olur! Çünkü orada hiç polis yoktur! Yukarıdaki teorilerin, pasifizmin ve KAVGA KA-ÇAKLIĞININ KILIFI OLDUĞU AÇIKTIR..."

(Seçme Yazılar, Ocak Yay. Sf. 443)

Önder yoldaşın, o dönem S.U ve L. U için söylediği bu sözler, "kadroları koruma" adına ha bire Avrupa'ya işaret edip, oralardan "önderlik" yapmaya çalışan bizim sağcı bürokratlarımız için de geçerlidir.

Böylesi bir kafa taşıyan arkadaşlar, biraz daha cesur olsalar Mao Zedung'u "sol oportünist" ilan edebilirler. Çünkü Mao, devrimin başından sonuna kadar kıvılcı ordunun başında, ateş çemberinin tam ortasındadır!

"Kadroları koruma"nın ismi bürokratizme ayrıcalık istemektir! "Kadroları koruma"nın adı bürokratizmi yerleştirmek ve beslemektir! Böylesi bir kadro politikasıyla ne Kaypak-kaya'nın savaşçı çizgisini hayata uygulayabiliriz, ne de gerilla sa-

vaşını bir adım öteye götürebiliriz. Çünkü biri savaşırken, öbürü onu sürekli geriye çekecektir. Biri can siperhane savaşırken ve savaşın ihtiyaçları temelinde hareket edip örgütlenirken, diğeri "sırça köşkünden" emir-talimatla ve esas yetkili olarak bilmediği konularda ahkam kesmeye devam edecektir.

Bugün ve dün, açın ve bakan bütün konferans kararlarına ve değerlendirmelerine, "hemen hemen bütün kadro ve önder pozisyonunda olan arkadaşlar şehirlerde yakalanmışlardır, kırdı değil." Buna yol açan neden ise, işaret ettiğimiz gibi, partideki bürokrat ve sağcı bakış açılarıdır. Bu mantığın kökünü kurutmadan, bu bürokratları tasfiye etmeden, bu partiyi bütün organları ile savaşa sokamazsın, sokamadığın gibi savaşın içinde sana önderlik eden, Kaypak-kaya, Cihan, Çelik gibi parti sekreterlerimizde "sol oportünist" değerlendirmek zorunda kalırsın! Bunun anlamı şu: öndersen savaşa girme, kadroyun savaşa girme, yoksa sana da "solcu deriz" dir! Böylesi bir karar bile parti içinde bürokratizmin zafarını ve ne kadar güçlü olduğunu göstermeye yeter de artar. Fazla örneğe gerek yok. Evet programımız hayata uygulanmıyor!

Bir avuç gerilla, hem bu hantal yapıyı sırtında taşıyacak hem de devrim yapacak!? Herhalde "imkansız iste" dedikleri bu olsa gerek?

DABK RUHU!

Gerçekten arkadaşın söylediği doğru çıktı. Süleyman Cihan yoldaş, canını partiye siper ederek, ölümü, işkencehanelerde kucaklayarak önderi İbrahim Kaypak-kaya gibi göğüsleyerek, partimizin yüzünü güldürdü, şanını artırdı, prestijini kurtardı. 2. MK'da tek çözülme-yen kişi Süleyman yoldaşı! Ama başımıza gelecek vardı, birileri geliyordu gerilerden, kenarlardan, önderliğe. Bu gelenler ise yedi göbeği partimize güldürtecekti. Olağanüstü 2. MK (OÜ 2. MK) ve onun kurmayı Fahri

Üyeler (FÜ'ler)'di bunlar! Korkmanın detaya girmeyeceğiz, biliyoruz çünkü, en iyi şarap bile fazla içilince tadını kaybeder. Bunlardan da o kadar fazla bahsedildi ki, bu sefer bu revizyonist güruba alıştık, kanıksadık. Onun için bir iki hatırlatma yapıp bir mantık bütünlüğünü sağlamamız gerekiyor, yani hiç bahsetmesekte olmuyor. Gelelim bu soruna: Adı, büyük ve derin insan Zeki Uygun yoldaş tarafından "Olağanüstü" sözcüğü ile anılan bu OÜ. MK. I. Konferanstaki "bürokrat kadro" anlayışının ürettiği en yağlı bürokratlardı. Olağanüstüydüler, çünkü önderliğe, olağanüstü şartlarda ve olağanüstü bir şekilde gelmişlerdi. Kazım Çelik yoldaş dışında hiçbirisi konferansımızın seçtiği kimseler değildi. Güçlendirmeler ile yönetim kademesine gelmişlerdi. Olağanüstüydüler onun için, lakaplarına uygun olarak "Olağanüstü" işler yaptılar. Parti üyelerinin çoğunluğunu Avrupa da etraflarında toparladılar. Uzaktan kumandalı "parti" idare etme tekniğini ilk bulan bu olağanüstü bürokratlardı. Partinin incini cinciğini çıkartıp TKP'lileri bile bize güldürttüler. Artık bugün ve dün, iyice açığa çıktığı gibi, partimizin siyasal düşünceleri ile uzaktan yakından ilişkisi kalmamış olan Fahri Üyeler (FÜ) bu MK'nın akıl hocaları idiler. "Demokrasi" diyorlardı, merkezi yayın organımız İKK'da ülkemizi "kapitalist" ilan ediyorlardı, darbeyi bir tarzda "Özgürlük" diyorlardı, kendilerini onaylamayanları birer birer partiden uzaklaştırıyor, tasfiye ediyorlardı. "Parti" diyorlardı, bütün parti organlarını tasfiyeye yöneliyorlardı. "Konferans" diyorlardı, ha bire parti konferansını belirsiz bir geleceğe erteliyorlardı. Kedinin fareyle oynaması gibi partiyle oynayıp duruyorlardı. "Yaşasın sosyalizm" ve "Tek yol devrim" vs. vs. gibi MK imzalı bildiriler ortalığı dolduruyordu. Ülkemizin şehirlerine bakıyor, baktıkça ağzı sulanıyor, "şehirlerle" diye bağınıyorlardı ama kendileri Avrupa'da "biz bugün hangi evde kalsak daha rahat ederiz" diye soruyorlardı vs. vs...

Ömek komünist Manuel Demir, bunların "siyasal cinayetlerinden" bahsederken olayları sayacaktı... Görüyor musunuz "bürokrat kadro" politikasının partiyi getirdiği yeri? Bürokratism, esasta kendini Olağanüstü MK ve FÜ'lerde bulacaktı. Zemin vardı çünkü. Bu revizyonist parti tasfiyecileri, partiyi böyle Ali babanın çifliği gibi kullanıp, hükümet koltuklarını kendi memurlarına dağıtarken, birileri geliyordu dağlardan. Yüz günlük sakal vardı kimisinin yüzünde, kimisi üç pantol üst üste giymişti. Kimisinin elinde av tüfeği kırma, kleşini havaya kaldırmıştı kimisi. Çoraplarını pantolon paçalarının üstüne çekmişlerdi. Buz parçaları sarkıyordu yünlü çoraplarından.

Kırk dokuz kişiydiler, elli değil. Hırshydılar, kinli değil. Savaşın içinde yetişmişlerdi, savaştan geliyordu. Şehitlerini göme göme ilerlemiş, şimdi bir başka savaşa girmek için haykırıyorlardı!

YOLDAŞLAR!

"Böyle bir zamanda, parti, halk ve devrim için canını ortaya koyan komünistlere duraksamak, yalpalamak, revizyonizme karşı mücadele yerine, boyun eğme tavrına düşmek yakışmaz. ML'ler partinin içinde bulunduğu bu mahallî ortamı ve gidışı değerlendirerek olağanüstü parti bölge konferansını topladı. Olağanüstü bölge parti konferansımız, partimizin yönetici organlarının başına çöreklenen, TKP-ML'nin çizgisine muhalefet olan, parti tasfiyecisi karga kaçkını ve revizyonistleri ve iflah olmaz oportünistleri parti saflarından attı.

TKP-ML'ye, TKP-ML'nin düşmanı olan revizyonistler asla sahip çıkamazlar.

Kendilerini TKP-ML konferansının üzerine çıkaranlar partimize sahip çıkamazlar.

Parti konferansına katılmamak için korkuya kapılıp delegelikten istifa edenler, fırsat buldukça, komünistleri maveracı, doğmatikler olarak değerlendirenler TKP-ML'ye sahip çıkamazlar.

Partimizin ML çizgisini, "doğmatik" ve "solcu" olarak teşhir edenler TKP-ML'ye sahip çıkamazlar...

BÜTÜN YOLDAŞLAR! Ülkemizin bütün komünist devrimcileri; TKP-ML'nin düşmanı revizyonistlerle her türlü bağları koparalım!

TKP-ML saflarında yıkılmaz bir birlik kuralım! (Doğu Anadolu Bölge Komitesi) -DABK- Eylül 1987, Dünya ve Çeşitli Milliyetlerden Türkiye İşçi Sınıfına Emekçi Halkımıza ve Tüm Yoldaşlara" başlıklı bildirisi

TKP-ML'nin ayakta kalan ve yillardır düşmanın bütün saldırılarına parti adına muhattap olan tek organı buydu! Bu muhteşem bir çığlıktı, tıpkı Çin'deki "Kültür Devrimi gibi!" Merkezi bombalayın, revizyonistlere tavır alıyorlardı görkemlice! Bu binlerce şimşegin bir anda çakması gibi bir şeydi. Proletarya gücünü fırlatmıştı Munzur'dan!

"İlk çığlığı şeytan koparır" der bir ata özü. Ve FÜ'lerin bir akıldanesi, partinin bu hale gelmesinde en sorumlusu, "yeniperiler baş kaldırdı!" diye çığlık çığlığa etekleri tutuşmuş bir halde bağırırdı. Bu çığlık biraz kibarlaştırılarak "askerler, asker kafalılar baş kaldırdı" olarak daha sonra bir yığın insanın ağzına sakız oldu...

Buraya bir nokta koyuyoruz, niyetimiz hikaye anlatmak değil. Çünkü birçok yoldaşın "Bu program hayata uygulanmıyor ama niye?" diye bir kârın ağrısı var, bu güzel bir ağrıdır. Onun için bu kısımda bir değerlendirmeye tabi tutmak istiyoruz. Evet kısa, kısa. Zaten gazeteklik olsun, fazla uzayıp bir önceki bölümü unutturmasın diye buna önem verdik, çok zorunlu olmayan yerlerde durmamaya çalıştık. Sadete gelelim: DABK'ın çıkışı TKP-ML içinde "Tarihsel bir önem taşıyor!" Biliyoruz, bugün (1997) her kanat "DABK"ı mahkum (!) etmiş ve özelleştirisini vermişlerdir. Ama unutmayın, yine tarihte mahkum (!) edilen "çok güzel doğrular" da vardır.

Önlü gök bilmece Galile enginizasyon mahkemesi karşısında özelleştiri yapıp, af diledi "Dünya dönüyor" dediği için. Ve mahkeme onu yedi tövbe duasına mahkum edip, sürgün etti. Ama bakın Dünya yine dönüyor!

İnsanların haksızlığa karşı mücadelesini, şişkin ama içi boş sözlerle elinden alamazsınız. Bir komünist partisi içinde yönetim kademelerini eline geçirip (tıpkı Çin'de olduğu gibi) açık açık parti çizgisine saldıran ve

partinin hiçbir görüşüne değer vermeden, tasfiyeye yönelen ve bu yolda epey bir mesafe kateden revizyonist bir grüha karşı, yine parti içindeki komünistlerin bunlara karşı "cepheden ve açıkça mücadele etme hakkını" hangi gerekçe ile olursa olsun elinden alamazsınız! Böyle yaptığımız anda, sizde ciddi bir problem var demektir.

Bu "bırakınız yapınlar, bırakınız geçsinler" diyen liberallerin görüşüdür. Parti içi mücadeleyi "yanlız ideolojik mücadele" ile sınırlayan bir bakış açısı modern burjuvaların idealist bakış açısıdır. Böylesi bir bakış açısı, burjuvaziye, revizyonizme, tasfiyeciliğe prim vermek, kitlelerin işi ufkunu karartıp, körü körüne itaatı teşvik etmek demektir.

Böylesi bir bakış açısı bunca yıla rağmen hem partimiz tarihini kavramamak (Biz "KK"yı konferans olmadan tasfiye ettik, biz I. MK'nın konferansında "baş çelişki yan-feodal yapıyla halk yığınları arasındaki" çelişki, tespitini, konferans kararı olmasına rağmen reddetdik) hem de "Kültür Devrimini" inkar etmek anlamına gelir. Biliyorsunuz, Çin'deki "Kültür Devrimi" MK'nın çoğunluğuna karşı bizzat halk kitleleri ile birlikte girilmiş bir başkaldırıdır. Devrimdir! Ne bir konferans ne de bir kongre çağırısı yapmamıştır Mao! Özü şekle feda etmemiştir Mao! İdeolojik mücadele eğer örgütsel tavır, pratik yapıyla güçlendirilmez, uygulanmazsa bu olsa olsa "aydınca bir gevezelik, bürokratça bir değişiklik"ten öteye gitmez. Unutmayalım, Mao, revizyonizme, tasfiyeciliğe... karşı mücadeleyi hiçbir zaman "tepeden, yukarıdan" yapılan bir değişiklik olarak görmedi! DABK bu şartlarda ortaya çıkıp, Kültür Devrimi perspektifi ile ileriye atılmış parti tarihimizdeki "ikinci büyük dev adımdır". Birinci adım Kaypakkaya yoldaşa ait tir hiç şüphesiz!

DABK şimşegi çakmış, fırtınayı da koparmıştı ama önünde, tasfiyecilik, revizyonizm, sağcılık ve de orta yolculuk olan dört büyük engel duruyordu. Ve partiyi bugünlere gelene kadar yiyip bitiren BÜROKRATİZM! Üstesinden gelebilecek miydi bunların?

Ağaç, baltaya demiş ki; sen beni yıkamazdın ama neyleyciyim sapın benden!

DEVAM EDECEK

Avrupamerkezcilik

Aytekin YILMAZ

"Ne kadar çok söz varsa hepsi
düne ait
Şimdi yeri geysen söylemek lazım"
Mevlana

Avrupamerkezcilik konusu son yıllarda çokça tartışılan bir sorunun haline geldi. Marksizm'le özdeş bir sorun gibi algılanıyor. Çoğu defa Marksizm Avrupamerkezli midir, değil midir? tartışmasına indirgeniyor. Marksizme Avrupamerkezcilik, diyenler revizyonist, oportünist devrim düşmanı ilan edilmektedirler. Hemen şunu belirtelim ki, Marksizm Avrupamerkezcidir. Yeri gelince Marksizm neden Avrupamerkezcidir değineceğim.

Ama önce Avrupamerkezcilikten ne anlamak gerekir sorusuna cevap vermek gerekir. Avrupamerkezcilik oldukça geniş bir kavramdır. Sadece Marksizm'le özdeşleştirmek, sorunu daraltmak olur. Avrupamerkezcilik batıda 16. yüzyıl Rönesans'ına kadar uzanabilir. Asıl anlamıyla da, 19. yüzyıla tekabül eder. 19. yüzyıl, Batı'da "tarih yüzyılı"dır. Avrupamerkezci tarihsel kuranda bu yüzyılda ortaya çıktı. Marksizm'de, bu Avrupamerkezci tarih anlayışının içerisinde bir yecedir. Ayrıca da, Avrupamerkezcilik sadece bir tarih anlayışı olarak algılanamaz. Daha geniş bir sistemin adıdır. Oryantalizm, Irkçılık, Pozitivizm ve Marksizm gibi bir çok akımı içine alır. Mesela, felsefe alanında Yunan felsefesi Avrupamerkezciliğin unsurlarından biridir. Hristiyanlık bir başka düşünsel kaynağıdır. Endüstriyel ilerlemecilik ise baş unsurdur.

Avrupamerkezci tarih anlayışına göre; tüm insanlık tarihsel ilerlemesini Avrupa uygarlığı üzerinden yapacaktır. Avrupa, kültürel ve sanayi alanında insanlığı en üst düzeyde temsil etmektedir; Avrupa'nın dışında kalan toplumlar Avrupa'nın öncülük ettiği uygarlığa ulaşmak için Avrupa'yı kendilerine bir zorunluluk olarak model almalarıdır! Bu genel anlayış, Marksizm de daha özelleşerek somutluk kazanır. Avrupamer-

kezci Marksizm'e göre ise; insanlığı ilerletmeye götürecek en devrimci güç Avrupa proletaryasıdır. Marks-Engels Avrupa proletaryasını merkeze alarak toplumları "tarihi olan" ve "tarihsiz halklar" olarak ikiye ayırdılar. Onlara göre; kendi proletaryasını geliştirmeyen bu "tarihsiz halklar", er geç burjuvazi gibi tarihin çöp tenekesine atılacaktır.

MARKSİZM, NEDEN AVRUPAMERKEZCİ'DİR?

Herşeyden önce, Marksizm'i ortaya çıkaran nesnel koşullar Avrupalı'dır. Bir kuram olarak Batı Avrupa coğrafyasında şekillendi. Çoğu zaman söyleneni tekrar edelim: Marksizm'i yaratan nesnel olgular şunlardır: Alman felsefesi, İngiliz ekonomi politikası ve Fransız ütöpik sosyalizmi. Marksizm'in teorik dayanağı olan bu üç etmen de, dikkat edilirse Avrupalı'dır. Pratik olarak, 19. yüzyıl boyu, Avrupa'daki sınıf savaşlarının bir sonucu olarak gelişti. Marksizm, teorik ve pratik olarak Avrupalı'dır.

Çoğu zaman şu söylenir; Marks-Engels aydınlanmacı öncüllerini eleştirerek tersyüz etmişlerdir; Marks, Hegel'in diyalektiğini ayakları üzerine otartmıştır. Felsefe ve ekonomi alanında kendi öncüllerini "tersyüz" eden Marks-Engels, toplumlar tarihi konusunda aynı özeni göstermemişlerdir. Hegel ve iktisatçı ideologların, Üçüncü Dünya'lı toplumlarla ilişkin değerlendirmeleri Marks-Engels tarafından eleştirilmemiştir.

Marks-Engels'in, Latin Amerikalı ve Doğulu toplumlarla ilişkin yapmış oldukları değerlendirmeler, Hegel'den olduğu gibi devralınmıştır. Hegel'in argümanlarını kullandılar. Bu konuda, Hegel'in "Dünya Tarih Felsefesi Üzerine Tezler" adlı kitabı örnek gösterilebilir. Hegel'in yaklaşımını göstermesi açısından şu alıntıyı yapmakta fayda var: "Dünya, tarihsel halklarını; kültürel olarak gelişmiş güçlü devlet kurma geleneğine sahip ve böylece dünya tarihinin gelişmesine katkı yapan halk-

lar ile; tarihi olmayan, rühsal olarak zayıf, güçlü devlet kurma yeteneğinden yoksun, bu nedenle tarih boyunca uygarlığın gelişmesi için misyon yüklenmeyen halklar olarak birbirinden ayırmıştır. Zayıf olanlar, güçlü olanlara boyun eğmek zorundadır. Örneğin, Çin, Hegel için tarihin gelişmesinde katkısı bulunmayan, durağan bir ulusun temsilesidir." (1) 1850'li yıllarda, Engels'e göre iki siyasi cephe vardı; bir yanda devrimci Alman, Macar ve Leh milletleri, diğer yanda ise gerici milletler vardır. Bu gerici milletler; Basklar, Brütanlar ve Habsburg monarşisinde yaşayan Slavlar, Hırvatlar ve Sırlar'dır. Burada devrimcilik ya da gericilik olarak alınan ölçüt, toplumların iktisadi gelişmişlik ya da gelişmemişlik düzeyleridir. Çünkü, Marks-Engels'e göre, devrimciliğin ölçütü, bir ülkede proletaryanın gelişmiş olmasıdır. Eğer proletarya yoksa, o ulus gericidir. Gerici uluslara ilişkin ise, Engels şu değerlendirmeyi yapıyor: "Bir sonraki dünya yarışı gerici sınıflar ile hanedanları değil, tüm gerici ulusları yeryüzünden kaldıracak, bu da bir ilerlemedir." (2)

Marks-Engels ilk dönemlerinde "geri" bıraktırılmış ulusların boyun eğişlerine gözyumarak, sömürgeci Avrupalı devletleri "geri" uluslara tercih etmişlerdir. Bunu da, ilerleme adına yapmışlardır. Mesela Engels'e göre, Cezayir'in Fransa tarafından fethedilmesi "uygarlığın gelişmesi için önemli ve tarihi bir olay"dır. (3)

Marks ise, benzer bir durumla, İngiliz sömürgeciliğini, Hindistan da tarihin bir ilerlemesi olarak görür. Çoğu zaman şu söylenir. Denilir ki, Marks-Engels'in doğu toplumlarına ilişkin değerlendirmesi genç Marks'a aittir. Sonradan bu görüşlerini teğışmiştir. Bu iddia edilirken, Marks-Engels'in mektupları kanıt olarak gösterilir.

Marks, "Grundrisse", "Kapitalizm Öncesi Ekonomi Biçimleri" "Kapital" ve "Doğu Sorunu"nda; Doğu toplumlarının kendine has orijinalitesine vurgu yapar. "Doğu Despotizmi" ve "Asya Üretim Tarzı" olgularını kabul et-

mektedir. Doğu toplumlarının orijinalitesini ise, Engels'e yazdığı bir mektupta "toprakta özel mülkiyetin olmamasına" bağlar. Marks'ı, Doğu toplumlarının orijinalliğinden bahsederken Avrupamerkezci yapan şey, Doğu toplumları çözümlenirken Batı kapitalizminin bir elzem uygarlık olarak Doğu'ya dayatılmasında yatmaktadır. Avrupa uygarlığının Doğu'ya nazaran daha iyi bir toplum modeli olarak sunulmasında ve bu Avrupa modelinin (sömürgecilik) Doğu toplumları için ehven-i şer bir durum gösterilmesinde yatmaktadır.

Marks-Engels'in bu konuya ilişkin görüşlerinin sonraki yıllarda değiştirdikleri meselesine gelince, bu, Marks'ın 1881'de Vera Zasuliç'e yazdığı bir mektuptan ibarettir. O mektup da, o dönemin siyasi konjektörüne ilişkin, Rusya üzerinde yapılan bir değerlendirmedir. Marks, o mektupta, Rus toplumunda artık kendi iç dinamikleri ile istese kapitalizme ya da sosyalizme geçebileceğini söylemekten ibarettir. O tarihe kadar, ne Marks ne Engels Rusya'da kapitalizmin kendi iç dinamikleri ile gelişip, devrim yapılacağına inanmıyorlardı. Engels'e göre, Batı proletaryası olmadan, Rusya'da devrim hiçbir zaman gerçekleşmeyecekti. Bu görüşünü sonuna kadar korudu. Ayrıca Marks'ın, bu 1881 tarihli mektubu fazla abartılmamalı, çünkü bir ideolojik kuram, bir tarih tezi bir mektupla düzeltilmez. Marks-Engels, tarihsel ilerlemeciliği savunuyorlardı. Marksist kuram bu ilerlemeci tez etrafında örüldü. Sadece Marks-Engels'in yaşadıkları dönemde değil, reel sosyalist dönemde de bu ilerlemeci tez devam ettirildi.

Bu tarih tezine göre, Batı ileri-Doğu geriydi. 150 yıllık Marksist tarih anlayışı Batı uygarlığının endüstriyel ilerlemeciliği üzerinde şekillendi.

Artık eskisi gibi muhafazakarlık-gelenekçilik yaparak gözümüze batan merteyi görmemezlikten gelemeyiz. Avrupamerkezci Marksist tarih anlayışını savunarak öneme cevap verilemez; Marksist gelenek, bu alanda tökezlemiştir. Tekrar etmede yarar var. Bir kuram, bir iki mektupla düzeltilmez. Marksist gelenek bir çok konuda benzer savunmacılığı yapmıştır. Marks-Engels, hangi konuda eleştirilse "Mektuplar" öne sürülerek eleştiriler boşa çıkarılmaya, geçiştirilmeye çalışılmıştır. Benzer sorun altyapı-üstyapı tartışmasında yaşanmıştır. Bilindiği gibi, gele-

nekçi sol, kaba biçimde altyapının belirleyiciliği üzerinden siyaset yaptı. Felsefeyi, Stalin ve Politzer'den öğrenen nesil bu yetmezliği yaşadı. Engels ise, ölümünden önce Bloch ve bir iki dostuna yazdığı mektupta; altyapının belirleyicinin tek etken olmadığına dair bir açıklama yaptı. Engels, F. Mehring'e yazdığı bir başka mektubunda, geçmişte Marks'la birlikte, ellerinde olmayan bazı nedenlerden dolayı ekonomik etmeni, bilinçli bir şekilde ön plana çıkardıklarını, diğer etmenleri ekonomik etken karşısında ikinci planda tuttuklarını söyler. Ekonomik altyapı-üstyapı tartışması da, öyle biri-iki mektupla geçiştirilecek sorun değildi. Çünkü, sonraki Marksist gelenek altyapının belirleyiciliği üzerinden kaba biçimde ekonomizme saplandı. Her iki konuda da "Mektuplar" işin özünü değiştirmeye yetmedi.

"TARİHİ HALKLAR" VE "TARİHSİZ HALKLAR"

Yukarıda, Marks-Engels'in Hegel'e ilişkin çalışmalarında felsefi alanda eleştiri yapıp, Hegel diyalektiğini elleri üzerinde dururken, ayakları üzerine oturtuklarını belirtmiştik. Marks-Engels, aynı titizliği halklar konusunda göstermemiş, Hegel'in yolundan devam etmişlerdir. Mesela, Hegel'in uygarlığın gelişmesine katkı yapmayan halklar dediği şey, Engels, "tarihi olan halklar" ve "tarihi olmayan halklar" olarak ifade etmiştir. Yine Marks'a göre, Hindistan'ın bir tarihi yoktu. Çünkü, Hindistan'ın Batılı anlamda modern sınıfları yoktu. Çünkü, Marks'a göre, tarih sınıf savaşmalarının tarihidir. Burada, şöyle itiraz edilebilir: Bir ülkede sınıfların Batılı anlamda sınıflaşmaması, proletaryanın olmaması o ülkenin tarihi olamayacağı anlamına gelir mi? Bence gelmez; neden gelmez? çünkü, tarih sınıf savaşmalarından öncede vardı. Tarihi sınıflarla başlatmak ne kadar objektif bir değerlendirme olur? Sınıflaşmanın gerçekleşmediği tarihsel döneme ne ad vereceğiz?! Ayrıca, Hindistan halkı, talanlara mağruz kalmış olsa da, tarihi başkaları tarafından yazılmış olsa da tarihlerinin olmadığı anlamına gelir mi? Bence gelmez. Başkaları tarafından tarihi yazılan halklar kategorisinde değerlendirilebilir. Benzer durum, yakın zamanlarda Kürtler için söyleniyor, "Kürtler, tarihsiz ve talihsiz bir halktır"

deniliyordu. Bu söylenirken kıstas alınan şey, tarihlerinin kendileri tarafından yazılmamış olmasıdır.

Doğu'nun (Üçüncü Dünya'nın) halkları "geri" ve "tarihsiz" olunca, bu halkları kurtarma misyonu Avrupalı toplumlara düştü. Tarihin son iki yüz yılındaki kurtarıcı güçlere baktığımızda, bu kurtarıcı güçlerin Avrupalı olduğunu görüyoruz. 19. yüzyıl Batı Avrupa'sında insanlığı kurtaracak özne, Hegel'e göre; ruh, içinde Prusya devletidir. Klasik siyasal iktisatçı ideologlara göre, İlk kapitalist ulus olan İngiltere'yi temsilen burjuvazidir; Marks-Engels için ise, İngiliz proletaryasıdır. (4)

Dikkat edilirse hepsi de Avrupa'dan çıkıyor.

Marks-Engels, çalışmalarının bir çok yerinde, Doğu'dan sözederler. Her ikisi de, Avrupa proletaryası olmadan, Doğu'da (Rusya-Türkiye) sosyalist bir devrimin olanaksızlığına inanıyorlardı. Avrupa proletaryasının bir gün Doğu'da da Batı medeniyetinin temellerini atacağını her defasında belirttiler. Ama tarihin çarkıfeleği Batı'dan değil, Doğu'dan (Rusya'dan) yana çarkedince durum değişti. Aslında 1917 Ekim Devrimi, Avrupamerkezci Marksist tarih anlayışını tersyüz etmişti. Komüntern geleneği bu gerçeği anlamadı. Komüntern ve sonraki Marksist gelenek, Avrupamerkezci tarih anlayışını siyasal programında sürdürdü. Dünya yine, "tarihi" ve "tarihsiz" halklar olarak ikiye ayrıştırıldı. Avrupamerkezcilikte ısrar edildi. Örneğin, Marks'ın Doğu toplumlarına ilişkin yazdıkları, 1930'larda Sovyetler'de yasaklandı. Stalin, Asya Tipi Üretim Tarzı ve Doğu despotizmi gibi, Marks'ın kullandığı argümanları kullanırmadı. Çünkü, Marks'ın, kapitalizm öncesi ekonomi biçimleri olan Asya tarzı, Antik tarzı ve Cermen tarzı gibi argümanlar, Stalin'in klasik beş toplumca diyalektiğine uymuyordu. Çok düz bir mantıkla, Doğu-Batı toplumlarının diyalektik gelişimi aynı biçimde değerlendirildi. Oysa gerçekte, Doğu'nun kendine has özellikleri vardı. Marks, bu alana ilişkin tespitlerinde yanlışlanıyordu. Doğu'nun orijinalliğini "toprakta özel mülkiyetin olmamasına" bağlarken önemli bir gerçeği dile getiriyordu. Marks sonrası gelenek, bu konuda Marks'tan daha geriye düştü.

Bazen Avrupamerkezcilik Troçkizm'le özdeş tutuluyor. Troçki'nin Avrupa'daki devrime bağlılığı bilini-

AVRUPAMERKEZCİ TARİH ANLAYIŞININ SONU

yor, tek ülkede devrime olan inancıda zayıftı. Ama, Avrupamerkezcilik bu değildir. Avrupa'dan devrim beklemek siyasal bir durumu ifade eder. Troçkizm bu nedenden ötürü Avrupamerkezcilik değildir. Marksizm'in tarih anlayışını ve kuramını topyekün savunduğu için Avrupamerkezcidir. Mesela, Stalin'in beş toplumsal el kitabı, "Tarihsel materyalizm" Avrupamerkezcilik tarih anlayışının bir parçasıdır. Çünkü, tarihsel ilerlemeci tez esas alınmıştır.

Yine Komüntern ve Sovyetler'in deneyimi de bu tarih anlayışına uygun siyasal tutum içinde olmuştur. Dönemler farklı olsa da, Marks-Engels'in "geri", "tarihsiz" halklara olan tutumu ile Sovyetler'in Üçüncü Dünya'lı halklara olan tutumu çok benzerdir.

Mesela Komüntern, Kemalist Türk devletini Kürt isyanlarını bastırması için desteklemiştir. Ve bu nedenden ötürü, Komüntern'i eleştiririz. Uzun yıllar taktik bir hata olarak değerlendirilenler oldu. Oysa bu, taktikten öte, belli bir tarih anlayışının ürünüdür. Komüntern belgeleri incelendiğinde 1925 Şeyh Said, 1930 Ağrı, 1938 Dersim Kürt isyanları Kemalist devlete karşı gerici ayaklanmalar olarak değerlendirildi. Kürtler'e ortaçağ feodalleri gibi benzetmeler yapılarak, buna karşı "modern" Türk devleti desteklenmiştir. Ayrıca, sorun sadece Kürtler'le sınırlı değildir. 20. yüzyıldaki ulusal, etnik ve kültürel sorunların tümünde Sovyet siyaseti sınıfta kalmıştır. Türkiye'de gelenekçi solun ulusal sorun konusunda 70 yıl şovenizmin etkisi altında kalması önemli oranda bu ilerlemeci Avrupamerkezcilik tarih anlayışının sonucudur. Avrupamerkezcilik tarih anlayışında, insanlığın kurtuluş öznelerinde Avrupa coğrafyasının özgün gelişmeleri esas alınmıştır. Doğu toplumları yadsınmıştır. Avrupa toplumları için sunulan beş toplumsal tarih tezi Türkiye'de de sol tarafından reçete olarak kabul gördü. Oysa, Stalin'in beş toplumsal tarihsel materyalizmi objektif bir genelleme değildi; Doğu toplumlarının gerçekliğine uymuyordu. Mesela, Doğu'da Türkler kölecilik aşamasını yaşamadı; sadece Türkler değil barbar gelenekli Asya toplumlarında, Batı toplumlarından farklı olarak diyalektik bir gelişim süreci vardı. Kendisine Avrupamerkezcilik bir sistemi rehber alan gelenekçi sol Doğu'nun bu özgün yanlarını anlamadı.

Tüm dünyada 150 yıllık Marksist geleneğin Avrupamerkezcilik tarih anlayışını iflas etti. Aslında bu tarih anlayış, daha oluşurken iflas etmiş bir anlayış. Çünkü, Avrupa merkez alınarak ortaya çıkmıştı. Kuratıcı özneleri de Avrupa'yıydı. Avrupa'nın dışındaki toplumlara yer yoktu bu kurama içinde. Çünkü onların burjuvazisi ve proleteriyası yoktu, onlar "öteki" ve "tarihsiz" idiler. Avrupamerkezcilik bir dünyada bir tek yaşama seçenekleri vardı; Avrupa uygarlığına benzemek! Bu şart koyuldu. Yoksa Engels'in deyimi ile, burjuvazi ile birlikte bu uygarlığa katkı yapmayan "tarihsiz" halklarda tarihin çöp sepetine atılacaktı. Avrupamerkezcilik anlayışta "öteki" kültürlüce yer yoktu. Tarihte "öteki"ne yer vermemek ya da "öteki"ni kendine benzetmek tüm egemen ideolojilerin ortak bir yanındı. Eski Yunan'dan beri devam eden bu egemen anlayışa göre; "öteki", "benim" için ya da "merkez" için tehlike unsuru olarak görülmüştür. Tarih içinde "öteki" olan mazlum'un aldığı isimlere bir bakalım: Yunan'da "öteki"nin adı "barbar"dır; Hristiyanlık'ta "putperest", İslamiyet'te "gavur" ya da "kafir", sömürgecilikte "ilkel-yerli" dir; Avrupamerkezcilik'te ise "tarihsiz"dir. Tarih boyunca egemen ideolojiler, kendilerini dünyanın merkezine koyarak "en son din benim" dedi.

Dinsel ideolojiler dahil, bu egemen ideolojilerin hepsini toptasak bir ediyor, yani "benmerkezcilik!" Ve hiç birinde "öteki" olana yaşam hakkı yoktur, "öteki" olanın yaşaması için "merkez" olan sisteme benzemek zorunda bırakılmıştır.

İnsanlık çok çekti bu merkezci egemen ideolojilerden. Reel sosyalist sistemin 70 yıllık pratiği bu konuda iç açıcı değildir. Çok ulusal, çok kültürlü Rusya'da tek tip bir sistem yaratıldı. Ulusların demokratik hakları, değişik kaygılarla bastırıldı. Çok kültürlü Rus edebiyatı ve sanatı daraltıldı. Sosyalist gerçekçilik adı altında, tekleşme yaratıldı. Farklı düşüncelere baskı uygulandı. Sistemi eleştirenler "sağ sapma", "sol sapma" denilerek tasfiye edildi. Sovyet deneyimi de "öteki" olanı tanımadı. Eleştiri özgürlüğü yoktu. Eleştiri özgürlüğünün olmadığı bir sistemin adı ne olursa olsun, o sistem iflah olmaz.

Eğer bir sistemde özgür eleştiri yoksa, orada baskı vardır, orada diktatörlük vardır. Toplumları oluşturan insanlar çok kültürlü ve çokseslidir. Bu bir olumsuzluk değil, o toplumun zenginliğidir. Toplumda çok kültürlülüğü baskı uygulayarak yasakladın mı, o sorunun ortadan kalktığı ya da kalkacağı anlamına gelmez; sadece sorunun üzerini örtmüş olursunuz. Sovyetler pratiğinde yaşananlar biraz böyle oldu. 70 yıl sonra ulusların ayaklanması bu gerçeği doğruladı.

Reel sosyalist sistemin çözülmesi, sadece bu etmene bağlanamaz çok değişik nedenleri vardır; ama en önemli etmenlerden biri bu demokrasi sorunu; "öteki"ni tanıma sorunu; "öteki"ni tanıma sorunu.

Türk sol geleneği, Sovyetler deneyiminden büyük oranda etkilendi. Hatta kullandıkları argümanlar bile Bolşevik Partisi'ne aitti. Gelenekçi solda da, "öteki" olana yer yoktu. "Öteki" olanın adı "sağ" ya da "sol" sapmaydı. "Öteki", "sağ" ve "sol" sapma ise, proleterya çizgisini kim temsil ediyordu? İşte Sovyet deneyiminde bu hep meçhul olarak kaldı. Gelenekçi sol ise, ya firarda ya da sürgünde yaşadı! Halen arkadaşın rengi meçhuldür.

Bu anlatılanların Avrupamerkezcilik tarz ile çok yakından ilgisi vardır. Çünkü Avrupamerkezcilik, herşeyden önce bir düşünme yöntemidir. Düşünme yöntemi olduğundan dolayı sadece Avrupalılar'a özgü bir şey değildir. Rusya da, Türk komünisti de Avrupamerkezcilik edebiliyor. Bu Avrupamerkezcilik düşünme yönteminin içerdiği ise, yukarıda anlatılanları kapsıyor; "ben" ile "öteki"nin hikayesidir. Avrupamerkezcilik düşünme yöntemi, demokrat değildir. Çünkü "öteki"nin sömürülmesi, aşağılanması en çokta bu Avrupamerkezcilik anlayışta vardır! Avrupamerkezcilik sorunu üzerine çok şeyler söylenebilir. Ama bugün bu sistemin iflas ettiğini anlamışsak bu da bir ilerlemedir!

ALINTILAR

- 1) İdeoloji ve Kültürel Kimlik, Jorge Larraín, Çev. Neşener Domaniç, Sarmal Yay. s. 35
- 2) Milliyetçiliğin Tarihi Şartları dönüşü-Niels Kadritzke'den Çev. Deniz Can Koçak, S. 88, Birikim Dergisi, 1992, 45-46 sayı.
- 3) İdeoloji ve Kültürel Kimlik, Jorge Larraín, Çev. Neşener Domaniç, Sarmal Yay. s. 36
- 4) Age, S. 39

Köylülük, anarşizm ve Avrupamerkezcilik

Melih ÇETİN

Bilindiği gibi "Paris Komünü" yenilgi almadan önceki dönem, işçilik (Marks'ın teorisi) geniş kitleler tarafından benimsenmiyordu. Söz konusu dönemde esas olarak köylülerle sosyalizmin (toplumcu sistem) kurulacağını savunan kesim ile "federatif yönetim" anlayışını savunan anarşistlerin anlayışlarıdır. Bu iki anlayış, birbirlerinden farklı gibi "görünse de" aynı yaklaşım içinde oldukları görülecektir. Çünkü iki kesimde, toplumcu (sosyalist) yönetimlerin kurulmasını işçi sınıfının varlığına ve güçlü sanayiye bağlamıyorlardı. Bu anlayış savunanları ve olayların bazılarını kısaca betirelim.

Araştırdığım kadarıyla Orta-doğu'da 529 yılında yıkılan Mazdekler, 800-900 yılları arasında yönetim oluşturan Karamatiler, 1403-1420 yıllarına kadar Bedreddin Mahmut ("Şeyh Bedreddin")'lar önderliğinde Anadolu'da gelişen "Ortaklar" hareketi, Devanla 1857'de öldürülen Pisacene Carlo önderliğinde İtalya'da köylü savaşları, Rusya'da Narodnikler

Hareketi, Çin'de Sun Yat Sen, "Sosyalizmin köylülerle kurulacağını iddia edecek kadar, hayalci" (Lenin) sorunu bilince çıkarmıştı. "Komünistlerle ittifak" ilkesi bu anlayışın ürünü olsa gerek.

Yukarıda belirtilen hareketler; Marksistlerce sürekli "ütopik sosyalist" veya "küçük burjuva sosyalistleri" gibi tanımlamalar yapılarak dikkatler yanlış yöne çekilmiştir, yani "teşhir" edildiler. Bu "teşhir" faaliyeti özellikle "Paris Komünü" yenilgi aldıktan sonra, geniş kesim tarafından da benimsenmiştir.

72 günlük yönetimin yenilgi almasından sonra, adeta "iyi oldu" dercesine toplumcu ve anarşist anlayışlara karşı düşüncelerin çatışması daha da keskinleşti. Bilindiği gibi, Marks o dönemde yönetimin ele geçirilmesi için verilen mücadeleyi doğru görmüyordu. Doğal olarak "Komün'e de karşı çıkıyordu. Çünkü işçiler hâlâ gerekli çoğunluğu oluşturmadıkları gibi, varolanlarda hala sosyalizmi kavramamışlardı... Bir de o dönemde iktidarda olan Napolyon; Marks tarafından herhangi bir sınıfın çıkarını savunmadığı için, bu yöne-

timin yıkılması yönünde Paris işçilerine olumlu yönde bir mesajı yoktur. Napolyon, Almanya karşısında yenilgi aldığı için, bizzat desteklenmesi gerektiği şeklinde anlayışı vardı. (Birinci Dünya savaşında Kautsky'nin tavrı hatırlansın.) Bundan dolayı, söz konusu dönemde iktidarı ele geçirmek için bütün hareketler yanlıştı. Bu dönemde yapılması gereken işçileri sendika, parlamento vb. kurumlar aracılığıyla örgütlemektir. vb. Fakat, anarşistlerin önderliğinde hareket başladıktan sonra Marksistler istemeye istemeye katıldılar. Hareket zaferle sonuçlanmıyordu. Yani devletin en üst bürokratik bölümü esas olarak ele geçirilmişti. Bu süre 72 gün sürdü. 72 gün sonra halk düşmanları, onbinlerce insanı öldürerek iktidarı yeniden ele geçirdiler. (Bu yazıda yenilginin nedenleri üzerinde durmayacağız. Fakat "şartlar olgunlaşmadığı için hareketin yenilgi alması zorunluydu..." gibi anlayışları savunan Marksistler'e cevabımız şudur: Sosyalist veya demokratik yönetimler olarak gördüğünüz bölge -devlet- lerde yıkıldı, bunu nasıl izah edeceksiniz? Keza

"köylü hareketleri" hakkında yapılan yanlışlarda aynı anlayışın ürünüdür. Bu arada şunu da belirtelim: Gerek Marks'ın, gerekse o anlayışı savunan insanların "Paris Komünü" hakkında yazıları ve yaptıkları övgüler bilinmektedir. Diğer yandan toplumcu ve anarşistler hakkında yapılan değerlendirmeler dikkatli bir şekilde incelendiğinde ne kadar "tutarsız" oldukları görülecektir. Çünkü "Komün"e önderlik eden esas olarak anarşistlerdi. Daha fazla uzatmadan, Marks'ın düşüncesini savunanların hedefledikleri esasta bu iki kesimdir. Dikkat edilirse bugün bile halk düşmanı sisteme karşı düşünce mücadelesinde devrimciliği savunanlar, anarşist veya köylü devrimcisi olarak "suçlanmaktadırlar". Bunun yanında işçilerin önemli bir kesimini örgütlemeyen, silahlı mücadeleyi yürütenler de bu kesim tarafından anarşist veya köylü devrimcisi olarak "teşhir" edilmektedir. Köylülüğe (bazen küçük burjuvazi de deniliyor) varolan düşmanlık kafalarda öyle güçlü olmuş ki, herhangi bir yanlış "tespit" yapıldığında köylülüğe bağlanmaktadır. Özellikle devrimci ve komünist olduğunu iddia eden anlayış sahipleri özgülünde bu sorun ele alındığında bu, çok daha çarpıcı görünmektedir. Bu anlayış sahipleri gerek yakın, gerekse daha önce yaşananları değerlendirdikleri zaman açıktan halkın davasına zararlı olan bazı "belirlemeler" in kaynağını genellikle köylülük olarak göstermektedirler. Ve bunlar esas olarak şu şekilde olmaktadır. "Köylü kökenli olduğumuzdan" "köy kültürünün üzerimizdeki etkileri sonucu bu olumsuzluklar yaşanmaktadır" "köylü kur-

nazlığını yapan..." vb. Dikkat edilirse buna benzer nitelermeler köylülüğü temel güç olarak gören anlayış sahiplerinden, köylülüğü düşman olarak gören bütün anlayış sahiplerine kadar tüm kesimlerde mevcuttur. Çünkü isimleri farklı da olsa, almış oldukları eğitim aynıdır. Bu eğitim de alışla gelmiş "Avrupamerkezci" eğitimidir. Yani en genel anlamıyla "sınıfa karşı sınıf" şeklinde formüle edeceğimiz işçilik anlayışıdır. Bu anlayışın, geçmişten günümüze kadar halkın davasına bir çok zarar verdiği bu sayfalarda da defalarca belirtildi.

Bu konu hakkında da belirtilmesi gereken anlayış şudur: Halkın diğer kesimi olduğu gibi, köylülük olarak bilinen kesiminde de toplumcu anlayış büyük oranda, halk düşmanları tarafından yıkılmıştır. O zaman yanlışlar halkın diğer kesimine ait olmadığı gibi, köylülüğe de ait değildir. Neden yanlışların karşı taraftan daha önce insanlara verildiğini kabul etmiyoruz? Örneğin; işyerinde çalışan bir işçi açıktan karşı-devrimcilik yaptığı zaman "işçi sınıfında olduğu için bu yanlışları yapıyor..." gibi bir değerlendirme yapılmıyor/yapılamazda, yapılması da yanlıştır. İnsanlar doğuştan yanlışlarla birlikte doğmazlar. İnsanlara yanlışlar, karşı-devrimci sistem tarafından verilmektedir. Bu bakış açısı halkın (alışla gelmiş deyimle) tüm kesimleri için geçerlidir. Özellikle de öğrenci geçlik için çok önemlidir. İşçiler "tertemiz" olarak gösterilmeye çalışılırsa bu, sosyal pratikte açıktan yanlış bir anlayış olduğu görülecektir. Bu da gençliği adeta bozguna uğratacaktır. Çünkü "yaşanan her olay anadan doğma" oldu-

ğuna göre insanlar da tahlil edecek kapasiteye sahiptirler. Gözleri işçilerden başka kimseyi görmezse, "lumpen proletaryayı kurşuna dizmeyi" (Engel) bile düşünebiliriz.

En genel anlamda insanların sisteme yakın olup olmadıkları dikkate alınmalıdır. Çünkü sisteme en yakın olan kesimin kafasındaki toplumcu anlayış daha fazla tahrip edilmiştir. Bu ezilenlerin niyetine esasta bağlı değildir. Örneğin; sanayi ve teknolojinin geliştiği Avrupa bölgelerinde/devletlerinde işçilerin ezici çoğunluğu sistemi bugün savunmaktadırlar. Yanıbaşında insanlar en açık şekilde baskı gördüklerinde "acıma" denilen duyguları bile kalmamıştır. Niçin? Çünkü, buralarda merkezi yönetim örgütlülüğü en ücra köşelere kadar girmiştir. Girdikleri yerde de toplumcu anlayışları yıkmışlardır. Toplumcu anlayışların yıkılması, insanların adeta robot haline gelmelerine neden olmuştur... Halkın bir bölümü gibi, köylülükte, bu sisteme, işçiler kadar yakın değildir. Bundan dolayı kafalarında daha önceden varolan toplumcu anlayış fazla yıkılmamıştır. Şüphesiz bu değerlendirme tüm insanlar için geçerli değildir. Yani tüm işçiler veya köylüler... vb. aynıdır denilemez.

Yukarıda kısaca belirtilen "Avrupamerkezci" yanlış anlayışlardan kopmak için bugün, en azından sınıflı toplumların tarihini kısa da olsa incelemek zorundayız. Böyle ele alınmadığı sürece, sadece Marks'ın anlayışından hareketle toplumcu mücadele ilerletilemez. YAŞANAN TOPLUMSAL PRATİKLER YOL GÖSTERMEYE DEVAM EDİYOR.

Politikleşme süreci!

Cevdet GÜNDEMİR

Kendi iç dinamikleri ile bir gelişimin olmadığı, demokratik devrim sürecinin yaşanmadığı dolayısıyla, çarpık bir kültür ve yanlış bir bilinç gelişmesi ile ortaya çıkan ülkemizdeki toplumsal kişilikler, kendi gerçekliğini kavramaktan uzak, dogmatik ve eklektik bir düşün sistemini de beraberinde getiriyor.

Bu şekilleniş içerisinde, yaşadığımız topraklara giren Marksist-Leninist klasiklerin ve düşüncenin yorumlanması, kendi gerçekliğimize uyarlanması ve pratiğe dökülmesi gerçekleştirilemedi. 1970'lerde ortaya çıkan radikal devrimci hareketler daha oluşum safhasında iken yenilgiye uğradı, önder kadrolarının çoğunu kaybetti. Kendilerini toparlama, örgütsel dayanıklılığı giderme çabasına girdiklerinde ise genel toplumsal muhalefetin hızlı yükselişi karşısında teoriye gereken önemi veremeyip, pratik içinde sıkıştılar. 1980 darbesi ile ideolojik-siyasal çıkmaz derinleşirken, pratik mücadeleden ve kitlelerden soyutlanıp günbegün marjinalleştiler.

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin çıkışı ve yükselişi ile beraber ulusal sorun ve Kemalizm sorununda yaşanan açmazlar su yüzüne çıkmış, bir çok yapının bu konularda kendilerini sorgulamalarının önünü açmıştır. Aynı dönem, sosyalist maskeli revizyonist ülkelerin gerçek yüzlerinin açığa çıkması uluslararası planda yeni bir çıkmazı ve bunalımı doğurdu. Böyle bir dönemin ağır sancıları, doğal olarak küçük burjuva akımları güçlendirdi. Radikal devrimci hareketler ise içerisinde bulundukları bunalımı pratikte aşmayı, sol söylemlerle kitleye güven vererek marjinallikten kurtulmaya çalıştı. Ama kendi gerçekliklerini sorgulayamamaları, hatta bazı yapıların bundan özellikle kaçınmaları on-

ları daha da çok daralmaya itti.

Sonunda, bazı yapılar gerçekliklerini sorgulama gerektğini gördülerse de bunu toptan ve sistemli bir şekilde yapmak yerine kırık-dökük yerleri sıvama şeklinde yaptılar. Bazıları ise tümden Marksizm'i inkara vardılar.

Siyasi-teorik zayıflıklarının sonucu, geçmiş teorik belirlemelere sarılarak onun kıskacında kalan yapılar misyonlarını oynayamamışlardır. Bu da kendilerine ve hedeflerine yabancılaşmalarına yol açmıştır.

İbrahim Kaypakkaya'nın bilimsel temelde oportünizm ile yaşadığı çatışmayla köşe taşlarını koyduğu proleter çizgi, hayatın gerisinde kaldı. Ardılları, İbrahim Kaypakkaya'nın mirasını tüketerek ayakta kalmayı başarsada MLM bir hareket olmayı, proletaryanın öncü kumayı olmayı beceremedi.

1970'lerde, radikal devrimci çevreler ile oportünist-revizyonist çevreler arasında yaşanan çatışma yeterli derinliğe ulaşamayıp, sürdürülemediğinden; Marksizm ile oportünizm kesin sınırlarla birbirinden ayrılamamışlardır.

Dünya devrim tarihi gösteriyor ki, hiçbir yerde gerçek bir proleter partisi bir anda ortaya çıkmamıştır. Çeşitli halk partilerinin ya da devrimci çevreler içerisinde bir arada bulunan oportünistler ile Marksistler uzun bir dönem çatışmışlar, bu çatışmaların olgunlaşması neticesinde proleter çizgi ayrılarak kendi sınıf örgütünü kurmuştur. Bunun için de, hiçbir KP bugüne kadar oportünistlerle birlik anlayışını savunmamıştır.

Biraz öncede belirttiğimiz gibi, Marksizm'in kendi yapılanmasını yaratması görevi bugüne kalmıştır. Bugün içinde bulunduğumuz tarihsel dönem bize, ülke ve dünya gerçekliğiyle yüzyüze gelmeyi, ML bilimi ışığında baştan aşağı yenilenmeyi ve hayatla bütünleşmeyi dayatmaktadır. Bunu

görmezden gelmek, içinde bulunduğumuz nesnel durumu kavramamaktır. Elbetteki bu zorlu bir iştir. Zaten birçok devrimci hareketin bundan kaçınmasında bu yüzdendir. Ancak bu cesareti göstermek zorundayız. Aksi takdirde yaşamın dışında kalmaktan kurtulamayız. Bu yenilenme sürecini pratikle bütünleştirebildiğimiz ölçüde başarı şansımız olacaktır.

Proleter dışı sınıfların bakış açısıyla ülkeyi-dünyayı-çağı değerlendiren, ML'yi somut koşullarla bütünleştiremeyenler, ML'nin genel ilkelerini sözde savunsalarda komünist olamazlar. Varolan somut koşulları doğru değerlendirmiş, buna uygun pratiğe girmiş yapılara Marksist deriz. Oysa bugün böyle bir yapıdan bahsedemiyoruz. Öyle ise önümüze koyduğumuz görev; ML bir parti kurmaktır.

Şu anda; Marksistlerle oportünistler, Marksistlerle Marksistler, oportünistlerle oportünistler arasındaki birlikten dem vurulamaz. Görev Marksist bir yapı yaratmak olduğundan, yenilenmeye inanan ve genel ilkelerde uzlaştıklarımızla beraber olabiliriz. Tartışma süreci, Marksistleşme ihtiyacından, teorik-ideolojik-siyasal çıkmazdan, KP gereksiniminden kaynaklıdır. Bu sürece tüm Marksist olduğunuzu iddia edenlerin katılmasını isteriz. Önyargılardan arınmış, herkesin açıkça düşüncelerini ifade edebileceği bir ortam yaratılmalı, benmerkezciliğe prim verilmemeli.

Şimdi böylesi zorlu ve cesaret gerektiren bir işin daha başındayken, Marksistleşmeyi, ülkemizdeki Marksistlerin örgütünü yapılandırmayı bir kenara bırakıp oportünistlerle birlik yapılır mı-yapılmaz mı tartışmasına girmek anlamsızdır. Marksist olan kim, oportünist olan kim daha belirginleşmemişken hangi Marksistlerin birliğinden bahsedebiliriz? Öte yandan, birliğin kimlerle, nasıl ve nerede

yapılacağı da başka bir sorundur.

Marksistler'in önünde, proleterya partisini yaratma görevi durduğuna göre, birleşecekleri yer de bu inşaa süreci, tartışma platformu ve MLM'nin temel ilkelerinin kendi özgülümüne indirilebilmesi çabalarının merkezidir.

Bu örgütsel bir birlik değil, ortak amaç ve yönelimde olanların, elele proletaryanın örgütünü yapılandırmasıdır. Birlik deyince anlaşılması gereken, aritmetik bir birlik değil bulunduğumuz durumu kavrayan, varolan yönelimde ortaklaşan herkesle bir arada yürüyebilmektir. Mümkün olan en geniş kesimlerle birleşebilme uğraşında olmalıyız. Birlik güçlü olmak için değil, devrim yapmak içindir. Doğru düşünceler zaman içinde kitlelerle bütünleşir, güçlenir. Süreç, oportünizm ile Marksizm arasındaki çatışmanın yaşanmasını zorunlu kılıyor. İsteklerimize ve niyetlerimize göre değil, olması gerekene göre davranılır.

KP, proletaryanın sınıf örgütüdür. Şu anda varolan yapılar, proleter dışı akımların karşılaştığı durumda bulunan partileridir. Bunlarla istesekte bir arada kalamayız. Üstelik böyle bir istem ayrılmanın nedenini sorgulattır. Ayrıldığımız yerde ne değişti ki geri dönüyor, birliktelik istiyoruz. Bu eski ile yeni arasındaki çelişkiyi, karşıtlığı inkar etmek olur.

Coğrafyamızda oportünistler ile Marksistler, oportünizm ile Marksizm ayrışmadığından örgütsel birlik anlayışı çevresinde tartışmak kendi gerçekliğimizi inkar etmek olur. Genel söylemleri, pragmatist-duygusal yaklaşımları bir kenara bırakıp asıl amaca dikmeliyiz gözlerimizi: Hedef, yöntem ve yönelimlerimizde ortaklaşabildiğimiz en geniş çevre ile tartışma platformu üzerinden politikleşme süreci!

Tarihsel koşullar, ML'lerin önüne her zaman farklı görevleri koymuştur. Hedefler konusunda ayrılaştan fakat görevler konusunda farklı noktalarda bulunan bir sürü yapılanma, proletarya dışı ara sınıfların kültürü ve bakış açısıyla yaşama bakmaya başlamıştır. O nedenle, günümüz koşullarında önümüzde duran sorunları görmek ve onları çözmeye doğrultusundaki yönelimimize paralel, üstlendiğimiz görev-

ler ekseninde birleşebilecek en geniş kesimlerle birleşebilmenin önlü açık tutulmalıdır.

Bazıları haklı olarak oportünistlerle birlikte yürünemeyeceği veya böyle bir sorunumuzun olmadığını genel doğrulardan yola çıkarak dile getiriyorlar. Söylenen şeyleri özgülümüzden kopuk ele aldığımız zaman katılmamak elde değil, ama bizlerin birleşebileceği veya ortak hareket edebileceği en geniş kesimlerle bütünleşme diye bir sorunumuz her zaman vardır, süreç bunu daha yakıcı bir şekilde dayatmaktadır da.

Bir grup arkadaş da, gelenek çevrelerinin birleşebileceği, aynı ideolojik-siyasi hatta olunduğu yönlü bir yaklaşım var. Bu düşünce iyi niyet, sınıfsallıktan kopukluk ve gerçekliğin yeterince bilince çıkarılamaması üzerinde şekillenmiştir. Genel olarak, savunulan teorik belirlemeler üzerinden bir yapıyı değerlendirmek doğru olmaz. Onun pratik içindeki durumu, olayları ele alışı kullandığı yöntemleri ve yöneliminden bağımsız bir değerlendirme bizi yanılgıya götürür. Kaypakaya geleneğinden gelen yapıların hangisi yaşama Marksist bir bakış açısıyla bakabiliyor, bilimsel sorgulayıcılık ve yaklaşım hangisinde var? Bunlarla birlik, içinde bulundukları durum itibarıyla sözkonusu olmaz, sözde Maoizm'in savunusunu yapmak kimseyi Maoist yapmaz. Bizlerin onlardan farklı olduğumuz temel nokta ise; içine düşülen olumsuzluğu, bu yönlü açmazlarımızı görüp değiştirme ve yeniyi inşa sürecini başlatmamızdır.

Hangi kökenden gelirse gelsin sürecin önümüze koyduğu görevleri omuzlamak, isteyen kendisini sorgulayan ve yenilenme doğrultusundaki bir yönelime giren herkesle birleşebilme diye bir sorunumuz olduğu da bilimlidir.

Şu anda gelenek kökenli olan **Özgür Gelecek** ve **Partizan Sesi (Halkın Günü)** çevreleri ile birlik sorunumuz olmaz. Bunun nedeni ise, önüne koyduğu görevler ve yönelimler konusunda farklı noktalarda bulunmamızdır. Süreç içinde ortak yönelim ve görevlerde buluşulduğu oranda da bu kapı kapalı değildir.

Bir yandan geçmişteki birlikteliğin ve paylaşımın ürünü olarak ortaya çıkan duygudaşlık, diğer yandan varo-

lan devrimci hareketler arasında en büyük kaos ve tıkanıklığı yaşayan kesim olmalarından, birlikten bahsedildiğinde hep gelenek güçleri kastedilmektedir. Esas alınması gereken nokta böylece gölgede kalmaktadır: Hedefler, yöntemler ve yönelimler.

Birlik karşıtı arkadaşlar genel Marksist söylemlerin dışına çıkamıyor, "oportünistlerle birlik olmaz" Leninist tezini içinde bulduğumuz koşulları gözardı ederek, birazda dogmatikçe tekrarlıyorlar.

İçinde bulunduğumuz mevcut durumda gelenek çevreleri kitlelerden uzaklaşmış, kendi dünyasına kapanmış ve önündeki görevleri göremeyecek statükoların içine hapsolmüştür. Hastalıkları içinde boğuşan bu yapılarla birleşmeyi savunmak, geçmişle ve halen bunyemizde var olan hastalıklarımızı korumak ve sürdürmek olacaktır. Bu istem, 95 çıkışı, ortaya çıkaran koşulları bilince çıkaramamak olur. Parçalanmışlığı, dağınıklığı niyetlerle açıklamak veya "böyle böyle olsaydı, şu şöyle olurdu" gibi bilimsel olmayan yaklaşımlarla olayları ele alıp, onun maddi temelini görememek, ideolojik-siyasi boyutundan koparak, nicelik olarak güçlü olma anlayışıyla hareket etmek bizi sağa savururken, "küçük olsun benim olsun" yaklaşımıyla ortaya çıkan dogmatik anlayışta bizi sola savurur.

Coğrafyamızdaki temel sorun, kitlelerin öncü kumayını inşa etmektir. Bu da, geleneğin içine düştüğü durumdan kopmayı zorunlu kılıyor. Bu nedenle durumlarından memnun olanlarla bir işimiz olmamalı. Mevcut durumu görüp, açığa çıkaran ve bunu çözümlene ihtiyacı duyan, bu doğrultuda yönelime omuz vermek istemekte olan kesimlerle, gruplarla, kişilerle; genel ML ilkeler doğrultusunda ortak hareket etme, yürüme çabası içinde olmalıyız.

Başlamış olan inşa sürecinde temel alınan perspektif ve sınırların çerçevesini gözden kaçırmadan o doğrultuda hareket etmeli, saursız, kulsuz bir yaklaşıma düşülmemelidir.

"Genel olarak bir partinin resmi programı onun ne yaptığından daha az sözkonusudur. Ama yeni bir program her zaman için herkesin gözü önünde henüz dikilmiş bir bayraktır ve dış dünya, parti konusunda buna göre yargıda bulunur." (Engels)

Bir demokrat insanda bulunması gereken bilinç*

Sami SELÇUK**

Kendilerine sık sık övgü düzenler, narsizmin tuzaklarına da sık sık düşerler. "Hoşgörülülük" derler, ardından kendilerini eleştirenlere ağız dolusu söverler. "Demokratım" derler ama hiç de öyle değildirler. Düşüncelere, inançlara yasaklar önerirler. Çoğulculuğu/farklılığı reddederler.

Kimse kendinden "menkul" hoşgörülü, demokrat olamaz ki! Bunların ölçütleri nesneldir/objektiftir. Gördüğümüz o ki ülkemizde hoşgörülü, demokrat insan hem yetiştiremedik; hem de birbirimizle kavgalıyız. Peki hoşgörülü, demokrat insan nasıl oluşturulacak? Çağcılışmanın/batılılaşmanın laik boyutu, özgür düşünme, eleştiri ve tartışma boyutlarıyla bütünleşmezse güdük kalır. Batılılaşma, daha doğru bir deyimle, çağcılışma başarılabilir. Çağcılışma için, toplumsal gelişme ve barış için demokrat insanı yaratmak zorunludur. Bunu ise her şeyden önce öğrenim başaracaktır. Ezberleyen kişiler değil, metodik kuşkuyla her şeyi, herkesi sorgulayan bireyler yetiştirmek istiyorsak, her şeyden önce "eğitim"den vazgeçmeli "öğrenim"e yönelmeliyiz. İnsanlar eğitilmez. Devlet insanları kalıplara sokamaz. Onun işi, bilimin verilerini insanın değerlendirmesine, eğip bükmeden olduğu gibi sunmaktır.

Kanımda demokrat insanda bulunması gereken dört bilinci yaratabilmeliyiz. Bunun için ilkin, "eleştiriye Montaigne bilinci" kazanmalıyız. Şöyle der Montaigne: "Bizi eleştirene pençemizi değil, elimizi uzatalım (...) Bana ters düşüldüğü zaman, öfkem değil, dikkatim uyanır. Bana karşı çıkana, beni eleştirene doğru yönelirim. Gerçek kaygısı, hepimizin ortak

kaygısı olmalıdır (...) Doğruyu kimin elinde bulursam bulayım, bayram ederim, okşar alkışlarım. Onu görünce yenik düşmüş silahlarımı ona uzatır, teslim olurum (...) Ödünç alıp aktardığım düşünceleri saymam, tartarım, değerlendiririm. Eğer sarsaydım, biriktirseydim iki kat yüklü olurum."

Bilgi istifçiliğiyle, vakanüvis kafasıyla, ezbercilikle bir yere varılmaz. Gerçeğin, doğrunun milliyeti, soyu soppu, cinsiyeti, sahibi yoktur. O herkesin ortak malıdır. "Bir insanın aklı bildiklerinin toplamı değildir. İnsanları oldukları gibi algılayabilme gücüdür" (Yevtushenko). Usavurma, sistemeleştirme, sınıflandırma, analiz yetisidir.

Sözelimi, hukuk fakültelerine hukuksal usavurma yetisini geliştirecek oranda modern matematik ile klasik ve sembolik mantık dersleri pekala konabilir. Bu açıdan akademisinin kapısına Platon'un "matematik bilmeden içeri giremez" diye yazması anlamlıdır.

İkinci olarak, "hoşgörüde Yunus/Veyssel bilinci" kazanılmalıdır. "Dövene elsiz gerek/Sövene dilsiz gerek" (Yunus). "Karnın yardım kazınan, belinen/Yüzünü yırttım ırnağın, elinen/Yine beni karşıladı gülünen/Benim sadık yarım kara toprak" (Veyssel).

Yunus ve Veyssel bizim olmalıdır. Soyca değil, usta olarak da bizim olmalı. Üçüncüsü de "başka olma hakkı konusunda Mevlana/Nazım Hikmet bilinci"ni kazanmalıyız. "Gel, gel yine, her neysen, kimsen yine gel:/ Kafırsen, ateş ve putseversen yine gel:/ Gurmez ki umutsuzluk dergahımıza... (Yüz tövbeni bozsan bile gel, sen yine gel.)" "Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür/Ve bir orman gibi kar-

deşçesine/Bu hasret bizim" (N. Hikmet). Bu son bilinç de yetmez. Hoşgörü ve başkalık bilinci edilgin olmanın ötesine geçmeli, başkalarının başka olma ve başka kalma haklarını savunma bilinci de var olmalıdır. Bu konuda kendi başkalığına başkalarından beklediğimiz saygıyı, onların başkalıklarına göstermekle kalmamalı, bu haklara yapılacak saldırılara, kendimize yapılmış gibi karşı çıkmalıyız. Demokratik kültürün, tekelciliği reddettiğini unutmamalıyız. Ben buna "Voltaire bilinci" diyorum. Rousseau, "Eşitsizliğin Kökeni Üzerine Deneme"sinin bir örneğini Voltaire'e yollar. Voltaire'den şu yanıtı alır: "Bizi hayvan durumuna düşüren olmadı hiçbir zaman. Yapıtınız ekunduğunda dört ayağı üzerine yürüyesi geliyor insanın." Rousseau'nun "Toplumsal Sözleşme" adlı yapıtındaki "doğal evre" hakkında dostu Bordes'e Marks 1765'te şöyle yazar: "... Bir maymun insana ne denli benziyorsa, Rousseau da bir düşünürüne ancak o denli benziyor. Diyojen'in kudurmuş köpeğidir o." Ancak, kitabı yakılınca ve Rousseau kaçmak zorunda kalınca, onu yanına çağırır ve çağrı mektubunda der ki: "Dile getirdiğiniz görüşlerden hiçbirine katılmıyorum. Ama onları söyleme hakkınızı sonuna değin savunacağım." Voltaire bilinciyle amaçladığım şey, işte budur. Barış içinde tartışmanın/ gelişmenin anahtarıdır bu dört bilinç. Onları kazanırsak, toplumun, insanın bütün değerlerini kurtarmış olacağız. Özetle, demokrasi, demokrat insanlarla kurulur.

* Bu yazı, 2 Kasım '97 tarihli Radikal gazetesinden alınmıştır.

** Sami Selçuk (Yargıtay 4. Ceza Dairesi Başkanı)

Nükleer başlıklı medya

Raif ZOR

İyimser bir rakamla ülkemizde beş-altı milyon gazete okuru vardır. Tabi bu beş-altı milyon insan mı akıllı, yetmiş milyondan geriye kalan mı, üzerine düşünmek gerek. Okurlar gazetelere bir bedel ödeyerek bilgilenme hakkını kullanırlar. Gel gör ki gazetelerin tutumu yüzünden okurlar ya hiç bilgilenemezler, ya da yanlış bilgilenirler. Böylece bilgilenme haklarını, bedel ödemelerine karşın kullanmamış olurlar. Dolayısıyla verdikleri para boşa gittiği için sömürülmüş olurlar. Buna karşılık da gazeteler, güvenilirlik ve itibarlarını yitirirler, tirajları düşer. Gazetelere göre, tiraj itibardan daha önemli olduğu için, ansiklopediden tabağa, çarşıftan televizyona, deterjandan prezervatife kadar aklımıza ne gelmezse promosyon olarak verip, tirajlarını yükseltmeye çalışırlar.

Bunlar genel belirlemeler. Bir de özel konu var ki, o da gazetelerle benim aramda. Bu özel konu, gazetelerin ne kadar gazete olduklarının anlaşılması açısından sizlerle de ilgili. Bu nedenle gazetelerin tam yargısız infaz örneği davranışlarını anlatacağım.

Toplum için önemli ve tanınan biri olduğumu biliyordum ama, ya-

şadığım tatsız bir olayı bu denli önemseyeceklerini ama, bu ölçüde de çarpıtacaklarını tahmin edemedim doğrusu. Çünkü gazeteler birinci sayfalarında olaya geniş yer vermişler ve bazıları resmimi bile basmış.

Tabi sinirlenmemek, sakın sakın okumak gerekiyor. Okuyalım:

Gazetenin adı: Zilliyet. Başlık: Aydın rezaleti. Başlık altına da şunları yazmışlar: "Ünlü yazarlardan Barış Savaşkan ile ünlü ressam Bekir Beziryağı kıyasıya kavgaya çıktılar." Ve haber: "Ünlü ressam Bekir Beziryağı açılışını yaptığı serginin kokteylinde, sevgilisini elinden aldığı gerekçesiyle yazar Barış Savaşkan'ın saldırısına uğradı.

Dün akşam üzeri sevgilisini elinden alan Bekir Beziryağı'nın otuzuncu kişisel sergisinin açılış kokteyli olduğunu öğrenen yazar Savaşkan, adamlarıyla birlikte serginin açıldığı galeriye ani bir baskın yaptı. Ressam Beziryağı'nı hastanelik edene kadar döven Savaşkan'ın adamları, güvenlik güçleri gelmeden olay yerinden uzaklaşmayı başardılar. Kaçmaya çalışırken yakalanan savaşkan ise, polis tarafından gözaltına alındı.

Topluma örnek olması gereken bir yazarın mahalle kabadayısı gibi galeri basıp adam dövmesi, edebi-

yat çetesi kurulduğunun en somut kanıtıdır. Olayla ilgili olarak görüşüne başvurduğumuz anamuhalefet partisi lideri, konu üzerine meclis araştırması yapılmasını isteyeceklerini belirterek, savcılığa da suç duyurusunda bulunacaklarını söyledi."

Gazetenin adı: Sabahleyin. Başlık: "Sanatsal skandal" Başlık altına şunları yazmışlar: "Sanat dünyasının iki önemli ismi yazar Barış Savaşkan ile ressam Bekir Beziryağı kıyasıya kavgaya çıktılar. Beziryağı hastaneye kaldırılırken Savaşkan tutuklandı." Haber ise şöyle: "Dün on ikinci sergisini Tahta Palet Sanat Galerisi'nde açan ressam Bekir Beziryağı, açılış kokteyli sırasında, kamuoyu tarafından yakın dostu olarak bilinen yazar Barış Savaşkan tarafından kıyasıya dövüldü. Kısa zamanda olay yerine gelen güvenlik güçleri yazar Savaşkan'ı gözaltına alırken, ressam Beziryağı hastaneye kaldırıldı. Beziryağı'nın durumunun ciddi olduğunu bildirilen hastane yetkilileri gerekli müdahaleyi yaptıklarını, yarın (bugün) sabaha kadar müşahade altında tutacaklarını söylediler.

Güvenlik güçleri ise, Savaşkan'ın ifadesi alındıktan sonra savcılığa gönderileceğini açıklarken, güvenilir kaynaklar kavganın pars-

anlaşmazlığı yüzünden çıktığını, ressam Beziryağı'nın bu sergiyi açması için yazar Savaşkan'ın maddi destek sağladığını belirttiler."

Gazetenin adı: Zamane. Başlık: "Laik sanatçıların rezaleti!" Başlık altı: "Dinsiz, laik sanatçılar rezaletlerine bir yenisini ilave ederek, ahalinin huzurunda rüsva oldular." Haber: "Dinsiz, laik sanatçılar materyalist zihniyetlerinden hareketle, tüm adab-ı muhaşeret kanunlarını ve ahalî nizamını nazara almadan birbirlerine girdiler. İman fukarası bu münafıklar birbirlerini yerlerken, bu imtihan dünyasında manasız hayatlarının ne kadar beyhude olduğunu da isbat eylediler."

Maneviyatsızlıkla malûl bu zavallı münafıklardan birisi, ressam denilen fitne, cızıktırdığı suretlere öte dünyada can ve ruh veremeyeceğinden mütevellit cehennem nârında kavrulacağı güne kadar günah işlemeye devam ederken, öteki gafîl, kendince materyalist solcu zihniyetini evlatlarımızın hafızasına zerk ederken, Allah-u tealanın emirlerini iğdiş etmeye namzet Marksist tevatürlerini neşretmekte bir behis görmemektedir.

Zaptiyenin derdest ettiği yazara, laik düzenin mahkemeleri ne ceza verir orasını bilemeyiz, velakin, ilahi adalet tecelli ettiğinde, ancak o vakit vicdanımız huzura erecektir. İblis müsvettesi bu laikler için Allah ıslah eylesin demek dahi gelmiyor içimizden."

Evet, Zamane paçavrası böyle yazmış. Gelelim Akşamleyin Gazetesi'ne. Manşet: "Skandal!" Başlık altı: "Terör örgütü eski üyesi yazar Barış Savaşkan ile yine kendisi gibi tatlısı solcusu olan ressam bekir Beziryağı arasında kıyasıya kavga." Ve haber: "Terör örgütü eski üyesi olduğu konusunda her ne kadar mevcut bir delil yoksa da, yaptığı tüm çalışma ve yazdığı yazılarla terör taşeronluğu yaptığı kuşku götürmeyecek denli aşikar olan yazar Barış Savaşkan ile çok eski arkadaşı

oldukları söylenen ressam Bekir Beziryağı arasında anlaşılmaz bir nedenle kavga çıktı. Uzun yıllardan bu yana dargın oldukları söylenen sanatçılardan yazar Savaşkan için hesaplaşma saati yaklaşırken, intikamını alacağı olayları bir bir düşünmeye başladı. Zamanı gelince galeriye ani bir sınır ötesi operasyon düzenleyen Savaşkan ressam Beziryağı'nı kıyasıya döverek hastanelik etti. Olaylar daha fazla büyümeden tam zamanında müdahale eden güvenlik güçleri olası bir faciayı zamanında önlediler.

Görüşlerine başvurduğumuz yetkililer olayın örgüt içi hesaplaşma olabileceği olasılığı üzerinde durduklarını belirttiler.

Eski terörist olmasına rağmen yalnızca kendi eski örgütüne değil, aynı zamanda diğer terör örgütlerine de akıl hocalığı yaptığı yolunda güçlü emareler bulunan Savaşkan'ın elini-kolunu sallayarak doluşması, toplumsal barışı ve kamu düzenini tehdit eden önemli bir unsurdur. Şu anda gözaltında olması onu tehdit unsuru olmaktan çıkarmıyor. Yüce adaletin tecelli ederek bu terörist eskisinin layık olduğu cezaya, idam cezasına çarptırılması tüm toplumun temennisidir."

Şimdi sıra En Sol Proleter Gazetesi'nde. Bu gazete habere bir de resim basmış ama buna sonra değineceğim, önce gazeteyi okuyalım. Başlık: "Hain oligarşik sanatçıların rezaleti!" Başlık altı: "Oligarşinin rezaleti sanatçı bağlamında da devam ediyor. Sözümona yazarlık yapan Barış Savaşkan ile ressam olarak geçinen Bekir Beziryağı birbirlerine girdiler!" Haber de şöyle: "Oligarşik diktatörlüğün yoz burjuva kültürüyle şekillendirdiği, bu kültürden aldığı gıdayla beslenen ve halkımızın geleceği olan gençliğini ideolojik ve kültürel anlamda zehirleyen, sözümona yazarlık yapan Barış Savaşkan ile, hayatını 'nü' adı altında pornoğrafik resimler yaparak geçiren, böylece sanat yaptı-

ğını zanneden, içdünyasındaki yozlukları yansıtmaktan utanç yerine gurur duyan ressam bozuntusu Bekir Beziryağı, bundan tam iki yıl önce 245. sayımızın 14. sayfasında yer alan bir yazımızda, 3. pragrafta belirttiğimiz gibi birbirleriyle dalaşırlar. Ve böylece, tarih bizi, her konuda ve her zaman olduğu gibi bir kez daha doğrulamış oldu. Ne demiştik o yazımızda: 'Oligarşik burjuva sanatçıları arasında çelişki mutlak ve güneş balıqla sıvanamaz!' Bunu ancak biz söyleyebilirdik ve biz söyledik. Revizyonistler, oportünistler, tasfiyeciler, darbeciler, kavga kaçakları, dönekler ve şabloncu dogmatikler bunları anlayamazlar. Oligarşik sanatçıları arasındaki çelişki, bencil çıkar ve/veya duygularına dayanır ve bu savundukları ideolojinin olmasa olmaz bir boyutudur.

Sözkonusu burjuva sanatçıları arasındaki çelişkinin bir kadın meselesi yüzünden patlak verdiği öne sürülüyor. Bu birey olamamanın eksikliği ve cinsel dürtülerinin esaretinde kendi rezaletlerini ortaya döküp teşhir olmalarından başka, büyük bir ahlaki (etik) çöküntü içinde olduklarının da açık bir kanıtıdır.

Öte yandan burjuva sanatının insanları atomize ettiği bir kez daha kanıtlanırken, sanat sanat içindir şeklindeki burjuva safsatasının ne işe yaradığı da bir kez daha anlaşılmış bulunmaktadır.

Psikolojik bunalım yaşayan bu yoz sanatçılardan hangisinin haklı, hangisinin haksız olduğu bizi pek ilgilendirmemekle birlikte (çünkü bize göre her ikisi de suçludur) burjuva hukukunun adil bir yargılamaya yapamayacağı, pratik deneylerle kanıtlanmıştır. Bu nedenle onları yalnızca tarih ve halkın adaleti yargılayabilir ve yargılayacaktır da."

Evet; gazeteler "haber"imi böyle yazmışlar.

Peki bu olayın gerçeği ne, ona gelelim.

Birincisi biz Bekir'le kavga et-

medik. Etmediğimiz gibi, etmeyiz de. Çünkü Bekir benim en iyi arkadaşım, can dostumdur. Bekir'le pratik nedenlerle çoktandır görüşemiyorduk. Sağolsun, kızmamış bana, sergisinin davetiyesini göndermiş. Serginin açılış saatinde, hepsi önceden planlanmış çok önemli işlerim olmasına rağmen hepsini iptal ettim, güzel bir de çiçek yaptırıp kokteyle gittim. Trafik yüzünden biraz da geç kalmıştım. Neyse, görüştük söyleştik falan, Bekir'in içkiyle başı hoş değildir ve o anda biraz da alkollüydü. Söyleşirken, (bende gıdıklanma tiki vardır) hiç ummadığım bir anda beni gıdıklayınca, iradem dışında ani bir hareket yaptım ve dirseğim Bekir'in bumuna çarptı. Boş bulunan Bekir, dirseğimin ve alkolün etkisiyle yere düşerken başını duvara çarptı, fenalaştı. Ben ve diğer arkadaşlar Bekir'i yerden kaldırmaya çalışırken, beni tanımayan bazı davetliler kavga ettiğimizi sanmış ve galerinin az ilerisinde duran polis ekibine söylemişler. Gelen polisler kavga olmadığımı söylediysek de inanmadılar, olayı kapatmak istediğimizi sandılar ve karakola götürdüler. Bu arada Bekir'i de hastaneye götürmüşler. Karakola diğer arkadaşlar da geldi, durumu anlattık, komiser ikna oldu ve oradan hastaneye gittik. Biz gittiğimiz sırada, Bekir'e pansuman yapılmış, diğer arkadaşlarla birlikte geliyorlardı.

Gelelim iddialara..

Bekir'in sevgilimi elimden aldığı iddiası tamamen yalan. Ben evli-barklı, çocuk-çocuk sahibi adamım. Eşim ve çocuklarımdan başka sevgilim de yok. Birçok kimsenin bildiği gibi Bekir, altı-yedi yıldır kendisi gibi değerli bir sanatçı olan Berrin'le beraber.

Zilliyet Gazetesi'nin verdiği haberin özü hem de biçimi yanlış. Ama gazete bu gerçek karşısında kendi gazetecilik anlayışlarını ifade etmiş.

Bir çeteden bahsediyor gazete;

edebiyat çetesinden. Bu ülkede kara para çetesi var, uyuşturucu, silah, kadın ticareti yapan çeteler var. Bu ülkede her türlü mamulü korsan olarak üreten onlarca, yüzlerce çete var. Bu ülkede üniformalılar çetesi var. Çeşitli partilerin çevresinde kümelenmiş, çeşitli yerler için toplanan yardım paralarını içeden çeteler var, meşhur Susurluk çetesi var, var var oğlu var. Var da, gazetenin iddia ettiği gibi, ülkemizde, ne yazık ki çete üyeleri gibi bir araya gelmiş edebiyatçılar yok. Mevcut çeteler gibi değil ama, keşke edebiyatçılar, ressamlar, müzisyenler, oyuncular, yontucular şairler de 'çete' kursalar. Belki çete zoruyla (da olsa) sizin gibi gazete(cil)lere insanlığa ve dürüstlüğüne dair bir şeyler öğretebilirler.

Gazetenin yazdığı gibi, ana muhalefet partisi lideri konuyla ilgili olarak yazılanları söyledi mi bilmem ama, eğer söylediye, bir saniye zaman kaybetmeden dediğini yapın. Ama aynı şeyi kendi partisi ve iktidar partisi hakkında hazırlanan yolsuzluk dosyaları için de yapın.

Sabahleyin Gazetesi bir alem. Döktürdükçe döktürmüş. Bekir, Zilliyet Gazetesi'nin yazdığı gibi otuz. Sabahleyin'in yazdığı gibi on ikinci kişisel sergisini açmadı. Atmışlar ama tutturamamışlar. Çünkü bu sergi yirmi altıncı sergisiydi. Ayrıca Tahta Palet Sanat Galerisi diye bir yer var mı bilmem, eğer varsa bile orası Bekir'in sergi açtığı galeri değil. Bekir sergisini Altın Fırça Sanat Galerisi'nde açtı.

Ve en önemlisi, Bekir'le aramızda kavga olmadığı gibi, olamaz da. Çünkü ne benim ne de Bekir'in kişiliği buna izin vermez. Kavga olmayınca; olmayan kavganın nedeni de para olamaz. Bekir'le aramızda paranın hiçbir geçerliliği olmadığı gibi, Bekir'in, değil benim, hiç kimsenin meteliğine ihtiyacı yok.

Diğerleri neyse de, şu Zamane Gazetesi'ne ne demeli? Gazetenin

adı Zamane ama, bunların yalnızca saatleri değil, takvimleri durmuş. Hem de on dört asır önce. Bu yüzden eğer beyin diye bir organları varsa bile yalnızca örümcek bağlamamış, örümcekle birlikte beyinleri de fosillenmiştir. Onlara cevap vermeye değmez.

Akşamleyin Gazetesi'nin ipliği pazara, sahtekarlık, hırsızlık, ihbarcılık, iftiracılık ve ahlaksızlık dallarında çıkmıştır. Bana iftira etmeleri çok doğal. Çünkü bu onların karakter özelliğidir. Bu gazetenin deyişiyle benim elimi kolumu sallayarak gezmem onları rahatsız etmiş. Bu iyi. Bu, bundan sonra çok daha fazla rahatsız olacakları anlamına geliyor. Çünkü henüz kamuoyunun bilmediği, yaptıkları son hırsızlık dosyası geçti elim. Bu kez ne benim ne de adaletin elinden kurtulamayacaklar. Yakında gazeteye seri yazı olarak vereceğim ve her gün bir rezaletleri ortaya çıkacak.

Ayrıca elimi kolumu sallayarak gezdiğim de pek söylenemez. Zira her ay bir-iki kez DGM'ye, hakımda açılan davalar için gitmek zorunda kalıyorum. Bir de dizgi operatörüne sorsunlar bakalım, adımı aynı haber içinde sırasıyla bir doğru bir yanlış yazmayı nasıl başarmış?

En Sol Proleter Gazetesi'nde çalışanlara da bir şeyler söylemek isterim. İşin siyasal yanı bir tarafa, bir haber yazılırken, azıcık araştırma yapmakta yarar vardır. Bu bir. İkincisi, benim diye bastığımız resim bana ait değil. Çok silik bir resim ama, eğer yanlış tahmin etmediysem Vietnam Devrimi'nin önderi Ho Şi Minh'in gençlik resmine benziyor. Ve üçüncüsü, Bekir nü resimler yapmadığı gibi, pornografik resimler de yapmaz. O, Anadolu kültürünü, emeğin üretkenliğinin, barışın, dostluğun ve kardeşliğin resmini yapar. Siz onu ressam Bedri Kaymakam'la karıştırdınız galiba.

Bir kez daha Susurluk

İçer devlet dolu bir Mercedes, 3 Kasım 96'da kamyonu çarpıpınca olaylar oldu. Tüm kamyonu birden ayağı kalktı. Kimi bu pişliğin üstünü kapatmak istedi, kimi ise temizlenmesini. Kamyonu baskısına, Yurttaş Girişimi'nin tasarladığı "Sürekli aydınlık için 1 dakika karanlık" eylemi eklenince, kitlelilik yakalandı. Bu kitleliliğin gözüne sis perdesi çekmek için, görüntüde "derinlikli" araştırmalar yapıldı. Devlet, Susurluk olayını aydınlatmak için olağanüstü uğraşı gösterdi. Sedat Bucak'a geçici hafıza kaybı geçirdi. Mehmet Ağar'ı istifa ettirdi. Mercedes'teki silah ve sarıncıların kaybetmesi, dosyalar uçuruldu, vb. İşte bu derinlikli uğraşı, bütün bunları kapsıyordu.

Susurluk sonrası, olay laik/anti-laik kutuplaşmasına çevrildi ve tüm suç Refahiyol'a yüklendi. Tabi ki bir günah keçisi gerekiyordu ve bulundu. Ceteyle bağlantısı olanlar ve ordu üyeleri dahil, geniş kitlelerin eyleme katılması belki de MGK'nın Demirel aracılığıyla uyguladığı "demokratik" darbenin ilk ayağıydı. Şimdi Refahiyol gitti ve çetesarar Anasol-D geldi. Demokrasinin yılmaz neferi Mesut Yılmaz, tüm düzen partileri gibi çete konusundaki hassaslığını gösterdi. Bu arada "demokrasi" kavramını iyice bilince vermişti. O kadar çok demokrat türedi ki, MHP ve RP'den tutunda, yargısız infazları, gözaltında kayıpları, çeteleri, işkencecileri görmezden gelen burjuva bastırma kadar herkes demokrat. Devlet bile demokrat. Eşger Yağmurderiliye özgürlük (!) verdi ya! Yine bu demokratlar (!) arasında rant ve koltuk kavgaları, kendini temiz çıkarma uğraşları sürerken, arada geçeklere dair bazı değinmelerde oluyor. Başbakan Mesut Yılmaz, hükümetin kamun koyma, yasa yapma, bir çok şeyi irdeleme yetkisi (!) varken "elim elimi bağı" diyerek bu yanlışları net olarak ortaya koyuyor. Yani varlığını çete düzenine borçlu olan demokratlarımızın eli kolu bağı. Faşist diktatörlük, pis kokan nefesini ensenizde hissettiriyor. Bunu Mesut Yılmaz'da "Meclis halk basacak, bu sorun ancak böyle çözülür"ü ağzından geçirerek dikte ediyor. O bile Türkiye'nin bağımsız olmadığını farkında.

Evet, bağımsızlık, demokrasi ve özgürlük yolunda halk ilerleyecek. Ama 12 Eylül'ün zifiri karanlığından sıyrılma için, faşist diktatörlük hala tüm kurumlarıyla beyinimizde, çevremizde somut ve soyut yapımlarıyla anı istediği gibi oynatıyor. Kimi kesimlerde olay kavranırken, kimi kesimlerde soru işaretleri oluşuyor. Kimi kesimlerde de yıldırımın nedeni ile; Türk istiklalini ilelebet mahafaza ve müdafaa eden halk kahramanı (!) A. Çalı'ya mevlütler okunuluyor.

İŞİK EYLEMİ VE GELİNE NOKTA

Halkın isteği olan demokratikleşme önünde ciddi bir engel olarak duran Susurluk'un aydınlatılması sağlanan ege-

men güçlerin, bu olayın sadece kişiler bazında kalmasını sağlayan, devlete maelemeyen işbirlikçi medyanın aldınmacaları devam ediyordu. Eylemin ilk başladığı süreçteki kitleliliğin yakalanmaması, rutin bir iş haline getirilmesi, eylemde sığırma yaratılmadığının bir göstergesiydi. Birçok insanda, tehlikeli irticanın "demokrat" Anasol-D'nin geldiği zaman son bulması (!) belli bir doyum yaratmış, böylece katilin düşünülür.

Susurluk olayının yarattığı ortam ve bu ortamda yerineye başlayan politikleşme, devrimciler açısından sürekli gündemde tutulması gereken bir olgu. Tabi biz kendi içimize gümölüp, sorgulama bilincini ve Marksist bakış açısını bilince çıkaramadıkça, devlete bu denli muhalifliğimizin somut karşılığını insanlara gösteremedikçe, ortaklaşa bilinecek alanlarda ortaklaşmak yerine, çokcucu kaprislerle bolumuzun dikine gitmek, yürünecek yolun da normalden daha uzun bir yürüyüş gerektirmesi kaçınılmaz oluyor.

Sürekli Aydınlık İçin Bir Dakika Karanlık eyleminin, yaygınlaşması burjuva kaynaklıdır ama, toplumsal muhalefetin nabzını tutmaktan aciz değildir.

Yapılan en küçük hak arama eylemlerini bile meydan dayanağına çeviren devlet, bu politikasıyla genelde amacına ulaşmış, halkı apolitikleştirilmiş ve insanları gümödim, duyamadım, bilmiyorum diyen üç maymuna çevirmiştir. Bu noktayı gözönünde tuttuğumuzda, bu eylemde diğer eylemlere göre daha pasif, daha mülayim tarzın işlenmesinin etkisini de dikkate alarak, belli bir duyarlılığın ve kitleliliğin yaratılmış olması olumludur. Halk, kısmi olarak olsa bir dönem meydanlara taşınmıştır.

Çanakkale özgürlünde, eylemin çıkış sürecinin üniversitenin kapalı olduğu bir zamana denk gelmesi, eylem alanlarında öğrencilerin olmaması, meşruluğun halk tarafından sağlanmasını getirmiştir. Yıllar sonra tekrar meydanlara çıkma sevincini yaşayan halk, öğrencilerin gelmesiyle yavaş yavaş alanlardan elini ayıymış çekmiş yine kendi kabuğuna çekilmiştir. Bunun nedenleri, öğrencilerin potansiyel suçlu olduğu anlayışı ve halka göre daha radikal kalması olabilir.

Ama halkın tekrar eyleme çekilebilmesi için somut adımlar atıldı. Tencere tavalara, skeçler, dinletiler ne halkın önyargısını kırma yetti, ne de radikallerimizi biraz daha sağduyu sahibi yapmaya. Eylemin sonu geliyordu. Eylem olması gerektiği kadar zengin idi. İnsanlar her gün emek verip birşeyler hazırlıyorlardı. Fakat belli bir sönümleme sürecine girilmişti bir kez.

İkinci eylem tarihi belirlenmiş ve kesinleşmişti. Devrimci demokrat-yurtsever gençlik oturup yeni eylemin başlamasını bekledi sadece. Sanki daha önceki eylemlerde halk desteğini alamamasının sancısını hiç duymamıştı. Keskin söylemlere istinasız ilgililer, alt yapı çalışması yapıp, halk desteğini alma fikri rafa kaldırılmış, tozlanmayı bekliyordu ve eylem günü geldi çatı.

Eylem bizler için her zamanki seyrini izliyordu fakat, polisler farklı bir şey bulmuş olmalılar ki nefret dolu gözlerle öğrencilere

saldırdılar. Yemeden böyle bir eylemin başlaması nedense "demokrat" polisimizin hoşuna gitmemiş olmalı ki, hazır halk ve DKO'lar yokken müdahale etme gereği duydu. Ama her şeyde tasarladığı gitmedi. Bir gün sonra "demokrat" DKO'lara bu eyleme gelmeleri için özel davetiyeler hazırlandı ve eyleme teşrif etmeleri istendi. DKO'lar da namus belası uğruna olayı takip eden iki gün, eyleme temsilci bazında katıldılar. Ve eylemde, ikinci kez meşruluğunu kazanmış bir şekilde ilerlemeye devam etti.

Öğrenciler olarak, tek başımıza ızın ve rilmeyen bu eylemin içerisinde, sık sık neden halk gelmiyor (?) sorusuyla birbirimizi oyaladık. Oysa daha önceden ne politik yönelimler, ne de hedefler belirlemiştik. Her devrimcinin karşı çıktığı kendiliğindenci tarzla, eylemi kitlelere taşımaya kaygımız olmadan eylemlere gidip gidip gelmiştik. Bu ikinci eylemde sonlanırken bir muhasebe gereği duymamıştık ama eylemin perilere gitmişide apaçık ortadaydı.

Üçüncü eylemin başlamasıyla daha önceden düşünülen yanlışlara terar düşmemek amacıyla içinde yer aldığımız Koordinasyon girişimiyle otup, halkı nasıl eyleme taşıyacağımızı konuştuk ve eylemi ilerleye taşıyabilecek kararlar aldık. Artık eylemi bir tek Cumhuriyet Meydanı'nda değil, mahallelerde de yapacaktık. İlk adımı almak için hemen pilot bir bölge seçtik kendimize. Evet, ilk iki günün sonunda bir şeyler oturmuştu artık. İnsanlar pencerelere döktü, pencerelerden destek yağdı ama küçük burjuva alışkanlıklarını üstünden bir türlü atamamış olan, bir günde somut tutarlı farklar ve bilinc sığırması bekleyen doslarımız az katılımlı bir toplantıda eylemin üçüncü gündü eylemsizlik kararı almıştı. Böyle ardi arkası kesilmeyen inş-çıkışlarla sonlandı eylemler.

Susurluk kazasını yıldırımını nedeniyle 2 Kasım'da çeşitli siyasi parti ve sivil toplum örgütlerinin düzenlediği miting, Türkiye'nin dört bir yanından gelenler olduğu halde sadece 20 bin kişiyle yapıldı. Toplumsal dinamikleri harekete geçiren noktasındaki tikanıklık, bana dokunmaya yılan bin yıl yaşasınçılık, duyarlılık, kaygı yüksekliği yerellerde aynı biçimiyle yansımış Çanakkale örneğinde de kendini yakıcı bir şekilde göstermiştir. Biz **Yeni Halk Geçeliği** olarak mitinge ilişkin somut politikalar üretmeyerek her zaman karşı çıktığımız kendiliğindenci tarzı ve savrukluğa düştük. Bunun sadece özgürlüğümüzde kalmasını dilerdik. Ama, maalesef öyle olmadı. Koordinasyon Girişimi sadece 10 kişiyle Susurluk'taydı. Otobüsteki coşkunun, yolculuk bitiminde yerini şaşkınlığa bırakması ve programsızlık sonucu 10 kişide bir türlü bir araya gelemeyince Çanakkale Koordinasyon Girişimi'nin "İnadına İsyân", yazılı panikartını indirme kararı alıp Balıkesir öğrencilerini yer aldığı öteki kenteyle birleşti.

Ve artık kendimizi rahat bir biçimde o kitle psikolojisine bırakmıştık bile: "Dünya yerinden oynar meclisten adam çıksa", "Bu ahlaka dağınacak", "Çeteler mecliste, öğrenciler hapiste" türünden sloganlar stop halaylar çıktık. Dinlemeye gittiğimiz mitinge

ilişkin tek bir kelime duymadan eylem bitti maalesef. ÖDP, HADEP, SİP'in eyleme örgütlü tarzda katılımı ÖDP'nin eylemi zenginleştirme çabaları eylem açısından olumluysen, kitlenin bu denli azlığı da sitem kaynağı oldu. Haberin medyaya satır arası çeklinde yansımaları da şaşırtıcıydı doğrusu. Haber avcısı medya Tanış Çiller'in içtiği kuşburnu çayını bile günlerce gündem başı olarak tutarken, hem de Susurluk'un önemini bu denli kavramışken (!), nasıl oldu da böyle bir haberi satırarısı girer, anlaşılmıyor.

3 Kasım'da yapılan yerel eylem saat 20.00'de başladı. Kahlım gerçekten iyiydi bu sefer. Eylem tam bir genlik havasında geçti. Davul-zurnalar, halay çekenler, slogan atarlar... Öğrenci gençlik arasındaki anlayış farklılıkları hemen göze çarpıyordu. Ama bu sefer bir tek öğrencilerde değildi ayrılık, diğer eylemcilerde de vardı. Bir taraftan "Türkiye Cumhuriyeti'nin özgürsün tunc siperi" marşı söylenirken, diğer taraftan "Türkiye'yi itleri, yıldırılmaz bizleri" sloganı atılıyor. Obur taraftan da "Öğrencinin çilesi YÖK çetesi, yıkaçoguz" sloganı... her taraftan yükselen böyle bir ses cümlesi vardı ki meydana, caddeden geçen insanlar dahi, ne denildiğini anlayamıyordu. Anlamak da imkansızdı.

İşte, Susurluk eylemleri zinciri bu şekilde yaşandı Çanakkale'de. Ve biz diyoruz ki: hataları görebilmek, onları düzeltmek, atılacak iradi ve güçlü adımların müddesini vermektir eylem alanlarına!

Çanakkale'den Uzun Yürüyüş okurları adına Deniz Gökberk

Zorunlu bir açıklamada Almanya'dan!

Zeytinburnu'ndaki Uzun Yürüyüş okurlarının Özgür Gelecek çevresiyle yaşadıkları sorunları okuyunca üzüldüm. Devrimciler arasında bu tür sorunların sıklıkla haline getirildiği, sanırım herkesin dikkatini çekiyordur. Özellikle son bir kaç yıldır yaşanan çatışmalar, devrimcilerin demokrasi anlayışlarının, devletin demokrasi anlayışından hiçte farklı olmadığını, net bir şekilde göstermiştir. Kendisi gibi düşünmeye yaşam hakkı tanımamak, kendisinin ayrılmaz yok etmek, artık devrimcilerin politikası oldu. Halkın devrimcilere olan güvenini de böylece yok ediyoruz.

Açıklamamıza dönersek, bir ay önce Demokratik Sanatçılar Birliği'nin düzenlediği bir geceye katıldık. Dergi standı açmak için sorumlu arkadaştan yer rica ettik. Masa kalmadığı için Özgür Gelecek standındaki masanın yarısını bize tahsis ettiler. Aradan on dakika geçmeden aynı sorumlu arkadaş standımızın başındaki arkadaşımıza dergileri toplamasını söylemiş. Arkadaşımız da sorun çıkmasını diye dergileri topladı. Bir süre sonra standı önce açtırtıp sonra kapattıran arkadaş, bunun

nedenini sorduğunda aldığım cevap şöyleydi: "Bu merkezi bir karardır, lütfen burada tartışmayalım." Oysa biz DSB'nin bölgemizdeki derneğine, dergimizin son sayısını bırakırken, stand için özellikle izin almıştık. Arkadaş bunları anımsatınca, ilginç bir cevap verdi: "Orası dernek, oraya derginizi bırakabilirsiniz, satabilirsiniz, hatta son sayıdan burada yarın getir. Fakat burası resmi bir geçedir, burada stand açarsanız, sizi resmen tanımış oluruz. Oysa bir sizi dergi çevresi ya da örgüt olarak tanımıyoruz." Devrimcilerin, resmi tanımak diye bir sorunları olduğunu da böylece öğrenmiş oldum. Bir yaşına daha girdim. Çantamı standın altından alırken, standlarında duran arkadaşın masanın altından gizlice dergimizi satın olması bizi daha çok üzdü. Devlet bile dergilerimizi açtıktan almamızı engelleyemiyor...

Özgür Gelecek çevresi bunları yaparken, Halkın Günlüğü çevresindeki dostlarımızın farklı davrandıklarını söyleyemeyiz. Mantık aynı fakat taktikleri daha ince. Derneklerine bıraktığımız dergiler bir süre sonra sır oluyordur. Söylediklerine göre parası olmayan bir arkadaş evine götürmüş olabilir (miş). Tabii hangi arkadaş olduğunu hiç kimse bilmiyor.

Stratejileri aynı, taktikleri ayrı olan bu dostlarımızın, ortak taktiklerinde var. O da Uzun Yürüyüş dergisini ilk çıktığından beri, görmemektikten gelmeleri. Kendilerine yönelik eleştirileri dahi bu taktiklerinden dolayı cevaplamıyorlar. Tabanlarını da Uzun Yürüyüş'ün fazla yaşamaya çalıştığına inandırıyorlar. İkinci bir Komün olayı olarak lanse ediyorlar. Muhafaz alırlarsa, yalan söyledikleri ortaya çıkacak. Bu politikalarının kimseye fayda getirmeyeceğini en kısa zamanda görmeleri herkes için en güzeli olacaktır.

N. Aslan, Uzun Yürüyüş Dergisi Yurtdışı Temsilcisi

BASINA VE KAMUOYUNA

Demokrasinin gereği sivil toplum örgütlenmeleri, sistemi denetleyen, toplumun refah seviyesinin yükseltilmesinde, insanın insanca yaşayabilmesi için toplumun çağdaş dünya devletleri seviyesine ulaşmasında birer uyarı mekanizmalarıdır. Bilindiği gibi, Adalet Bakanlığı bünyesinde örgütlü olan TUM-YARGI SEN var. Yargı çalışanlarının örgütlü olduğu bu demokratik kitle örgütü, temsilcileri, zaman zaman kendi bünyesinde çalışanlarına ve tutuklu ve hükümlülere yapılan dayışmalara, baskılara ve yolsuzluklara her zaman karşı çıkmıştır. Bundan böyle de karşı çıkacaktır. Ancak, ne üzücüdür ki, bu karşı çıkışlara katlanamayan yöneticiler, kendi yanlış uygulamalarını da açığa çıkaracağı kuşkusıyla, sendika temsilcilerini, yöneticilerini ilgisiz ve aslız suçlamalarla değişik cezalar çarpıtırıyorlar. Örneğin, en yakın zamanda Bakırköy Kadın ve Çocuk Cezaevi'nde 18 Mart 1997

tarihinde yaşanan isyan sonrası tutuklulara yapılan işkencenin yanlış olduğunu belirterek buna karşı çıkan sendikacı arkadaşlarımıza, örgüt kuruculuğu yakıştırmaları yapılarak 5 sendikacı arkadaşımız bu işte, okulların açık olduğu ve bu insanların çocuklarının okuduğu hiç sayılarak aşağıdaki şekilde sürgüne gönderilmiştir. Gencer Arhan- Merkez Basın Sekreteri- Ağrı, Ferit Demir-Şube İşyeri Temsilcisi-Muş, Mustafa Hatay-İşyeri Temsilcisi-Hakkari, Nevil Bayhan-İşyeri Temsilcisi-Van, Sönmez Konak-Üye-cezaevi olmayan Kağı'ya sürgün edilmişlerdir.

Tüm bu yaşanan olumsuzlukları ve sürgünlerin içeriğini ve bu sürgünlerin haksız olduğunu, bu uygulamalardan vazgeçilmesini isteyen, 06/11/1997 tarihinde sayın Adalet Bakanı Oltaç Sungurlu ile yaptığımız görüşmede bu uygulamalardan haberdar olmadığımız ve böyle bir şeyi izin veremeyeceğimizi belirterek, bu konuda belli görüşmeler yaptıktan sonra bu sürgünleri durduracağını söylemiştir. Ancak bu yönde hiç bir olumlu adım atılmadığı gibi, gerek çalışanlarımızı yönelik baskılar artarken, özellikle Bakırköy Kadın ve Çocuk Cezaevi'ndeki çocukların, bizzat müdür tarafından falakaya yatırıldığı duyulmaktadır. Cezaevlerinde yaşanan bunca olumsuzluklar ve haksız uygulamalar artarak devam ederken, İstanbul Adliye'sinde yapılan İNF. KOR. MEM. lüğü sınavında yazılı imtihan normal yapılmasına rağmen, mülakat imtihanında son derece partizanca oyunlar oynanarak mülakat yapılmıştır. Şöyle ki, mülakat sınavının hemen ertesi günü sonuçlar açıklanması gerekirken, 15 gün sonraya bırakılmış, o süre sonucunda üç gün üst üste listeler asılarak tekrar toplanmış, ilk gün asıldığından kazanan aday, ertesi gün üzerinden çizildiğini ve yerine bir başka ismin yazıldığını görmüş, bu durum, açıkça listelere bakıldığında da gözleniyor. Böylesi şüpheli bir sınavın ne kadar adil olduğu açıkça tüm kamuoyuna tarafından bilinmelidir. Kısacası, biz TUM-YARGI VE İNFAZ KURUMLARI ÇALIŞANLARI SENDİKASI olarak, Adalet Bakanlığı'nda en büyük adaletsizliği yaşadığını tüm kamuoyuna ve basına duyuruyoruz. Ve diyoruz ki, tüm bu baskılar arttıkça biz daha da güçleneceğiz ve yaptıkları haksız uygulamaların, baskıların karşısında olduk ve olacağız.

Tüm bu olumsuzluklar karşısında doğabilecek üzücü olayların yaşanmaması için basını ve kamuoyunu uyarlama olmaya çağırıyoruz.

- Yaşasın Sendikal Mücadeleniz!
- Yaşasın TUM-YARGI-SEN

TUM-YARGI-SEN İstanbul Şube Yönetimi adına Ali YAZICI, 21/11/1997

Yalan aksiyonu ve malum çete

Dini maske olarak kullanan, kırpa-fişist ve direk olarak MİT'in ve onun özel bir bö-

lini olan "komünizm masası"nın kontrolünde çalışan "Aksiyon" adlı hafiflik bir dergi var. "Dergi" demeye dilimiz varmıyor. Çünkü dergi olmanın ve dergiciliğin de bir kuralı, ahlakı var. Bir yayın organı sağ veya sol görüşlere eğilin duyabilir. Dinci, komünist veya faşist olabilir. Bu, o derginin yayın politikasına, dergiyi çıkaranlara ve yazarlarına bağlıdır. Bir dergi şeriatçı-ırkçı da olabilir. Bize, o dergideki yanlış görüşlere katılmamak ve eleştirmek düşer. Fakat eğer bir yayın direk olarak bir çeteye hizmet ediyorsa ve bu çeteden aldığı emir ve direktifler doğrultusunda neşriyat yapıyorsa, çetenin arşivlerinden edindiği bilgileri kendi bilgilerim gibi sunuyorsa, işler değişir.

Çalı, Çakıcı, Çağrı ve benzerlerini kurdurtup vahşi köpekler gibi piyasaya salan bu çetenin icraatları, bugün geniş halk kesimleri tarafından da bilinmektedir. *Aksiyon*, *Yörünge* ve diğer adlar altında yayınlanan birkaç paçavra, bu çetenin "dinci" maskeli kesimi tarafından piyasaya sürülmektedir. Oldukça düzenli ve sistematik çalışan bu çete "dinci, milliyetçi-ülkücü mafya, liberal düzençi" vb. maskeler takarak çeşitli kılıklar altında kol örgütlenmeleri geliştirmektedir. Tüm bu kollar aynı yayın organlarında fakat aynı amaç ve doğrultuda kongerilla faaliyetleri, karşı ajtasyon-propaganda faaliyetleri yürütmektedir. Çetenin "dinci" kesimince yayınlanan *Aksiyon* ve *Yörünge* adlı paçavralar özellikle Kaypakaya geleneği hakkında oldukça yoğun çalışmalar yürütüyor. Bunun sebebi tarımımızca bilinmektedir. "Kayrak acılarının" nereden kaynaklandığını iyi biliyoruz. İtirafçı hanterleri, öisek kahpeleri, "dini" maske edinen ırkçı-faşist köpeklerin kullandıkları takma isimler, başvurdukları değişik söylemler onların gerek kimliğini gizlemeye yetmi-

yor.

Biz, eskiden beri olanaklarımız dahilinde çetenin yayınladığı paçavraları ve diğer çeşitli yönelimlerini takip etmekteyiz. *Aksiyon* ve *Yörünge* hakkında ayrıntılı bilgilere sahibiz. Bundan 5 yıl önce *Yörünge* adlı paçavramın muhabir kılıklı ajanı, "dinci" maskesiyle; ancak devrimci maskeli olduğu için ve kemalist olduğu için ters düştükleri Doğu Perinçek'in karşısına dikilip sözünü ona bir röportaj yapmıştı. Burada Doğu Perinçek'te yaptıklarıyla ve söyledikleriyle objektif olarak MIT'in bir kanadının hizmetçisi, sözcüsü durumunda olduğuna belirmek durumundayız. Söz konusu röportajda *Yörünge*'nin "muhabir" kılıklı ajanı Doğu Perinçek'e, İbrahim Kaypakaya'ya Mart 1972'de komplo kurma, kendi deyimleriyle "sulkası" meselesini ve poliste çözülmesine ilişkin sorular sorunca, Doğu Perinçek kendisine: "*Billyorum sizin sorularınız Ankara'da MIT merkezi tarafından düzenlenli, ajansını, MIT'in yayın organınıdır*" vb. şekilde cevaplar vermiştir. Tabii gerek "dinci" maskeli *Yörünge* ajanının soruları gerekse de Doğu Perinçek'in cevapları kesinlikle tesadüfi ve sürpriz değildir. "Aralarındaki çatışmaya rağmen ikisinin de hizmet ettiği yer aynıdır" dersek abartmış olmayız. *Yörünge*'nin yörengesi ile Doğu Perinçek'in dönüp dolayıp girdiği yörengesi aynıdır. Bu, vatan-millet-sakarya yörengesidir.

Aksiyon dergisinin 9-15 Ağustos 1997 tarihli sayısının 10-14. sayfalarında "*polisiz bitirdiği mezhepçi örgüt*" başlığıyla yayınlanan yazıda bir kez daha "yukarıdan" emredildiği biçimde Kaypakaya ve geleneğine kin kusuldu. Bir ajanın kaleme aldığı bu yazı, MIT'in özel birimindeki arşivden derlemedir. Madımak katillerine düzenlenen bir saldırıyı bahane ederek yazıyı kaleme alan ajan, işe öncelikle 2 Temmuz 1993'te Sivas'ta Madımak Otel'inde 35 kişiyi katledenleri savunarak başlıyor. Ardından da MIT arşivinden derlediği çok olağanüstü çok önemli (!?) bilgileri ukalaca aktararak devam ediyor. Ajanın bilmediği; çok olağanüstü, çok önemli zannettiği bu bilgilerin aslında çok önemsiz ve çoğunun da yalan olduğudur. Ajan, bir çok konuyu işine gelecek biçimde parçatmış gibi bilmediği konularda da yalan uydurmak hiç çekinmemiştir.

AKSİYON AJANININ BİLMEDİKLERİ

Aksiyon ajanının iddia ettiği gibi geleneğimiz "*Alevi ağırbeli bir örgüt*" olarak kurulmadı. *Aksiyon* un ajanı kendi iddiasını kendisi çürütmüş. Hem geleneğimizin "mezhepçi", ağırlıklı olarak Alevi mezhepçiliği üzerine kurulduğunu iddia ediyor, hem de geleneğimiz içerisinde yer almış olan Emeni-Kürt-Türk-Arap-Çerkes ve diğer milliyetlerden çeşitli kesimlerden ve mezheplerden insanların öykünülü yapıyor. Bunların içinde Müslüman-Hristiyan, Alevi-Sunni, Katolik-Ortodoks vs. insanlar var.

Geleneğimizin kuruluşu aşamasında oluşturulan Koordinasyon Komitesi'nde İbrahim Kaypakaya, Muzaffer Oruçoglu, Cem Somel, Arslan Kılçık, Ali Mercan, Ali Taşyapan gibi isimlerin olduğu doğrudur. Fakat İr-

ZULÜM TÜREMEKTE

Vatan dağında hareket ediyor
Kartallar
Yaşam fakir bağıni taşıtmış
kaçmaya
Orman kuzusu çanlar, meşeler
kuruyupla
Soni bulacakmışcasına şerhler
eleginde

İNLEMEKTE İNLEMEKTE İNLEMEKTE

Kurmuş kahpe Asur yüzünden
medyam
Ağıyla alması başını vurmuş dağlara
Akan kanlar Munzur çayını kıpkızıl
Fırat'a taşırmışcasına Diçeler'den
ÇAĞLAMAKTA ÇAĞLAMAKTA
ÇAĞLAMAKTA

İninden bir parmak uzat şu doğacağa
Kurtar artık yılan zehri pençesinden
Zafim Torun'ta, Neşan'da
Kızılmeza'da
Nerdesin yoldaş cıraetına
zulümgahlar
TÜREMEKTE TÜREMEKTE
TÜREMEKTE

Şarkısıyla, Marşı'sıyla hep önde
Dersimli'siyle, Kerküklü'siyle
liderce
Ve de öfkeli Kербela taşlarıyla şevkle
Her bir yaşam için köpüren
medyam yekçe

SAVAŞMAKTA SAVAŞMAKTA SAVAŞMAKTA

B. Qeraman/Avusturya

TAM ORTASINDASIN

Umutların uzaklaştıysa
Bayrak daha gür dalgalanmıyorsa
Savaş ve zafer
Sesleriyle dağlar
Toz duman edilmıyorsa

Gözlerinde eskisi gibi
İsyan ateşi yanmıyorsa
Dökülen kanlar sevdanıza
Güç vermiyorsa

Omuzlarda mavzerler
Türklerle taşınmıyorsa
Ve kin kusmıyorsa düşman
setlerine

İşte o an
bitmez karanlığın
Tam ortasındasın

Serdar Yılmaz/ Ankara

fan Yeşil adlı birisi, ne Koordinasyon Komitesi'nde yer almıştır. Ne de böyle birisi vardır. Bu bay ajanın uydurmasıdır. İşin gerçeği, Koordinasyon Komitesi'nde yer alan 7. kişi nin adı MIT kayıtlarında olmadığı ve sadece takma adı olan "Almanyalı Kadir" biçiminde geçtiği için, ajan, kuruluş döneminin kadrolarından İrfan Çelik'in enadını Süleyman Yeşil'in ise soyadını alıp kendince uydurdu bir isim yazmıştır. Buradaki amaç, gelenek hakkında herşeyin bilindiği zannını yaratmaktır. "Almanyalı Kadir" ya da "Kadir" takma adıyla bilinen Koordinasyon Komitesi mensubunun gerçek kimliği hiç açığa çıkmadı. Kendisi hiç yakalanmadı. MIT ve polis "73 ventigisi" zamanında yakalanan kadrolardan "Kadir" in gerçekten kim olduğunu öğrenebilmek için oldukça uğraştı. Fakat yine de ne "Kadir" in gerçek kimliğini, ne de yerini öğreneemediler ve Kadir bugüne kadar "ele geçirilemedi."

Geleneğimizin, 1980 öncesi orduyla "il-

gine bağlantılar" içerisinde olduğu iddiası ise güllüktür, saibe yaratmaya yöneliktir. Fakat her kesimden olduğu gibi ordudan da geleneğimize sempati duyan ve destek sunanların olması gayet doğaldır. General Nazif Oka'nın oğlu olan geleneğimizin batı bölgesi seçkin komutanlarından, 1976-77 yıllarında geleneğimiz saflarında mücadele edip şehit düşmüş olan Cemil Oka yoldaşı örnek gösterip, devletin sadık hizmetçisi olan bahasının akademi arkadaşlarının tek tek adlarını sıralayarak geleneğimizle ilişkileri varmışçasına lanse etmek deli saçmalığıdır.

Bu arada hemen belirtelim ki, *Aksiyon*'un yalanı ve ukala ajanı dersini hiçte iyi ezberlememiş. Nazif Oka emekli olmadı, zorla emekli edildi. Rütbesi tüm general değil, korgeneral ve emekli edildiği tarihte 1979 değil 1987 idi. Nazif Oka zorunlu emekliliğinden dolayı müthiş dolmuş ve yüksek aseri şura da adeta patlamıştı. Düzenlenen törende yaptığı konuşma sok ekisi yaratmıştı. Başta o zamanın sabte Cumhurbaşkanı "Arnavut Ahmet" namıyla tanınan Ahmet Kenan Evren olmak üzere cıvıltacılar ve cunta artıkları kendince "İsyan" etmişti. Kendisinin ifadesiyle isyanının sebebi ise şuydu. "Vatan ve devlet için hiçbir fedakarlıktan" çekinmemiş, bu uğurda "en sevdiği"ni bile teta etmişti. "Fakat bu devleti ele geçirenler onları mimlemiş, haksızlık edip harcıyorlardı."

Cemil Oka yoldaş, babası ve diğer ordu mensuplarıyla bağlarını kesmiş, terahini halktan ve devrandan yana yapmış. Halk ordusunun en fedakar, en sadık ve cesur komutanlarından bir tanesiydi. *Aksiyon* ajanının iddia ettiği gibi 27 Eylül'de değil, 27 Ağustos 1977'de şehit oldu.

Aksiyon'un tahkekar ajanının iddia ettiği gibi, Nazif Oka TKP-ML tarafları olsaydı 12 Eylül 1980 Darbesi'nden sonra, geleneğimizin en güçlü olduğu aşkılar olan Elazığ-Malatya-Bingöl-Tunceli ve Muş illerinin sıkıyönetim komutanlığına atanmazdı. Bilindiği gibi Nazif Oka 1983 yılında bu bölgelere sıkıyönetim komutanı olarak atanmıştı.

Burada değinmeden geçemeyeceğimiz bazı önemli noktalar var. Bu noktalardan birincisi, başka bir sınıfın ve ideolojinin hizmetinde olmasına rağmen Nazif Oka'ya yapılan bir iftiraya yöneliktir. Geleneğimiz çevresinden bazıların iddia ettiği ve hatta türkülere dahi geçtiği şekilde, Cemil yoldaşın ölümünden direkt olarak babası suçlu değildir. Soylandığı gibi Cemil'i babası ihbar etmiş veya öldürmüş değildir. Faşist cinayet timlerinin Cemil'e ulaşması farklı bir biçimde cereyan etmiştir. Bizim duyulanımız ve bilgilerimiz bu yöndedir. İkinci nokta ise, Nazif Oka'nın sıkıyönetim komutanlığı yaptığı dönemde en azından Dersim bölgesinde operasyonların, köy baskınlarının şiddetinde nisbi bir azalmanın olduğu gerçektir. Bu durum, daha çok dağdaki kadroların edindiği bir izlenimdir. Bu konudaki bilgilerimiz, dağdaki kadroların sınırlı anımsılarından ibarettir. Dağman da olsa, "Sezar'ın hakkı Sezar'a" anlayışıyla bu noktalara değinmek doğru olur diye düşünüldü.

Aksiyon'un, yalan aksiyonu içinde yer alan ve bir yığın abuk sabuk iddiaya, yalan ve iftiraya herkesin kendi payına duyduğu ve bildiği oranda cevap vermesi gerektiği sorumluluğunu hissettiğimizden söz konusu noktalara vurgu yapmak istedik.

Aksiyon'un yalanları saymakla bitecek gibi değil. *Partizan Sesi* adlı dergiyi "TIKKO örgütünün illegal yayıya organı" olarak sunuyor. Legal yayınlanan dergilerin yasadışı bir örgütün illegal yayın organı olarak sunulmasından gödülen amaç ancak ki provakasyon olabilir. "*Oruçoglu'nun Kemalizmi eleştiren bazı makaleleri 'bu yazı, TIKKO'yu bağlamaz' denilerek yayımlanıyor'*muş. Bu tam bir ayı yalanıdır. "*TIKKO'nun İstanbul'da Gazi Mahallesi, Alibeyköy ve Okmeydanı gibi bölgeler dışında Kartal, Pendik ve Ümraniye'de yoğun propaganda içerisine girdiği, bunun için mezhepci bir takım ajansyon ve provakasyonlar içerisinde bulunduğu'* cümlesi özellikle önemlidir. Böylelikle Gazi Mahallesi benzeri yeni kanlı provakasyonlar için hedef bölgeler gösteriliyor.

Oruçoglu'nun *Partizan Sesi* dergisinde çıkan yazıları bilindiği üzere "yazarımızın görüşleri (ya da yazıları) dergimizi bağlamaz" dipnotuyla yayımlanıyordu. *Aksiyon*'un ajanı bu dipnotu "*Bu yazı TIKKO'yu bağlamaz'* tarzında, ilgisiz olmayan hayal ve provakasyon ürünü bir hale getirmiş. *Aksiyon*'un ajanının *Partizan Sesi* ve diğer bir kısım gelenek kökenli yayınları "kuşbakişi" incelediği anlaşılıyor.

Aksiyon ve ajanın saçmalıkları anlatmakla bitmez. Yazdıklarının kime hizmet ettiğinin iyi anlaşılması açısından kısa bir aktarımda bulunmak yeter. *Aksiyon*'un aşağılık ajanı "*Ya polis TIKKO'yu bitirmeseydi...*" alt başlığı altında şunları yazmış: "*Türkiye, uzun yıllar, mezhebe dayalı komünist bir örgütün kabusuyla yaşıyordu. Bu kabustan, 1990'dan sonra özellikle kendi özel istihbarat teşkilatı kurup güçlendiren Emniyet'in TIKKO'ya hücre evi baskınlarının ısrarcısı emniyet terörle mücadele timlerinin seri operasyonları sayesinde kurtuldu, rahattı. Baştan beri daima TIKKO'nun ilk hedefi içerisinde yer alan ordumuzun ve MİT'in, polise bir şükran borcu olsa gerek. Tabi, polisin de kendilerine bu konuda destek veren ordumuz ve MİT'e...* Bugün polis, bilhassa İstanbul polisi, başarıyla özel istihbaratına binen TIKKO'yu büyük ölçüde batırdı gibi. Ya bitirmeseydi!.. Nice su-bay, polis, istihbaratçı ve insan ölmeye devam ederekti."

Ukala ajan bir yandan "TIKKO ile ordunun ilginç bağlantıları"ndan bahsetmiş, diğer yandan ordunun baştan beri TIKKO'nun ilk hedefleri arasında bulunduğunu ve ordunun TIKKO'nun bitirilmesine destek verdiğini vs. yazmış. Yazının bir MIT görevlisinin kaleminden çıktığı çok açık. Daha fazla uzanmamaya lüzum yok. Biz bu aşağılık çeteyi çok iyi tanıyoruz. Onlar da bizi iyi tanıyor. Bu, bir sınıf savaşımı ve iktidar mücadelesidir. Bu tür "psikolojik harp unsurları"nın yabancısı değiliz. Anladıkları dilden, hakketikleri cevabı vermek görevimizdir.

Elî kanlı, psikopat unsurları, canileri ce-

zaevleriaden kaçınıp yargısız infazlarda kullanan, kendilerine muhalif aydınları plastik bombalarla havaya uçuran, kitle katliamları yapan, öldürdükleri gerillaların kellelerini koparan, Türkiye ve Kürdistan'ı kan gölüne çeviren bu aşağılık cinayet şebekesi haldettiği cezayı çekecektir. Bizler, İsa Armağan gibilerinin nasıl, ne işte kullandıklarını çok iyi biliyoruz. TIT-ETKO vb. kontrgerillanın üçü örgütlerinin dokümanlarının şimdi nasıl ve nereden kullandıklarını haberdarız. Eski "Akınlar" çetesinin, şu anda hangi kılığa büründüğünü biliyoruz. Biz, bu çetenin bir taraftan CIA ve Pentagon'un hizmetindeyken, öbür taraftan İran rejimi ve gizli servisiyle nasıl ilişkiler geliştirdiğini iyi biliyoruz. Bosna Kıbrıs Afganistan İran Cezayir Azerbaycan Çeçenistan ilişkileri, Türkiye ve Kürdistan'daki çalışmaları, Dünya çapında çevirdikleri kâğıt işleri bilmeyen kalmadı. Özellikle "Katikasya Cephesi"ni...

İşleyebildikleri kadar suç işlemeye devam etsinler. Ama her suçun bir cezası olduğunu unutmasınlar. Ve işledikleri tüm suçların cezasını çekmeye hazır olsunlar.

Avusturya'dan bir grup Uzun Yürüyüş okuru adına Arif

Değerli Uzun Yürüyüş okurları ve çalışanları, Merhaba!

Yeni Dünya Düzünü öyle bir köklü geldi ki kendini ideolojik olarak deşimlerini (devrimci) "komünist"li sildi süpürdü, volar öyle bir hale getirdi ki sadece isimde "devrimci", "komünist" yapı.

Bunu tabiri (komünist partiler, devrimci) bir bir yasal parti tartışmalarını açılar ve kafalarında hiç yıkılmamış olan düzen içinde demokrasi taleplerini dile getirmeye başladılar. Ve kafalarındaki genici anlayışları ve marifetleri bir bir düşülmeye başladı (Süslük çeteleri düzen mahkemelerinde yargılanıyor vb.) Bu genel genici anlayış sadece bir örnektir. Emperyalizm, kendi ideolojisini öyle bir kafalara yerleştirdi ki "devrimci", "komünistlerin" ruhuna, değişen olaylara simtsal bakışını illettir, bir gericiğin son boyutudur.

Bunun en somut örneği, Kurt sorununa bakıştır. Yeni genel ulusal sorunlara bakıştır.

Bu emperyalizmin, böl parçala yönet mantığına aittir. Bu gibi tartışmaları emperyalizm, destekler ve ilsezen tartışır. Gelenek çevresi dışındaki yapıların bu konuda tutanak olduğunu biliyoruz. Öyleyse bu yapıların milliyetçiliğin tampon gücü olduğunu biliyoruz. Ancak ulusal hareketinde Türk ve Kürd halkları beraber devrim yapılabileceğini ve yapmadı geçektirini özel olarak anlamasına rağmen, devrimci hareketin ne yapıyor, çalıştığını anlamaz değildir. Hele hele gelenek çevresinin İbrahim Kaypakkaya'nın ulusal soruna bakış açısını hala savundukunu söylemeklece rağmen bugün örgüt sağlarında yazılıp çizilenleri anlamaz değildir. Bu sınıf bakış açısından kaymanma başka bir adlandır. Bazen sairde dediği gibi "Ne çabuk çökmeye zoktunur kilit güvencileri ne çabuk umranış kıl andları" diyesi geliyor insanın.

Emperyalizme karşı bilinen en yüksek aşması Maoizm'e dört elle sarılmadır, sınıf savaşında ısrar etmenin, sınıf çıkarlarını sorunların tek seçenek olduğu gün gibi omudur.

Murat Nergiz/İsviçre

DERŞİM

MUZAFFER ORUÇOĞLU
ROMAN

"...bölge ve ırk ayrımı gözetilerek cumhuriyet öncesi Ermeni ırkından olan şahısların katliama uğratıldığı ve gerekse cumhuriyet sonrası dönemde Dersim olarak belirtilen Tunceli ili yöresindeki Kürt kökenli halkın soykurumdan öldürüldüğü, Dersim isyanının kanla bastırılarak teslim alınanların acımasızca öldürüldüğü, çocuk, kadın, ihtiyar demeden soykırım uygulandığı, öldürülen cesetlerin ve yöre halkının tarlalarının ve barınaklarının yakıldığı, ormanların dahi ateşe verilerek hayvanlara dahi kırm uygulandığı temasının işlendiği..."
gerekçesiyle İstanbul 5 No'lu
DGM tarafından

TOPLATILDI!

Piya BABEK YAYIN
İstiklal Cad. Büyükparmakkapı Sok. 7/3
Beyoğlu-İstanbul Tel/Fax: 245 28 03- 249 26 53

HÜSNÜ AKSOY

Uygarlığın Paradoksları ve Marksizm

Feminizm - Anarşizm - Varoluşçuluk - Ekoloji

ÇIKTI,
KİTAPÇILARDA!

AKIŞ

Gelen aştı beni
Geleni gelen aştı
Unutuldum
Evren iken
Zerrecik oldum EVREN'e
Yutuldum
Aktıkça küçüldüm
Hiçler hiçi
Bir bilinmez cüsseyile
Bir ışık ırmağında
Gelişmenin değişiminin
Dönüşerek dönüşmenin
Dehşetengiz tadında
Muzaffer ORUÇOĞLU

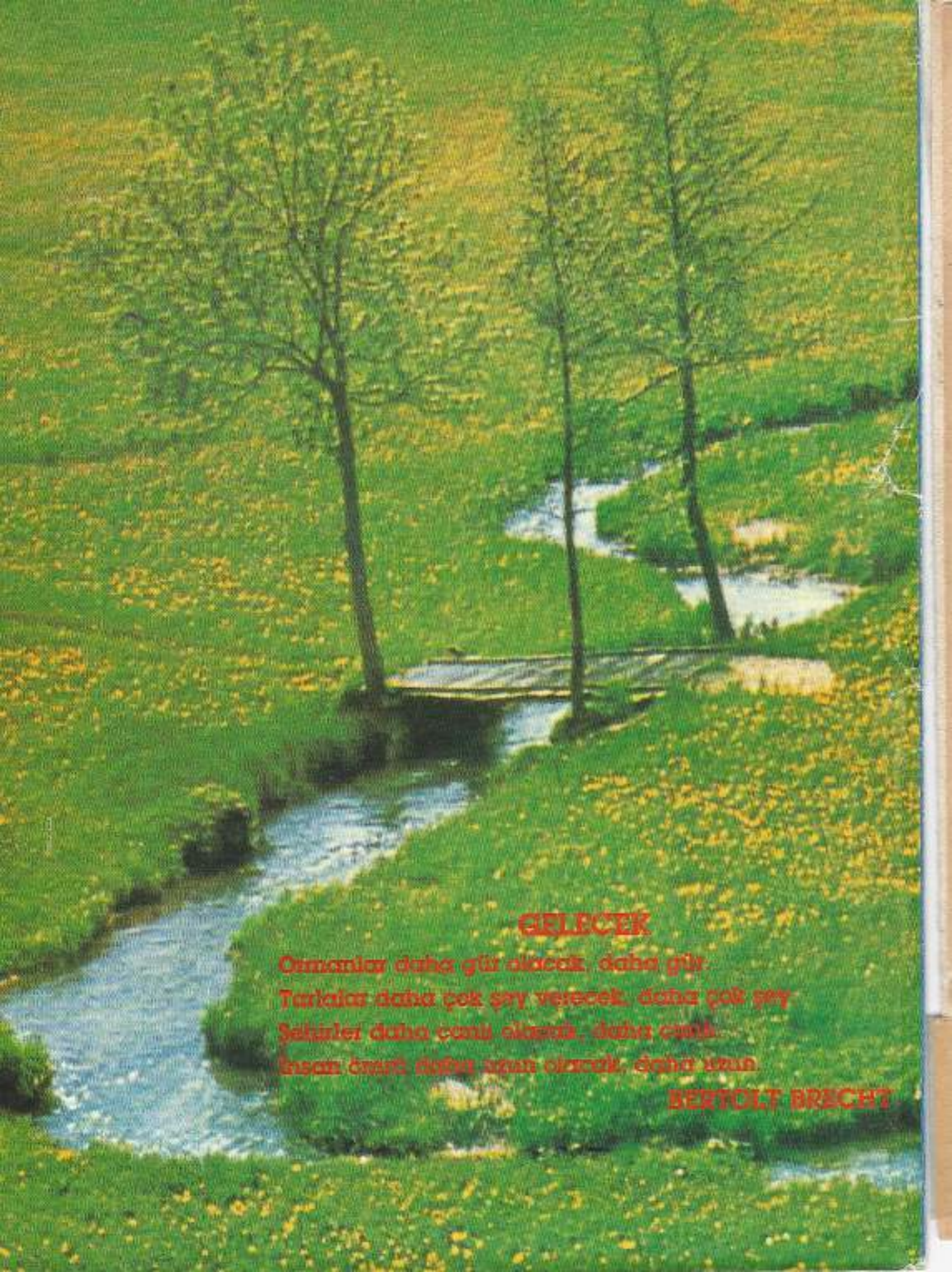
ANMA

ATİF, ATİK ve Hamburg Kültür ve Dayanışma Derneği'nde aktif mücadele vermiş ve 8 yıl önce Hamburg'da beyin kanaması sonucu aramızdan bedenlen ayrılmış olan, "Yarına ulaşılmasında, bugünün sorunlarını kavramak, mücadele etmek, küçük hakların bugünden alınması mücadelesinin yadsınmamasının gerektiğini" belirten ve bunu yaşamının bir parçası bilen güzel insan URUFİ ERCAN'ı 8'inci (2/12/1989) ölüm yıldönümünde saygıyla anıyoruz.

URUFİ ERCAN

Hamburg'dan Arkadaşları adına
A. Yılmaz

GELECEK

Ormanlar daha gür olacak, daha gür.
Tarlalar daha çok şey verecek, daha çok şey.
Şehirler daha canlı olacak, daha canlı.
İnsan ömrü daha uzun olacak, daha uzun.

BERTOLT BRECHT